

P005094

PB-PP|B-07186
BELGIE(N)-BELGIQUE

Land van Rode

Heemkundig Genootschap

Driemaandelijks contacttijdschrift

Jaargang 47 nummer 185

Maart 2019

Verschijningsdata: maart - juni - september - december

In dit nummer:

- Voorwoord	1
- 1944: Wit en zwart en veel geheim tussen Zottegem en Gent: lezing op 02/04/2019	2
- Schermutseling op de Kouter te Gent	3
- Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeelse gangbaar (bijdrage 3)	6
- Erfgoeddag in Melsen	8
- Enkele beschouwingen bij het registreren van overlijdens	9
- Onbekende kaart van het Land van Aalst uit 1626 opgedoken	13
- Goed nieuws voor genealogen	14
- De tijden veranderen	15
- Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 10)	17
- Aanvulling beelden Frans Tochpark te Gentbrugge	22
- Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 5)	23

Verantwoordelijke uitgever: F. Verhoozele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301 9820 Merelbeke
Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE Gesticht 7 juni 1968

Stelt zich tot doel:

- Het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen;
- Helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het "Land van Rode" worden gerekend;
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het "Land van Rode";
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, infoavonden e.d. voor leden en niet-leden;
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het "Land van Rode" en het openhouden van een documentatiecentrum in het Erfgoedhuis te Moortsele.

Raad van Beheer:

Erevoorzitter : Gerard WAEYTENS (+) *Stichter*
Eresecretarissen : Oscar VAN WITTENBERGHE (+) *Medestichter*
: Werner CALLEBOUT (+)
Voorzitter : Lucien DE SMET
Secretaris/penningmeester : Françoise VERHOOSELE
Bestuursleden : Noël CALLEBAUT, Lieve DE COCKER, David GALENS, Jürgen VAN DE VELDE

Zetel

p/a Erfgoedhuis Sint-Antoniusplein, 10
9860 Oosterzele-Moortsele

Ruildienst/zoekdienst

Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Verantwoordelijke uitgever + briefwisseling

Françoise Verhoosele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke. Tel: 09/362.69.95 –
Email: secretaris@landvanrode.be

Redactieraad:

Lucien De Smet, Françoise Verhoosele

Teksten

Indien niet bestemd voor commerciële doeleinden, mogen teksten of fragmenten van teksten uit het tijdschrift van het Heemkundig Genootschap Land van Rode worden overgenomen mits schriftelijke toelating van de uitgever en mits correcte vermelding van de bron. Indien bedoelde teksten of fragmenten van teksten moeten dienen of bestemd zijn voor commerciële of promotionele doeleinden dan mogen die pas worden aangewend na vooraf een schriftelijke toelating van de voorzitter van het Heemkundig Genootschap Land van Rode te hebben gevraagd en gekregen. Ook in dit geval dient de bron op een correcte manier te worden weergegeven.

Toezending kopij Françoise Verhoosele Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke.

E-mail: secretaris@landvanrode.be

De digitale vorm van dit tijdschrift mag niet verder verspreid worden. De gebruikelijke verplichtingen op het stuk van auteursrecht moeten worden nagekomen.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	10 €
Steunende leden	15 €
Beschermleden	30 €
Zendingen buitenland	+ 10 €

LAND VAN RODE DIGITAAL ONTVANGEN: 5 € mvv Land van Rode Digitaal.

E-mailadres doorgeven a.u.b.

Te storten op rekening IBAN BE87 9799 6505 2294 BIC ARSPBE22

Op naam van het Land van Rode, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke

Email: secretaris@landvanrode.be

URL: <http://www.landvanrode.be>

Voorwoord.

Beste heemvrienden,

Hartelijk dank om het hernieuwen van uw lidmaatschap. Vrienden die dit uit het oog verkoren hebben kunnen dit nog alsnog in orde brengen. De bijdragen zijn onveranderd. Het lidmaatschap bedraagt 10 Euro. Overschrijven kan op het nr. van Het heemkundig Genootschap Land van Rode BE 87 9799 6505 2294.

2 april: een niet te missen lezing.

Op 2 april a.s starten wij ons werkjaar met een lezing in het auditorium De Kluize te Oosterzele. Het Heemkundig Genootschap en het Davidsfonds Oosterzele hebben oud-Oosterzelenaar Marc Verschoris uitgenodigd. Aan de hand van een PowerPointpresentatie onthult de heer Verschoris ons het geheim van Wit en Zwart tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een verhaal dat zich afspeelt tussen Zottegem en Gent. Meer hierover leest u in dit nummer op de volgende bladzijde en op onze website. Een lezing op 2 april dat u beslist niet mag missen.

Een vroegmiddeleeuwse bewoning.

In ons nummer van maart 2018 berichtten wij u over het archeologisch onderzoek op de Nederstenberg te Balegem.

Het onderzoek had plaats deels op het voormalige voetbalveld in de Molenstraat. De werken beperkten zich tot een aantal proefsleuven die sporen van een vol middeleeuwse bewoning aan het licht brachten.

Foto Lucien De Smet.

In de zandleembodem werden drie opeenvolgende goed bewaarde paalsporen teruggevonden, die verwijzen naar een bewoning uit de volle Middeleeuwen. Een deel bevindt zich onder de aanpalende achtertuintjes van de woningen in de Molenstraat. Over de vroegste geschiedenis van Balegem is weinig gekend. De vondst kan in die zin een belangrijke bijdrage geven over de vroegmiddeleeuwse bewoning, indien over een uitgebreider oppervlakte onderzoek mogelijk is.

Een van de 3 paalsporen. Foto Lucien De Smet.

Intussen zijn de plannen voor de uitbreiding van de verkaveling reeds aangevat. Het onderzoek werd uitgevoerd door De Logi & Hoorne uit Adegem in februari 2018.

Lucien De Smet

Voorzitter

DAVIDSFONDS
Oosterzele

1944: Wit en zwart en veel geheim tussen Zottegem en Gent

Lezing door Marc Verschooris

Op 2 april 2019

Om 19.30 uur

Inkom 6 Euro

Inschrijving verplicht: secretaris@landvanrode.be

De Kluize Sportstraat 3 9860 Oosterzele

Een activiteit van het Heemkundig Genootschap Land van Rode
in samenwerking met het Davidsfonds Oosterzele

Verdere info vindt u op onze website:
<http://www.landvanrode.be/activiteiten.htm>

Schermutseling op de Kouter te Gent,

door Françoise Verhooesele.

Op 14 mei 1831, tijdens een zondagavondconcert op de Kouter, kwam het tot een incident tussen graaf Charles d'Hane de Steenhuyse, bevelhebber van een stedelijk Oranjegezind vrijkorps, en Franz Vergauwen, lid van de commissie van openbare veiligheid. Graaf d'Hane de Steenhuyse gaf Franz Vergauwen een oorveeg en riep scheldwoorden naar hem. Aanleiding was, volgens de geruchten, dat de graaf d'Hane de Steenhuyse bij de regent¹ als hoofd van talrijke orangisten aangeklaagd was en d'Hane vermoedde dat Franz Vergauwen de aanklager was. Het was blijkbaar internationaal nieuws, want zelfs de internationale gazetten wijdden er twee dagen later een bericht aan want volgens die kranten was Vergauwen razend populair onder de bevolking.

Bij dit treffen had men Vergauwen tegengehouden toen die zijn pistool wilde bovenhalen. Daarop was Vergauwen naar het stadhuis getrokken en had er een bevel uitgevaardigd waarbij alle wachtposten een dubbele bezetting kregen, om verder oproer te verhinderen, want dit voorval maakte een geweldige indruk op het volk. Graaf d'Hane werd niet aangehouden maar moest zich later voor de rechtbank verantwoorden.

Zicht op de Opera (Porseleinkwartier, verzameling Françoise Verhooesele)

Op 1 juli 1831 veroordeelde de correctionele rechtbank, in de zaak Franz Vergauwen tegen de graaf d'Hane de Steenhuyse, de graaf tot een boete van 20 gulden en tot de kosten van het proces. Vergauwen had 1000 gulden als schadevergoeding geëist maar omdat de rechtbank van oordeel was dat er geen schade was, kreeg hij niets².

Charles d'Hane de Steenhuyse³ werd geboren op 30/04/1787 in Gent en diezelfde dag gedoopt in de Sint-Niklaaskerk in Gent. Hij was de zoon van graaf Joannes Baptista Maria Josephus Franciscus Ghislenus en van markiezin Maria Magdalena Isabella Rodriguez d'Evora y Vega. Hij huwde op 19-jarige leeftijd op 28 mei 1806 in Gent met zijn 'buurmeisje' van 23 jaar, Christina Josepha Dons de Lovendeghem. Hij woonde bij zijn ouders in het Hotel d'Hane-Steenhuyse in de Veldstraat in Gent en zijn bruid in het Hof van Lovendeghem⁴, twee naast elkaar gelegen prachtige gebouwen uit de

¹ Na de Belgische Revolutie werd reeds op 22 september 1830 beslist om van het nieuwe België een constitutionele monarchie te maken. De zoektocht naar een geschikte vorst verliep niet van een leien dakje en ten einde raad werd uiteindelijk de voorzitter van het Nationaal Congres, Baron Erasme Surlet de Chokier (1769-1839), tot staatshoofd van België verkozen. Hij zou als regent van België het land leiden van 24 februari 1831 tot 21 juli 1831 en legde zijn functie neer bij de troonsbestijging van Koning Leopold I op 21 juli 1831.

² Archief Gent: Gazette van Gent 1831.

³ Geboren als Carolus Josephus Maria d'Hane. Op 14 april 1816 verkreeg zijn vader Joannes Baptista de titel graaf in de Ridderschap van Oost-Vlaanderen, overdraagbaar is bij eerstgeboren zoon, hier Carolus Josephus Maria.

⁴ Ook wel Hotel Schamp of Hotel d'Alcantara genaamd. Christina stamde af van Aegidius Dons, gehuwd met Magdalena Jacoba Rodriguez d'Evora y Vega. Aegidius verkreeg op 4 mei 1716 de titel van baron de

18de eeuw⁵. Die gebouwen waren ook het toneel van het internationaal gebeuren uit die tijd: de Amerikaanse delegatie verbleef in 1814 in het Hof van Lovendeghem bij de ondertekening van het "Verdrag van Gent" en Lodewijk XVIII verbleef in 1815 in het Hotel d'Hane-Steenhuysse. Wellington verbleef in 1815 in het naburige Hotel Clemmen in de Veldstraat.⁶

Niet alleen was zijn bruid een buurmeisje, zij hadden ook gemeenschappelijke voorouders gemeen, weliswaar in de 5de en 6de generatie, nl. Lopez Maria Rodriguez d'Evora y Vega, gehuwd met Anna Isabella de Cortewyle. Maar zo ging dat in die families: niet te ver zoeken naar een bruid(egom)! Zo bleef het geld in de familie.

Het Hof van Lovendeghem in de Veldstraat te Gent.
Foto <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=B145662&objnr=123708&lang=nl-NL>

Die families hadden, benevens hun prachtige hotels in de stad, eveneens kastelen op het platteland om de zomer in door te brengen. d'Hane de Steenhuysse bezat het kasteel in Leeuwergem, dat zich eigenlijk op het grondgebied van Elene bevindt, en de familie Dons de Lovendeghem had - u raadt het al - het kasteel van Lovendeghem in haar bezit en dat laatste is tot op vandaag in handen van diezelfde familie. Het kasteel van Leeuwergem ging na het overlijden van Charles door erfenis over op de familie della Faille.

Zelf woonde het echtpaar d'Hane-Dons eerst in de Veldstraat bij zijn ouders, of liever in de Korte Meer, aan de achterkant van het hotel. Zijn echtgenote overleed in 1846 in de Hoogpoort en hij op 29/04/1858 in zijn woonst op het Lieven Bauwensplein. Zijn obiit hangt in de O.L.Vrouw Geboorte en Sint-Jozefkerk te Elene.

Foto balat.kikirpa.be⁷

Zij hadden 4 kinderen: 3 dochters en een zoon. Die laatste had geen kinderen waardoor de naam is uitgestorven⁸.

Lovendeghem. Die titel werd tijdens de Franse revolutie ongedaan gemaakt en het is maar in 1859 dat de titel en in 1885 de naam de Lovendeghem weer werd verkregen. Christina was toen al overleden. Zelf tekende ze als Dons.

⁵ Het Hof van Lovendeghem kwam bijna tot aan het Hotel d'Hane Steenhuysse en is in de tweede helft van de 19de eeuw gesplitst in 2 winkelpuien. De volgende keer dat u inkopen doet of wandelt in de Veldstraat, kijk eens omhoog naar het bovenste gedeelte van de gevels. Niet alleen in de Veldstraat maar ook in tal van andere winkelstraten.

⁶ VERHOOSELE FRANÇOISE, Het Braemkasteel te Gentbrugge, in *Land van Rode Heemkundig tijdschrift*, JG 46 nummer 181, blz. 9-19.

⁷ <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M032199&objnr=25367&nr=7>

⁸ Ook de vijf broers was Charles hadden geen nageslacht.

Het wapenschild van de familie d'Hane: "zilver met een keper in keel, met drie griffoenhoofden in sabel, rood getongd". Hun leuze was "A deo et rege", door God en Koning⁹.

Zijn beroepsloopbaan bestond juist maar uit het feit dat hij grondeigenaar was.

Zijn politieke loopbaan daarentegen was rijk gevuld: hij was lid van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal en van de Provinciale Staten, en gemeenteraadslid te Gent tijdens het Nederlands Bewind. Na de Belgische onafhankelijkheid werd hij orangistisch schepen van de stad Gent (1830-1836) en liberaal lid van de provincieraad (1836-1842). Hij was tevens één van de voornaamste secondanten van de orangistische voorman Hippolyte Metdepenningen.

In februari 1831 was hij de bevelhebber van een stedelijk vrijkorps dat met de oogluikende instemming van het stadsbestuur steun zou verlenen aan de (mislukte) 'orangistische putsch' van kolonel Ernest Grégoire. Het is in datzelfde jaar dat Charles veroordeeld werd wegens die schermutseling op de Kouter.

In 1839 droeg de gemeenteraad Charles d'Hane voor als burgemeester, maar de regering verkoos opnieuw Josephus Joannes van Crombrugge te benoemen. In 1843 werd hij de eerste voorzitter van de 'Société électorale de la Flandre Orientale', die later 'Association libérale et constitutionnelle de l'arrondissement de Gand' werd genoemd. Hij was tevens voorzitter van de privé-maatschappij 'La Concorde' en van het Casino.

Charles d'Hane de Steenhuyse behoorde in 1807 en 1812 tot de 100 meest belaste stadsgenoten. In juni 1847 werd Charles d'Hane de Steenhuyse op een katholieke lijst verkozen als volksvertegenwoordiger. Hij zetelde slechts gedurende één jaar in de Kamer.¹⁰

François Joseph (Franz) Vergauwen werd op 10 februari 1801¹¹ in Gent geboren op de Houtbriel als zoon van Joannes Baptista en van Maria Theresia Debaets.

Op 19/05/1834 huwde hij met de Waalse Marie Adèle Augustine Ghislaine Manderbach in Namen. Hij overleed op 12/07/1881 in Scheldewindeke op het Blauw kasteel.

Hij behoorde in Gent tot de voorvechters van de Belgische Revolutie. Hij was in 1831 onder meer lid van het *Comité de Sûreté publique* en luitenant-kolonel van de Burgerwacht. Hij botste onvermijdelijk met de orangisten, die in Gent talrijk waren. Vergauwen was in 1831 katholiek volksvertegenwoordiger. In 1845 stapte hij over naar de liberale partij, voor dewelke hij senator werd, om in 1854 terug te keren naar zijn oorspronkelijke strekking en tot 1878 als katholiek senator te zetelen.

François Joseph Vergauwen.

Foto: <https://unionisme.be/Vergauwen.htm>

Wat de beide protagonisten in 1831 nog niet wisten, was dat de moederlijke oom van Charles, nl. Charles Joseph Rodriguez d'Evora y Vega, markies van Rode, in 1846 het Blauw Kasteel in Scheldewindeke verkocht heeft aan, jawel, Franz Vergauwen, die op dat moment senator was. En dit voor de som van 320.000 fr.¹².

Geraadpleegde werken:

DESIRÉ DESTANBERG, *Gent sedert 1831, Eerste reeks - 1831-1840*, Gent, 1903.

NICOLE LEHOUCQ & TONY VALCKE, *De fonteinen van de Oranjeberg, Politiek-institutionele geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen van 1830 tot nu*, Deel 2, Biografisch repertorium, Gent, Stichting Mens en Cultuur, 1997, p. 240.

⁹ LUC DUERLOO, PAUL JANSSENS, *Wapenboek van de Belgische adel van de 15de tot de 20ste eeuw*, Brussel, Gemeentekrediet van België, 1992-1994, blz. 905 e.v.

¹⁰ GUY SCHRANS, *Vrijmetselaars te Gent in de XVIIIde eeuw*, Liberaal Archief, 2009.

¹¹ 21 pluviöse Jaar IX.

¹² LUCIEN DE SMET, Scheldewindeke: het Blauw Kasteel, in *Land van Rode Heemkundig tijdschrift, JG 36 nummer 143*, 2008, blz. 72 e.v.

Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeelse gangbaar (bijdrage 4).

Verzameld door het Heemkundige Genootschap Land van Rode.

Aangebracht door: Annieta, Annie, Lut, Rita, Lucien.

Opgetekend in 2017-18.

Voor de schrijfwijze van het dialect raadpleegden we het 'Woordenboek van de Oosterzeelse Dialecten' uit 2011 en 'Taal in stad en land. Oost-Vlaams' uit 2005, beiden door van Johan Taeldeman geschreven.

U kan mee helpen door onderstaande aan te vullen en waar nodig te verbeteren. U kan terecht bij: desmet.lucien@skynet.be

Trefwoord	Gezegde	Betekenis
(h)Alverachten	van 't (h)alverachten donker zijn	een halfslachtige oplossing
Bakken	ze zullen ze vannacht goe bakken	het zal deze nacht hard vriezen
Bieëst	't es moar a mager bieëstjen	de buit is karig
Blenden	iest zien en dan geloven zei den blenden [blinde] en hij liep mee zenen kop tegen de muur	on voorbereid loopt het garantie fout af
Boktand	't és te weinig oum in mijnen boktand te steken	te weinig opgediend gekregen
Broek	't (h)oudt de broek oup	voedzaam voedsel innemen
Gelekt	gelekt en gestreken	perfect na gelaten
Gezicht	ge moet nie in mijn gezichte kommen spieëkelen	in mijn aanwezigheid vernederen of uitdagen
(H)ieeëre	ons (H)ieeëre van zijn kruis lezen.	lang en intens bidden
Koten	koten houen	aandacht zoeken, dwaas, onnozel doen, giechelen
Kroete	(h)ij moe, maar zelve voar zijn kroete werken	nu moet hij het zelf waarmaken
Lanteirn	ne gruuëten lanteirn mee e klein licht	hij denkt meer te zijn dan een ander
Mars	den dapperen mars (h)ein	diarree hebben
Mollegat	ze kunnen in een mollegat kruipen	niet schitteren, dan maar de aandacht ontlopen
N(e)i(r)stigheid	allé de n(e)i(r)stigheid	veel werkgenot
Nierkes	de nierkes liggen lichte	dwaas en onnozel doen, giechelen
Nijdegord	ze moe zien te(g)en wie da'ze vertelt want (h)euren vent es nen vrieëgen nijdigoard, of t es nen vrieëgen zaloezegoard	niet iedereen is haar geschikte vertrouwenspersoon
(h)oaze	van nen (h)oaze gepoept zijn	haastig stappen
(h)oazepueten	(h)oazepueten g'eten (h)ein	snel en hard aan het werk zijn moeilijk bij te houden
Oekste	de oekste geschoren, de winter geboren.	de wintermaanden komen eraan
P(e)ird	't koumt te p(e)irde en 't kirt te voete weere.	een tegenslag overvalt je snel, herstel neemt zijn tijd. [ziekte]
P(e)ird	veur 't veurste van een vraa(uw)mens en 't achterste van een peird moette opletten	een zeer aantrekkelijke dame kan gevaarlijk verleidend zijn
Pap	't es te [late] geroerd as de pap al aangebrand [of aangebakken] is	preventie voert u niet uit na dat een onheil plaats had
Pluimen	(h)ij (h)ee zijn pluimen verloren	zijn beste tijd heeft hij gehad
Puuëten	(h)oe geschoren van uuëren en van puuëten	er aantrekkelijk uitzien en goed gebouwd zijn.

Riet	beven gelink e riet	staan trillen van de angst
Schijjt	`t vliegend schijjt (h)ein	diarree hebben
Schijjtkaeze	veur nen appel en een schijjtkaeze	niet in verhouding met de eigenlijke waarde
Stroate	aud als de stroate en versleten tot op den droad	tot voorbij de einde levensduur gebruikt
Uuügsken	een uuügsken oup iemand (h)ein.	de passende persoon voor ogen hebben
V(e)irken	de vuilste v(e)irkens zoeken ` t beste stro.	wie weinig gewend stelt meestal de hoogste eisen
V(e)irken	da past gelijk een tange op een v(e)irken	dit is een totale en foute aanpak
V(e)irken	oup zitten mee de foorse gelijk Poot [is een fiktieve eigennaam] oup zijn v(e)irken	naar niets of niemand omzien
Vleujen	die bij den hond sloapt krijgt zijn vleujen	besmettelijk de gewoonten van de partner over nemen
Vleujen	`t zijn ou eigen vleujen die ou bijten	het is je eigen schuld
Volk	hoe latere den avond hoe schuunder 't volk	aangenaam onverwacht bezoek
Wijf	aud en stijf en no(g) gien wijf, aud en versleten en no(g) van gieën weten	nog steeds geen geschikte partner gevonden
Wijf	ge keunt nié alles (h)ein, e schuun wijf en veel geld	al het geluk valt u nooit ten dele tevreden zijn met wat u bezit
Winkel	zénen winkele droai(g)t goe	zijn onderneming is een succes
Woater	(h)ij wast hem ook mee droag woater zekere ?	onverzorgd uiterlijk
Zak	dwis in de zak zijn	tegendraads zijn
Zénewordeke 	een kruisken en zéneken – een kruisken en een zénewordeke	een zegen bij het slapen gaan of bij het afscheid nemen. Een oud Vlaams christelijk gebruik. "god zegene en beware je"

Wordt vervolgd

.....

OPROEP

Mijn naam is Emmanuel Vermeire en ik ben masterstudent geschiedenis aan de Universiteit Gent. Dit wil zeggen dat ik dit jaar mijn masterthesis moet schrijven. Als onderwerp heb ik het verzet in Oosterzele tijdens de Tweede Wereldoorlog gekozen. Het gaat om de gemeente Oosterzele, dit wil zeggen niet enkel over Oosterzele zelf gaat, maar ook over Landskouter, Moortsele, Gijzenzele, Balegem en Scheldewindeke. Het uiteindelijke doel is om zo gedetailleerd mogelijk het Oosterzeelse verzet in kaart te brengen en te plaatsen binnen het meer algemene verzet in België.

Om dit tot een goed einde te brengen, ben ik op zoek naar zo veel mogelijk bronnenmateriaal. Ik ben op zoek naar informatie over 3 'groepen' verzetsmensen:

1. Mensen uit Oosterzele die deelnamen aan het verzet in Oosterzele zelf;
2. Mensen uit Oosterzele die deelnamen aan het verzet buiten Oosterzele;
3. Mensen buiten Oosterzele die deelnamen aan het verzet in Oosterzele.

Kennen jullie verhalen over het Oosterzeelse verzet? Hebben jullie hier zelf al onderzoek naar gedaan? Of beschikken jullie over bronnenmateriaal (brieven, foto's, kaarten, dagboeken, ...)? Dan hoor ik het graag!

Jullie kunnen mij contacteren via emmanuel.vermeire@ugent.be

ERFGOEDDAG

Onder het motto 'Hoe maakt u het?' richt de 19e editie van Erfgoeddag op zondag 28 april 2019 volop de schijnwerpers op vakmanschap. Centraal staat het cultureel erfgoed van en over vakmanschap, meesterschap, leren en maken in Vlaanderen.

ERFGOEDDAG 2019 MELSEN

Op zondag 28 april 2019 organiseert de Werkgroep Erfgoed Melsen

van 10u tot 17u een tentoonstelling in de Sint Stefanuskerk

VELDOVENS EN STEENBAKKERIJEN IN DE SCHELDEVALLEI

Gelijktijdig worden in de tuin van "Huys De Cocker"
(Gaversesteenweg 716, 9820 Melsen)

WERKTUIGEN UIT DEZE STEENBAKKERIJEN

tentoongesteld.

Gratis inkom

Er is ook een **wandeling** door 'De Putten' met Fernand Daenekynt, conservator van het Natuurreservaat 'De Putten, die start om **9u30 aan de kerk van Schelderode**. De afstand is ongeveer 3.5 km.

Meer info over de andere activiteiten op Erfgoeddag vindt u op <http://erfgoedkaart.be/>.

Enkele beschouwingen bij het registreren van overlijdens, door Roger De Moerloose.

1. Het registreren van een overlijden sinds de Franse Tijd (in onze streken sinds 1796)

In gevolge het besluit van 29 prairial jaar IV (= 17 juni 1796) is het dekreet op de Burgerlijke Stand van de Franse republiek van 20-25 september 1792 ook in onze gewesten van toepassing.

Sindsdien vinden wij het gewoon dat, wanneer iemand sterft, zijn/haar overlijden gemeld wordt aan de diensten van de burgerlijke stand in de gemeente waar het overlijden plaatsvond en het overlijden dan in het overlijdensregister van de burgerlijke stand wordt ingeschreven. Indien de plaats van overlijden verschilt van de woonplaats, wordt de akte ook in de registers van de burgerlijke stand van die laatste gemeente overgeschreven.

Dit is de toepassing van wat gestipuleerd wordt in het Burgerlijk Wetboek (B.W.) van 21 maart 1804 (en zijn latere wijzigingen) in de artikelen 77-80, 80bis en 81-87 over de akten van overlijden.

Het B.W.-artikel 79 bepaalt welke gegevens moeten worden vermeld en de huidige tekst luidt:

“artikel 79: De akte van overlijden vermeldt:

- 1° de voornamen, de naam, de woonplaats, de plaats en geboortedatum van de overledene;
- 2° de voornamen en de naam van de echtgenoot, indien de overledene gehuwd dan wel weduwnaar of weduwe was;
- 3° de voornamen, de naam, de woonplaats en de geboortedatum van de aangever.”

Het is dus duidelijk dat de wetgever wil dat elk overlijden wordt geacteerd en dat van de overledene de essentiële persoonsgegevens worden opgetekend.

2. Het registreren van een overlijden in het Ancien Régime (= bij ons de periode vóór 1796)

Het concilie van Trente (1545-1563) legde het registreren op van het toedienen van het sacrament van het doopsel en van het sacrament van het huwelijk aan levende personen.

Dopen werden genoteerd om de wettigheid van een geboorte te controleren. Priester kon men slechts worden als de kandidaat-priester acht wettelijke kwartieren kon voorleggen. Huwelijksakten dienden om de geldigheid van een huwelijk te controleren. Huwelijken tussen bloedverwanten, zelfs tussen geestelijke verwanten, zoals bijvoorbeeld doopheffer en dopeling waren verboden zonder vergunning of dispensatie van de bisschop of zelfs van Rome.

De doopakten en de huwelijksakten werden steeds opgesteld door de pastoor (of de deservitor) of, in opdracht van de pastoor, door de onderpastoor of een andere geestelijke.

Ditzelfde concilie van Trente had niets voorgeschreven omtrent het registreren van de overlijdens of begrafenissen van personen. Van wanneer de verplichting dateert overlijdensregisters aan te leggen is niet duidelijk. De plaatselijke bisschoppen troffen hiertoe zelf de nodige maatregelen in de loop van de 17de eeuw.

Van 1779 af volgden de overlijdensakten een min of meer geijkte formule voorgeschreven door keizerin Maria Theresia bij edict van 6 augustus 1778. Volgens artikel dertien van dit edict moest in de akten *“mentie gemaectt worden van den dag en de ure van het overlijden, van den naem, toenaem ende qualiteyten van den overledenen persoon ... ende den act sal geschreven ende onderteekent worden ... ten laesten binnen den tijdt van 24 uren te rekenen van den genen der begraefenisse, door den genen die aen de plegtigheyd van de begraefenisse zal hebben gepresideert”*

3. Het registreren van een overlijden in het Ancien Régime vóór 1779

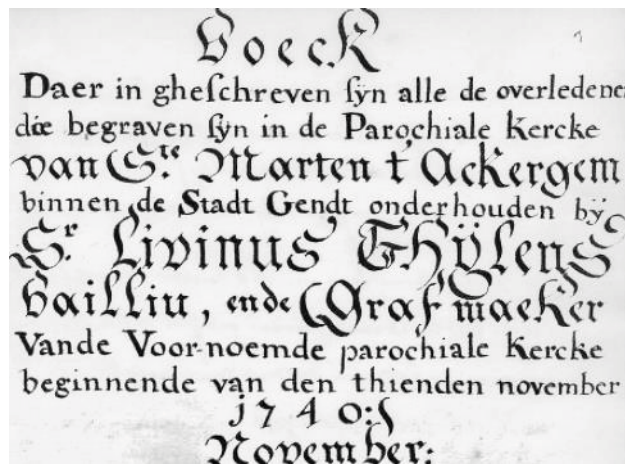
De begrafenis- en/of overlijdensakten vóór 1779 konden opgesteld zijn door om het even wie: de pastoor, de onderpastoor, de koster, de grafmaker, ...

Deze akten werden principieel niet opgesteld om persoonsgegevens op te tekenen, maar dienden eerder als geheugensteuntje dat men de kosten verbonden aan de begrafenis niet mocht vergeten te innen.

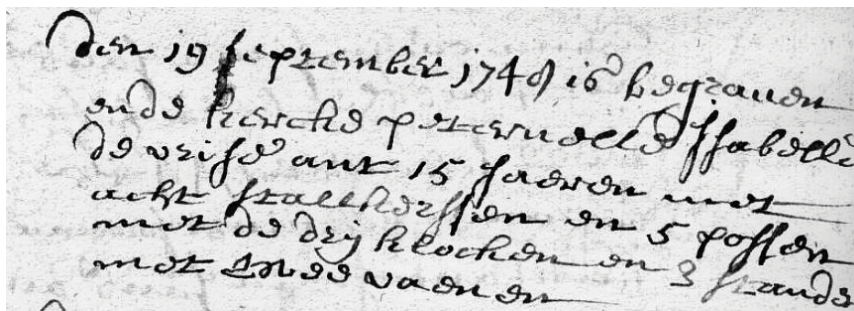
We willen dit illustreren aan de hand van het concreet geval van de begrafenis van "joffrauwe Isabella De Vriese", die stierf te Gent en begraven werd in de kerk van de Sint-Martinusparochie (Ekkergem) op 19 september 1748".

In 1748 was Joannes Baptiste van Dooreseele pastoor van de Sint-Martinusparochie. Hij was er pastoor geworden vanaf 16 juni 1744 en bleef het tot zijn overlijden op 29 november 1753. In 1748 vinden we er tevens F. Daaldorp als deservitor en F. C. Vander Varent en J. De Cock als onderpastoors.

Toch zijn het niet zij die het overlijdens-/begrafenisregister bijhouden, maar s(ieu)r Livinus Thijlens, (kerk)bailliu en grafmaker van de parochie.

Voor juffrouw Isabella De Vriese wordt volgende begrafenisakte opgesteld:

"Den 19 september 1748 is begraven ende (= in de) kercke Peternelle Isabelle De Vrise aut 15 jaeren met acht stalkerssen (= stalkaarsen) en 5 possen met de drij klokken (= vijfmaal luiden van 3 klokken met tussenpauzen) en 3 staender met twee vaenen"

Het is duidelijk: men vindt geen persoonsgegevens buiten naam, voornamen en leeftijd, geen afstamming, geen overlijdensdatum of uur, geen woonplaats, geen beroep, maar wel een aantal essentiële gegevens die men niet mag vergeten bij het opstellen en innen van de kosten van de begrafenis.

Normaal houdt het voor een stamboomonderzoeker hier op.

Maar in dit specifieke geval is de gedetailleerde rekening voor de uitvaart van juffrouw Isabella De Vriese bewaard gebleven en bevindt zich nog steeds in (door ons gekend) privébezit.

Deze rekening geeft ons een goed beeld van wat er zo allemaal gebeurde rond een uitvaart met voor elk item de kostprijs ervan. En men ziet: letterlijk voor alles moest worden betaald en wel vrij snel. De uitvaart vond plaats op 19 september 1748, de rekening werd gepresenteerd binnen de week op 22 september 1748.

Specificatie van d'outvaart van joffrauwe
 Isabella De vriese die gedaen is op den 19^{en}
 7^{ber} 1748 inde parochiaele kercke van
 S⁽ⁱ⁾ⁿte Marten binnen Gendt als volgt

alcrooßen vroot den eerwerden heer
 pastor met sijn dinaers comt 1/2 1 2
 item het maeckken vrant graf met
 het lichten den saerck 0 9 0
 item vroot twee standaets 0 10 0
 item vroot de musiqe 1/2 0 0
 item vroot de coorcappe 0 10 0
 item vroot het luiden van vijf poosen
 met drij klokken 1/2 10 0
 item vroot de sepulture 1/2 0 0
 item vroot de beste ornamenten 1/2 0 0
 item de beste kandelaets met het
 cruijs op den autaar 0 10 0
 item vroot de beste vanen 0 5 0
 item het siluet cruijs inde processie 0 5 0
 item het siluet werck ten huise 0 5 0
 geleverd tot de bovenschreven
 outvaart dit volgende wasch
 acht stal keerssen van 3 £ het stuck
 item ses autaar keerssen van drij vierendeelen
 het stuck
 item twee alf pont keerssen
 item 1/2 offer wasch samen 31 £ wit
 wasch à 22 stuyvers het pont
 comt 1/2 13 8

Totale somme 18 = 10

Ontfangen van joffrauwe de
 wed(we) s^{(i)eu}r Judocus Vander Stelt den
 inhoudt deser actum 22^{en} 7^{ber} 1748

de wed(we) van
 Jacques Scaillet

Specificatie van d'outvaart van joffrauwe
 Isabella De Vriese die gedaen is op den 19^{en}
 7^{ber} 1748 in de parochiaele kercke van
 S⁽ⁱ⁾ⁿte Marten binnen Gendt als volgt

alvooren voor den eerwerden heer	
pastor met sijn dinaers comt	£ 3 - 1 - 2
item het maeckken vant graf met	
het lichten den saerck	0 - 9 - 0
item voor twee standaers	0 - 10 - 0
item voor de musique	£ 3 - 0 - 0
item voor de coorcappe	0 - 10 - 0
item voor het luiden van vijf poosen	
met drij klokken	£ 2 - 10 - 0
item voor de sepulture	£ 1 - 0 - 0
item voor de beste ornamenten	£ 1 - 0 - 0
item de beste kandelaers met het	
cruijs op den autaar	0 - 10 - 0
item voor de beste vanen	0 - 5 - 0
item het silver cruijs in de processie	0 - 5 - 0
item het silverwerck ten huise	0 - 5 - 0
geleverd tot de bovenschreven	£ 13 - 5 - 2
outvaart dit volgende wasch	
acht stal keerssen van 3 £ het stuck	
item ses autaar keerssen van drij vierendeelen	
het stuck	
item twee alf pont keerssen	
item 1 £ 1/2 offer wasch samen 31 £ wit	
wasch à 22 stuyvers het pont	
comt	£ 5 - 13 - 8
totale som(m)e	£ 18 - 18 - 10

Van de twee andere personen die nog in deze rekening worden vermeld, namelijk Jacques Scaillet en Judocus Vanderstelt hebben we geen nadere gegevens, maar we denken dat we voor hun beroep verder moeten zoeken in de richting van koster en van wassenkaarsmaker.

Dat begraven in eerste instantie een kwestie van centen is willen we verder illustreren met een tekst die we toevallig vonden in het huwelijksregister van Oostakker ("huwelijken 1660-1732"). Op bladzijde 84 komen we in een zeer interessant, doch niet gedateerd stukje tekst (in het Latijn) te weten wat een begraafing kostte in Oostakker in het jaar 1684.

In deze tekst wordt namelijk Petrus Bieselincx vermeld, onderpastoor te Oostakker tussen 1680 en 1687. Vermoedelijk werd het document opgesteld bij het aantreden van Hieronymus Vander Hulpen als pastoor van Oostakker in 1684. Waarschijnlijk wou de nieuwe pastoor weten wat er te verdienen was bij een begrafenis.

Intra hunc diem in ecclesia parochialis
 S. Martini in Oostakker hinc in hunc finem
 Reuerendissimo
 Intra hunc diem in ecclesia parochialis
 S. Martini in Oostakker hinc in hunc finem
 Reuerendissimo
 Intra hunc diem in ecclesia parochialis
 S. Martini in Oostakker hinc in hunc finem
 Reuerendissimo

De tekst luidt als volgt:

"Jura sepulcorum seu funeralia prout ex ore d(omi)ni Petri Biselinck vicepastoris et Dominici Van Damme custodis et Roelandi Drubbel kerckbaillivi tum in usu sunt per sequentia.

Jura sepulcorum in choro eiusdem ecclesiae cum introductione funeris solemni processione ad domum Keijser ex parte australi ad domum Petri Grootaert parte orientali ad (domum) Petri De Clerqe ex parte occidentali et boreali simul viginti septem floreni scilicet 24 floreni pro officio et tres floreni pro processione praedicta quibus addi debent duae libræ magnæ pro fabrica templi id est pro loco sepulchræ

Sepulcorum vero in choris lateralibus scilicet capella D(ivi) Virginis vel S(anc)ti Benedicti jura funeralium cum processione sunt viginti quattuor floreni pro clero et novem floreni pro fabrica templi dico 24 pro clero et novem fl(oreni) pro fabrica

Sepulcorum vero in navi ecclesiae quando funus introductum cum solemni processione sunt viginti unos florens (?)

Sepulcor(u)m in coemeterio quando funus introductum jura sunt sedecim floreni pro officio

Pro officio sex lectionum dantur 32 solidi ferme (?)

Pro officio 3 lectionum simplex dantur 3 floreni"

Of vrij vertaald:

"Begrafenisrechten of funeraliën zoals mondeling medegedeeld door heer Petrus Biselinck onderpastoor en Dominicus Van Damme koster en Roeland Drubbel kerckbailliu, die thans in gebruik zijn, bijgevolg:

De rechten voor de begravingen in het koor van dezelfde kerk met afhalen van het lijk met een plechtige processie tot aan het huis van Keijser in het zuiden, tot aan het huis van Petrus Grootaert in het oosten en tot aan Pieter De Clercq in het westen en noorden bedragen tesamen zevenentwintig guldens, te weten 24 guldens voor de dienst en drie guldens voor de voornoemde processie, waarbij moet gevoegd worden twee ponden grooten voor de kerkfabriek, dit is voor de begraafplaats

Voor de begravingen echter in de zijkooren, te weten de kapel van de Heilige Maagd of van Sint Benedictus, zijn de begrafenisrechten met de processie vierentwintig guldens voor de geestelijkheid en negen guldens voor de kerkfabriek (dus 24 voor de geestelijkheid en negen guldens voor de kerkfabriek)

Voor de begravingen echter in het schip van de kerk wanneer het lijk binnengebracht wordt met een plechtige processie bedragen de rechten eenentwintig guldens.

Voor begravingen op het kerkhof wanneer het lijk binnengebracht wordt, zijn de rechten zestien guldens voor de dienst.

Voor een dienst met zes lessen worden gewoonlijk 32 schellingen gegeven.

Voor een enkelvoudige dienst met 3 lessen worden 3 guldens gegeven."

Oosterzele: 'Het zijn er van den Anker'

'Den Anker' is een landelijke wijk van Oosterzele, met een niet gering aantal inwoners (ong. 1200)! Binnen de vzw Ankervrienden wordt een heemkundig project opgezet onder de veelzeggende titel 'Het zijn er van den Anker'.

Het project is een tweeluik: in eerste instantie wordt een fotoboek uitgegeven over leven en werken op de Anker tussen WOII en het jaar 2000. Het tweede luik is een tentoonstelling in de Ankerkerk op 7, 8, 14 en 15 september 2019. Op deze expo visualiseren we de wijk Anker in beelden van toen en nu. Het Ankerschooltje krijgt hier ook een prominente plaats met tal van klasfoto's van voorbije decennia én een verslag van hun pedagogische bijdrage aan het project. Bovendien krijgen plaatselijke kunstenaars/ambachtsslui van de Anker de gelegenheid hun kunstwerken te tonen aan het publiek.

Vandaar lanceren we hierbij **een dubbele oproep:**

1. Wie heeft nog foto's of documenten, met betrekking tot de Ankerwijk, over voornoemde periode?
2. Plaatselijke kunstenaars/ambachtsslui: maak je kenbaar bij onderstaande personen als je wenst te exposeren in september.

Alle foto- of ander materiaal wordt terugbezorgd aan de rechtmatige eigenaar! Specifiek zoeken we nog foto's, facturen, reclamefolders/affiches of andere van plaatselijke stielmannen, winkeliers, landbouwers...

De initiatiefnemers danken iedereen bij voorbaat!

Contact: Lut De Block - lutdeblock@telenet.be - 0496/81 36 55

Monique Roels - monique_roels@hotmail.com - 0471/03 42 68

Onbekende kaart van het Land van Aalst uit 1626 opgedoken.

Genealogen met een interesse in cartografie kunnen de geschiedenis van het Land van Rode verder ontdekken dankzij een recent opgedoken kaart van het Land van Aalst uit 1626. De kaart bleef decennialang in het Arenbergarchief onopgemerkt, omdat ze werd omschreven als een kaart van het *Vicomté de Gand*. Hoewel de kaart niet gesigneerd is, zijn experts overtuigd dat ze kan worden toegeschreven aan Philips de Dijn (ca.1580/1585-1665) uit Aspelare bij Ninove.

De landmeter, cartograaf, mathematicus en almanaksamensteller Philips de Dijn was actief van 1618 tot 1662 en was beëdigd voor het graafschap Vlaanderen, het hertogdom Brabant en het graafschap Henegouwen. Zijn opdrachtgevers waren vooral enkele Vlaamse en Brabantse abdijen (o.a. Ninove, Geraardsbergen, Gent met Groenenbriel en Nieuwenbos, Groot-Bijgaarden en Vorst).

De recent opgedoken wandkaart meet 127 cm x 160,5 cm en is op het zuiden gericht (Gent staat dus onderaan de kaart, bovenaan prijken Geraardsbergen en Ronse). De vijf baanderijen van het Land van Aalst (Rode, Gavere, Zottegem, Boelare en Schorisse) zijn allen verschillend ingekleurd. Zo kreeg het Land van Rode lichtbruine tinten. Philips de Dijn maakte een duidelijk onderscheid tussen hoofdwegen en minder belangrijke wegen. Ook worden kerken, kastelen, molens, rivieren en grote boscomplexen duidelijk en soms waarheidsgetrouw weergegeven, wat het voor de kaartlezer een echte ontdekking maakt om ze te bekijken. In de rechtermarge van de kaart staat een sokkel met vijf pilaren afgebeeld. Elk van de pijlers verwijst naar een baanderij en wordt bekroond door het wapenschild van de betrokken baanderij. Voor Rode is dat een klimmende leeuw van sabel met tong en klauwen van keel, op een veld van goud met een zoom van keel.

De ontdekking van de kaart is ook vanuit historisch oogpunt waardevol, omdat tussen de oudst bekende kaart van het Land van Aalst - de Horenbaultkaart (1596) - en de Sanderuskaart (1644) een lacune zit van zo'n slordige vijftig jaar. De kaart van Philips de Dijn zit daar ongeveer in het midden tussen. Bovendien zijn ook de stadsgezichten van Gent, Dendermonde, Aalst, Ninove, Geraardsbergen, Lessen, Oudenaarde, Zottegem en Ronse mooi uitgewerkt.

Wil u graag meer weten over deze kaart? De geschiedkundige vereniging Land van Aalst bracht naar aanleiding van de ontdekking van de kaart een themanummer uit over de figuur van Philips de Dijn en de kaart van het Land van Aalst. Daarnaast bevat het themanummer ook een overzicht van de vijftig bewaard gebleven kaarten van De Dijn. Ook in deze inventaris komt het Land van Rode aan bod, onder meer met de beschrijving van kaarten van Balegem, Landskouter, Vlierzele, etc.

U kunt het themanummer bestellen door storting van € 10 (+ € 3 verzendkosten) op rekeningnummer BE33 3930 3032 7646 van Het Land van Aalst met vermelding PDD. Daarnaast kunt u het themanummer ook aankopen in het Stedelijk Museum Aalst.

Bart Merckaert en Georges Vande Winkel.

Goed nieuws voor genealogen,

door Françoise Verhooesele.

In België waren de akten van de burgerlijke stand tot nu toe pas openbaar na 100 jaar. Om akten van minder dan 100 jaar oud in te zien was de toelating nodig van de Rechtbank van Eerste Aanleg van het arrondissement waar het register wordt bewaard.

Daar komt op 31 maart 2019 voor een aantal akten verandering in: **overlijdensakten worden na 50 jaar openbaar, huwelijksakten na 75 jaar**. Na afloop van die periode kan iedereen een uittreksel of een afschrift van de akten krijgen. **Voor de geboorteakten blijft de termijn op 100 jaar**. Toch goed nieuws voor de genealogen.

Er zijn nog een aantal andere wijzigingen:

- De ambtenaar van de burgerlijke stand zal zelf om een verbetering van die akte kunnen vragen aan de familierechtbank als de ambtenaar vaststelt dat hij in de opgemaakte akte een materiële vergissing heeft begaan.
- Een akte van naamsverandering vermeldt voortaan ook de geboorteplaats en de geboortedatum van de betrokkene.
- In een akte van echtscheiding komen extra gegevens: de geboorteplaats en geboortedatum van de personen die uit de echt gescheiden zijn en (in geval van een buitenlandse huwelijksakte) de autoriteit die de huwelijksakte heeft opgemaakt en de datum en plaats van opmaak.

Deze wijzigingen kaderen in de Wet van 18 juni 2018 die de burgerlijke stand moderniseert. Een nieuwe wet van 21 december 2018 bracht, nog voor de modernisering effectief van start kon gaan, echter al enkele wijzigingen aan in de nieuwe regels. Deze wijzigingen zullen pas effectief van kracht zijn op het moment dat de gewijzigde wet van 18 juni 2018 in werking treedt. En dat is op 31 maart 2019.

Wie de Wet van 18 juni 2018 en die van 21 december 2018 er wil op nalezen, kan terecht in het Belgisch Staatsblad.

18 JUNI 2018 – Wet houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing (1), publicatie in het Belgisch Staatsblad van 2 juli 2018:

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2018/06/18/2018012858/staatsblad>

21 DECEMBER 2018 – Wet houdende diverse bepalingen betreffende justitie, publicatie in het Belgisch Staatsblad van 31 december 2018:

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2018/12/21/2018015683/staatsblad>

NOG EEN OPROEP VAN STUDENTEN.

In het kader van het vak 'mondellinge geschiedenis' en het federaal onderzoek van cegesoma zijn wij op zoek naar getuigenissen van drie opeenvolgende generaties over de Tweede Wereldoorlog.

Het is echter de bedoeling dat de oudste generatie ofwel actief is geweest in het verzet ofwel beschuldigd is van repressie in of na de Tweede Wereldoorlog. De ideale situatie zou zijn dat we een interview kunnen afnemen van iemand die ten laatste in 1936 geboren is en dus de oorlog bewust meemaakte, de kinderen van die persoon en de kleinkinderen daarvan. Wanneer de persoon die de oorlog bewust meemaakte echter overleden is, kunnen we ook verder werken met diens kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Het is van groot belang dat allen bereid zijn tot een interview en volledige medewerking willen verlenen aan het onderzoek. We zijn verschillende heemkundige kringen aan het contacteren omdat we ervan uitgaan dat de kans groot is dat zij over dat soort informatie beschikken. Kent jullie heemkundige kring een familie die aan de voorwaarden voldoet (zowel een verleden van collaboratie of verzet, als de geschikte leeftijd) en die met ons zou willen samenwerken? Zo ja, is het eventueel mogelijk ons in contact te brengen met deze personen? Dat zou voor ons een grote stap vooruit betekenen. Alvast bedankt!

Lana Deldycke en Noa Heyndrickx 3e bachelor geschiedenis, Universiteit Gent
noa.heyndrickx@gmail.com

De tijden veranderen.

Gevonden in ons archief: een dubbel getypt blad ergens diep verstopt tussen andere documenten en het leek ons interessant om te publiceren want het tijdsbeeld uit die jaren is toch wel zeer erg veranderd.

In 1936 stuurde Z.E.H. Van Waeyenbergh, vice-rector van de Leuvense Alma Mater, onderstaand 'Herderlijk schrijven' voor publicatie in het Leuvense studentenblad 'Ons Leven'.

MEDEDELING VANWEGE Z.E.H. VAN WAEYENBERGH,
VICE-RECTOR.
Betrekking tussen Studenten en Meisjesstudenten.

Het wordt den heren studenten op het hart gedrukt dat zij hier te Leuven aan de Hogeschool gekomen zijn eerst en vooral om te studeren en dat zij vooral niet uit het oog mogen verliezen de goede en prijzenswaardige raadgevingen welke zij van hun collegeprofessoren ontvingen. Deze raadgevingen kunnen we herleiden tot deze drie grote deugden: studieijver, soberheid, kuisheid. Zolang zij aan de vaderlijke zorgen van de bisschoppelijke en andere colleges toevertrouwd waren, was het grootste gevaar deze tijden, namelijk de VROUW, voor hen een gesloten boek. Aan de universiteit gekomen, staan zij alleen tegenover dit gevaar. Daarom weest op uwe hoede.

De meisjesstudenten, komende uit de pensionaten, geleid door onze onovertreffbare religieuzen, opgebracht in de vrees des heren, komen hier aan onze universiteit te staan te midden van een vreemde, ja vijandelijke wereld.

Daarom zeg ik tot hen: "Weest indachtig de parabel der wijze en dwaze maagden en zorgt dat uw olielamp steeds blijft branden. Dit gezegd zijnde, verzoek ik goede nota te willen nemen van het volgende: Het is den studenten en meisjesstudenten ten strengste verboden samen op straat te wandelen, met mekaar andere dan wetenschappelijke gesprekken te voeren - en dan moeten deze gesprekken tot een minimum herleid worden. De meisjesstudenten zijn verplicht steeds uiterst zedig gekleed te zijn, liefst donkere kleuren. Korte mouwen zijn ten strengste verboden evenals décolleté, geverfde lippen, gepoederde wangen en gepolierde nagels, want alle uiterlijk schoon is verderfelijk voor den Heer. Het dragen der pet is geoorloofd, zijnde dit ook door mijn voorganger, maar er weze op gedrukt dat koketterie uit den boze is. De Eerwaarde Moeder Oversten der onderscheiden pedagogieën worden dringend verzocht zich ervan te vergewissen dat de meisjesstudenten, alvorens 's morgens de pedagogie te verlaten, aan al deze vereisten te voldoen.

Gedrag op straat.

De meisjesstudenten gelieven steeds met twee over straat te gaan. Zij zijn verplicht steeds den kortsten weg te nemen naar de respectievelijke leslokalen. Zij nemen te allen tijde een zedige houding aan en stellen zich hierbij als voorbeeld de religieuzen en priesterstudenten. Onnodig te herhalen dat het nooit mag gebeuren dat zij met studenten samen naar de cursus gaan of dezelfde verlaten. Uitzondering wordt gemaakt voor eventuele secretaresses van faculteitskringen. Professoren, zo wereldlijke als geestelijke worden aanzien als neutrale wezens, tenminste gedurende de uren dat zij lesgeven. Hetzelfde geldt echter niet voor de assistenten die gebonden zijn door deze schikkingen.

In de cursus.

De meisjesstudenten zullen vooraan zitten. Zij zullen door hun houding, hun naarstigheid en stilzwijgendheid hun aanwezigheid doen vergeten aan de studenten, voor wie zij geen afleiding mogen betekenen in het ijverig volgen van de geleerde woorden der heren professoren.

Vergaderingen.

Het is de meisjesstudenten toegelaten de verbondsvergaderingen, opvoeringen VI. Volkstoneel, doopavonden en vergaderingen der faculteitskringen bij te wonen. Echter moeten zij in alle omstandigheden ten laatste om 22u15 de vergadering verlaten ten einde te 22u30 in hun respectievelijke pedagogieën terug te zijn. In de verbonds- en andere vergaderingen zullen de meisjesstudenten tezamen op de eerste rijen plaats nemen. Na hen zullen de priesterstudenten en

paters zich neerzetten, dan eerst zullen de studenten komen opdat het goed weze dat er op de vergaderingen een neutrale zone weze tussen beide geslachten.

In de bibliotheek.

In afwachting dat er een speciaal lokaal ter beschikking van de meisjesstudenten gesteld wordt, zullen de plaatsen bezet worden, en om dezelfde reden als hierboven vermeld. Zijn nog verboden, bioscopen, dancings, patisseries, drank- en eetgelegenheden, kroegen en andere wereldse lokalen, verder wandelingen op de vesten of naar de Zoete Waters.

Ook herinneren wij er de studenten aan dat het ten strengste verboden is, 's avonds concerten, 't zij muzikale of vocale te gaan brengen aan de onderscheiden pedagogieën, of kreten te uiten of de huisbel te doen rinkelen. De pedagogieën zijn huizen des vredes en der stilte.

Bezoeken.

Het is den meisjesstudenten thans verboden hun broeders studenten op hun studiekamer een bezoek te brengen - onnodig hier te zeggen dat het op straffe van wegzending verboden is een bezoek te brengen aan studenten met wie men in geen familiebetrekking staat. Wanneer een studentin in de pedagogie in uitzonderlijke gevallen bezoek ontvangt van een mannelijk wezen, dan zullen den Eerwaarden Zusters, belast met de orde, er voor zorgen dat zij steeds op behoorlijke afstand blijven. Ik bedoel hier het meisjes- studente en haar bezoeker, liefst zullen zij aan weerszijden van een tafel plaats nemen. Het is ook noodzakelijk dat een Eerwaarde Zuster discreet deze bezoeken volgt.

Het weze de Zeer Eerwaarden Moeder Overste der onderscheiden pedagogieën op het hart gedrukt mij die meisjesstudenten te signaleren die een uitzonderlijk groot aantal brieven ontvangen. Ook dienen zij er streng de hand aan te houden dat op de kamers der meisjesstudenten geen mannelijke foto's of diergelijke de austeriteit dezer plaatsen storen.

Moest het geval zich voordoen dat een meisjesstudente andere dan wetenschappelijke betrekkingen onderhoudt met een student, dan moet mij dit onmiddellijk medegedeeld worden, opdat dadelijk de nodige maatregelen zouden getroffen worden om beide verdwaalden terug op het rechte spoor der deugd te brengen. Indien deze schikkingen met tucht en liefde gevolgd worden, dan zullen we gelukkig zijn het onze ertoe bijgedragen te hebben om te komen aan onze geliefde Alma Mater tot de strenge, scherpe en weldoende scheiding der geslachten.

Gedaan ten Vice-Rectoraat
St. Michielsstraat, Leuven
10 November 1936.

OPROEP

Variaties vzw (Koepelorganisatie voor dialecten en oraal erfgoed in Vlaanderen) werkt aan een multimediapresentatie voor op de Erfgoeddag (28/04/2019). De bedoeling is dat er audiofragmenten beluisterd kunnen worden van oude ambachtslieden uit Oost-Vlaanderen die in hun eigen dialect vertellen over hun ambacht.

We willen de geluidsfragmenten graag opvrolijken met foto's uit de oude doos. We werken op dit moment rond volgende ambachten: imker, slager, bakker, mandenmaker, jeneverstoker, molenaar, schoenmaker, barbier, kapper, klompenmaker, hoefsmid en kleermaker. Kan u ons helpen aan oude foto's over bovenstaande ambachten of kent u iemand die ons hiermee kan helpen, neem dan contact op met lien.hellebaut@ugent.be. De foto's zullen uiteraard getoond worden met de juiste bronvermelding.

Lien Hellebaut

Dictionary of the Southern Dutch Dialects (DSDD)
Projectmedewerker Variaties vzw
T +32 09 264 40 79
Secretariaat: +32 264 40 75

Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers,

Deel 10, door Willy Stevens.

Onder de regering van Philips IV.

De dubbele soeverein heeft een goudgehalte van 919 per duizend. Ze komt overeen met 12 gulden rekenmunt.

Zijn waarde bedraagt 172,07 euro of 6.941 BEF - de Karolusgulden rekenmunt is 14,34 euro of 578 BEF

De berekening van de soeverein geeft ons op enkele luttel eurocentjes hetzelfde resultaat.

De gouden kroon van 21 karaat 6 korrels of 895 per duizend fijn goud heeft een waarde van 51,542 euro of 2.079 BEF. In rekenmunt is 1 kroon 3 gulden 12 stuivers waard. Dit geeft hetzelfde resultaat als boven dat 1 Karolus rekenmunt een waarde heeft van 14,32 euro of 578 BEF.

Afbeelding uit Verdussen: de gouden leeuw of enkele soeverein. Een gekroonde klimmende leeuw met geheven zwaard en met een poot steunend op een wereldbol op een voetstuk en melding van het jaartal. Op de keerzijde: gekroond wapenschild omringd door de keten van de orde van het Gulden Vlies.

De zilveren ducaton weegt tussen de 32,5866 en de 32,6599 gram (naargelang de geraadpleegde bron) Ze bevat 944 per duizend fijn zilver. De huidige zilverwaarde bedraagt tussen de 9,843 euro en de 9,86 euro of 398 BEF. In rekenmunt komt het overeen met drie gulden.

En hier zit een addertje onder het gras. We hebben gezien dat de Karolusgulden in rekenmunt een goudwaarde van ongeveer 580 heeft wat een groot verschil geeft met de intrinsieke waarde van de zilveren munten. Hier wordt ook gesproken over gulden maar die hebben slechts een waarde van ongeveer 133 BEF.

De zilveren patacon weegt tussen de 28,256 en 28,261 gram. Ook op het eindresultaat heeft dit licht verschil geen invloed. Ze bevatten 873 per duizend fijn zilver. Ze hebben een rekenwaarde van 48 stuivers. Dit komt erop neer dat 1 stuiver overeenkomt met 0,16 euro of 6,68 BEF. Ook de gulden geeft hier 133 BEF als waarde.

De beeldenaar is een Bourgondisch kruis met in het midden een vuurslag waaraan het juweel hangt van de orde van het Gulden Vlies. We lezen PHIL IIII D.G. HISP. ET INDIAR. REX. Bovenaan een kroon en in de zijvlakken telkens de twee cijfers van het jaartal. Op de keerzijde het gekroond wapenschild omgeven door de symbolen van de orde van het Gulden Vlies. Hier lezen we ARCHID. AUST. DUX BURG. BRAB.

De zilveren Karolusgulden weegt 14 engels 30 aas met een gehalte van 9 deniers 23 korrels. Het gewicht aan zuiver zilver is 19,06 gram. De huidige waarde aan zilver is 6,10 euro of 246 BEF.

De enkele zilveren gulden weegt 8 ½ engels 14 ¾ aas of 13,7825 gram met een gehalte van 9 deniers 23 korrels of 830 per duizend.¹³ Zijn waarde aan zilvermetaal is 3,66 euro of 147 BEF. De waarde volgens onze andere bron is 3,28 euro of 133 BEF. De zilveren Karolus en de enkele zilveren gulden hebben dezelfde legering. Het verschil zit hem in het gewicht.

Dit leert ons dat we met de interpretatie van rekeningen in de rekenmunt opgesteld voorzichtig moeten zijn. Er is een hemelsbreed verschil tussen de gouden en de zilveren rekenmunt-gulden.

¹³ *Derde Plakkaatboek van Vlaanderen, deel I., blz. 560*

Let wel dat er een klein verschil is tussen de gegevens volgens hogervermeld boek en de tentoonstellingscatalogus van 1981. Het gehalte is volgens eerste bron 830 per duizend, en volgens de catalogus 835 per duizend en weegt 12,305 gram.

Onder Karel II.

De gouden dubbele soeverein weegt 11,145 gram en bestaat uit 919 per duizend goud. Een berekening geeft ons een waarde van 172,07 euro of 6.941 BEF.

De gouden soeverein heeft juist de halve waarde van de dubbele soeverein

Voor de gouden ducatonen hebben we geen gehalte beschikbaar. Eens te meer moeten we de aandacht van de lezer trekken op het feit dat er ook zilveren ducatonen zijn. Bij het nalezen van het archief is omzichtigheid geboden.

De zilveren ducatonen wegen 32,66 gram met een gehalte van 944 per duizend zilver. Dit vertegenwoordigt een huidige zilverwaarde van 9,866 euro of 398 BEF. De halve ducaton is bijgevolg ook de helft van de waarde en gewicht.

De patacon en de halve patacon heeft een iets kleinere waarde dan de ducaton. Ze weegt 28,26 gram en het gehalte aan zuiver zilver is 873 per duizend. De huidige intrinsieke waarde is 7,894 euro of 318 BEF. De halve patacon heeft dezelfde eigenschappen als de hele.

De zilveren schelling weegt slechts 5,29 gram met een gehalte van 581 per duizend zilvermetaal. De huidige waarde hiervan is 0,984 euro of 40 BEF.¹⁴

Nog kleinere zilveren muntjes zijn de vier stuivers stukjes en de dubbele stuiver. Ze hebben respectievelijk een waarde van 25 BEF en 12 BEF.

De zilveren daalders komen in gewicht en gehalte overeen met de patacons van Karel II.

Onder het bestuur van Karel VI en keizerin Maria Theresia.

De dubbele soeverein en de soeverein zijn in gewicht en gehalte niet veranderd sedert de periode van Karel II (1665-1700). De intrinsieke waarde van die munt schommelt met de marktwaarde van het goud. In de ons omliggende landen is de prijs van het goud gestegen.

In 1720 krijgen we de uitgifte van een nieuwe gouden munt namelijk de gouden Leopold van Lorreyne. Ze weegt 6 engels 11 aas $\frac{1}{4}$ of 9,7691 gram en heeft een legering van 21 karaat 7 korrels. Aan de huidige marktwaarde van het goud is die munt 147,595 euro of 5.954 BEF waard. In sterke rekenmunt of wisselgeld komt zij overeen met 12 gulden 15 stuivers, en in courant geld met 14 gulden 17 $\frac{1}{2}$ stuivers.

Aan de hand van de bovenstaande gegevens is de gouden gulden in rekenmunt wisselgeld 11,57 euro, in lopend of courant geld 9,97 euro waard.

In 1749 worden nieuwe dubbele en enkele soevereinen door de munt uitgegeven. Deze munten hebben hetzelfde gewicht en gehalte als die in 1621-1665 onder Philips IV gemunt, die een tegenwaarde hadden van respectievelijk 12 en 6 Karolusgulden. We hebben hoger gezien dat de tegenwaarde in gulden rekenmunt merkbaar veranderd is. Een kleine berekening leert ons dat de gouden gulden sterk of wisselgeld rekenmunt 11,25 euro of 453 BEF is en in courant = zwakke munt 9,65 euro of 390 BEF. Vergelijk nu eens met de *Karolusgulden* uit de 17de eeuw.

De gouden ducaton heeft een waarde van 5 gulden 2 stuivers wisselgeld of 17 schellingen wisselgeld. In het hoofdstuk over de rekenmunten komen we terug op het wissel- en courant geld.

Onder de zilveren munten vinden we munten met een hoog- en een laag gehalte aan zilver. Onder de munten met een hoog gehalte aan zilver, 873 per duizend, hebben we de ducaton met zijn onderverdelingen, de halve het kwart en het achtste deel, en de kroon en de halve kroon.

De zilveren ducaton heeft een zilveragehalte van 10 deniers 11 $\frac{1}{2}$ korrel of 873,2666 per duizend en er worden 7 $\frac{7}{20}$ uit één mark geslagen.

De huidige waarden hiervan zijn respectievelijk 9,354 euro, 4,677 euro, 2,338 euro, 1,17 euro, 8,28 euro en 4,14 euro.

De ordonnantie van 27 september 1720 leert ons dat er ook een nieuwe zilveren munt is uitgegeven geweest, nl. het zilveren schild. Haar gewicht is 12 engels 6 $\frac{1}{2}$ aas of 18,77 gram met een gehalte van 9 deniers 7 korrels, anders gezegd 774 per duizend. In sterk wisselgeld is de koers 28 stuivers en in courant geld 32 $\frac{1}{2}$ stuivers.

¹⁴ In het tijdschrift van Het Land van de Woestijne 27ste jaargang 2004 – nrs 1 en 2 van de HK Aalter is een artikel verschenen van W. Stevens waarin hij de valsemunterij en uitgifte van valse schellingen behandelt. Eigenlijk was het de moeite niet waard om zulke munten van een geringe waarde na te maken.

In 1749 wordt door de muntjunta een nieuwe zilveren ducaton uitgegeven met een gehalte van 873 per duizend fijn zilver en een gewicht van 33,48 gram. De tegenwaarde in rekenmunt wordt op 3 gulden wisselgeld en 3 gulden 10 stuivers in courant geld vastgelegd. De huidige waarde aan zilver voor de gulden is op 3,12 euro of 126 BEF wisselgeld, of 2,67 euro of 107 BEF in courant of zwak geld vastgesteld.

Bij de afbeelding: Een halve ducaton geslagen onder Maria Theresia te Brugge. Borstbeeld van de keizerin naar rechts. De keizerin draagt oorringen. Op de keerzijde het Bourgondisch kruis met in het midden een gekroond wapenschild geflankeerd door lauwertakken. Onderaan het muntteken (waar de munt geslagen is) boven het jaartal. Van deze munt zijn er slechts 18.846 stuks geslagen.

Gewicht: 16,74 gram gehalte 10 deniers 12 korrels

Afbeelding uit het vijfde Plakkaatboek van Vlaanderen van de halve ducaton.

De kroon komt overeen met een waarde van 8,287 euro of 334 BEF aan zilver, de halve kroon 4,144 euro of 167 BEF. In rekenmunt heeft ze een waarde van 2 gulden 14 stuivers wisselgeld of 3 gulden 3 stuivers in courant.

Onder de stuiversmuntjes treffen we de 2 ½ en 5-stuiversstukken met een gehalte van 416 per duizend, de 6-stuiversstukken een gehalte van 652 per duizend maar de 12-stuiversstukken een gehalte van 840 per duizend zilver. Hiervan willen we de lezer ook niet onthouden hem de geschatte intrinsieke waarde op te geven: 0,32 euro, 0,64 euro, 0,70 euro en 1.42 euro.

De schellingen en de dubbele schellingen, waarde van 0,932 euro en 1,865 euro hebben een zilveragehalte van 581 per duizend en hebben een waarde van 6 stuivers wisselgeld of 7 stuivers courant en 12 stuivers wisselgeld of 14 stuivers courant. Een stuiver heeft een zilverwaarde van 6,30 BEF in wisselgeld of 5,40 BEF in courant.

Voor 10 oorden (koperen muntjes) heb je een 2 ½ stuiverstuk, en 14 oorden zijn een zilveren plaket waard.

Afbeelding van een Taler.

Schellingen, stuivers en oordjes worden door moeder de vrouw gebezigd voor de dagelijkse boodschappen en door de mannen voor hun herbergbezoek.¹⁵

Onder het bestuur van Jozef II.

Na haar overlijden volgt Jozef II zijn moeder op. Aanvankelijk verandert er niets in de muntpolitiek. De dubbele soeverein en de soeverein zijn in gewicht en gehalte niet gewijzigd. De intrinsieke waarde van deze is nog dezelfde als in 1700.

Andere gouden munten zijn de dubbele en enkele Kremnitz- en keizersdukaten.

De enkele Kremnitzdukaten wegen 3,509 gram met een legering van 23 karaat 9 korrels. De waarde van het goud is 58,337 euro of 2.353 BEF

De enkele keizersdukaten hebben hetzelfde gewicht als de Kremnitz maar zijn van 23 karaat 8 korrels gehalte. Hun waarde aan goud belooft tot 58,132 euro of 2.345 BEF.

Onder het bewind van de verenigde Belgische staten 1790.

Het bestuur van Jozef II wekt het misnoegen van de bevolking. Zijn talrijke hervormingen zijn de druppel die het glas doen overlopen. Een algemene opstand breekt uit en in december 1789 wordt het Oostenrijks leger verdreven. Het soeverein congres besluit op 27 mei de munten aan te passen. De gouden leeuw, de zilveren enkele en halve leeuw, de enkele en halve gulden, het stukje van 5 stuivers en van 10 oorden.

Afbeelding van de zilveren 3-gulden of zilveren leeuw.

Van de zilveren leeuw zijn er slechts 44.521 stukken gemaakt. Uit 1 mark zilver worden er 7 7/15 met een zilveragehalte van 873 per duizend geslagen. Het randschrift op voorzijde luidt: Domini est Regnum op keerzijde Et Ipse Dominabatur Gentium. Alleen te Brussel zijn de munten vervaardigd geworden.¹⁶

De intrinsieke waardebepaling enkel rekening houdend met het edel metaal geeft ons een gewicht van de munt van 32,96 gram waarvan zuiver zilver: 28,7739 gram.

Aan de prijs van 320 euro/kilo geeft dit als resultaat 9,20 euro of 371,50 BEF.

Bij antiquairs betaal je momenteel zeer veel wegens hun zeldzaamheid.

Afbeelding van een oord of een liard.

Onder de koperen muntjes noteren we de dubbele oord en de oord of ook liard genoemd. Van deze laatste zijn er 359.031 uitgegeven.

¹⁵ Het cijfermateriaal vinden we terug in de tentoonstellingscatalogus van 1981.

¹⁶ A. VAN KEYMEULEN: *Munten van de Zuidelijke nederlanden van Albercht en Isabella tot Willem I*, tentoonstellingscatalogus, Brussel, 1981, blz. 227.

Op de voorzijde ziet men de Belgische leeuw een piek houdend met een muts erop, naar rechts kijkend. Op de keerzijde de melding *AD USUM FOEDERATI BELGII 1790*.

Op de dubbele oord zijn deze woorden omgeven door een lauwerkrans.¹⁷

Oorspronkelijk was de liard een kleine zilveren munt geslagen onder de regering van Frans I met een waarde van 3 deniers. Geleidelijk vermindert de waarde en wordt het een koperen muntje. Het woord zelf zou een samentrekking zijn van Philippe le Hardi [Philips de Stoute] waarbij li hardi werd samengetrokken tot lihard, liard.

In 1807 onder het Frans bewind is die benaming van het muntje nog altijd in zwang. 5 centiem was 2 liards en 2 ½ centiem was 1 liard, 10 centiem was 1 sol.¹⁸

Onder Willem I 1814-1830.

Gouden dukaat dienstig voor betaling in binnenlandse en internationale handel.

Deze munt weegt 3,494 gram met een karaatgehalte van 23,5833 of 983 per duizend. Ze heeft een intrinsieke waarde van EUR 58,0227 of 2.341 BEF.

Van deze munt werden er in 1828 534.492 stuks te Brussel en 621.906 stuks te Utrecht geslagen.

Op de beeldenaar prijkt een staande ridder met zwaard en pijlenbundel, geflankeerd door de cijfers van het jaartal. Het randschrift: *B. CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT* gevolgd door een palmtakje.

Op de keerzijde het opschrift in een versierd vierkant: *MO. AUR. REG. BELGII AD LEGEM IMPERII*.

De letter B staat voor het muntatelier te Brussel.

Het vijf-guldenstuk is ook van goud maar weegt iets minder, 3,364 gram en heeft een minder karaatgehalte, 900 per duizend, aan goud.

De intrinsieke waarde hiervan is 51,166 EURO of 2.064 BEF.

Het stuk van drie gulden wordt eerst in 1818 uitgegeven. De munt is in zilver en weegt 32,298 gram met een gehalte van 893 per duizend zilver. Dit stuk werd voornamelijk te Utrecht aangemunt. In 1823 worden er ook te Brussel geslagen.

De waarde aan edel metaal is 9,23 EURO of 372 BEF.

Wordt vervolgd.

OPROEP

Variaties vzw (Koepelorganisatie voor dialecten en oraal erfgoed in Vlaanderen) werkt aan een multimediapresentatie voor op de Erfgoeddag (28/04/2019). De bedoeling is dat er audiofragmenten beluisterd kunnen worden van oude ambachtslieden uit Oost-Vlaanderen die in hun eigen dialect vertellen over hun ambacht.

We willen de geluidsfragmenten graag opvrolijken met foto's uit de oude doos. We werken op dit moment rond volgende ambachten: imker, slager, bakker, mandenmaker, jeneverstoker, molenaar, schoenmaker, barbier, kapper, klompenmaker, hoefsmid en kleermaker. Kan u ons helpen aan oude foto's over bovenstaande ambachten of kent u iemand die ons hiermee kan helpen, neem dan contact op met lien.hellebaut@ugent.be. De foto's zullen uiteraard getoond worden met de juiste bronvermelding.

Lien Hellebaut

Dictionary of the Southern Dutch Dialects (DSDD)

Projectmedewerker Variaties vzw T +32 09 264 40 79 Secretariaat: +32 264 40 75

¹⁷ A. VAN KEYMEULEN: o.c., blz. 231 en 232, pl. 24.

¹⁸ R.A.G., Hollands fonds, HP 0074/1, meegedeeld door dhr. L. De Smet van Aalter.

Aanvulling beelden Frans Tochpark te Gentbrugge¹⁹, door Françoise Verhooesele.

Foto's: Dienst Monumentenzorg van de stad Gent (1979)

Bij navraag aan de dienst Monumentenzorg²⁰ (Departement Duurzame Stedelijke Ontwikkeling en Ondernemen - Stad Gent), heb ik verschillende afbeeldingen van fiches met foto gekregen. De foto's op die fiches dateren van augustus 1979.

Op één van die foto's blijkt dat de vissen deel uitmaakten van een groter geheel, nl. de sokkel in ruitvorm, de vissen, waarvan de staarten tegenwoordig zijn afgebroken, de vaas, waarvan ook sprake was in mijn artikel, en bovenop een soort deksel op de vaas dat helaas ook verdwenen is.

Foto's Françoise Verhooesele

De dienst Monumentenzorg stuurde nog een andere foto van 1979, nl. die van een engelengezicht. Helaas ook verdwenen.

¹⁹ VERHOOSELE FRANÇOISE, Het Braemkasteel te Gentbrugge, *Land van Rode Heemkundig tijdschrift* JG 46 nr. 181 maart 2018.

²⁰ Met dank aan mevr. Sophie Derom, Adjunct van de directie, Dienst Monumentenzorg - Departement Duurzame Stedelijke Ontwikkeling en Ondernemen - Stad Gent.

En mevr. Helie Van Acker, Hoofdadministratief medewerker, Dienst Onderhoud Gebouwen *Gezamenlijk Departement FM * Stad Gent.

Staten van Goed Land van Rode

Boek 2, deel 5.

Deze Staten van Goed berusten in het Rijksarchief Gent.
 Inventarisatie door Jozef De Schampelaere, gedigitaliseerd door de redactie Land van Rode.
 RAG 112

Afkortingen:

SVGB	Staat van goed Balegem	H.	houder
SVGGM	Staat van goed Moortsele	HG.	houderigghe
SVGS	Staat van goed Scheldewindeke	K.	kinderen van
RAG	Rijksarchief Gent	KK.	kleinkinderen van
		HS	hun self / haar self
x	gehuwd met	SS	syn self
†	overleden	MN	met name
fa	dochter van	TW	te weten
fs	zoon van	ST	sterfhuis
		VM	voogd materneel
		VP	voogd paterneel

- 163 1720 SVGB † Adriaen **VAN DE VYVERE** † 24 augustus 1719
 Houderigghe Janneken **COOTENS**
 K. Pieternelle 23 j., Marie 17 j. en Joannes 15 j.
 Pieter **DE BLOCK** VP en Adriaen **COOTENS** VM
 Huysstede op den Bierman 1 dagwant
- 164 1720 SVGB † Pieternelle **VAN DEN BERGHE** † 16 januari 1720
 Houder Jan **VAN BOXSTAELE** fs Lieven
 K. Gillis 13 j., Lieven 12 j. en Marie 9 j.
 Jan **BOVYN** VM
 Huysstede op Walseghem
- 165 1720 SVGB † Pieter **BOUSSAERT** † 30 juli 1720
 Houderigghe Walberghe **VAN WAYENBERGH** 3de vrouw
 2de vrouw Claerken **HAEGHEMAN**
 KK Pauwel **VAN DE VELDE** 9 j. en Anna **VAN DE VELDE** 5 j. Wezen van †
 Andries **VAN DE VELDE** x † Marie **BOUSSAERT**
 K. Pieternelle **BOUSSAERT** x Jan **BUYSE**, Anna **BOUSSAERT** 30 j.,
 Catharina 27 j. K. van 2de vrouw
 K. Joanna **BOSSAERT** 20 j., Adriaene 16 j., Pieter 13 j. en Francoyse
BOSSAERT 10 j. K. van 3de vrouw.
 Franchoys **HAEGHEMAN** en Jan **BUYSE** voogden
 Huysstede Reughemdries
 Waghemaeker
- 166 1720 SVGB † Pieter **BAELE** fs Jan † 4 september 1719
 Houderigghe Geerdyne **DE CLERCK** fa Jan
 K. Jan **BAELE** 5 j., Judocus **BAELE** 2 j. en Trees **BAELE** postuum ° na
 overlijden
 Joos **BOTERBERGH** VP
 Huysstede op Dhauwestraete gecocht van Martyne **ROUCHOUT** zijn moeder
- 167 1720 SVGB † Joosyne **VAN WASSENHOVE** fa Adriaen † 31 december 1718
 Houder Lieven **DE ROO** fs Pieter
 K. Martinus 10 j., Lieven 7 j., Joannes 5 j. en Adriaen 2 j.
 Adriaen **VAN WASSENHOVE** grootvader VM
- 168 1719 Liquidatie ST Lieven **DE COCK**
- 169 1719 Liquidatie ST Lieven **COLE**
- 170 1719 Rek. venditie te Scheldewindeke 24/11 ST Elisabeth **ROUCHOUT**
- 171 1719 SVGGM † Jan **VAN WAREBEKE** † 23 juli 1719
 Houderigghe Livijne **VERSTRAETEN** 2de vrouw
 K. Joannes 20 j., Pieter 17 j., Frabns 14 j., Janneken 13 j., Livijne 11 j. en
 Marie **VAN WAREBEKE**
- 172 1719 SVGB † Joosyne **DE BEIR** † 4 juli 1719
 Houder Jan **DE MOOR** fs Jacques

- K. Jan Baptist **DE MOOR** 2 j.
Jacobus **DE BEIR** VM
Hofstede te Leeuwergem
- 173 1719 SVGM † Janneken **BOSTEELS** † 27 juni 1718
Houder Adriaen **DE DECKERE**
K. Jan 15 j., Jacobus 13 j., Elisabeth 18 j. en Marie **DE DECKERE** 12 j.
Jacobus **BOSTEELS** VM
- 174 1719 Er is land verkocht in ST. Gillis Dendermonde
SVGM † Marie **CASTEELS** fa Lieven † 24 maart 1718
Houder Pieter **STEVENS** fs Franchois
K. Jan SS, Franchoys 24 j., Martinus 18 j. en Marie **STEVENS**
Jan **CASTEELS** fs Lieven broeder VM
Hofstede oost Priesteraye, suyt kerkhof, west de plaetse, gecocht van
Martinus **VAN DER ZEE** pastoor van Moortsele
- 175 1719 SVGB † Joanne **SOUDEYN** † Baleghem
Houder Francoys **BAYENS**
K. Joannes **BAYENS** 16 j., Livyne 13 j., Joosyne 11 j., Pieter 8 j. en
Stephanus **BAYENS** 6 j.
Jan **SOUDEYN** VM
Hofstede te Walseghem
- 176 1719 SVGB † Arnault **VAN THEMSCHE** † 16 maart 1719
Houderigghe Barbara **VAN DER HAEGHEN**
K. Joosyntien **VAN THEMSCHE** 3 j. en Frans 7 maend
Franchoys **VAN THEMSCHE** VP en Pieter **VAN DAMME** VM
Huis op Bracht
Land in Sint-Lievens-Houtem
- 177 1719 SVGB † Margriet **LUCKERS** – zonder kinderen
Hoirs Marie **STEVENS** wed. † Jan **VAN CROMBRUGGE**
Libertus **STEVENS** pastoor te Moerbeke
Laureyns **DE PRINCHEL** x Isabelle **STEVENS**
En de W van † Libertus **STEVENS**
Joannes **VAN DER HEYDEN** coster
Testamentaire voogd
- 178 1718 SVGB † Joos **DE COCK** fs Jan † 26 meye 1718
Hoirs de wees van † Pieternelle **DE COCK** x Gregorius **DE MULDER**
Joannes **DE COCK** en Lieven **DE COCK** broeders
Huis aan de Pontslagh
- Bundel 229
- 179 1721 SVGS † Lieven **RYCKBOSCH** † 30 september 1721
Houderigghe Joosyne **DHANE**
K. Joanne 24 j., Pietronelle 22 j. en Lievyne 18 j.
Gillis **DE CLEENE** VP en Pieter **DHANE** VM
Huis op cheynspacht nog 30 j.
- 180 1721 SVGS † Pieter **ASCOOP** † 24 augustus 1721
Houderigghe Marie **DHANE** fa Pieter
K. Pieter Gillis 5 j. en Joannes **ASCOOP** 17 maend
- 181 1721 SVGS † Pieternelle **LEYMAN** † 20 februari 1721
Wed. † Huberecjt **DE ROO**
K. Lieven **DE ROO** SS, Jacquemyne 20 j. en Drissyne **DE ROO** 14 j.
Geeraert **LEYMAN** en Lieven **DE ROO** voogden
Hofstede Waesenede
- 182 1721 SVGS † Joanne **DE COCK** † 4 maart 1721
Houder Philips **VAN DOORSELAERE** 2de man
1ste man † Cristiaen **DHONT**
K. Tresa **DHONT** x Pieter **VROYEN**, Adriaen Frans 15 j., Lieven **DHONT** 12
j.
Jacobus **CAUS** VP en Adriaen **VERLEYEN** VM
Hofstede aen den Haute
- 183 1721 SVGS † Geeraert **LAMMENS** fs Frans † 11 marte 1721
Houderigghe Adriaeneken **DE MEY** fa Jan
K. Joannes Frans **LAMMENS** 10 j., Lievyne 7 j., Joosyne Marie 4 j. en Marie
Anna **LAMMENS** 2 j.

- Jan **DE MEY** VM
Land te Gysel
- 184 1721 SVGS † Elisabeth **VERSTRAETEN** † 13 Ouste 1721
Houder Passchier **CHESTELEYN**
K. Jan en Pieter HS, Maximiliaan 21 j., Lieven 24 j. en Thomas 18 j.
Jan **CHESTELEYN** fs Passchier voogd
- 185 1721 SVGS † Lievyne **DE BRABANDER** † 1 november 1721
Houder Joannes **VAN HECKE**
K. Elisabeth 5 j., Gillis 3 j., Joanne 6 weken
Jan **DE BRABANDER** VM grootvader
- 186 1712 SVGS † Lievijne **DE COCK** † 16 januari 1721 2de vrouw
Houder Martinus **DE WINNE** fs Adriaen
K. Pieter **DE WINNE** 2 j.
Adriaen **HUYGHE** VM
1ste vrouw † Marie **BRACKENIER** fa Jan
- 187 1721 SVGB † Adriaen **DE GHEYTER** † 30 juni 1721
Houderigghe Pieternelle **DE BOSSCHER**
K. Jan **DE GHEYTER** 15 j., Elisabeth 11 j., Joanna **DE GHEYTER** 9 j. en
Joannes Petrus 6 j.
Geeraert **DE GHEYTER** VP
- 188 1721 SVG † Henricus **VAN ELDENE** † juli 1721 † te Elene. Gheestelyck Elene en
wereldlyck Baleghem
Houderigghe Lievyne **FRANCOYS**
K. Pieternelle 13 j., Joannes 10 j., Florentinus 8 j., Anna Catharina 5 j. en
Marie Caroline 2 j.
De † is geboren in Duydtsland omtrent 40 mylen van deze lande.
Jan **QUINET** VP naeste gebuer
- 189 1721 SVGB † Adriaen **Van BOCKSTAELE** † 11 oktober 1721
Houderigghe Joanna **VAN HECKE** 2de vrouw
K. Joanna **VAN BOCKSTAELE** 18 j. kind van † Joanne **DE BOSSCHER** 1ste
vrouw † 1707
K. Anna **VAN BOCKSTAELE** 13 j., Angeline 11 j., Pieternelle 9 j., Theresia 6
j., Joannes 3 j. en Marie **VAN BOCKSTAELE** 1 j.
Lieven **DE BOSSCHER** VM en Jan **STEENHOUT** VP
Huys aan de Plaetse
- 190 1721 SVGB † Lieven **BAELE**
Houderigghe Lievyne **DE BACKER**
K. Marie Joanne **BAELE** 4 maend
Joos **DE BACKER** VM en Pieter **DE WAELE** VP
- 191 1721 SVGB † Laurentius **BAELE** † 25 juli 1721
Houderigghe Martina **VAN STEENDAMME**
K. Laurentius 21 j., Lievyne x Pieter **DE WAELE** en Lievyne **DE BACKERE**
wed. x Lieven **BAELE** met een kind Marie Joanna **BAELE** 4 maend
Joos **DE BACKER** voogd
- 192 1721 SVGM Pro Deo † Jacobus **HERREMAN** fs Anthone † 12 januari 1721
Houderigghe Jacquemyne **MERTENS**
K. Joanna Marie 5 j., Pieter 4 j., Pieternelle Clara 2 j.
Jan **DE CORTE** swagher VP
Huys op syns
- 193 1721 SVGB † Bartholomeus **CLAES** † augustus 1719
Houderigghe Joanne **DHAESE**
K. Marie **CLAES** 2 j.
Adriaen **CLAES** VP en Jan **DE KEYSER** Bijstaande V
- 194 1721 SVGB † Laurentia **VAN DE VYVER** † april 1720
1ste man † Martin **VAN DER SCHUEREN**
K. Adriaene **VAN DER SCHUEREN** en Joanne 10 j.
- 195 1721 SVGB † Joosyne **DE KEYSER** fa Mattheus † 1719
Houder Adriaen † **VAN DER SCHEUREN**
K. Joanna **VAN DER SCHUEREN** 3 j.
Martin **GABRIELS** VM
Huyzeken up cheynspacht Biermanstraete
- 196 1721 SVG † Marie **MAREELS** † 16 januari 1729
Houder Adriaen **AELBRECHT** – geen kinderen
Hoors: Philips **MAREELS** vader van †

- 197 1721 SVGB † Pieter **DE RIDDER** † 15 april 1720
 Houderigghe Joanne **HAESAERT**
 K. Jan **DE RIDDER** 21 j., Adriaen 19 j., Frans 15 j. en Joos **DE RIDDER** 13 j.
 Jan **VAN BOCKSTAELE** V uit de wet
 Woonhuys 'Ter Straeten'
- 198 1721 SVGB † Lievyne **TAELMAN** † 24 december 1720
 Wed. † Adriaen **GALLE**
 K. Pieter **GALLE** SS, Elisabeth x Pieter **VERSTRAETEN**, Pieternelle x Carel **VAN HUFFEL**, Marie **GALLE** x Judocus **BUYSE**, Joosyne **GALLE** HS en de 4 W. van † Lieven **GALLE** mn Judocus 20 j., Joanne 18 j., Adriaen 13 j. en Pieternelle **GALLE** 15 j.
 Pieter **DE BOSSCHER** VM
 Hofstede op Bracht
- 199 1721 SVGB † Janneken **DE LAROELE** † 7 oktober 1720
 Houder Francoys **DE WANDEL**
 K. Franchies 14 j., Joanne 10 j., Pieternelle 7 j. en Jacobus DE WANDEL 4 j.
 Lieven **DE LAROELE** VM
 Woonhuys Sint-Martens Dries
- 200 1721 SVGB † Gillis **DE COCK** fs Pauwel † 14 november 1720
 Houderigghe Joosyne **BAUDEWYNS**
 K. Joanna **DE COCK** 18 j., Adriaen 15 j., Martinus 2 j.
 Huys aen Bierman

Wordt vervolgd.

Workshop oud schrift.

Ten behoeve van de heemkundige/genealoog organiseren wij workshops in Merelbeke.
 Oud schrift: wij lezen samen met u moeilijke en minder moeilijke teksten en geven een woordje uitleg.

U kunt uw moeilijk leesbare teksten per mail opsturen, minstens 1 week vóór de workshop en wij ontcijferen dat samen met u. Na de workshop krijgt u de omzetting van de tekst per mail toegestuurd.

Inschrijven: U stuurt uw moeilijk leesbare tekst per mail op, minstens een week voor de datum van de workshop. U wordt dan verwittigd of de workshop doorgaat.

Data en plaats: Al de workshops gaan door in de residentie Withof, Hundelgemsesteenweg, 101 Blok A 302 te 9820 Merelbeke (3de verdiep, lift en trap links), telkens van 14 tot 16 uur.

Oud schrift beginnelingen: elke 1de zaterdag van de maand, behalve in januari, juli en augustus, dus 9x per jaar.

Data: 6 april 2019 - 4 mei 2019 - 1 juni 2019

Bij de beginnelingen lezen we vooral akten van de burgerlijke stand (19de eeuw), parochieregisters, staten van goed (18de eeuw)

Oud schrift gevorderden: elke 2de zaterdag van de maand, behalve in juli, augustus en december, dus 9x per jaar.

Data: 20 april 2019 - 11 mei 2019 - 8 juni 2019

Bij de gevorderden lezen we vooral teksten uit de 17de eeuw en vroeger.

Als documentatie bij de workshop oud schrift, is er mogelijkheid om een cursus aan te kopen. Deze cursus kost 8,50 Euro BTW incl.

Uitnodiging

Munte 22° Palmpaas
zondag 14 april 2019

Lenteconcert Norbert Detaeye

Sint-Bonifatiuskerk - 11u
toegang: 10 euro

Na het concert wordt een lentedrank aangeboden

'Palmpaas' is een initiatief van De Munteenaar
Info: Jos Ottermans, Torrekensstraat 48, 9820 Munte-Merelbeke
Tel. 09 362 70 43 GSM 0471 071 145 e-mail: jobeka@skynet.be

Inhoud driemaandelijks tijdschrift

Land van Rode - jaargang 46

Nummer 181 - maart 2018

Voorwoord	01
Archeologisch onderzoek te Balegem	02
De luidklokken van de Sint-Martinuskerk van Balegem	03
Erfgoeddag	08
Het Braemkasteel te Gentbrugge	09
Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeelse gangbaar (bijdrage 1)	20
Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 6)	22
Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 1)	25
Inhoud driemaandelijks tijdschrift Land van Rode - jg 45	28

Nummer 182 - juni 2018

Voorwoord	29
Privacyverklaring Land van Rode	30
Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeelse gangbaar (bijdrage 2)	33
Tentoonstelling 'Belgen op de vlucht'	35
Erfgoedwandeling: het Serrurepad te Moortsele	36
Balegem: de watermolen	37
Archieven van de stad Gent	47
Prentkaarten van meer dan 100 jaar	49
Tips voor het zoeken naar bestanden in Windows	51
Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 7)	53
Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 2)	56

Nummer 183 - september 2018

Voorwoord	59
Echo's uit het Land van Rode	61
Balegem tijdens de laatste dagen van Wereldoorlog I	63
Erfgoedwandeling Kerkhof Moortsele	68
William Albert Howden, gesneuveld in Bottelare op 9 november 1918	69
Torentje Rattendale in Gentbrugge gered!	75
Vrouwen van Vlaanderen: lezing op 123 december 2018	76
Genealogisch nieuws	77
Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 8)	78
Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 3)	83

Nummer 184 - december 2018

Voorwoord	88
1944: Wit en zwart en veel geheim tussen Zottegem en Gent: lezing op 02/04/2019	89
Gentbrugse verhalen, een ontmoeting van het heden met het verleden: lezing op 12/2/2019	90
WO II: Winterhulp/Nationaal Werk voor Hulpverlening	91
In memoriam Luc Lekens	105
Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeelse gangbaar (bijdrage 3)	106
Het laatgotisch kruis van de kerk van Schelderode gerestaureerd.	107
Echo's uit het Land van Rode	108
Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 9)	109
Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 4)	111

Stokerij Van Damme

Lopend in een
jeneverstokerij (overdorp)

Contactinfo

Ludo en Dominique Lampaert
Issegem 2 | 9860 Balegem
Iedere dag open van 14u tot 18.30u

Tel +32 (0)9 362 50 25
Fax +32 (0)9 362 30 00
Email info@stokerijvandamme.be
BTW 0738.060.528

RAMEN & DEUREN JEROEN VAN DE VELDE

VRIJHEM 26 - 9940 OOSTERZELE

+32 495 510 738
info@jeroenvdv.be

<http://www.jeroen-vdv.com/>

fidesca

BANK & VERZEKERING

Gootje 24
9860 Balegem
(09) 362.41.42
(09) 362.74.81

Openingsuren:

Maandag 9u - 12u en 14 - 17u
Dinsdag 9u - 12u en 14 - 18u
Woensdag 9u - 12u
Donderdag 9u - 12u en 14 - 17u
Vrijdag 9u - 12u en 14 - 17u
Zaterdag 9u - 11u30
(gesloten op
zaterdag
in juli en augustus)

pastorie
balegem

bed & breakfast
3 stijlvolle kamers

<http://www.pastoriebalegem.be/>

REX IMMO

Vastgoedmakelaars sinds 1999

Aankoop - Verkoop -
Verhuur - Beheer -
Syndiek - Schattingen -
Projectontwikkeling

Damstraat 20
9030 Mariakerke
Tel. (09) 220.36.60
Fax (09) 280.09.92
www.reximmo.eu

TOVERBROODJE

TAKE AWAY & DELIVERY

EST .1998

OPENINGSUREN

Maandag tot vrijdag
7u30 - 18u00

Zaterdag
10u00 - 17u00

CONTACT

Hundelgensesteenweg 101 A
9820 Merelbeke

Tel 09 211 17 07 - Fax 09 211 17 08
toverbroodje@hotmail.com

Uw verdeler in de buurt
VAN HECKE
nv

TOTAL

MAZOUT – KOLEN – OLIEN – PELLETS

TEL. 09/362 51 46

Boekhouding Fiscaliteit Eeckhout

Wim Eeckhout
Zaakvoerder

B.F.E bvba
Hundelgemsesteenweg 578
9820 Merelbeke

T 09 324 89 50
wim.eeckhout@telenet.be
BE 0861 091 764

Manuela Verhoeven
0479/52 14 44

Wendy De Bruyne
0477/19 54 71

Regio Merelbeke, Melle, Gentbrugge, ...

Wij bieden alle verpleegkundige zorgen bij u aan huis:

- Wekelijkse douche of dagelijkse wasbeurt
- Inspuitingen
- Wondzorg of aanbrengen zalf
- Aanbrengen bandages of steunkousen
- Toedienen post-operatieve oogdruppels
- Vervangen heparineslot
- Toedienen lavement
- Wekelijks klaarzetten van medicatie
- Palliatieve zorgen
- ...

Wij factureren zelf via de derdebetalersregeling naar alle ziekenfondsen, u hoeft dus niets aan ons te betalen!

Bezoek ons op zorgenmetonshart.wordpress.com of op Facebook [@zorgenmetonshart](https://www.facebook.com/zorgenmetonshart)

Waar vindt u ons?

Onze website:

<http://www.landvanrode.be/>

Onze Facebookpagina:

<https://www.facebook.com/groups/732298216867773/>

Onze QR-code:

Ons centrum in het Erfgoedhuis

Het Erfgoedhuis
Sint-Antoniusplein, 10
9860 Moortsele

Openingsuren: Op afspraak

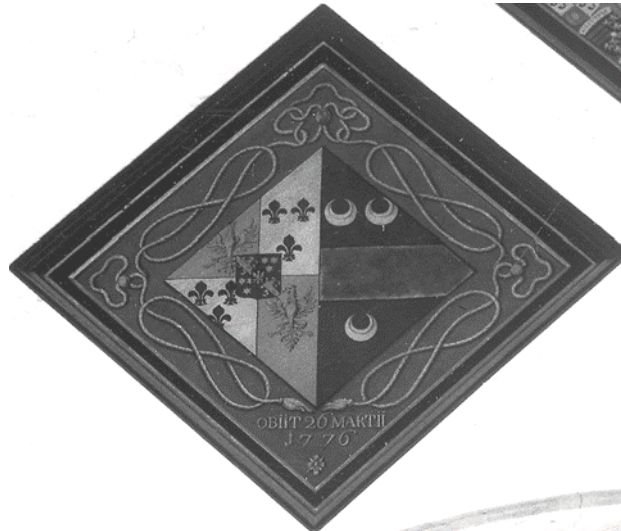

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND van RODE

Gesticht in 1968

Rouwbord van Anna Lucia Odemaer, echtgenote van Jacobus Joannes Oratius Rodriguez de Evora y Vega, in de Sint-Annakerk van Bottelare
(Foto balat.kikirpa.be)

Tot het gebied van het Genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten en deelgemeenten:

Balegem - Bavegem - Beerlegem - Bottelare - Gentbrugge - Gijzenzele - Gontrode - Landskouter - Letterhoutem - Melle - Melsen - Moortsele - Munte - Oosterzele - Schelderode - Scheldewindeke - Vlierzele.

Aangesloten bij het verbond HEEMKUNDE OOST-VLAANDEREN

P005094

PB-PP|B-07186
BELGIE(N)-BELGIQUE

Land van Rode

Heemkundig Genootschap

Driemaandelijks contacttijdschrift

Jaargang 47 nummer 186

Juni 2019

Verschijningsdata: maart - juni - september - december

In dit nummer:

- Voorwoord 29
- Lezing: Sweethearts op 22 oktober 2019 30
- Als de stenen het u konden vertellen 31
- Een zoektocht naar de waarheid 35
- Genealogische website Prosapia 39
- Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 11) 43
- Waarom worden er nog parochieregisters bijgehouden na de invoering van de Burgerlijke Stand? 49
- Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 6) 52

Verantwoordelijke uitgever: F. Verhoozele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301 9820 Merelbeke
Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE Gesticht 7 juni 1968

Stelt zich tot doel:

- Het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen;
- Helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het "Land van Rode" worden gerekend;
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het "Land van Rode";
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, infoavonden e.d. voor leden en niet-leden;
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het "Land van Rode" en het openhouden van een documentatiecentrum in het Erfgoedhuis te Moortsele.

Raad van Beheer:

Erevoorzitter : Gerard WAEYTENS (+) *Stichter*
Eresecretarissen : Oscar VAN WITTENBERGHE (+) *Medestichter*
: Werner CALLEBOUT (+)
Voorzitter : Lucien DE SMET
Secretaris/penningmeester : Françoise VERHOOSELE
Bestuursleden : Noël CALLEBAUT, Lieve DE COCKER, David GALENS, Jürgen VAN DE VELDE

Zetel

p/a Erfgoedhuis Sint-Antoniusplein, 10
9860 Oosterzele-Moortsele

Ruildienst/zoekdienst

Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Verantwoordelijke uitgever + briefwisseling

Françoise Verhoosele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke. Tel: 09/362.69.95 –
Email: secretaris@landvanrode.be

Redactieraad:

Lucien De Smet, Françoise Verhoosele

Teksten

Indien niet bestemd voor commerciële doeleinden, mogen teksten of fragmenten van teksten uit het tijdschrift van het Heemkundig Genootschap Land van Rode worden overgenomen mits schriftelijke toelating van de uitgever en mits correcte vermelding van de bron. Indien bedoelde teksten of fragmenten van teksten moeten dienen of bestemd zijn voor commerciële of promotionele doeleinden dan mogen die pas worden aangewend na vooraf een schriftelijke toelating van de voorzitter van het Heemkundig Genootschap Land van Rode te hebben gevraagd en gekregen. Ook in dit geval dient de bron op een correcte manier te worden weergegeven.

Toezending kopij Françoise Verhoosele Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke.

E-mail: secretaris@landvanrode.be

De digitale vorm van dit tijdschrift mag niet verder verspreid worden. De gebruikelijke verplichtingen op het stuk van auteursrecht moeten worden nagekomen.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	10 €
Steunende leden	15 €
Beschermleden	30 €
Zendingen buitenland	+ 10 €

LAND VAN RODE DIGITAAL ONTVANGEN: 5 € mvv Land van Rode Digitaal.

E-mailadres doorgeven a.u.b.

Te storten op rekening IBAN BE87 9799 6505 2294 BIC ARSPBE22

Op naam van het Land van Rode, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke

Email: secretaris@landvanrode.be

URL: <http://www.landvanrode.be>

Voorwoord.

Beste heemvrienden,

90.000 reizigers per dag

De uittocht is ingezet. Zaventem verwerkt 90.000 reizigers per dag!

De vakantie is begonnen, mijnheer. Elkeen zoekt andere oorden op. Wij moeten er eens op uit. Voor velen onder ons is Europa niet ver genoeg meer.

Vakantie voor mij, vrij simpel: het is de periode van het jaar om even te niks, om datgene te doen waarvoor wij in onze dagelijkse omgang geen tijd vrij kunnen maken. Een deugddoende vakantie wensen wij onze lezers toe en als het kan, om die door te brengen met de kinderen of kleinkinderen. Samen iets leuks doen met ons gezinnetje. De bestemming doet er niet toe.

Al eens gedacht te "landen" in één van de dorpen van het Land van Rode? Munte bijvoorbeeld of wat dacht u van een tocht langs de oevers van de Schelde te Melsen en Schelderode? Een ander ideetje is, de stad of de gemeente van je werkplaats bezoeken, "deze keer er den toerist gaan uitgangen". Gent is prachtig als wij maar de tijd nemen om het te ontdekken.

Zelfs op het Munteplein vindt "den toerist" zijn weg terug. Foto Lucien De Smet.

Op onze toeristische trip in eigen streek worden wij helaas geconfronteerd met de teloorgang van ons erfgoed. Wij breken blijkbaar liever af dan dat wij een moeite doen om het instant te houden. Een historische dorps hoeve, een kapelletje, een kerk en molen het dorpsplein, de oude gemeenteschool. We geven het allemaal een andere meer economisch interessanter bestemming. Wat rest dan nog om in onze toeristische folder te vermelden.

Waardoor worden wij Vlamingen dan wel geboeid?

Lucien De Smet
Voorzitter

Lezing: 'Sweethearts', door Dirk Musschoot.

Het verhaal van al die jonge Vlaamse meisjes die tijdens de bevrijding in 1944 en in de maanden daarna verliefd werden op de Britse bevrijder.

Honderden Vlaamse vrouwen werden na de bevrijding in 1944 verliefd op een Brits militair. Soms leidde dat tot een flirt of een kortstondige relatie, maar even vaak beloofden ze elkaar eeuwige trouw. Sommige koppels vestigden zich in ons land, andere zochten hun geluk in Groot-Brittannië. Wie waren die tommy's die met een meisje van hier aan de haal gingen? Wie waren die oorlogsbruiden die zich in de armen gooiden van een soldaat die soms vreselijke dingen had meegemaakt?

Is het wat geworden met die relaties? En hoe is het die Brits-Vlaamse koppels vergaan? Het waren heus niet allemaal verhalen vol rozengeur en maneschijn?

Dirk Musschoot reisde jarenlang België en Groot-Brittannië af en vond tientallen love stories van Brits-Belgische bevrijdingskoppels. Verhalen vol ontroering, maar vaak ook van eenzaamheid en gemis. Hij reconstrueerde ruim dertig zulke verhalen, zowel in België als in Groot-Brittannië.

Wanneer: Op dinsdag 22 oktober 2019 om 19.30 uur

Waar: De Kluize, Sportstraat 3 te 9860 Oosterzele.

Inkom: 5 Euro

**OPEN
MONU
MENTEN**

Open Monumentendag

8 september 2019

Op verschillende locaties in de buurt, o.a. in Bottelare: markies de Wavrin de Villers au Tertre, geboren in Bottelare en uitgegroeid tot één van de belangrijkste etnografen.
Nog in Bottelare: bezoek van de kerk van Bottelare met aandacht voor de grafchriften en de rouwborden van leden van de familie Rodriguez de Evora y Vega.

Meer info vindt u op <https://sector.openmonumenten.be/>

Als de stenen het u konden vertellen,

door Lucien De Smet.

Wereldoorlog II: Gaston Oscar Odilon Van De Velde "Gestorven voor het vaderland".

Balegem 11 november 2018.

De Balegemse jeugd was aanwezig. Na de kerkdienst trokken zij in stille optocht met hun vlaggen voorop naar het monument. Familieleden van de intussen overleden Balegemse oud-strijders en sympathisanten stapten mee op. Aan het monument geen toespraken dat jaar.

Na de bloemenhulde en de Last Post bracht ik een bezoek aan het oude kerkhof, in mij de gedachte meedragende dat weldra ook die oorlogen onvermijdelijk in de geschiedenisboekjes zullen verdwijnen. Tenzij ...?

Ik ging er op zoek naar mogelijk nog bewaarde getuigenissen, graven van oud-strijders.

Een grafsteen met de foto van een jongeman trok mijn aandacht: 1945, Gaston Van De Velde, 22 jaar en overleden in Duitsland Weimar-Jena.

Foto Lucien De Smet

Geen soldaat dus, maar een jongeman uit mijn dorp, die verplicht in Duitsland is gaan werken. Voor mij een ongekende grafsteen waarachter het verhaal schuilgaat van jonge mensen die, ver weg van huis, gedwongen tewerkgesteld werden en er stierven voor het vaderland in een oorlog die 75 jaar geleden eindigde.

Gaston Oscar Odilon Van De Velde.

Hij werd te Balegem geboren op 5-04-1923. Gaston is de zoon van René Richard Van De Velde, geboren te Scheldewindeke op 13-10-1889. Op 9-09-1914 huwde hij te Balegem met Marie Cesarine Bovijn. Cesarine werd te Balegem geboren op 30-12-1890 als de dochter van Henry Bovijn en Leonie Bauters, een bloemenmaakster.

De familie Van De Velde was afkomstig uit Scheldewindeke. Grootvader Karel Lodewijk Van De Velde was gehuwd met Marie Sidonie Janaert en woonde met zijn gezin op de Markt te Scheldewindeke.

René en Marie Cesarine woonden na hun huwelijk op de Kattenberg te Balegem, toen "nr. 227¹". Zij hadden drie kinderen:

- Adrienne Adriana, ° Balegem op 8-11-1915, † Zottegem 17-11-1991, huwde met Alois Meulenijzer, ° Balegem op 4-09-1912, † Zottegem op 24-07-1979.
- Hendrik Albrecht, ° Balegem op 6-08-1920, huwde op 28-05-1943 Balegem met Juliette Marie Baele, ° Balegem 25-05-1922, † 17-03-1989².
- Gaston Oscar Odilon, ° Balegem 5-04-1923, † Weimar Jena (Duitsland) 24-01-1945.

¹ Waar nu Paul Lampaert woont.

² Met dank aan de dienst burgerlijke stand Oosterzele en Irène Baele voor de genealogische info.

Verplichte tewerkstelling in Duitsland.

Gaston was 18 toen hij op 17-01-1941 te Sint-Lambrechts-Woluwe stond ingeschreven. Na een verblijf van 9 maanden keerde hij op 10-10-1941 naar Balegem terug. Waarom hij daar verbleef is mij niet duidelijk. Ik sluit niet uit dat Gaston toen al eens tewerkgesteld werd.

Het aanhoudend tekort aan arbeidskrachten voor de Duitse oorlogsindustrie leidde uiteindelijk in 1942 tot de vordering van 6-10-1942 waarin ook ongehuwde of gehuwde kinderloze vrouwen werden opgeëist³. Juliette Maria Baele, de verloofde van Hendrik Van De Velde, de broer van Gaston, werd in 1942 verplicht om in Duitsland te gaan werken. Haar verloofde (Hendrik) trok toen met haar vrijwillig mee naar Duitsland. Op 28 mei 1943 huwden ze te Balegem⁴.

Vanaf 1943 was, volgens een klassensysteem in ons land, een verplichte aanwerving van kracht. Wie in een bepaald jaar geboren was, werd opgeroepen. Velen trachtten aan de verplichting te ontkomen, doken onder of maakten deel uit van het verzet. Op diverse plaatsen speelden Duitsgezinde burgemeesters hierin een niet onbelangrijke rol. Trouwens werken in Duitsland was niet zonder gevaar: de Duitse industrie werd er gebombardeerd.

De tewerkgestelden verbleven er in werkkampen. Hun levensomstandigheden waren er niet altijd benijdenswaardig. Meer geluk hadden zij die bij een landbouwersfamilie tewerkgesteld werden.

1945 Gaston werd opgepakt en verplicht in Duitsland tewerkgesteld.

Lydie Van De Velde Getuigt.

"Op aanwijzing van een zekere De Block uit Semmerzake werd Gaston Van De Velde door de Gestapo op de wijk Issegem te Balegem opgepakt en op transport naar Duitsland geplaatst. Aanvankelijk was men op zoek naar Robert Fostier.

Balegem: De Vijf huizen Issegem. Foto Lucien De Smet.

Gaston moest onderduiken in de kelder bij zijn broer Hendrik en Juliette Baele die in een van 'de vijfhuizen' te Issegem woonden. Sanitair was er niet in de kelder. Zo diende hij noodgedwongen gebruik te maken van het buitentoilet. De Gestapo was op komst. Terug naar de kelder kon niet meer, Gaston had nog net de tijd om zich te verstoppen op een kleine zolderruimte boven het toilet. Per ongeluk duwde Gaston een steen weg. Op het geluid van de vallende steen kwamen de Gestapo op hun stappen terug. Gastons voet was zichtbaar en onder bedreiging van het wapen diende Gaston zijn schuilplaats te verlaten. Hij werd aangehouden en voor transport meegenomen. Aan zijn woning op de Kattenberg werd haltgehouden. Gelegenheid om afscheid te nemen was er niet. Buren spoorden hem aan te vluchten. Gaston was onder de indruk van het gebeuren. Hij had niet eens de kracht en de moed om de sprong te wagen. Kennissen van de familie hebben nog pogingen ondernomen om via de heer Provoost uit Zottegem een deportatie naar Duitsland ongedaan te krijgen". Tevergeefs!

Tewerkgesteld in een zoutmijn van de deelstaat Thüringen.

Gaston Oscar Odilon had pech. Hij werd tewerkgesteld in een zoutmijn in de buurt Weimar en Buchenwald en verbleef er in het werkkamp van Jena.

Jena is een stad in het oosten van Duitsland in de voormalige DDR, gelegen aan de Saale in de deelstaat Thüringen.

³ JASPER GERYL, Thesis, De verplichte tewerkstelling in Duitsland tijdens de tweede Wereldoorlog

⁴ Me medegedeeld door Lydie Van De Velde

Hij werd zwaar ziek en overleed in het kamp op 24-01-1945 om 22u.: "net voor hij insliep prevelde hij de namen van zijn ouders".

Gaston Oscar Odilon. Foto Lucien De Smet.

Vijf jaar later werd Gaston via Melsbroek naar zijn geboortedorp Balegem teruggebracht. Op zondag 11 juni 1950 had, in aanwezigheid van de afgevaardigde van de koning, de uitvaartplechtigheid plaats. In de overvolle parochiekerk Sint-Martinus Balegem werd hem door de lokale bevolking een laatste eer gebracht. Gaston rust op de linkerzijde van het oude kerkhof van de gemeentelijke begraafplaats te Balegem.

Uit het gedachtenisprentje citeren we de volgende tekst:

"- zeker was het pijnlijk uit zijn midden, uit zijn land weggesleurd te worden, zeker was het pijnlijk verre van huis alle ontberingen te doorstaan, maar hoe pijnlijk moet het niet zijn geweest door de dood uit het leven te worden gerukt, wetende hoezeer vader, moeder, zijn terugkomst verhoopten-"

Op de gedenkplaat van de slachtoffers uit Wereldoorlog II, achteraan de kerk, vond ik zijn naam niet terug. Op de overlijdensakte lezen wij de officiële vermelding: "Gestorven voor het vaderland".

Vandaag zijn de toeristen in Thüringen uitgenodigd op een "Spectaculaire belevenis in een zoutmijn" Niets in de brochures over de ontberingen van onze jongemannen die er tijdens de Tweede Wereldoorlog gedwongen tewerkgesteld werden.

Ik koester de hoop dat het graf van Gaston bewaard en instandgehouden wordt als waardevol funerair erfgoed van de gemeente Oosterzele. De gedwongen tewerkstelling is een ten onrechte in de schaduw geplaatst facet in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

.....

OPROEP

Beelden uit de Tweede Wereldoorlog

Voor de herdenking van de Tweede Wereldoorlog in 2020 is de dienst archief van de gemeente Merelbeke op zoek naar beeldmateriaal van de gemeente uit de periode 1940-1945. Fotomateriaal uit deze periode is schaars, maar wie dergelijke beelden bezit en bereid is om ze in de kijker te plaatsen, kan zich wenden tot de dienst archief. We zoeken bijvoorbeeld straatbeelden, soldaten, winterhulp, het dagelijks leven, verzetslieden, schadebeelden, winkels, verplichte tewerkstelling, noodwoningen. Alle foto's die verwijzen naar de Tweede Wereldoorlog zijn welkom. Ze worden onmiddellijk gescand en terug meegegeven aan de eigenaar.

U kan contact opnemen met de archivaris van Merelbeke op het e-mailadres Katrien.Arnaut@merelbeke.be

Ankervrienden vzw presenteren met trots:

'HET ZIJN ER VAN DEN ANKER'

*Het eerste luik van dit heemkundig project
is de uitgave van een fotoboek:
een lijvig kijk- en leesboek met
honderden foto's, anekdotes en weetjes
over de wijk tussen WOII en 2000.*

Gunstprijis bij voorintekening: € 20 per boek
Overschrijving: rekeningnummer BE48 9300 1000 6727
van Ankervrienden vzw

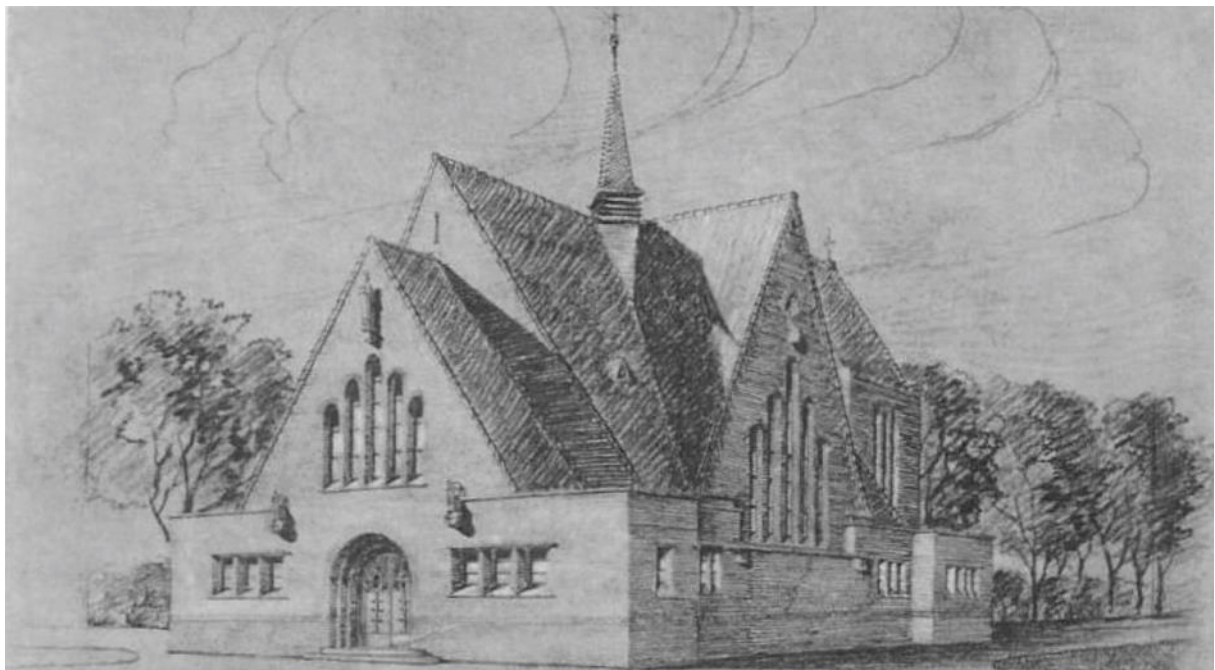
HET BOEK KAN AFGEHAALD WORDEN OP 7,8,14 OF 15 SEPTEMBER 2019
IN DE ANKERKERK TIJDENS DE OPENINGSUREN VAN DE TENTOONSTELLING
(TWEDE LUIK VAN ONS PROJECT)
NOTEER DIE DATA ALVAST IN JULLIE AGENDA!

Contact en info: Monique Roels – 09/362 88 06
lutdeblock@telenet.be

Met de steun van

V.U.: Ankervrienden vzw

Een zoektocht naar de waarheid, *door Françoise Verhooosele.*

Een zoektocht doorheen parochieregisters en andere bronnen.

Sint-Jacobskerk te Gent.

Gelezen in het boek Graf- en Gedenkschriften der Provincie Oost-Vlaanderen⁵:

N° 83. *Wit marmer, in eenen blauwen steen gevoegd.
Marbre blanc, incrusté dans une pierre bleue.*

D. O. M.

Hic jacent consult. ac magister Dominus
D. ANDREAS Em^l STALINS,
advocatus, unus ex vii supremis territorii
Aldenardensis moderatoribus.
Obiit 4 novembris a° 1730.
Et Domina ANNA LUCIA ODEMAER, f^o Philippi,
conj. sua, procreatis simul duobus liberis,
obiit
Requiescat in pace.

"Hier liggen onderzoeker en meester Heer Andreas Em Stalins, advocaat, één van de VII bestuurders van het hoger Oudenaards gebied.

Hij overleed op 4 november 1730.

En Dame Anna Lucia Odemaer, fa Philippus, zijn echtgenote, samen met hun twee kinderen.

Zij overleed ...

Dat zij rusten in vrede."

Uit het voorgaande kunnen wij opmaken dat advocaat Andreas Em(manuel) Stalins overleden is op 4 november 1730 en begraven in de Sint-Jacobskerk. Dat hij en zijn vrouw Anna Lucia Odemaer twee kinderen hadden ("simul" = samen en "liberis" = de kinderen van een vader en een moeder). Het feit dat de namen van die kinderen niet vermeld worden zou er kunnen op wijzen dat die kinderen op zeer vroege leeftijd vóór hun vader overleden zijn.

Er werd voorzien dat zijn graf in de kerk ook het latere graf zou worden van zijn weduwe. Dit blijkt uit de tekst op de grafsteen, waar nog ten gepaste tijde, wanneer haar lijk zou worden bijgezet, enkel haar sterfdatum moet worden gebeiteld. Als zij later bijgezet wordt, is het duidelijk een graf waar twee personen "rusten" ("jacent" = zij liggen en "requiescant" = dat zij rusten, meervoud).

Anna Lucia zal vermoedelijk de gebruikelijke rouwperiode hebben gekend en later met een tweede geschikte huwelijkspartner trouwen.

Enmaal hertrouwd is het dan ook logisch dat ze bij haar tweede man (of zijn familie) begraven wordt en niet in de Sint-Jacobskerk te Gent bij haar eerste man. Vandaar dat daar het grafschrift nooit ingevuld is geraakt.

Nu wist ik wel, naar aanleiding van mijn onderzoek naar de familie Rodriguez de Evora y Vega, dat een zekere Anna Lucia Odemaer, verwant aan de familie Odemaer in Merelbeke, gehuwd was met Jacobus Josephus Oratius Rodriguez de Evora y Vega, zoon van de markies van het Land van Rode Lupus Rodriguez de Evora y Vega. Of dat dezelfde persoon was?

Huwelijksregisters.

In de parochieregisters van Gent, en meer bepaald in Sint-Baafs, vind ik 2 huwelijken van Anna Lucia Odemaer, nl. met Andreas Emmanuel Stalins op 4 september 1723 en met Jacobus Josephus Oratius Rodriguez de Evora y Vega op 4 september 1734. Zelfde dag van de week (zaterdag), zelfde dag

⁵ Graf- en Gedenkschriften der Provincie Oost-Vlaanderen, Tweede reeks: Kloosterkerken Gent - Deel II, Gent, 1866, Sint-Jacobskerk Gent, blz. 34 onder het nummer 83.

van de maand, ander jaar, zelfde bruid? Waarschijnlijk wel, maar uit die huwelijksakten kon ik dat nog niet opmaken, want de vader van de bruid is nergens vermeld en het zijn telkens andere getuigen.

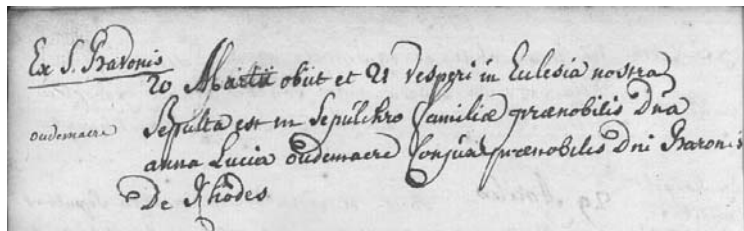
Overlijden van Anna Lucia Odemaer.

In het boek "Wekelijks nieuws uit Loven, mede beschrijvinge dier stad, Volume 7, voor het jaar 1776" staat vermeld op blz. 300:

GEND.

"En 25 der maend meert is tot Gend overleden vrouwe Anna Lucia Odemaer in huwelyk met den heere Jacobus Josephus Horatius Rodrigues d'Evora y Vega uyt de Markgraven van Rodes. De selve vrouwe is begraven in de Kerke der Eerw. Paters Recolletten."

Van Andreas Stalins geen spoor. En de datum is verkeerd want op haar begrafenisakte uit de registers van de Recollettenkerk staat duidelijk:

"Ex S. Bavonis. 20 Martii obiit, et 21 vesperi in ecclesia nostra sepulta est in sepulchro familiae, praenobilis Dna Anna Lucia Odemaer, conjux praenobilis Dni Baronis de Rhodes."

Zij is overleden op 20 maart en begraven op 21 maart⁶.

Sint-Annakerk te Bottelare.

Op het rouwbord van Anna Lucia Odemaer in de Sint-Annakerk van Bottelare⁷ staat nog een andere datum: 26 maart. Duidelijk een foutje van de schilder. Want het is wel degelijk haar rouwbord: links het wapen van haar tweede echtgenoot en rechts haar eigen wapen ("Lazuur met een fess in goud vergezeld van 3 maansikkels in zilver").

Foto balat.kikirpa.be⁸

Waarom haar rouwbord en ook de rouwborden en grafstenen van meerdere leden van de familie van de markiezen van Rode in Bottelare berusten, heeft te maken met de sloop van het Recollettenklooster en -kerk in Gent.

In deze laatste kerk werden sedert 1660 verschillende leden van de markiezenfamilie en hun echtgenoten begraven. Toen in 1797-1799 het klooster en de kerk⁹ gesloopt werden door de

⁶ De datum 25 maart is daarna overgeschreven in alle boeken over de adel uit de 19de eeuw, gaande van Van Hoorebeke over Goethals, Van der Heyden en de Herckenrode tot Poplimont. Het is geen wereldschokkend nieuws natuurlijk maar een serieuze genealogie berust op de juistheid van de gegevens, gegevens die onderzocht worden aan de hand van de primaire bronnen, zijnde voor het Ancient Regime de parochieregisters en sedert de Franse Revolutie de akten van de burgerlijke stand.

Nog maar eens het bewijs dat men in vroegere tijden ook afschreef zonder de juistheid van de gegevens na te gaan. "Nihil novi sub sole" = niets nieuws onder de zon.

⁷ Graf- en Gedenkschriften der Provincie Oost-Vlaanderen, Derde Reeks, Buitengemeenten. Parochien der Dekeny van Gent extra muros - Eerste Deel, Bottelare, blz. 53, nummer 16.

⁸ <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M076821&objnr=5445&nr=17>

⁹ Het klooster en de kerk van de Recolletten, ofwel Minderbroeders of ook Franciscanen genaamd, in Gent stond op de plaats van het oud justitiepaleis, aan het Koophandelsplein. Na de sloop vond op de grond van het klooster

Fransen overheid, werden de grafstenen en rouwborden van de markiezenfamilie overgebracht naar Bottelare, waar al andere leden van diezelfde familie begraven waren. De overledenen zelf werden niet overgebracht.

Hetzelfde is gebeurd na de sloping van de parochiekerk OLVrouw-Sint-Pieters¹⁰ rond dezelfde tijd: in die parochiekerk werden meerdere leden van de markiezenfamilie, die woonden in de Savaanstraat, begraven. Hun grafstenen en rouwborden werden ook overgeplaatst naar Bottelare, zonder de overledenen.

Bottelare, binnenzicht van de Sint-Annakerk: merk bovenaan en op de muren een deel van de obiits. Foto persoonlijk archief Françoise Verhoosele

Een eerste vermelding, waarin sprake is van de twee huwelijken van Anna Lucia Odemaer, vind ik terug bij Gustave Van Hoorebeke in "Le Nobiliaire de Gand" uit 1849 op blz. 134:

*"Anne-Lucie Odemaer, décédée 25 Mars 1776, ép. 1° André-Emmanuel Stalins, né 1699, décédé 4 Nov. 1730, Avocat au Conseil de Flandre; 2° Jacques-Joseph-Horace Rodriguez d'Evora y Vega, Chev., Sgrn de Vosbrouck, né 5 Fév. 1703, décédé 31 Août 1779, Echevin de Gand, fils de Jean-Joseph-Lopez, Marquis de Rodes, Baron de Herlegem, et de Marie-Ernestine de Blondel. Ils n'eurent pas de post. et furent enterrés aux Recollets, à Gand"*¹¹.

Spijtig genoeg vermeldt Van Hoorebeke geen bron.

Rijksarchief.

Uiteindelijk werd onze zoektocht beloond: in het Rijksarchief Gent, in het Familiefonds nr. 3823¹², berust een staat van goed van Anna Lucia Odemaer. Op het eerste blad staan duidelijk haar beide echtgenoten. Geen twijfel meer mogelijk.

Samenvatting.

- Anna Lucia Odemaer werd geboren op 22 oktober 1688 in Oudenaarde maar woonde ten tijde van haar eerste huwelijk in de parochie Sint-Baafs.
- Zij huwde op 34-jarige leeftijd op zaterdag 4 september 1723 in Sint-Baafs met de 11 jaar jongere Andreas Stalins, geboren op 16 december 1699 in Gent.

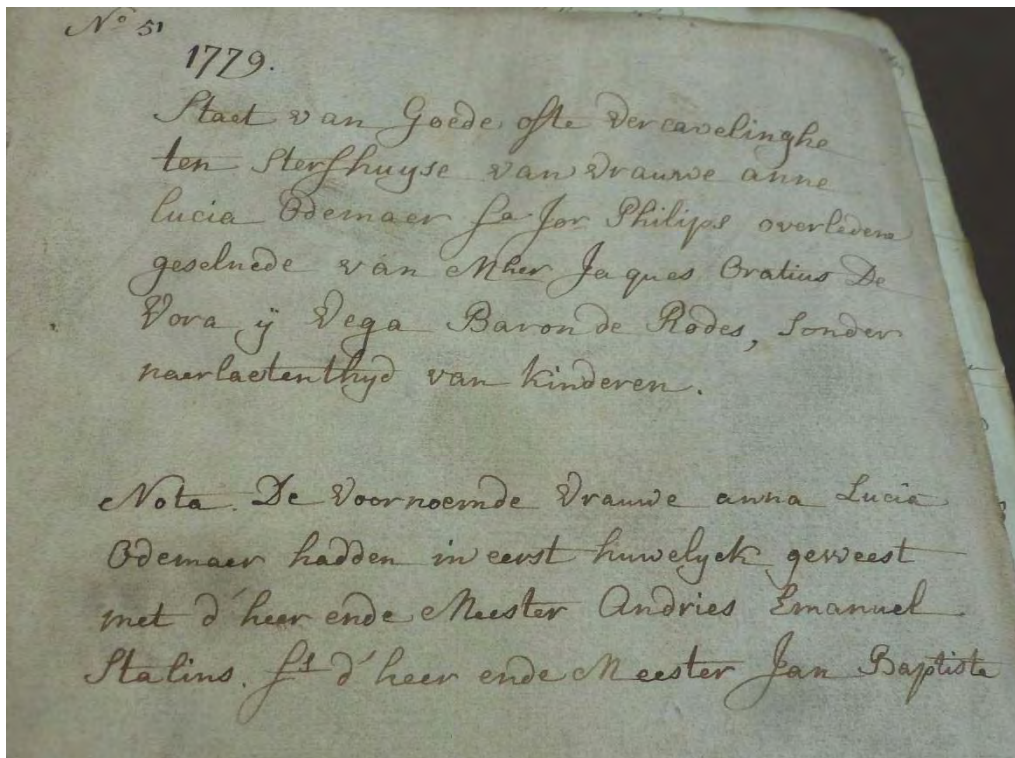
2x per week een markt plaats, vandaar de huidige naam Koophandelsplein, tot wanneer in 1836 met de bouw van het justitiepaleis begonnen werd.

¹⁰ Niet te verwarren met de kerk van de Sint-Pietersabdij: de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouwe werd gesloopt in 1799 tijdens de Franse bezetting en niet heropgebouwd. Sindsdien heeft de Sint-Pieterskerk van de Sint-Pietersabdij de benaming van deze verwoeste kerk overgenomen en heet nu Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pieterskerk. Naast deze kerk ligt de Tweekerkenstraat, die verwijst naar zowel de kerk van de Sint-Pietersabdij als naar de gesloopte Onze-Lieve-Vrouwekerk.

¹¹ De latere auteurs uit de 19de eeuw hebben die bewering overgenomen.

¹² Met dank aan onze voorzitter Lucien De Smet, voor zijn nimmer aflatende enthousiasme in het zoeken naar originele documenten in het Rijksarchief.

- Van hun twee kinderen heb ik maar één begrafenis gevonden in Sint-Jacobs nl. op 17 februari 1730 werd begraven een kind, zonder voornaam, gedoopt en overleden thuis in de 'Coeystraete' en begraven in de kerk van Sint-Baafs. Ik heb geen enkele doop noch een begrafenis gevonden in Sint-Baafs en in Sint-Jacobs geen andere begrafenis noch doop. Waarschijnlijk zijn die kinderen doodgeboren of overleden kort na de geboorte.
 - Andreas Stalins overleed op 30-jarige leeftijd op 4 november 1730 en is begraven in Sint-Jacobs samen met hun twee kinderen.
 - Op zaterdag 4 september 1734 huwde zij op 45-jarige leeftijd met de 31-jarige Jacobus Joannes Oratius Rodriguez de Evora y Vega in Sint-Baafs in Gent¹³, uit de parochie Onze-Lieve-Vrouw. Hij werd geboren op 5 februari 1703 in Gent en 2 dagen later gedoopt in Sint-Baafs. Het tweede huwelijk was kinderloos.
 - Anna Lucia overleed op 87 leeftijd op 20 maart 1776 en werd begraven de dag erna in de Recollettenkerk te Gent.
 - Haar tweede echtgenoot Jacobus Joannes Oratius overleed een paar jaren later op 76-jarige leeftijd op 31 augustus 1779 in de Kruisstraat¹⁴ in Gent (parochie Sint-Baafs). Hij werd eveneens bijgezet in de Recollettenkerk. Hun beider grafstenen werden na de sloop van de Recollettenabdij overgebracht naar de Sint-Annakerk te Bottelare.
 - Het overlijden/begravenis van haar tweede man werd 3x genoteerd:
 - o in de begrafenisboeken van Sint-Baafs¹⁵
 - o in de begraafboeken van de Alexianen¹⁶
 - o in het begrafenisregister van de Recolletten.
- Gelukkig werd in die drie boeken hetzelfde genoteerd, anders was het weer een zoektocht.

Eerste blad van de staten van goed van Anna Lucia Odemaer, uit het Familiefonds nr. 3823 (RAG). Foto Lucien De Smet

¹³ Eigenlijk huwden zij in de Sint-Catharina- en Sint-Annakapel op 't Zand. Die kapel lag, omgeven door een kerkhof, op de hoek van de Lange Violettenstraat en de Tweebruggenstraat en behoorde tot de Sint-Baafsparochie, op de plaats waar vandaag de huidige Sint-Annakerk staat. Het huwelijk werd ook in de Sint-Baafsparochie genoteerd, want de bruid en/of de bruidegom behoorden tot die parochie.

¹⁴ Heden de Langekruisstraat, van het Sint-Baafspein (aan de Standaard Boekhandel) tot de Volderstraat.

¹⁵ Voor Sint-Baafs en de Recolletten: https://search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven/zoekresultaat/ead/index/eadid/BE-A0514_111195_109890_DUT

¹⁶ De begraafboeken van de Alexianen staan online op de site van het Rijksarchief en de bewerkte versie op computer staat op <https://begraafboeken.gent.be/>.

Genealogische website Prosapia,

door Pieter De Clercq

Wat is Prosapia?

Prosapia (url <https://www.prosapia.be>) is een genealogische website en biedt een geïntegreerde voorstelling van:

- bewerkingen van de registers uit het Ancien Régime van parochies ten zuiden van Gent
- bewerkingen van de historische klappers van de bewerkte parochieregisters (PR) uit het Ancien Régime
- bewerkingen van registers van de Burgerlijke Stand (BS) van gemeenten ten zuiden van Gent
- foto's van bidprentjes
- personendatabank (gezinssamenstelling / stambomen / ...)
- links naar foto's van aktes/klappers op de sites van het Rijksarchief en LDS (Latter-Day Saints: familysearch.org).

Geschiedenis van de website

De Prosapia-website bestaat sinds december 2009. Aanvankelijk betrof het enkel Merelbeke, nu zitten alle Schelde-rechteroever-parochies tem. Nederzwalm met aardig wat hinterland in de scope. De voordelen van het internet te gebruiken zijn voor u als gebruiker evident: gratis, altijd beschikbaar, geen verplaatsingen nodig (file, tijd, CO2), up-to-date (aanvullingen of correcties worden aangebracht), ...

De site bestaat uit een beschrijvend gedeelte en de raadplegingstoepassing. Op de homepage en de website-update-log na wordt het beschrijvende gedeelte niet meer onderhouden. Een overheveling van die informatie naar de raadplegingstoepassing is al deels gebeurd: de beschrijvende informatie over de registers en klappers is relevant bij onderzoek van de registers via de toepassing en hoort dus daar. Op termijn zal het beschrijvende deel volledig overgeheveld zijn en zal het verwijderd worden. We concentreren ons hier verder enkel op de raadplegingstoepassing.

Aan de toepassing die raadpleging van de gegevens toelaat is de afgelopen 10 jaar geregeld een beetje gesleuteld. Maar de jaarlijkse website-update hield voornamelijk aanvullingen in: nieuwe bewerkingen van registers en nieuwe foto's van bidprentjes. Enerzijds leven we in een tijd waar alles zonder veel omwegen "in enkele clicks" bereikbaar moet zijn. Anderzijds wil de raadplegingstoepassing verscheidene invalshoeken tot genealogisch onderzoek faciliteren. De moeilijke combinatie van die twee resulteerde in een gecondenseerde, cryptische knoppenbalk.

Met de juni-2019-update:

- is die layout verbeterd
- zijn enkele functionaliteiten aan de toepassing toegevoegd
- is informatie over registers en klappers uit het beschrijvende gedeelte van de website nu geïntegreerd in de raadplegingstoepassing

De technische en praktische werking en beschrijving ervan kan je op de website zelf vinden. De toepassing maakt gebruik van meerdere vensters voor het afficheren van indexen, aktes, personengegevens, foto's, ... Dus je kan best wel een groot scherm gebruiken. Op een smartphone of tablet lijkt de werkbaarheid niet evident.

Dus voor de effectieve gegevens en werking surf je maar naar <https://www.prosapia.be> en kies dan voor "Raadpleging" om de raadplegingsinfo-pagina te krijgen. Klik daar in de tekst op "raadpleging" om de toepassing daadwerkelijk op te starten. Voor wie de toepassing nog nooit gebruikte, is het zeer aanbevolen om het introductie-scenario te doorlopen. Nieuw zijn enkele demo-filmpjes die op de startpagina van de toepassing staan. Ze geven een voorbeeld van de effectieve werking van de toepassing

Hoe kan Prosapia helpen in je opzoekingswerk.

Prosapia wil op de eerste plaats bronmateriaal toegankelijk maken ie registers en bidprentjes:

1) Bidprentjes

Over bidprentjes kunnen we kort zijn: oude bidprentjes zijn zeldzaam en mogelijks één van de weinige concrete persoonlijke referenties naar de overledenen in kwestie. Bijgevolg is het relevante documentatie over de persoon. Dit bronmateriaal publiek maken is een toegevoegde waarde voor Prosapia.

The screenshot shows a web interface for bidprentjes. On the left, there is a table with columns: 'achternaam', 'voornaam', 'datum', 'plaats', and 'Een'. The table lists various individuals and their associated bidprentjes, such as Goedertier, Remue, Velleman, etc. On the right, there is a search or index section titled 'indexen op de verzameling bidprentjes' with columns for 'overlijdensdata', 'of', 'achternaam', 'of', and 'overlijdensjaar'. Below this, a list of 11 entries is shown. At the bottom, there is a detailed view of a bidprentje for 'Seraphinus Vandevelde', showing his name, date of birth (1772), date of death (1861), and a list of heirs.

2) Aktes van de Burgerlijke Stand

De aktes van de Burgerlijke Stand zijn opgemaakt geweest met de bedoeling van alles duidelijk te registreren en bevatten meestal informatie genoeg om stambomen samen te stellen. De uniformiteit opgelegd door de uitvoerende macht moest dit garanderen. De Prosapia-bewerking van BS-aktes bestaat in jaargangen van geboortes, huwelijken en overlijdens met akte-nummering overeenkomstig aan het origineel. Informatie uit de aktes zelf is meestal heel summier. Maar de links naar de foto's van de aktes op de sites van het Rijksarchief en LDS (familysearch) bieden voor de geïnteresseerden toegang tot de aktes zelf.

3) Aktes van de parochieregisters

De aktes van de parochieregisters uit het Ancien Régime zijn natuurlijk niet opgemaakt vanuit de motivatie om stamboomsamenstelling mogelijk te maken. De "recupereerbare" inhoud van de aktes is wat ze is:

- soms de facto partieel wegens versleten of ontbrekende bladranden, gaten, vlekken of verbleekte inkt
- soms door inconsistenties door onachtzaamheid van de registreerder (pastoor, onderpastoor, ...): inconsistente of dubbelzinnige zinsconstructie, tegenstrijdig gebruik van Latijnse naamvallen, ...
- meestal met minimale inhoud: met meer dan 30 overlijdensaktes op één bladzijde mag je niet veel meer dan de naam van de overledene verwachten
- het schrift en het gebruik van afkortingen, uitdrukkingen, markeringen, ... zijn erg afhankelijk van de registreerder (pastoor, onderpastoor, ...)

Hier kan de genealoog best wat ondersteuning gebruiken. De historische klappers zijn nu al ongeveer 150 jaar een veel gebruikt werkinstrument. Maar het is hier dat Prosapia een stap voorwaarts wil maken.

Met respect voor de authenticiteit van het origineel wordt bladzijde per bladzijde alle informatie weergegeven. En ook hier zijn links naar de foto's beschikbaar. Aangezien quasi alle informatie opgenomen is in de bewerking, leent het zich ook als basis voor meer dan genealogisch onderzoek alleen. Voorlopig is daar nog niet veel mee gedaan:

- de div-knop in de knoppenbalk leidt naar een niet-exhaustieve index van diverse onderwerpen

- toponiemen, beroepen en expliciet vermelde doodsoorzaken zijn wel als dusdanig gemarkeerd (maar er is geen indexering of bespreking gedaan)

Voor onderzoek betreffende een thema waarin de inhoud van parochieregisters relevant kan zijn wil Prosapia graag een helpende hand reiken. De minimale medewerking hierbij is het leveren van bewerkingen uit de Prosapia-database in "unload formaat". Er is gevorderde informatica-kennis nodig om hiermee iets aan te vangen. Dus de meeste stamboomonderzoekers hebben hier weinig aan. Maar in principe is deze unload beschikbaar voor elk individu, VZW of instelling die erin geïnteresseerd is. Prosapia ambieert een synthese van authenticiteit van de registers en de "schoonheid" in presentatie dankzij de fantastische mogelijkheden van het internet. Maar het wil in de eerste plaats een enabler zijn. Er is geen enkele zweem van bezitterigheid over de resultaten. Wie geïnteresseerd is in domeinen die Prosapia behandelt, is welkom met zijn vragen.

Waarom een website zoals Prosapia?

Prosapia wil op de eerste plaats bronmateriaal toegankelijk maken voor de genealoog in zijn onderzoek! Prosapia als documentendatabank van compleet bewerkte registers met indexen en links naar foto's.

Waar situeert zich dan de personendatabank? Wel de Prosapia-databank is gegroeid vertrekkende vanuit het resultaat van klassiek stamboomonderzoek. Daarin zijn compleetheid een doel: men gaat op zoek naar alle kinderen, alle partners, alle correcte data en plaatsen en probeert stambomen, kwartierstaten, parentelen maximaal uit te bouwen. Alle bronnen worden onderzocht: parochieregisters, staten van goed, inwonerslijsten, wezenrekeningen, ...

Deze betrachtingen van compleetheid zijn onhaalbaar voor Prosapia en worden daarom ook niet nagestreefd. Ik verklaar nader:

- gezinnen waarvan sommige kinderen geboren werden buiten de Prosapia-bewerkte parochies zitten normaal niet in de Prosapia-personendatabank.
- de overlijdensregisters bewerken van een parochie vergt enkele weken of maanden. Alle 30 personen van één enkele bladzijde uit een overlijdensregister trachten te identificeren kost mogelijks eveneens weken of maanden als je andere bronnen wil uitpluizen.

De vraag kan gesteld worden: waarom überhaupt een personenbank onderhouden? Het vertraagt de bewerking van de registers aanzienlijk en er sluipen onvermijdelijk fouten in de personendatabank door onterechte toewijzingen van overlijdensakten aan personen, meerdere huwelijken toekennen aan 1 persoon, ...

Wel het is de persoonlijke afweging die ik gemaakt heb tussen toegevoegde waarde en het aanvaarden van de bluts met de buil. Meestal staat het aangegeven waarover er twijfel kan bestaan (persoonsnaam in rood en info betreffende de onzekerheid).

Hoe gebruik je Prosapia?

Nu, hoe je Prosapia wil gebruiken hangt van jezelf af! De raadplegingstoepassing laat genoeg opties toe:

- a. je bent een "die hard"-zelfstandig-onderzoek genealoog: gebruik de PR-pagina-indexen en BS-jaargang-indexen en lees de aktes via de links naar de foto's
- b. je aanvaardt hulp van indexen zonder interpretatie: gebruik de puur alfabetische indexen
- c. je aanvaardt interpretatie van patroniemenbundeling (groepering van achternaamvarianten): gebruik de patroniemen-indexen, hierbij krijg je de mogelijkheid om kinderen van een zelfde vader te groeperen (mogelijks partiële gezinssamenstelling)
- d. je aanvaardt alle hulp en controleert zelf via foto's en andere bronnen: gebruik alle indexen inclusief die op de personendatabank

Prosapia is "work in progress". Wat zijn de gevolgen voor de gebruiker?

Momenteel wordt informatie gepresenteerd over 28 parochies in een aaneengesloten gebied op de rechteroever van de Schelde ten zuiden van Gent: van Nederzwalm tot en met Merelbeke met hinterland waaronder een groot deel van het Land Van Rode (maar nog niets van Gentbrugge, Melle, Bavegem en Vlierzele).

Er is echter geen principiële afbakening noch qua geografische gebied noch qua aard van bronmateriaal. De bedoeling is complete bewerkingen te presenteren van bronnen die relevant zijn voor ondersteuning van genealogisch onderzoek.

Maar wat is relevant voor jou als je Prosapia al raadpleegde en er sindsdien enkele website-updates gebeurden? Het feit dat de laatste update een stand van zaken weerspiegelt inclusief vele nog niet complete bewerkingen maakt dat niet evident. Een structurele aanpak is de update-log raadplegen. Daar zie je welke indexen van compleet bewerkte registers van een parochie/gemeente nieuw zijn. Deze verdienen je aandacht en zou je kunnen uitpluizen. Eens je er alles uitgehaald hebt kan je die registers afvinken als "compleet onderzocht". Enkel indien de scope van je eigen onderzoek uitgebreid wordt of als de update-log vermeldt dat er aanvullingen op die registerdelen zijn (nieuwe, recentere jaargangen bij BS of nieuw ontdekte registers bij PR) dan is het aangewezen de indexen opnieuw af te checken.

Medewerking aan Prosapia.

Melding van fouten en ontbrekende gegevens

Aan de correctheid en de volledigheid van de bewerking wordt veel belang gehecht. Dus meldingen zijn zeer welkom indien ze betrekking hebben op:

- fouten in bewerkingen van registers
- toevallige onvolledigheden in bewerkingen van registers
- ontbrekende, aanvullende volumes van bewerkingen: 2 zeer interessante meldingen die ik kreeg betroffen Merelbeke (aktes die enkel in de kopieën van de registers stonden en niet in de originelen) en Paulatem (het bestaan van een kopie van het register 1625-1713 dat niet op de site van het Rijksarchief staat)

Verbeteringen op serieuze fouten in de personendatabank zijn welkom.

Worden normaal gezien niet ontvankelijk verklaard: aanvullingen met personen, stambomen, ... die niet in de bewerkingen van Prosapia voorkomen. Prosapia is gebaseerd op aktes. Het ad hoc opzoeken en bewerken van aktes buiten Prosapia-scope om die aanvullingen te legitimeren kost veel moeite en tijd die liever anders gespendeerd worden.

Aanleveringen van eigen bewerkingen

Aanleveringen van eigen bewerkingen die bij Prosapia-scope aansluiten en voor integratie in Prosapia bestemd zijn, zijn welkom maar de haalbaarheid van die integratie kan een beletsel zijn. De aanleveringen van Luc Vande Vijver zijn speciaal voor Prosapia aangemaakt en laten zich bijgevolg gemakkelijk integreren. De bewerkingen van de Balegemse parochieregisters door Olivier Van Rode zijn in een integratieproces en dat is een fantastische zaak op zich. Maar het vergt veel werk en is daarom nog niet afgerond.

Zelf bidprentjes scannen doe ik enkel nog als het heel oude bidprentjes betreft. De aangroei in de laatste 2 updates is dan ook volledig te danken aan het werk van Irène Baele. Foto's van bidprentjes zijn welkom indien ze voldoen aan volgende criteria: foto in png-, jpeg- of pdf-formaat, bestandsgrootte max. 500K, geboortjaar meer dan 100 jaar geleden en overlijdensdatum meer dan 50 jaar geleden, persoon zit al in de Prosapia-personendatabank, bidprentje nog niet op Prosapia.

Slotwoordje

Deze toelichtingen waren waarschijnlijk wat droge kost. Maar een kadering van Prosapia is toch noodzakelijk. En zeker nu bij de vrijgave van de speciale juni-2019-update. Ik hoop en denk dat de wijzigingen het zoekwerk ten goede zullen komen.

Alvast succesvolle opzoekingen toegewenst,

Pieter De Clercq
e-mail: pieter.de.clercq@prosapia.be

Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers,

Deel 11, door Willy Stevens.

De koopkrachtwaarde.¹⁷

De actuele problematiek van de vermindering van de koopkracht is van alle tijden. De werkelijke waarde van de munt is terug te brengen tot volgende vraag: welke hoeveelheid en welke goederen kunnen we voor ons geld kopen. Iedereen kent het bestaan van de *index*. Dat systeem moet trachten de koopkracht van de mensen min of meer op peil te houden. Het systeem op zichzelf is goed, maar wordt al te vaak misbruikt en geeft zodoende geen juist zicht op de koopkracht. Laten we niet klagen, in lang vervlogen tijden bestond dit niet. Dan waren de arbeiders en ambachtslui overgeleverd aan de grillen van het liberaal systeem.

Onder de verschillende auteurs die over de problematiek van prijzen en lonen hebben geschreven, vermelden we het groot werk onder de leiding van Prof. Dr. C. Verlinden. Zo in detail zullen wij hier niet treden. Op sommige punten stroken de resultaten uit onze gebruikte archivalische bronnen in het geheel niet met die bevindingen in hogervermeld werk.

Om het de lezer gemakkelijker te maken hebben we de verschillende maten en gewichten, zoals het pond, de ons, de steen, de wage, de inhoudsmaten zoals de stoop, de hoed, de zak, de ton of het vat, de razier, de halster, de last, herleid tot kg, of liter. Hierbij hebben we de dichtertelijke vrijheid van afronding gehanteerd.

De prijzen van de goederen en de lonen worden uitgedrukt in stuivers Vlaams. Zoals hoger aangehaald is er een verschil tussen de stuivers Brabants en Vlaams. We hebben ons beperkt tot de archivalische bronnen van Vlaanderen.

Het dagloon geeft ons ook geen juist beeld. Uit de rekeningen kunnen we de tijdspanne die een timmerman, metsers of schaliendekker spendeert per dag niet opmaken. Winter en zomerseizoen geeft ook een ander beeld. Af en toe staat vermeld dat de arbeider van een maaltijd geniet. Komt daarbij nog dat het zilveragehalte in de stuivers gestadig vermindert. Om een zo objectief mogelijk beeld van de koopkracht naar voor te brengen zou men, zoals in de publicatie van Dr. C. Vandenbroeke, alles moeten omzetten in gram zilver, wat voor onze lezers een probleem met zich mee brengt.

Met een voorbeeld van de vermindering van het fijn goud en zilver in de groot zullen we die evolutie illustreren.

In 1384 bevat de groot 0,1089 gram fijn goud en 1,17 gram fijn zilver. In 1407 stijgt de hoeveelheid fijn goud tot 0,1201 gram maar het zilver daalt tot 1,13 gram. In 1474 is het goudgewicht slechts 0,0568 gram en het zilver bedraagt 0,6261 gram. Half 18de eeuw bevat de groot slechts 0,0131 gram aan goud en 0,2088 gram aan zilver.¹⁸

Waar leidt de loonsverhoging naartoe als uiteindelijk het bezit van de hoeveelheid edel metaal vermindert.

¹⁷ We kunnen niet alle bronnen in detail opgeven die we geraadpleegd hebben om dit deel te verwezenlijken. Buiten de boeken geschreven onder leiding van dhr. C. Van Der Linden en Scholiers hebben we volgende archiefstukken nagekeken:

A.R.A., fonds Rekenkamer, fonds baljuwrekeningen van Lovendegem,
R.A.B., fonds Familiearchieven van de families de Thibault de Boesinghe, van der Beke nrs. 13, 117, 113B, 123A, 123B, 133, 135, 136, 136A, 136B, 138, 139, 143, 144A, 144B, 144D
Familiearchief de Schietere de Loppem nr 14,
Fonds aanwinsten nr. 1900, 1902, 3° reeks Brugse Vrije nr. 6582,
R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen bdls. 175 t/m 508, reg. 955 t/m 1007, reg. 7508 t/m 7605
Reg.1001, 1009, 1012, 1016, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1040, 1042, 1049, 1051, 1053, 1057, 1058, 1063, 1064, 1065, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 2331, 2335, 2336, 5539, 5610, 5845, 5898, 6910, 7351, 7624, 7631, 7644, 7645, 7646, 7647, 7649, 7650, 7651, 7653, 8561, 8562, 8563, 8568, 8569, 8572, 8573, 8578, 8582, 8587, 8591, 30511
Fonds Abdij van Drongen,
Familiearchief de Preud'homme
S.A.O., Fonds Staten van Goed
G.A.H., Rekeningen jaar IV/VJ, Hamme Schepenregisters 1796.

¹⁸ C. VERLINDEN e.a.: o.c. deel I, blz. XXXVIII en XXXIX.

Prijzen van dieren geven ook problemen. In tijd van oorlog zal een paard meer kosten dan in tijd van vrede. Bovendien kunnen we ons ook geen beeld vormen van de omvang van het dier. Is het een mager, een normaal of een vet dier. Af en toe vinden we eens een vermelding over de kwaliteit zoals een vette haan, maar een goede haan mag dan weer niet vet zijn. Alles hangt weer af van vraag en aanbod, van hoogconjunctuur of laagconjunctuur, van tijd van oorlog of vrede.

Ook hebben we bewust geen prijzen uit staten van goed genoteerd om onze berekeningen te maken. De waarde van de opgesomde goederen die in deze documenten voorkomt is zeer subjectief.

Voedingsmiddelen zoals brood, eieren, kaas, melk, erwten en pluimvee zijn afhankelijk van productieprocessen die in onze tijd veel ingenieuzer en sneller zijn. Kwaliteit en aantal producten op de markt zijn momenteel veel groter. Denk maar aan de legbatterijen voor de eieren die in het interbellum ingang hebben gevonden.

Een gouden raad: projecteer nooit de bevindingen uit de behandelde periode met de tijd waarin we nu leven. Vergelijk nooit de prijs van een ei, een paard of een ander goed om zo een vergelijking te maken tussen de waarde van de stuivers van toen en die van nu. Een voorbeeldje volgt.

We kunnen het niet nalaten u te wijzen op een zogezegd nauwkeurig uitgedokterde tabel betreffende de waarde van de frank van 1307 tot 1755. De opsteller van dit artikel, dhr. F. Van Den Kerkhove publiceerde in 1967 zijn bevindingen in een genealogisch tijdschrift. We lezen dat onder 1393 de oorspronkelijke frank een waarde heeft van 50,14 en teruggebracht naar de waarde voor 1967 tot 2.964,67 fr. Voor het jaar 1398 is die gestegen tot 61,58 frank en tot 3.641,09 frank.¹⁹ Nu weten we uit onze archiefbronnen dat de kostprijs van een paard in 1395 een slordige 47 frank is, of omgerekend kost dat paard in 1967 een slordige 155.000 frank. We laten de lezer vrij de huidige prijs van het paard bij het verschijnen van dit artikel te bepalen.

Na de uiteenzetting van deze problemen, beste lezer, zal je wellicht je wenkbrauwen fronsen en je afvragen wat de bedoeling van dit hoofdstukje is. Ons opzet is het nagaan en bestuderen waaraan de arbeider of intellectueel zijn geld kan besteden in de tijd dat hij leeft.

We zullen voor slechts enkele beroepscategorieën het onderzoek doen. Het is onmogelijk ieder beroep te behandelen. Wel zullen we even andere zelfstandige beroepen aanhalen voor zover we gegevens uit onze archiefbronnen hebben gevonden.

Ter herinnering zullen we een klein overzicht geven van de kleine muntjes waarmee op de markten betaald wordt.

1 stuiver Vlaams = 48 mijten = 24 oorden

1 stuiver Vlaams = 4 oorden

1 blank = 3 oorden

1 denier = 2 oorden = 2 obool = 4 mijten

2 groot = 1 stuiver

2 stuivers = 96 mijten = 10 penningen

6 mijten = 1 duit

Einde 14de begin 15de eeuw start ons onderzoek. Het loon van de meester metselaars, timmerlieden, zagers, loodgieters en strodekkers verschilt onderling niet veel. De leerlingen of knechten verdienen ongeveer de helft van hun meesters. De ongeschoolden staan aan de onderste sport van de ladder. Ook hun loon zullen we hier bespreken.

Rond 1390 verdient een meester metser 38 deniers tournois per dag, wat overeenkomt met 2 ½ stuivers in Vlaamse munt. De kostprijs van een paard bedraagt 47 gouden Vlaamse frank aan de koers van 18 stuivers de frank is de kostprijs 42 gulden 15 stuivers. Een volledig jaar werken voor onze metselaar.

Men kan zich wel inbeelden dat, wanneer een leenman in tijd van oorlog de graaf moet bijstaan met een paard, hij een heel kapitaal moet inzetten. In de leenregisters komt men geregeld de vermelding tegen *service d'un cheval au temps de guerre*. Het harnas wordt op 40 gouden kronen en een paar schoenen op 1 kroon geschat. De koers van de kroon is 20 stuivers.²⁰

¹⁹ F. VAN DEN KERKHOVE: in *Vlaamse Stam, tijdschrift voor familiegeschiedenis, De huidige geldwaarde van de pond groten Vlaams*, s.l., 1967, blz. 87 e.v.

²⁰ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, reg. 2337, f° 318 verso, 354 verso.

Een andere bron van 1428 bepaalt de prijs van een merrie op 14 Gentse Schilden. De officiële koers van het Gents schild is 4 schellingen groot of 48 groot of 24 stuivers. Je kon bijgevolg onze merrie aanschaffen voor 16 gulden 16 stuivers.²¹

Uit deze twee voorbeeldjes kan U, beste lezer, besluiten dat de waardebeoordeling zeer ingewikkeld en afhankelijk van verscheidene factoren is.

Om een paar schoenen te kopen werkt onze metselaar iets meer dan 7 dagen.

Onder het pluimvee kost de kapoen 2 stuivers, een kip 1 stuiver en een gans 1 1/3 stuiver.

Dat een herder zeer bezorgd is voor zijn kudde kunnen we leren uit prijs van een schaap. Zeven schapen kosten 10 franken of 9 gulden, in stuivers 180 stuivers. Kudden van 50 of 60 schapen is een heel kapitaal waarmee de herder op wandel is.

Men begrijpt dat een geschil over een staande klok die een waarde heeft van 24 pond parisis of 12 gulden of 240 stuivers voor de rechtbank beslecht wordt. Onze ambachtsman moet er bijna 80 dagen voor werken.

In de periode 1410/1430 varieert het loon van de hoger aangehaalde meesters tussen de 4 1/2 en de 5 stuivers. De knechten verdienen 2 stuivers, de ongeschoolden 1 1/2 à 2 stuivers. Bij deze laatste categorie behoren zeker de dagloners die bij de boeren hun arbeid verrichten.

Voor een kilo boter moet men 1 tot 1 1/2 stuiver neertellen, voor de kaas betaalt men 16 tot 19 mijten (1/3 tot 2/5 stuiver) de kilo en voor 1/5 stuiver een liter erwten. De prijs van de boter wordt per steen uitgedrukt (2.75 kg) de kaas per waag (60.6 kg) de erwten per halster (52.82 liter).

De prijs van een brood is moeilijker te berekenen. We kennen de prijs van een hoed tarwe. Een hoed is ongeveer 166 liter. Vermits 1 hl tarwe ongeveer 80 kg weegt, weegt een hoed ongeveer 133 kg. Om het u gemakkelijker te maken en niet te vervelen met berekeningen kunnen we uit 1 hl tarwe 76 broden bakken, uit 1 hoed tarwe 126. Een hoed tarwe kost ongeveer 27 stuivers.

Niet iedereen kan zich tarwebrood aanschaffen. De rogge kost slechts 17 stuivers de hoed. 1 hl rogge weegt ongeveer 73 kg. De prijs van een roggebrood ligt merkbaar lager dan een tarwebrood. Vermits we niet de gegevens onder handen hebben van andere soorten goederen beperken we ons tot deze voornaamste producten.

Waar de ambachtsman niet wakker zal van liggen is de kostprijs van een hoorn met zilver beslagen. Dit kost zo eventjes 21 schellingen groot of 126 stuivers, een maandloon.²²

Tussen 1430 en 1450 zijn er geen noemenswaardige stijgingen van de lonen vast te stellen en ook niet van de eetwaren. De waarde van een groot schaap is 8 stuivers, een klein schaap 6 1/2 stuivers, voor een kapoen wordt 1 1/2 stuiver betaald, een koe 5 gulden 8 stuivers.

De volgende 20 jaar stijgen de lonen van de meesters naar 6 stuivers, de knechten 3 en de ongeschoolden 2 1/2. Voor een vet haantje wordt er op de markt 1 1/2 en een kapoen 2 stuivers neergeteld.

In de rekeningen van de bouw van het kasteel van Lovendegem in 1463/1464 worden dan weer volgende lonen gehanteerd: een zager verdient 6 stuivers, een arbeider-handlanger 5 stuivers per dag, een strodekker 8 stuivers een meester timmerman soms 10 stuivers, afhankelijk van de arbeidsduur, zijn knecht 4 tot 5 stuivers en een molenmaker schrijnwerker 5 stuivers per dag.

De baljuw van Lovendegem verdient op 1 dag voor *jaarwaarhede* 12 1/2 tot 14 stuivers, de belastingontvanger 10 stuivers.

De onderbaljuw van Aalst gaat in 1470 in alle dorpen de kadastrale waarde en hun bijbehorende belasting van de lenen noteren. Daarvoor maakt hij gebruik van twee paarden. Voor 25 dagen rondgaan vraagt hij 50 pond parisis of 4 pond 3 schell 6 groot Vlaams of 25 gulden, dus één gulden per dag. De ontvangersgeneraal vermindert het loon van de onderbaljuw. Hij verdient maar 12 pond parisis of slechts 6 gulden voor de 25 dagen, omgerekend 4 stuivers en 38 mijten per dag. Het loon van zijn assistent, die gedurende 40 dagen helpt, is 3 1/2 stuivers per dag.

De ontvanger van Dendermonde die in 1472 naar Rijsel gaat om in de rekenkamer zijn afrekening te doen ontvangt voor zijn verlet 16 stuivers per dag. De klerk van de ontvanger verdient 2 stuivers per blad voor het noteren van de ontvangsten en als hij de vertaling uit de Vlaamse taal naar het Frans maakt, krijgt hij hiervoor 3 stuivers per blad. Veel is er op één blad niet genoteerd! De belastingontvanger verdient 10 à 12 stuivers per dag. Dan al is het loon van de intellectueel hoger dan dat voor de ambachtsman.

²¹ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, reg. 2344, f° 461

R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, reg. 2347, f° 287 verso.

²² R.A.G.: Fonds Raad van Vlaanderen, reg. 2340, f° 114.

In de periode tot 1500 nemen we rond 1480 een stijging van de levensmiddelen waar. Boter kost 2 1/8 stuiver, kaas 1/2 stuiver, de prijs van de erwten verdubbelt en gaat naar 2/5 stuiver, de tarweprijs verdubbelt bijna, naar 47 stuivers. De prijs van schapen is verdrievoudigd.

Besluit: einde 15de eeuw, burgeroorlog in Vlaanderen, stijging van de prijzen brengt armoede mee. Veel vlees, voornamelijk schapenvlees, zal er niet op het bord gekomen zijn.

Tijdens de periode vanaf de geboorte van Keizer Karel tot aan zijn troonsafstand, is het in onze streken relatief rustig. Dit vertaalt zich ook in het loon van onze neringdoeners. Een juist bedrag van het dagloon is niet te bepalen. Sommige kloosters of abdijen betalen beter dan anderen. Werken uitgevoerd in opdracht van de overheid geven ook een ander beeld van het uitbetaalde loon. Het dagloon van de meesters-metselaars, -timmerlui, -schrijnwerkers, -loodgieters, -dekkers en -zaggers ligt tussen de 6 à 7 stuivers. De helpers of knechten verdienen 3 à 4 stuivers per dag en zoals gebruikelijk, ongeschoolden 2 1/2 à 3 stuivers. De ongeschoolde landarbeiders verdienen 3 stuivers, hun vrouwelijke collega's 1 1/4 stuiver.

Uit adellijke familiearchieven leren we dat deze werkgevers voor het zwingelen van vlas aan de meisjes 1 stuiver en aan de volwassenen 1 3/4 tot 2 stuivers betalen. Voor het splijten van vlas door meisjes, zeg maar kinderen, wordt 1 3/4 stuiver per dag betaald. Daartegen krijgt de pastoor voor het lezen van een begrafenismis 6 stuivers, de kapelaan 5 stuivers en de koster 3 stuivers.

Hoe evolueren de prijzen van onze levensmiddelen. De boterprijs is onderhevig aan een geleidelijke lichte stijging van 1 stuiver 42 mijten naar 2 1/2 stuivers in 1530. Nadien stijgt de prijs van 2 stuivers 42 mijten naar 3 stuivers 16 mijten de kilo in 1546. De prijs van de kaas varieert van 36 mijten in 1500 tot 32 mijten in 1530. Nadien merken we een stijging naar iets meer dan 1 stuiver de kilo. Engelse kaas kost 3 1/2 stuivers, de Hollandse kaas 2 1/3 stuivers en de groene kaas ook 3 1/2 stuivers de kilo. Gewone koekaas is het goedkoopst. Erwten gaan van 9 mijten de liter naar 16 mijten.

De prijzen van de tarwe en rogge volgen dezelfde trend. De tarweprijs stijgt van 30 stuivers voor een hoed in 1500 tot 48 stuivers in 1530 en 55 stuivers in 1540 en de prijs van de rogge komt van 12 stuivers de hl. naar 26 1/2 stuivers hoogste prijs in 1549.

Voor 100 eieren wordt in 1500 ongeveer 6 stuivers neergeteld in 1536 stijgt de kostprijs tot 8 1/2.

De prijs van een paard bedraagt 69 gulden, waarvoor onze metser ruim 197 werkdagen moet werken.

Het vervoer van de goederen gebeurt veelal per schip. Een schipper die zijn eigen schip heeft, heeft een heel kapitaal in handen. In 1533 kost een nieuw schip al gauw 126 gulden dit is in stuivers 2520 stuivers of 360 dagen dagloon van onze ambachtsman. In 1547 worden schepen van 150 gulden en een pleitschip van 288 gulden gemaakt. Deze periode wordt gekenmerkt door een forse stijging van goederen maar niet van de bezoldigingen.

Onder het pluimvee spant een vette kapoen de kroon met 6 stuivers, gevolgd door een koppel patrijzen met 10 stuivers en een niet al te taaie kip kost 2 stuivers.

Als onze timmerman de zondag naar de H. Mis gaat en zijn beste pak aantrekt zet hij een vilten hoed van 8 stuivers op zijn hoofd waarvoor hij meer dan één dag moet werken. Zijn kousen kosten hem 2 1/2 stuivers, en zijn schoenen 7 stuivers.

Voor een stukje schapen- of lamsvlees kan onze ambachtsman best zelf een schaap of lammetje kopen om zijn gazon kort te laten grazen. Tussen 1533 en 1540 kost een vet schaap 40 stuivers en een lammetje 12 stuivers.

De picturale bronnen geven ons een beeld aangaande de kleding van de ambachtsman, de boer en het rijkere volk. Begin 16de eeuw kost grauw ammelaken 3 stuivers, en fijn ammelaken 4 stuivers de el. Vergelijken we met zwart damast, satijn en fluweel treffende we prijzen aan van respectievelijk 38 – 46 – en 62 stuivers de el. We laten het de lezer zelf om zijn besluiten te trekken.

Beste lezer, om de prijs van pannenkoeken te berekenen geven we hier de prijzen van de voornaamste ingrediënten, prijzen gehanteerd door de paters van Papinglo in 1531. Als dessert de zondagnamiddag nadat je als middagmaal een kippetje van 1 stuiver hebt klaargemaakt, laat het u maar smaken.

Een kilo boter: 2 stuivers 1/5

Een liter verse koemelk: 1/5 stuiver

25 eieren: 1 1/4 stuivers, is 1/4 stuiver voor 5 eieren

Een kilo tarwebloem: 7/8 stuiver (kosten van malen inbegrepen)

Wil je nog wat room op je pannenkoek, je betaalt 2 stuivers voor een stoop (2.26 liter) of 9/10 stuiver de liter.²³

Uit onze bronnen leren we i.v.m. de levensstandaard van onze rijkere burgerij, dat deze zich wat meer konden veroorloven dan de ambachtslieden.

We geven de gemiddelde prijzen in 1546 van het pluimvee.

	Kapoen	kip	middelvogel	hen	eendvogel	snip	gans
Prijs/stuk in stuivers	8 2/3 st.	1 3/4	2	3	2 1/4	3 1/4	5

Konijn kost 2 3/4 stuivers

Verder wordt voor de bereiding van de spijsen gebruik gemaakt van saffraan, kaneelpoeder, amandelen, kapper, gember, peperpoeder, nagelkruid, muskaatnoot, Lissabonolie, krenten, rozijnen en dadels.

We kunnen niet nalaten de prijzen van deze delicioze artikelen telkens uitgedrukt in stuivers: 3 voor 15 gram, 1 voor 15 gram, 8 de kg, 5 de kg, 3/4 voor 15 gram, 1 voor 15 gram, 3/4 de 15 gram, 2 de 15 gram, 3 1/10 de liter, 4 de kg, 1 de kg en 6 de kg.

Rijst kost 7 stuivers de kilo, eieren een gemiddelde van 10 1/4 voor 100 en Hollandse zalm 12 gulden de ton.

Besluit voor de periode 1500 tot 1550: een geleidelijke stijging van de goederen tot ongeveer 1535, nadien een forse stijging van de goederen. De lonen van de ambachtslui gaan zéér geleidelijk vooruit maar volgen niet de prijsstijging tussen 1540 en 1550. De ongeschoolde arbeiders en knechten moeten tot na 1550 wachten op loonsverhoging.

Tussen 1550 en 1600 breken beroerde tijden aan. Keizer Karel V is definitief naar Spanje vertrokken en na diens dood ook zijn zoon Philips II, Spanjaard in hart en nieren. Zijn half- of bastaardzuster neemt het regentschap van de Nederlanden waar.

Nemen we de eerste 20 jaar onder loep dan bemerken we dat de daglonen met 1 à 2 soms 3 stuivers gestegen zijn. Cijfers op zich zeggen niet veel. Dit vertaalt zich in een loonsverhoging van een gemiddelde van 28 % voor de ambachtslieden. De knechten en de ongeschoolden verdienen een goede 16% meer.

In concrete cijfers: meesters-ambachtslieden 8 à 9 à 10 stuivers daaronder worden ook zagers en dekkers gerekend. Ongeschoolden of knechten verdienen 3 1/2 à 4 stuivers per dag.

We onderzoeken de prijsevolutie van de hoger aangehaalde goederen.

De gemiddelde prijs van boter is 3 stuivers 3/4 de kilo, dit is tegenover het vorig jaar een stijging met 20%. De kaas volgt de trend van de boter. Voor 1 hl. rogge wordt 38 stuivers neergeteld. Dit een prijsverhoging van 43%, maar de tarwe verhoogt met 48 % tot 58 st 3/4 de hl. De erwten verhogen 75% in prijs van 16 mijten naar 28 mijten.

Deze trend zet zich ook door in de pachtprizen. De heer van Poeke verhuurt een goed in 1547 voor 40 pond groot (280 gulden) en vraagt voor dezelfde hofstede in 1560 een huurprijs van 62 pond (372 gulden). Dit is een stijging met 55%.

Een ander voorbeeld: een pachthof verhuurd in 1544 voor 25 pond (is 150 gulden) wordt in 1561 verpacht voor 36 ponden (216 gulden) of een stijging van 44%.

In 1566 wordt voor een koppel goede vette Brugse kapoenen 6 schellingen 8 groot of 40 stuivers betaald. Een prijsstijging van 87 %.

De lonen tijdens de volgende periode, we nemen tussen 1570 en 1600, stijgen met twee à drie stuivers en af en toe een uitschieter met 5 stuivers voor de lei- of ticheldekkers. De lonen van helpers van de ambachtslui en de ongeschoolden lopen op tot 7 of 7 1/2 stuivers naargelang de arbeidsduur per dag. We vinden zelfs een loon van 48 groot, 24 stuivers, voor een dag werken aan de dijken in Assenede in 1573.

Laten we ook het loon van militairen bekijken. In 1581 vinden we volgende bezoldigingen:

Kapitein 20 stuivers

Luitenant 15 stuivers

Sergeant 12 stuivers

Korporaal 8 stuivers

Soldaat 6 stuivers

Over kost en inwoon kunnen we ons niet uitspreken, maar daar zal een regeling voor getroffen zijn.

²³ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, reg. 960, folio 107 verso.

In 1588 bemoeit het bestuur van de kasselrij van Ieper zich met de loonafspraken. Het wordt de hoogste tijd dat het loon van de ambachtslui wordt verminderd. Officiële loonafspraken in een reglement worden geafficheerd. Winter- en zomertijd worden gehanteerd.

Schaliendeckers in de zomer 13 stuivers, in de winter 10 stuivers hun leerjongens in de zomer 6 stuivers, in de winter 4 stuivers. Diegenen die op een toren werken worden 26 stuivers uitbetaald.

Loodgieters mogen in de zomer maximum 10 stuivers en in de winter 8 stuivers verdienen.

Een kasseilegger in de zomer 12 stuivers en in de winter 10 stuivers.

De kleermaker 5 à 6 stuivers. Het loon van schoenmakersknappen en -leerlingen wordt met 1/3 verminderd.

Een meid mag 1 of 2 tot maximum 3 pond 10 schellingen groot per jaar verdienen. Natuurlijk hebben zij ook de kost en woonst. Jonker Lodewijk Luucx, heer van Zwevezele betaalt in 1587 een jaarlijks loon van 2 pond groot, dit is 12 gulden, aan zijn meid en 18 gulden aan zijn knecht. Zij genieten natuurlijk van kost en inwoon.

Wat de landarbeiders aangaat zal een maaier 8 stuivers en eten, of anders 12 stuivers zonder eetmaal per dag verdienen, de dagloners 4 à 5 stuivers + de kost of anders 7 à 8 stuivers eten niet meegerekend.²⁴

Deze toestand met opgelegde loonafspraken is onhoudbaar. Rond 1600 stijgen de lonen tot 20 stuivers voor de ambachtslui en 8 à 10 stuivers voor de knechten naargelang welk ambacht. Ongeschoolde landarbeiders blijven met 7 à 8 stuivers per dag in de minst betaalde groep. Zij kunnen zich amper een maaltijd met *klein bier* in een herberg permitteren. Een maaltijd met het beste bier kost 12 stuivers per persoon.

De prijsstijging van boter tussen 1580 en 1589 is spectaculair. Van ongeveer 6 stuivers de kilo de voorgaande 10 jaar gaat de prijs de hoogte in tot 11 stuivers 16 mijten, dit is met bijna 89% verhoogd. De daaropvolgende 10 jaar vermindert de gemiddelde prijs met 2 stuivers.

Een ander zuivelproduct is de kaas die tijdens de beroerde periode in prijs verdubbelt. Dat we de prijs van de erwten uitdrukken in mijten de liter is ook verleden tijd. Voor 1 liter wordt al één stuiver neergeteld.

De tarweprijzen zijn onbetaalbaar geworden. De gemiddelde prijs voor de jaren 1580-1589 is 127 st. ¼ de hl. We durven het haast niet zeggen, laat staan schrijven, dat de prijs met 118,30% gestegen is.

Volgend vergelijk spreekt misschien meer aan dan koude cijfers. Tijdens de eerste 10 jaar van de 16de eeuw verdiende een meester-metser een gemiddeld dagloon van 6 à 7 stuivers. De prijs van een hl. tarwe kost 21 stuivers. Met het loon van 3 dagen werken kan hij zich een 100 liter tarwe aanschaffen.

In het beste geval verdient onze metser in 1590 18 stuivers per dag, maar hij moet 127 stuivers neertellen voor een hl. tarwe, beter gezegd hij moet iets meer dan 7 dagen werken voor hetzelfde aantal goederen te kopen. Dan maar roggebroom eten.... dacht je dat ? De gemiddelde prijs van de rogge bedraagt 110 4/5 stuiver de hl. Laten we ook eens berekenen zoals we bij de tarwe gedaan hebben. Eén hl. rogge kost begin 16de eeuw 12 stuivers de hl., dus twee werkdagen voor onze metser. In 1589 moet hij iets meer dan 6 dagen ophoesten om hetzelfde te kopen.

De prijs van de eieren stijgt met 33% van 25 stuivers de honderd naar 33 st 1/3 en tegenover 20 jaar terug (1560-1569) bijna verdrievoudigd.

Ook de rijkere klasse deelt in de klappen. Kaneelpoeder stijgt met 66%.

We denken niet dat we nog meer voorbeelden moeten geven. Uit de cijfers komen de crisisjaren duidelijk naar voor. Na de oorlogsjaren herstelt de markt zich enigszins maar het voorgaand peil wordt nooit meer bereikt.

Wordt vervolgd.

.....

Vespertilio VZW is een vereniging die zich toespitst op de studie van vleermuizen in al haar facetten. Plezier beleven aan je hobby staat er centraal en een gerichte bescherming door het vergaren van kennis is ons doel. Die kennis delen we graag in de vorm van educatie en sensibilisatie.

Meer info op <http://vespertilio.be/> en op info@vespertilio.be

²⁴ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, bundel 179.

Waarom worden er nog parochieregisters bijgehouden na de invoering van de Burgerlijke Stand?

door Roger De Moerloose.

"Zijt naarstig, om het aangezicht uwer schapen te kennen (Spreuken 27.23)"

Parochieregisters zijn die registers waarin de parochiepriesters (pastor - vicepastor - coadjutor - deservitor) de doopakten, de trouwakten en de begraafakten noteren.

Stamboomvorsers kennen ze allemaal goed uit het "Ancien Régime" (= periode vóór 1796), waar ze de primaire bron bij uitstek zijn voor onze kennis van hun voorouders.

De verplichting tot het noteren en bijhouden zowel van de dopen (met vermelding van de doopheffers) als de huwelijken (met vermelding van de huwelijksgetuigen) in registers werd verplicht gesteld door het concilie van Trente op 11 november 1563. Te noteren valt dat ook de protestante kerken hiertoe zijn overgegaan.

Het duurde echter nog een hele tijd vooraleer de meeste parochiepriesters werk van deze verplichting maakten, in de steden eerder (bij voorbeeld in Gent vanaf 1584) dan op het platteland (meestal pas vanaf de eerste helft van de 17de eeuw).

Pas veel later werden ook overlijdens-/begravenisregisters gemaakt, hoewel daarvoor geen bindende voorschriften bestonden.

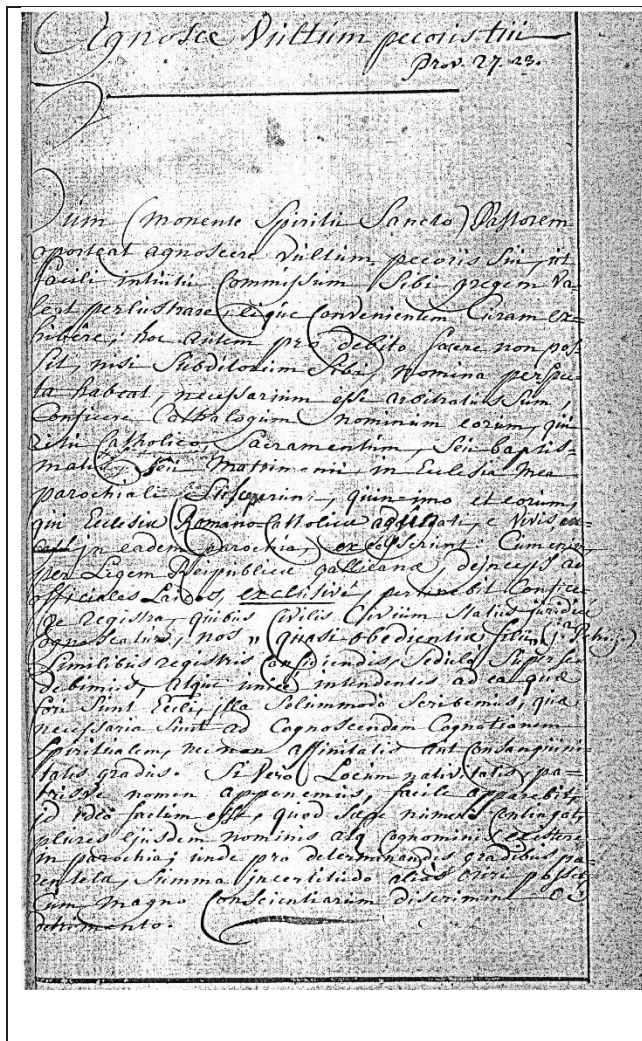
Toen de Franse administratie door het besluit van 29 prairial jaar IV (= 17 juni 1796) de burgerlijke stand invoerde, werden in de kerken de parochieregisters in beslag genomen door de overheid. Zij dienden als basis voor de nieuwe registers van de Burgerlijke Stand. De akten in de oude registers heeft men ook de "retroacta van de Burgerlijke Stand" genoemd.

Ook na de invoering van de Burgerlijke Stand bleef de geestelijkheid dopen, huwelijken en begravenissen in registers bijhouden, hoewel ze in feite niet meer nodig waren ten behoeve van een bevolkingsboekhouding.

Men kan zich afvragen waarom ze dan nog bijhouden?

Soms vindt men in de oude parochieregisters naast de dopen, huwelijken en overlijdens / begravenissen veel meer waar zelfs menig stamboomonderzoeker die zich niet tevreden stelt met de moderne bewerkingen gewoon overheen kijkt. Als voorbeelden kan ik o.a. vermelden: eigen beschouwingen en commentaar van een pastoor, een "staat der zielen", lijsten van communicanten of vormelingen, kerkrekeningen, wijding van altaren of van klokken, aflaten en nog veel meer interessante varia die nooit aan het licht komen.

Zo vond ik per toeval in een parochieregister een blad met overwegingen van een pastoor, waaruit blijkt waarom hij na de invoering van de Burgerlijke Stand dopen en huwelijken bleef noteren en waarom, bij uitbreiding, de Katholieke kerk dit tot op de dag van vandaag nog steeds doet:

Agnosce vultum pecoris tui (Prov. 27.23)

Cum (monente Spiritu Sancto) pastorem oporteat agnoscere vultum pecoris sui, ut facili intuitu commissum sibi gregem valeat perlustrare, eique convenientem curam exhibere; hoc autem pro debito facere non posset, nisi subditorum sibi nomina perspecta habeat, necessarium esse arbitratus sum conficere cathalogum nominum eorum qui ritu catholico sacramentum seu baptismatis, seu matrimonii in ecclesia mea parochiali susceperunt, quinimo et eorum qui Ecclesiae Romana-Catholicae adunati e vivis in eadem parochia excesserunt. Cum enim per Legem reipublicae Gallicanae deinceps ad officiales laicos exclusive pertinebit conficere registra, quibus civilis civium status juridice cognoscatur, nos "quasi obedientia filii" (1^a Petrus) similibus registris conficiendis, sedulo super se debimus atque unice intendentes ad ea quae fori sunt ecclesiae, illa solummodo scribemus, quae necessaria sunt ad cognoscendam cognationem spiritualem necnon affinitatis aut consanguinitatis gradus. Si vero locum nativitatis patris ve nomen apponemus, facile apparebit id ideo factum esse, quod saepe numeri continget plures ejusdem nominis atque cognominis existere in parochia; unde pro determinandis gradibus parentela, summa incertitudo alias oriri posset cum magno conscientiarum discrimine ac detrimento.

Of naar het Nederlands vertaald:

"Zijt naarstig, om het aangezicht uwer schapen te kennen (Spreuken 27.23)

Daar (op ingeven van de Heilige Geest) het voor een pastoor (herder) betaamt het aangezicht van zijn schapen te kennen zodat hij met vlugge blik vermag de kudde die hem toevertrouwd is in ogeschouw te nemen, en de zorg die hem toekomt op zich te nemen, maar (daar) hij dit echter niet zou kunnen doen als verplichting tenzij hij voor zichzelf zicht zou hebben op de namen van zijn onderhorigen, ben ik van oordeel dat het noodzakelijk is een lijst op te stellen met de namen van diegene die volgens de katholieke ritus het sacrament hetzij van het doopsel hetzij van het huwelijk in mijn parochiekerk hebben ontvangen, en zelfs wat meer is, van hen die in de Rooms Katholieke Kerk verenigd weggegaan zijn van wie in dezelfde parochie leven. Vermits immers het door de wet van de Franse Republiek in het vervolg uitsluitend zal toekomen aan leken officieren om registers aan te leggen waarin de burgerlijke stand van de burgers op een rechtsgeldige gekend worde, nemen wij "als gehoorzame kinderen" (1ste brief van Petrus) de verplichting op ons daar boven onverdroten gelijkaardige registers aan te leggen maar enkel en alleen gericht op die zaken die de kerk aanbelangen, wij schrijven enkel die zaken, die noodzakelijk zijn voor het herkennen van geestelijke verwantschap evenals aanverwantschap of de graad van bloedverwantschap. Als we ook de geboorteplaats en de naam van de vader erbij zullen voegen, zal het gemakkelijk blijken dat dit hierom gedaan is, omdat dikwijls meerdere aantallen van dezelfde voornaam en familienaam zal blijken te bestaan op de parochie; waardoor om de graden van verwantschap te bepalen anders de grootste onzekerheid zou kunnen ontstaan met groot gevaar en schade van de gewetens."

Zoals men ziet besloot de Rooms katholieke kerk tot het verder bijhouden van de parochieregisters voor dezelfde redenen waarom het concilie van Trente deze verplicht heeft gesteld, te weten:

- de parochiegeestelijkheid moet zijn eigen "kudde" kennen met naam en voornaam

- uit de doopregisters moet blijken of er bij een huwelijk beletselen zijn, waardoor men het kerkelijk huwelijk niet kan aangaan of eventueel kan aangaan met de nodige dispensaties (naar gelang de graad van bloedverwantschap, aanverwantschap of geestelijke verwantschap)

Ook de moderne parochieregisters kunnen de stamboomonderzoeker belangrijke gegevens aanbrenge, zoals bijvoorbeeld kerkelijke dispensaties, maar ook de namen van de doopheffers bij een doopakte en de namen van de getuigen vermeld in trouwakten omdat dit meestal over rechtstreekse familieleden gaat.

Alleen dient men er dan rekening mee te houden dat:

- niet iedereen katholiek gedoopt en getrouwd is
- een doop soms plaats had in een andere gemeente dan de geboorte
- een kerkelijke trouw soms plaats had in een andere gemeente dan het burgerlijk huwelijk
- een doop in de kerk of een kerkelijk huwelijk niet noodzakelijk plaatsvond op de zelfde dag als de aangifte van de geboorte of de dag van het burgerlijk huwelijk
- de betrouwbaarheid en de volledigheid van de registratie zeer sterk afhankelijk is van de noterende priester
- de moderne parochieregisters zich meestal nog op de pastorie bevinden en niet in het rijksarchief en zeker niet vrij raadpleegbaar zijn
- van de moderne parochieregisters nooit klappers gemaakt werden, zodat het raadplegen ervan meestal bijzonder moeizaam verloopt
- men bij bewerkingen van moderne parochieregisters zich moet betrouwen op de kundigheid van de bewerker en dat men meestal de originelen niet te zien krijgt

Tot slot wil ik meegeven dat, in een beperkt aantal gevallen, de moderne parochieregisters uit het begin van de 19de eeuw toch zeer belangrijk kunnen zijn voor de stamboomonderzoeker. Niet iedereen was het in het begin van de Franse Tijd (1796-1815) eens met de verplichting de geboorte van een kind of een huwelijk te laten inschrijven bij de burgerlijke stand van de gemeente. Sommigen vertikten het opzettelijk zulks te doen en beperkten zich, zoals het tot dan altijd was geweest, namelijk tot de doop van het kind of tot een huwelijk enkel en alleen in de eigen parochiekerk.

• • • • •

Workshop oud schrift.

Ten behoeve van de heemkundige/genealoog organiseren wij workshops in Merelbeke. Oud schrift: wij lezen samen met u moeilijke en minder moeilijke teksten en geven een woordje uitleg.

U kunt uw moeilijk leesbare teksten per mail opsturen, minstens 1 week vóór de workshop en wij ontcijferen dat samen met u. Na de workshop krijgt u de omzetting van de tekst per mail toegestuurd.

Inschrijven: U stuurt uw moeilijk leesbare tekst per mail op, minstens een week voor de datum van de workshop. U wordt dan verwittigd of de workshop doorgaat.

Data en plaats: Al de workshops gaan door in de residentie Withof, Hundelgemsesteenweg, 101 Blok A 302 te 9820 Merelbeke (3de verdiep, lift en trap links), telkens van 14 tot 16 uur.

Oud schrift beginnelingen: elke 1de zaterdag van de maand, behalve in januari, juli en augustus, dus 9x per jaar.

Data: 7 september 2019 - 5 oktober 2019 - 2 november 2019 - 7 december 2019
Bij de beginnelingen lezen we vooral akten van de burgerlijke stand (19de eeuw), parochieregisters, staten van goed (18de eeuw)

Oud schrift gevorderden: elke 2de zaterdag van de maand, behalve in juli, augustus en december, dus 9x per jaar.

Data: 14 september 2019 - 12 oktober 2019 - 9 november 2019
Bij de gevorderden lezen we vooral teksten uit de 17de eeuw en vroeger.

Staten van Goed Land van Rode

Boek 2, deel 6.

Deze Staten van Goed berusten in het Rijksarchief Gent.
Inventarisatie door Jozef De Schampelaere, gedigitaliseerd door de redactie Land van Rode.
RAG 112

Afkortingen:

SVGB	Staat van goed Balegem	H.	houder
SVGGM	Staat van goed Moortsele	HG.	houderigghe
SVGS	Staat van goed Scheldewindeke	K.	kinderen van
RAG	Rijksarchief Gent	KK.	kleinkinderen van
		HS	hun self / haar self
x	gehuwd met	SS	syn self
†	overleden	MN	met name
fa	dochter van	TW	te weten
fs	zoon van	ST	sterfhuis
		VM	voogd materneel
		VP	voogd paterneel

- 201 1721 SVGB † Lievejine **ELOODT** † 21 augustus 1720
Houder Jan **VAN DER BEKEN** fs Lieven
K. Joanna **VAN DER BEKEN** 8 j., Elisabeth 2 j. en Franchoyse **VAN DER BEKEN** 8 daegen
Jan **ELOODT** grootvader VM
Huys op de Pontslach
- 202 1721 SVGB † Gillis **VAN STEENDAMME** † 3 maert 1721
Houderigghe Cornelia **DUCK** 3de vrouw – geen kinderen
K. Lieven **VAN STEENDAMME** SS, Adriaen x Pieter **DE BACKER**, K. van 1ste vrouw † Livyne **BAELE**
En K. Franchoyse **VAN STEENDAMME** 16 j., kind van 2 de vrouw † Geerdyne **DE BRUYNE**
- 203 1721 SVG † Lieven **VAN DEN HENDE** † 15 december 1720
Houderigghe Joanna **SCHOLIERS** fa Marcus
K. Josephus Carolus Franchies **VAN DEN HENDE** 3 j., Marcus 1 j. en Judocus **VAN DEN HENDE** 5 maend
Joos **VAN DEN HENDE** VP en Marcus **SCHOLIERS** VM
- 204 1721 SVGGM † Cornelis **DE BRUYCKER** † 16 november 1720
Houderigghe Marie **CLAEYS** 3de vrouw
K. Pieter **DE BRUYCKER** K. van † Josine **MOREEL** 2de vrouw SS
Jan **DE MEY** x Pieternelle **DE BRUYCKER**, Joannes 23 j., Charles 19 j., Judocus 17 j. en Anna Josyne 16 j., kinders van houderigghe

Bundel 230

- 205 1721 SVGS Pro Deo † Jan **MICHIELS** † 23 oktober 1721
1ste vrouw † Pieryntien **CLEMMENS**
K. Joos **MICHIELS** SS, Petronelle x Gillis **DE MOOR**
Houderigghe Marie **VERTRUYMEN** 2de vrouw
K. Joannes 11 j., Marie 9 j., Pieter 7 j., Lieven 5 j. en Philibert 3 j.
Joos **MICHIELS** VP en Janneken **VAN DER SCHUEREN** VM
Hofstede Hautsche straete
- 206 1721 SVGS † Franchoys **SAEYERMAN** † 23 oktober 1721
Houderigghe Marie **HAEGHEMAN**
K. Marie 25 j., Livinus 21 j. en Joannes 17 j.
Albertus **VAN DER HAEGHEN** burgemeester, voogd uit de wet
Temmermans halm, 2 schaafbanken, draaibank
Woonhuys op cheynspacht aen de plaetse
- 207 1721 SVGS † Tanneken **DE COCK** † 19 oktober 1721
Houder Adriaen **HUYGHE**

- K. Joannes 8 j., Lievyne 7 j., Lieven 5 j., Pieternelle 4 j. en Marie Catharine 2 j.
Lieven **DE COCK** VM
Land in Sint-Lievens-Houtem; hofstede aan de Hauw
- 208 1721 SVGM † Joos **DE BRANDER** † augustus
† Pieternelle **RAES** beede overleden 28 november 1720
K. Judocus 13 j., Elisabeth 15 j., Louyse 6 j. en Livyne **DE BRANDER** 4 j.
Twee K. zijn overleden na de dood van de vader: Adriaen en Judoca
Pieter **RAES** oom VM
- 209 1721 SVGM † Jan **VAN REMBEKE** † juni 1721
Houderigghe Elisabeth **VAN DOORSELAERE**
K. Pieter 5 j., Lieven 4 j. en Joanneken **REMBEKE** 2 j.
Ignatius **VERSPEETEN** VP
- 210 1721 SVGB † Gillis **DE MULDER** fs Pieter † 27 november 1720
Houderigghe Magdalene **REDANT** 2de vrouw
1ste vrouw † Janneken **DE WAELE** fa Daneel † 1700
K. Elisabeth **DE MULDER** HS, Judocus 25 j. en Adriaen **DE MULDER** 23 j. K.
uit 1ste bed
K. Joannes **DE MULDER** 18 j., Philips 16 j., Petronelle 12 j. en Joanna **DE
MULDER** 9 j. K. uit 2de bed
Philips **DE MULDER** VP en Jan **REDANT** VM
Huys op Walseghem, eigendom van de 3 eerste kinderen
Een nieuw huys aan de zuidzijde 38 £
- 211 1721 SVGM † Pieter **STEVENS** † 9 september 1720
Houderigghe Marie **CASTEELS** fa Lieven
K. Jan SS, Frans SS en Martinus 22 j.
Jan **CASTEELS** VM
- 212 1721 Vercaevellinghe ST Lievyne **Taelman**
- 213 1721 Vercaevellinghe ST Gillis **DE MULDER**
- 214 1721 Vercaevellinghe Laureys **BAELE** † 1721
- 215 1721 Vercaevellinghe ST Gillis **VAN STEENDAMME**
- 216 1721 Vercaevellinghe ST Pieter **STEVENS** fs Franchoy
- 217 1721 Rek. voogd W. Vincent **GALLE** x Joosine **Taelman**
- 218 1721 Rek. voogd W. Adriaen **DE VOS**
- 219 1721 Rek. voogd W. Janneke **COLE** x Joos **DE CONINCK**
- 220 1721 Rek. voogd W. Gillis **VAN DER BEKEN**
- 221 1721 Rek. voogd W. Marten **VAN DER SCHUEREN**
- 222 1721 Rek. voogd Joos **CHESTELEYN**
- 223 1721 Liquidatie ST Livyne **Taelman**
- 224 1721 Liquidatie ST Laurentius **BAELE**
- 225 1721 Liquidatie ST Joannes **DE COCK**
- Bundel 231
- 226 1722 SVGS Pro Deo † Dominicus **BUYS** † maert 1717
Houderigghe Marie **DE SCHYNCKEL**
K. Isabella **BUYS**
- 227 1722 SVGS Pro Deo † Livyne **VAN BOCKSTAELE** fa Mattheus † 13 oktober 1721
Houder Joos **VAN DE VYVERE**
K. Marie 8 j. en Adriaen 4 j.
Judocus **VAN BOCKSTAELE** VM
- 228 1722 SVGS † Livyne **VERSTUYFT** † Kerstdag 1721
Houder Pieter **DE WINNE**
K. Joannes SS en Françoise **DE WINNE** 21 j.
Jan **DE MULDER** tot Mackegem VM
- 229 1722 SVGS † Livyne **DE BRABANTER** † 1 november 1721
Houder Joannes **VAN HOECKE**
K. Elisabeth 5 j., Gillis 3 j., Joannes overleden
Jan **DE BRABANTER** grootvader VM
- 230 1722 Rek. venditie te Baleghem ST Jaspaert **VAN DER CRUYSSSEN** x Anna **BAELE**
- 231 1722 SVGB † Adriaen **COOTENS** † 15 augustus 1721
Houderigghe Lievyne **HAESAERT**
K. Elisabeth **COOTENS** 23 j., Catharina 18 j., Joosyne 16 j., Jacquemyne 15
j., Françoise 7 j., Joanna 4 j. en Pieternelle 3 j.

- Arnaut **MARTENS** VP en Pieter **HAESAERT** VM
Huysstede aan Bierman
- 232 1722 SVGB † Jacobus **MARO** † 17 oktober 1722
Houderigghe Catharina **DE MANGHELAERE**
K. Pieter **MARO** 5 j. en Joanna Marie 8 maend
Gillis **VAN BOCKSTAELE** en Pieter **MEERSCHAUT** voogden uit de wet
- 233 1722 SVGB † Pieternelle **GYS** fa Joos † 1 april 1722
Houder Joos **DE CLERCK** fa Lieven
K. Philibert 10 j., Thomas 8 maend, Marie Anna 15 j. en Theresia **DE CLERCK** 9 j.
Joos **GYS** broeder VM
- 234 1722 SVGB † Jan Baptist **RYMBAUT** † 8 juli 1722
Houderigghe Adriaene **MAARCKS**
K. Frans 27 j., Livyne 25 j. geestelijke dochter Kleyn Begynhof Ter Hoyen te Gent, Susanna 22 j. en Joannes **RYMBAUT**
Huys op Bracht
- 235 1722 SVGB † Marie **DE SMAELE** † te Leeuwegem augustus 1722
Houder Pieter **VERMASSEN**
K. Elisabeth **VERMASSEN** 4 j.
Adriaen **DE SMAELE** grootvader VM
- 236 1722 SVGB † Joannes **VAN STEENDAMME** † 30 augustus 1721
Houderigghe Pieternelle **VAN BRAECKELE**
K. Joosyne **VAN STEENDAMME** 6 j., Lyvyne 1 j.
2de man Adriaen **DE COCK**
- 237 1722 SVGB † Joanne **DE GHEYTER** † 2 meye 1721
Houder Pieter **SOETENS** 2de man – geen kinderen
1ste man † Pieter **DE LOORE**
K. Pieternelle **DE LOORE** 20 j., Pieter 12 j. en Livyne 9 j.
Stede op Hysaute
- 238 1722 SCGM † Catharina **FONTEYN** † 12 maart 1722
Houder Pieter **WAYTENS**
K. Jan 5 j., Joanne 10 j., Josyntien 4 j. en Marie **WAYTENS** 2 j.
Adriaen **FAKET** VM
- 239 1722 SVGB † Pieter **HAEGHEMAN** † 22 februari 1720
In zijn leven procureur der Vierschaere
Houderigghe Catharine **DE WUETIE**
1ste man † Anthone **STEVENS**
K. Carolus **HAEGHEMAN** 10 j. en Joanna 8 j.
Gyselbrecht **HAEGHEMAN** VP
- 240 1722 Woonhuys herberghe op cheynspacht op Hisseghem Sotteghemse Heirwegh
SVGB † Maria Anna **VAN BOSSUYT** fa Caspar † 12 juni 1721
Houder Livinus **DE CLERCK**
K. Engelbertus **DE CLERCK** 23 j. en Barbarina **DE CLERCK** 21 j.
Joannes **VAN DER SCHUEREN** VM
- 241 1722 Vercaevellinghe ST Adriaen **VAN BOCKSTAELE**
242 Rekeninghe voogd W. Marten **VAN DER SCHUEREN**
243 Liquidatie ST Gillis **VAN STEENDAMME**
- Bundel 232
- 244 1723 SVGS † Livijne **DE ROUCK** 11 februari 1723
Houder Joannes **PLIHIERS**
K. Anthonius Benedictus 2 j. en Marie Anna **PLIHIERS** 15 dagen † 23 februari 1723
Lieven **DE ROUCK** VM
- 245 1723 SVGS † Catharina **DE BIELDE** † 8 juni 1723
Houder Joos **VAN CANEGHEM**
K. Pieter Frans **VAN CANEGHEM** 1 maend en 3 dagen
Jan **DE BIELDE** VM
Huis op cheynspacht op het Spiegel
- 246 1723 SVGS † Marie **VAN DER SMESSEN** † 24 februari 1723
Houder Frans **VAN BOCKSTAELE**
K. Joannes 2j. en Joanneken **VAN BOCKSTAELE** 19 dagen
Adriaen **VAN DER SMESSEN** VM

- 247 1723 Hofstede Moorestraete
SVGS † Marie **MOORTGAT** fa Gillis † 11 augustus 1723
Houder Adriaen **MOENS**
K. Anne Marie 4 j. en Judocus **MOENS** 2 j.
Cornelis **MOORTGAT** oom VM
Eigendom te Lebbeke
- 248 1723 SVGS † Jacquemyne **VAN HECKE** † februari 1723
Houder Amplienus **DE GAND**
K. Pieter 14 j., Beril 12 j., Lieven 10 j., Livijne 8 j., Pieternelle 3 j., Joanna 2
maend
Anthone **DE RUELLE** VM
Huis aen het Eedt
- 249 1723 SVGS † Guilliamme **MEERSCHAUT** † 22 mey 1723
Houderigghe Adriaene **DE VOS**
K. Martinus **MEERSCHAUT** SS, Alexander en Joannes HS, Joanne
MEERSCHAUT HS, Marie x Pieter **DE WINNE**, Laurentius 23 j. Pieternelle
21 j., Geerardyne 16 j. en Arnold **MEERSCHAUT** 15 j.
Joannes **VAN DE SPIEGEL** VP
Hofstede aan de Moorestraete; nog 2 huizen Driesch te Bochaute
- 250 1724 SVGS † Catharina **VAN DE SIJPE** fa Jan † 13 augustus 1723
Houder Joannes **VAN DER SCHUEREN**
K. Anna Marie 23 j., Livijnus 21 j. en Jan Bapt. 14 j.
Ferdinant **VAN DER SCHUEREN** VP
Land te Hillegem
- 251 1723 SVGB † Adriaen **VAN CAUWENBERGHE** † 12 januari 1722
Houderigghe Joanna **HAESEBEYT**
K. Anthon SS, Marie HS, Anna 25 j., Jooremyne 19 j.
Pieter **MEERSCHAUT** – voogd uit de wet
- 252 1723 SVGB † Frans **HERMI** † 21 december 1721
Houderigghe Livijne **PARYNS**
K. Marie **HERMI** 20 j., Pieternelle 18 j., Joannes 16 j. en Geert 15 j.
Lowyns **SCHERMI** VP
Woonhuys op Bracht
- 253 1723 SVGB † Jacques **DE MOOR** † 27 september 1721
Houderigghe Pieternelle **VAN PEVENAGE** 2de vrouw
K. Joos **DE MOOR** SS, Maria x Pieter **VAN HECKE**, Joanna **DE MOOR** x
Adriaen **DE VOS**, K. uit 1ste huwelijk met † Francoyse **DE BACKER**
K. Hubertus **DE MOOR** 22 j., Ambrosius 20 j., Pieter 16 j., Elisabeth 14 j.,
Joannes 11 j., Joanne 6 j.
Lieven **DE MOOR** VP
Huisstede op Hissegem
- 254 1723 SVGB † Michiel **VAN WASSENHOVE** † 5 maerte 1723
Houderigghe Anna **IMMENS**
K. Marie 21 j., Pieter 20 j. en Joannes 17 j.
Adriaen **VAN WASSENHOVE** VP
Carel **REYNS** bijstaande voogd
Hofstede Reughemstraete
Cruyneirswinckel met trichters, schaele, bussen, met alle de waer
- 255 1723 SVGB † Joos **DE SPIEGELAIRE** † 22 juli 1718
Houderigghe Elisabeth **DE GROOTE**
K. Joanne 23 j., Lievijne 20 j., Adriaene 19 j., Jan 17 j., Abraham 15 j. en
Adriaen 11 j.
Adriaen **FELEIRS** VP
Stede aan de Biermanstraete op de Cleppe
- 256 1723 SVGB † Marie **CLAEYS** † 5 juli 1720
Houder Hieronimus **VAN HECKE** – geen kinderen
Hoirs Adriaen **CLAES**, Joannes en Isabelle **CLAES**, broeders en susters, en
de weese van † Bartholomeus **CLAYS** x Joanne **DHAESE**, m.n. Marie **CLAYS**
4 j.
- 257 1723 SVGM † Adriaen **VAN BOCKSTAEL** † 28 februari 1723
Houderigghe Livijne **STAUTHAMER** 2de vrouw
1ste vrouw † Adriaene **VAN BEVERE**
K. Cristiaen, Jan en Lieven **VAN BOCKSTAEL** HS. K. van 1ste vrouw

- K. Pieter 23 j., Laureys 20 j., Passchier 17 j., Philibert 9 j. en Anna Catherina 18 j., K. van houderigghe
- 258 1723 SVGB † Adriaen **SCHELIN** † 12 maart 1722
Pastoor van Baleghem
Hoirs Marie **SCHELIN**, de wees van † Catharina **SCHELIN** x Joseph **MATTHIEU** tot Brussel.
- 259 1723 SVGB Pro Deo † Joanne **DE BRUYNE** † 3 juni 1723
Wed. van † Lieven **DE BACKER**
K. Lievijne **DE BACKER** HS, Lieven 20 j., Geerdijne 16 j. en Adriaene 8 j.
Andries **DE BRUYNE** VM
- 260 1723 SVGM Pieternelle **STAUTHAMERS** fa Jan † 15 april 1723
Houder Adriaen **VAN BEVERE** fa Jan 2de man
1ste man † Adriaen **VERHOEVEN**
K. Pieter **VAN BEVER** 12 j., Janneke **VAN BEVER** 9 j.
- 261 1723 Liquidatie goederen Petronelle **DHANE**
Wed. van Marten **VAN STEENDAM** en Gillis **ASCOOP**
- 262 1723 Liquidatie Pastoor **SCHELIN**
- 263 1723 SVGB † Joannes **VAN STEENDAMME** † 30 augustus 1721
Houderigghe Petronelle **VAN BRAECKELE**
K. Joosyne **VAN STEENDAMME** 6 j. en Livynne **VAN STEENDAMME** 1 j.
Adriaen **VAN STEENDAMME** grootvader VP
- Bundel 233
- 264 1723 SVGS † Joanna **HELDERWEERDT** † 24 juni 1724
Houder Anthon **PONSEELE**
1ste man † Joannes **DE WEER**
K. Milchior **DE WEER** 23 j.
Joannes **PONSEELE** 13 j., Jacquemyne 10 j.
2 kinderen zijn † na de dood van hun moeder, Elisabeth 7 j. † 28 juni 1724 en N.N. **PONSEELE** † ?
Pieter **HELDERWEERT** V.M.
- 265 1724 SVGS † Cristiaen **VAN DER CRUYSSSEN** † 16 oktober 1723
Houderigghe Elisabeth **VAN BOCKSTAELE**
K. Jacobus 4 j., Frans 2 j. en Joannes 8 maend
Gillis **REMUE** VP
Huisstede aan het Heet
- 266 1724 SVGB † Jan **BRAEM** † 3 februari 1724
Houderigghe Maria **DE WEVER**
K. Michiel **BRAEM** 14 j., Elisabeth 12 j., Joanna Marie 8 j., Joseph 6 j. en Josina **BRAEM** 4 j.
Pieter **BRAEM** VP tot Ledeberg
Woonhuis te St. Cornelis Horebeke bij de kercke.
- 267 1724 SVGB † Adriaene **PIENS** † 3 januari 1724
Houder Adriaen **VAN DAELE**
K. Gillis **VAN DAELE** SS, Pieter 27 j., Jacquemyne 23 j., Philippus 22 j., Pieternelle 19 j., Joanne 17 j. en Marie **VAN DAELE** 16 j.
Woonhuis Ter Straeten
- 268 1724 SVGM † Catharina **CHARELS** † 28 februari 1724
Houder Olivier DE **MAERTELAERE**
K. Jacobus 19 j., Pieter **DE MAERTELAERE** 17 j., Mr. Bernardus **ROLSTEYN** getrouwt met Catharina **DE MAERTELAERE** fa Olivier.
Jacobus **WALRAET** Voogd
Contract voor notaris Pieter **DE CLERCK** te Gendt
Huis herberghe 'Het Vosken'
Schulden aan Bernaert VAN **HOUTTE** over coop van wyn en Franschen brandewyn.
- 269 1725 Vercaevelynghe ST Marina **VAN STEENDAMME** x Laureys **BAELE**
- 270 1725 Vercaevelynghe ST Marten **DE VISSCHER**
- 271 1724 Vercaevelynghe ST Marten **DE VISSCHER** x Anna **LANOY**
- 272 1724 Vercaevelynghe ST Lieven **DE MOOR** † te Balegem 28 januari 1724

Wordt vervolgd.

Stokerij Van Damme
 Legeren in een
 jeneverstokerij (overdorp)

Contactinfo

Ludo en Dominique Lampaert
 Issegem 2 | 9860 Balegem
 Iedere dag open van 14u tot 18.30u

Tel +32 (0)9 362 50 25
 Fax +32 (0)9 362 30 00
 Email info@stokerijvandamme.be
 BTW 0738.060.528

RAMEN & DEUREN JEROEN VAN DE VELDE

VRIJHEM 26 - 9940 OOSTERZELE

+32 495 510 738
info@jeroenvdv.be

<http://www.jeroen-vdv.com/>

fidesca
 BANK & VERZEKERING

Gootje 24
 9860 Balegem
 (09) 362.41.42
 (09) 362.74.81

Openingsuren:

Maandag 9u - 12u en 14 - 17u
 Dinsdag 9u - 12u en 14 - 18u
 Woensdag 9u - 12u
 Donderdag 9u - 12u en 14 - 17u
 Vrijdag 9u - 12u en 14 - 17u
 Zaterdag 9u - 11u30
 (gesloten op zaterdag in juli en augustus)

Hier is nog plaats voor uw recalme.

Contacteer de secretaris
secretaris@landvanrode.be

REXIMMO
 Vestigingsmaatschappij sinds 1999

**Aankoop - Verkoop -
 Verhuur - Beheer -
 Syndiek - Schattingen -
 Projectontwikkeling**

Damstraat 20
 9030 Mariakerke
 Tel. (09) 220.36.60
 Fax (09) 280.09.92
www.reximmo.eu

TOVERBROODJE

TAKE AWAY & DELIVERY
 EST .1998

OPENINGSUREN
 Maandag tot vrijdag
 7u30 - 18u00
 Zaterdag
 10u00 - 17u00

CONTACT
 Hundelgensesteenweg 101 A
 9820 Merelbeke
 Tel 09 211 17 07 - Fax 09 211 17 08
toverbroodje@hotmail.com

Uw verdeler in de buurt

VAN HECKE
nv

TOTAL

MAZOUT – KOLEN – OLIEN – PELLETS

TEL. 09/362 51 46

Boekhouding Fiscaliteit Eeckhout

Wim Eeckhout
Zaakvoerder

B.F.E bvba
Hundelgemsesteenweg 578
9820 Merelbeke

T 09 324 89 50
wim.eeckhout@telenet.be
BE 0861 091 764

Manuela Verhoeven
0479/52 14 44

Wendy De Bruyne
0477/19 54 71

Regio Merelbeke, Melle, Gentbrugge, ...

Wij bieden alle verpleegkundige zorgen bij u aan huis:

- Wekelijkse douche of dagelijkse wasbeurt
- Inspuitingen
- Wondzorg of aanbrengen zalf
- Aanbrengen bandages of steunkousen
- Toedienen post-operatieve oogdruppels
- Vervangen heparineslot
- Toedienen lavement
- Wekelijks klaarzetten van medicatie
- Palliatieve zorgen
- ...

Wij factureren zelf via de derdebetalersregeling naar alle ziekenfondsen, u hoeft dus niets aan ons te betalen!

Bezoek ons op zorgenmetonshart.wordpress.com of op Facebook [@zorgenmetonshart](https://www.facebook.com/zorgenmetonshart)

Waar vindt u ons?

Onze website:

<http://www.landvanrode.be/>

Onze Facebookpagina:

<https://www.facebook.com/groups/732298216867773/>

Onze QR-code:

Ons centrum in het Erfgoedhuis

Het Erfgoedhuis
Sint-Antoniusplein, 10
9860 Moortsele

Openingsuren: Op afspraak

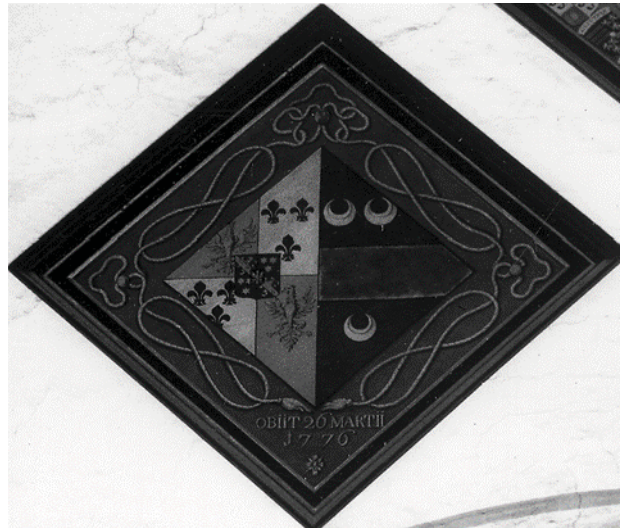

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND van RODE

Gesticht in 1968

Rouwbord van Anna Lucia Odemaer, echtgenote van Jacobus Joannes Oratius Rodriguez de Evora y Vega, in de Sint-Annakerk van Bottelare
(Foto balat.kikirpa.be)

Tot het gebied van het Genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten en deelgemeenten:

Balegem - Bavegem - Beerlegem - Bottelare - Gentbrugge - Gijzenzele - Gontrode - Landskouter - Letterhoutem - Melle - Melsen - Moortsele - Munte - Oosterzele - Schelderode - Scheldewindeke - Vlierzele.

Aangesloten bij het verbond HEEMKUNDE OOST-VLAANDEREN

P005094

PB-PP|B-07186
BELGIE(N)-BELGIQUE

Land van Rode

Heemkundig Genootschap

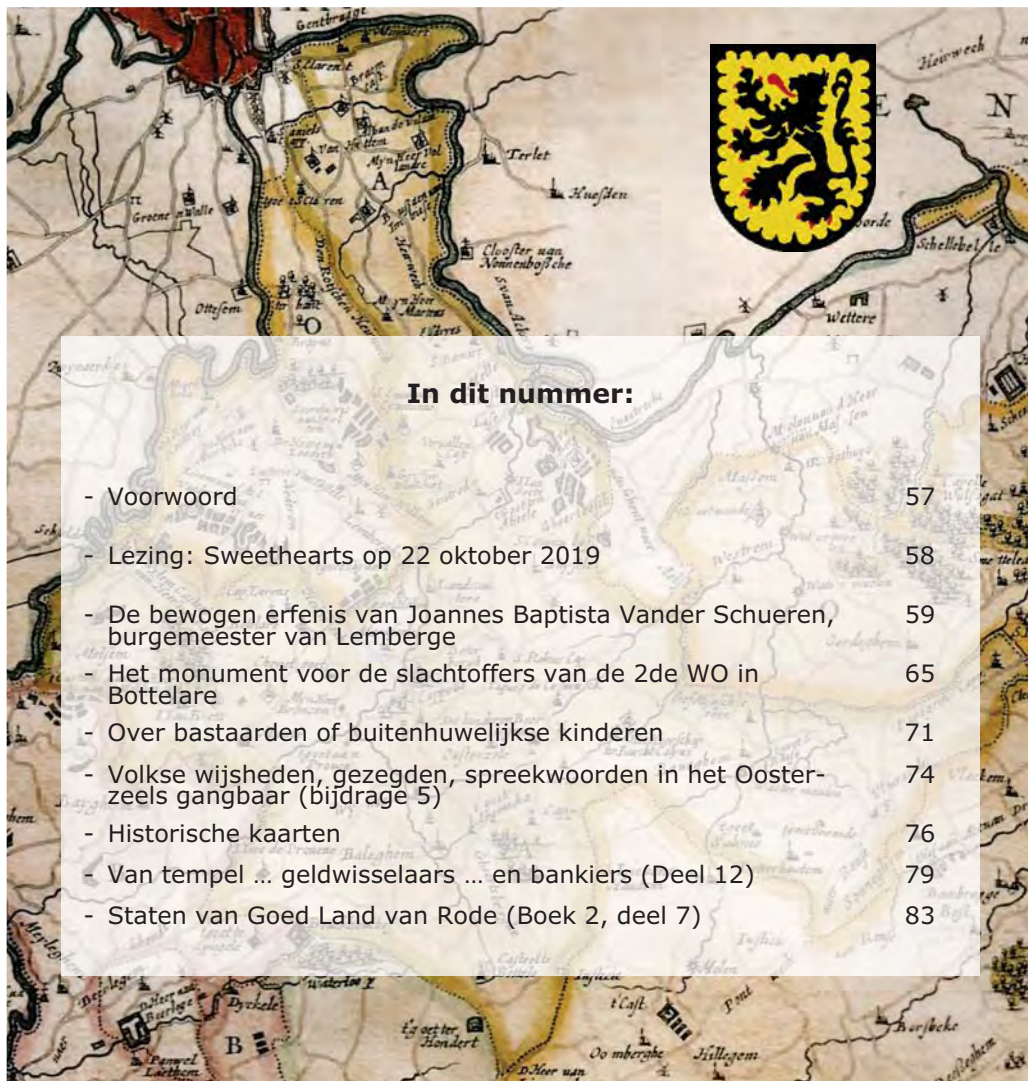
Driemaandelijks contacttijdschrift

Jaargang 47 nummer 187

September 2019

Verschijningsdata: maart - juni - september - december

In dit nummer:

- Voorwoord 57
- Lezing: Sweethearts op 22 oktober 2019 58
- De bewogen erfenis van Joannes Baptista Vander Schueren, burgemeester van Lemberge 59
- Het monument voor de slachtoffers van de 2de WO in Bottelare 65
- Over bastaarden of buitenhuwelijkse kinderen 71
- Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeels gangbaar (bijdrage 5) 74
- Historische kaarten 76
- Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 12) 79
- Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 7) 83

Verantwoordelijke uitgever: F. Verhooesele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301 9820 Merelbeke
Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE Gesticht 7 juni 1968

Stelt zich tot doel:

- Het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen;
- Helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het "Land van Rode" worden gerekend;
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het "Land van Rode";
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, infoavonden e.d. voor leden en niet-leden;
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het "Land van Rode" en het openhouden van een documentatiecentrum in het Erfgoedhuis te Moortsele.

Raad van Beheer:

Erevoorzitter : Gerard WAEYTENS (+) *Stichter*
Eresecretarissen : Oscar VAN WITTENBERGHE (+) *Medestichter*
: Werner CALLEBOUT (+)
Voorzitter : Lucien DE SMET
Secretaris/penningmeester : Françoise VERHOOSELE
Bestuursleden : Noël CALLEBAUT, Lieve DE COCKER, David GALENS, Jürgen VAN DE VELDE

Zetel

p/a Erfgoedhuis Sint-Antoniusplein, 10
9860 Oosterzele-Moortsele

Ruildienst/zoekdienst

Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Verantwoordelijke uitgever + briefwisseling

Françoise Verhoosele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke. Tel: 09/362.69.95 –
Email: secretaris@landvanrode.be

Redactieraad:

Lucien De Smet, Françoise Verhoosele

Teksten

Indien niet bestemd voor commerciële doeleinden, mogen teksten of fragmenten van teksten uit het tijdschrift van het Heemkundig Genootschap Land van Rode worden overgenomen mits schriftelijke toelating van de uitgever en mits correcte vermelding van de bron. Indien bedoelde teksten of fragmenten van teksten moeten dienen of bestemd zijn voor commerciële of promotionele doeleinden dan mogen die pas worden aangewend na vooraf een schriftelijke toelating van de voorzitter van het Heemkundig Genootschap Land van Rode te hebben gevraagd en gekregen. Ook in dit geval dient de bron op een correcte manier te worden weergegeven.

Toezending kopij Françoise Verhoosele Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke.

E-mail: secretaris@landvanrode.be

De digitale vorm van dit tijdschrift mag niet verder verspreid worden. De gebruikelijke verplichtingen op het stuk van auteursrecht moeten worden nagekomen.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	10 €
Steunende leden	15 €
Beschermleden	30 €
Zendingen buitenland	+ 10 €

LAND VAN RODE DIGITAAL ONTVANGEN: 5 € mvv Land van Rode Digitaal.

E-mailadres doorgeven a.u.b.

Te storten op rekening IBAN BE87 9799 6505 2294 BIC ARSPBE22

Op naam van het Land van Rode, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke

Email: secretaris@landvanrode.be

URL: <http://www.landvanrode.be>

Voorwoord.

Beste heemvrienden,

Nu de vakantie achter de rug is, hoewel het voor een gepensioneerde gans het jaar vakantie is zeggen mijn kinderen, hernemen wij met vereende krachten onze activiteiten.

Op 8 september 2019 was er de 31ste editie van Open Monumentendag. Honderden monumenten in heel Vlaanderen hebben hun deuren gratis opengezet. Open Monumenten maakt deel uit van Herita, de Vlaamse *national trust*. Zij beheren en ontwikkelen een aantal belangrijke historische locaties en stellen ze open voor publiek.

Zie ook <http://www.herita.be/> en <https://www.openmonumenten.be/> want gans het jaar is er mogelijkheid tot het bezoeken van gebouwen.

Een interessant boek, aansluitend op de lezing van 4 april j.l., is het nieuw boek van Marc Verschooris: 'De papegaai is niet dood'. Meer info vindt u op bladzijde 69.

En wij hebben nogmaals Dirk Musschoot uitgenodigd voor een lezing over de Vlaamse meisjes die verliefd werden op de bevrijders in 1944. Zie bladzijde 58. Wij hopen natuurlijk u te mogen verwelkomen op die activiteit.

Verder is er naar gewoonte 'Herfst in Munte', reeds de 41ste aflevering, op 13 oktober 2019 met de Sint-Hubertusviering en de paardenwijding. Zeer impressionant! Zie voor de details bladzijde 70.

Françoise Verhoosele
Secretaris

Lezing: 'Sweethearts', door Dirk Musschoot.

Het verhaal van al die jonge Vlaamse meisjes die tijdens de bevrijding in 1944 en in de maanden daarna verliefd werden op de Britse bevrijder.

Honderden Vlaamse vrouwen werden na de bevrijding in 1944 verliefd op een Brits militair. Soms leidde dat tot een flirt of een kortstondige relatie, maar even vaak beloofden ze elkaar eeuwige trouw. Sommige koppels vestigden zich in ons land, andere zochten hun geluk in Groot-Brittannië. Wie waren die tommy's die met een meisje van hier aan de haal gingen? Wie waren die oorlogsbruiden die zich in de armen gooiden van een soldaat die soms vreselijke dingen had meegemaakt?

Is het wat geworden met die relaties? En hoe is het die Brits-Vlaamse koppels vergaan? Het waren heus niet allemaal verhalen vol rozengeur en maneschijn?

Dirk Musschoot reisde jarenlang België en Groot-Brittannië af en vond tientallen love stories van Brits-Belgische bevrijdingskoppels. Verhalen vol ontroering, maar vaak ook van eenzaamheid en gemis. Hij reconstrueerde ruim dertig zulke verhalen, zowel in België als in Groot-Brittannië.

Wanneer: Op dinsdag **22 oktober 2019** om 19.30 uur

Waar: De Kluize, Sportstraat 3 te 9860 Oosterzele.

Inkom: 5 Euro

Melsen: Lezing 'Familienamen'

Op **6 december 2019** richt de werkgroep Melsen een voordrachtsavond in met als gastspreker Professor Magda Devos over 'Familienamen'.

De avond zal doorgaan in de zaal van de SG De Graankorrel in Melsen om 19.30.

Graag wisten wij de namen van degenen die willen naar de avond komen. Ten laatste tegen 10 november mailen naar Claire Bosch op het e-mailadres

claire.clairebosch.bosch2@gmail.com

De bewogen erfenis van Joannes Baptista Vander Schueren, burgemeester van Lemberge, door Françoise Verhoosele.

"Ik wille en begeere dat al myne goederen zoo roerende als onroerende geene uitgezonderd dan degene hiervoren gelegateerd verdeeld worden tusschen myne vaderlyke en moederlyke bloedverwanten, elk tot er helft ..."

Zo begint het testament van Joannes Baptista Vander Schueren, wijlen burgemeester van Lemberge en provincieraadslid van Oost-Vlaanderen.

Joannes Baptista Vander Schueren overleed in 1860 maar de openbare verkoop van zijn bezit gebeurde maar pas in 1869. Waarom heeft het zo lang geduurd? Men moest eerst overeenkomen wie bloedverwant was en zijn/haar graad van verwantschap bepalen en het heeft een tijdje geduurd tot alles geregeld was.

Wat volgt is het relaas over wie kwam in aanmerking om te erven en wie niet en waarom.

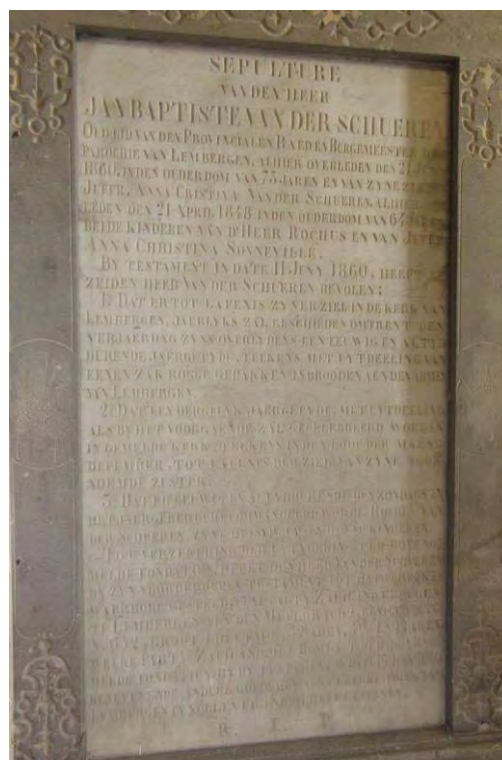
Zijn CV.

Joannes Baptista Vander Schueren werd geboren in Lemberge op 19 oktober¹ 1787 als zoon van Rochus uit Outer en Anna Christina Sonnevile uit Lemberge. Hij werd een dag later, op 20 oktober, gedoopt in de Sint-Aldegondiskerk van Lemberge en kreeg als peter Joannes Celestinus Sonnevile, een neef van zijn moeder, en als meter Maria Livina Vander Schueren in de plaats van Maria Anna Vander Schueren, zijn twee oudere zusters.

Joannes Baptista was het 10de en jongste kind van zijn ouders. Hij was niet gehuwd en had geen kinderen. Hij overleed op 72-jarige leeftijd 21 juni 1860 in zijn woning te Lemberge².

Bidprentje van Joannes Baptista Vander Schueren.
Persoonlijk archief Françoise Verhoosele

Grafplaat in de kerk van Lemberge.
Foto Françoise Verhoosele.

¹ Op zijn bidprentje staat dat hij geboren is op 20 oktober maar bij nazicht van de doopakte van 20 oktober staat dat hij 'pridie' geboren werd, dus de dag voordien.

² Lemberge, Burgerlijke Stand, overlijden 1860, akte nr. 4.

Op zijn grafplaat, rechts bij de ingang van de kerk, staat:

"Sepulture van den heer Jan-Baptiste VAN DER SCHUEREN, oud lid van den provincialen raed en burgermeester der parochie van Lembergen, alhier overleden den 21 juny 1860, in den ouderdom van 73 jaren, en van zyne zuster juffr. Anna Cristina VAN DER SCHUEREN, alhier overleden den 21 april 1848, in den ouderdom van 64 jaren, beide kinderen van d'heer Rochus en van juffr. Anna Christina Sonnevile.

By testament in date 11 juny 1860, heeft gezeiden heer Van der Schueren bevolen:

1° Dat er tot lafenis zyner ziel, in de kerk van Lembergen, jaerlyks zal geschieden omtrent den verjaerdag zyns overlydens een eeuwig en altyddurende jaergetyde, telkens met uytdeeling van eenen zak rogge gebakken in brooden aen den armen van Lembergen.

2° Dat een dergelyk jaergetyde met uytdeeling als by het voorgaende, zal gecelebreerd worden in gemelde kerk, telkens in den loop der maend december tot lafenis der ziele van zyne voornoemde zuster.

3° Dat er eeuwig en altyddurende des zondags in het jaergebed gerecommandeerd worde: Rochus Van der Schueren, zyne huysvrouw en hunne kinderen.

Tot verzekering der uytvoering der bovengemelde fondatien heeft den heer Van der Schueren by zyn voorgeroepen testament tot hypotheek en waerborg gesteld eene parly zaeiland, gelegen te Lembergen aen den Meelgracht, eenige sectie, n° 652³, groot 1 hectare 52 aren 40 centiareen, welke party zaeilaud met den last der bovengemelde fondatien, hy by testament in date 13 juny 1860, benevens nog andere goederen, aen de kerkfabriek van Lembergen in vollen eigendom heeft gegeven.

R. I. P."

Zijn afstamming.

Vader Rochus Vander Schueren was, zoals reeds gemeld, afkomstig van Outer⁴, vandaag een deelgemeente van Ninove, waar hij gedoopt werd op 19 december 1734 als zoon van Adrianus Ludovicus en van Joanna Catharina Van Ongevalle. Hij overleed op 18 oktober 1791 te Lemberge. Hij huwde op 5 juli 1767 te Lemberge met Joanna Christina Sonnevile en kwam naar Lemberge wonen waar hij burgemeester was in 1779, 1789 en 1791 tot aan zijn overlijden op 18 oktober van dat jaar⁵. Hij was tevens koster.

Nog vermeldenswaardig is dat zijn oudste zoon en broer van Joannes Baptista, Petrus Josephus, ook burgemeester was van Lemberge in 1831 tot aan zijn overlijden in 1832.

Moeder Joanna Christina Sonnevile werd gedoopt in Lemberge op 1 november 1740 als dochter van Judocus en Catharina Sonnevile. Zij overleed op 1 november 1811 te Lemberge⁶.

Judocus en Catharina waren neef en nicht: hun vaders waren broers, nl. Ludovicus Elisius Sonnevile (1658-1733), vader van Judocus, en Jacobus Sonnevile (1662-1738), vader van Catharina.

Jacobus Sonnevile, de vader van Catharina, was eveneens burgemeester van Lemberge in 1738.

Dus is het niet verwonderlijk dat Joannes Baptista burgemeester van Lemberge werd, want hij werd in een familie van burgemeesters geboren.

De ouders van Joannes Baptista Vander Schueren zouden naar verluidt vele eigendommen verworven hebben enerzijds door overerving en anderzijds door aankoop, die ze aan hun kinderen overgelaten hebben. Het is niet geweten of de broers en zusters van Joannes Baptista evenveel eigendommen hadden als hemzelf. En bij zijn overlijden in 1860 was Joannes Baptista de enige die nog overbleef van de broers en de zusters.

Zijn erfenis.

Zijn erfenis bedroeg zo'n 138 loten, landbouwgronden (weiden, zaaigronden ...), hofsteden (grote en kleine), bossen en ook 111 loten met renten en schuldvorderingen, gedrukt in een klein boekje van

³ Nummer 652 is nu weidegrond aan de Burgemeester Van Gansberghelaan.

⁴ Bij nazicht van verschillende stambomen op internet wordt duidelijk dat de overgrootvader van Joannes Baptista, Ludovicus Van der Schueren, afkomstig was van Oosterzele. Ludovicus huwde in 1642 in Ninove met Maria Van der Maelen en na hun huwelijk kwamen zij in Outer wonen waar hun 8 kinderen werden geboren. Na de dood van Maria huwde Ludovicus een tweede maal in 1661 in Pamel (Vlaams-Brabant) met Anna Eylenbosch en hun zes kinderen werden eveneens geboren in Outer. Dus kwam het totaal aantal kinderen van overgrootvader Ludovicus op 14.

⁵ FRANS DE POTTER EN JAN BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten van Oost-Vlaanderen, Eerste reeks, Vierde deel: Lemberge*, Gent 1864-1870.

⁶ Lemberge, Burgerlijke Stand, Overlijden jaar 1811 pagina 88.

44 blz. Op maandag 14, dinsdag 15, woensdag 16 en donderdag 17 juni 1869 werden die loten door notarissen Bouckaert van Oosterzele en Michiels van Gent te koop aangeboden 'ter zittingszaal van den heer vrederechter te Oosterzele, in het gemeentehuis' om al de erfgenamen te kunnen uitbetalen.

Joannes Baptista Vander Schueren bezat vele goederen in het Land van Rode maar ook in de geboortestreek van zijn vader zoals te zien op het voorblad van dat boekje.

Sommige hofsteden zijn verdwenen, anderen gerestaureerd, nog anderen onherkenbaar verbouwd. Vele landbouwgronden zijn ondertussen bebouwd.

Persoonlijk archief Françoise Verhoosele.

Koop 24: een hofstede in Lemberge:

Een vermeldenswaardige hofstede is het voormalig Goed te Idegem⁷, de zogenaamd hoeve "Tidegem" op de Pontweg (nu Burgemeester Van Gansberghelaan) in de Duivelswijk te Lemberge.

Beschrijving: "24ste Koop: Eene behuisde voorder bebouwde en beplante HOFSTEDEN, gestaan en gelegen te Lemberge, daar men het noemt Duivels wijk, bekend op het plan kadastraal eenige sectie, nummers 348, 349, 350 en 351, groot 1 hectare, 45 aren, 90 centiaren, palende noord-oost den Losweg, daar over zelfs goed, zuid-oost

de straat, zuid-west en noord-west zelfs goed.

Door den overleden heer Jan-Baptiste Vander Schueren tot zijn overlijden bewoond en gebruikt geweest. - Alsnu onverpacht."

Deze grote hoeve met losse bestanddelen was vroeger een pachthoeve van de Gentse Sint-Pietersabdij en is reeds vermeld als goed "Idegem" in 965. De naam van het goed is ontleend aan de familie Idegem, die de grond aan de abdij zou geschonken hebben in 1038. Tezamen met de hoeve (kadasternummer 350) werden ook 2 boomgaarden (nummers 348 en 351) en de tuin (nummer 349) verkocht, aldus de legger.

Deze hofstede was de woonplaats van burgemeester Joannes Baptista Vander Schueren tot aan zijn overlijden en nadien werd het niet meer verpacht, tot aan de verkoop van het goed in 1869. Vandaag is het een privaat eigendom, niet toegankelijk voor het publiek.

*Het goed Tidegem.
Kaart: KBR.be 1038525.*

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: 't Goed te Idegem [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/36466> (Geraadpleegd op 06-08-2019).

De enorme kastanjeboom, die volgens De Potter en Broeckaert⁸ in hun tijd, midden de jaren 1860-74, 600 jaar oud was, is sedert een tijdje verdwenen, wanneer juist is niet geweten. Ook was de boerderij door vorige eigenaars sinds jaren gebruikt geweest als varkenskwekerij, waarbij alles in functie stond van de kweek. Binnenin is er een balk met het jaar 1874, waarschijnlijk de datum van 'grote' veranderingen.

Volgens de vorige eigenaar nam Napoleon ooit onder deze boom een rustpauze maar deze bewering is te nemen "cum grano salis"⁹!

Het goed Tidegem.

Foto: Beeldbank.onroenderfgoed.be, nr. 21880.

Nog onder de te verkopen loten werden er in Moortsele vier hofsteden en een woonhuis met erve verkocht. De andere 23 loten in Moortsele waren zaailanden en een bos.

Koop 108: een hofstede op de Rollebaan:

Beschrijving: "Eene HOFSTEDE, gestaan en gelegen te Moortzeele, bekend ten kadaster nummers 495, 496 en 497, groot 33 aren, 80 centiareen, palende oosten zuid den volgenden koop, west d'hofstede bewoond bij Jan-Baptiste De Vos en noord de straat."

Deze hofstede is een paar jaren geleden afgebroken.

Kopen 108 en 115 op de Rollebaan in Moortsele.

Kaart: <https://uurl.kbr.be/1038606>

Koop 115: een hofstede op hoek Rollebaan-Rattepas:

Beschrijving: "115de koop: Eene HOFSTEDE, gestaan en gelegen te Moortzeele, bij kadaster, gekend eenige sectie, nummers 498, 498bis, 499 en 500, groot 1 hectare 55 aren, 60 centiareen, palende oost d'hofstede bewoond door Leonard Van Hecke, zuid mejufvrouw de Marquise Rodriguez d'Evora Y Vega, west zelfs goed en noord de straat."

Deze hofstede bestaat nu nog en is quasi onveranderd¹⁰.

⁸ FRANS DE POTTER EN JAN BROECKAERT, o.c.

⁹ Met een korreltje zout.

¹⁰ Ik heb gedurende meer van 40 jaar in de Rollebaan gewoond en kwam er bijna dagelijks voorbij (n.v.d.r.).

Koop 119: een woonhuis met erve in de Moortselestraat:

Beschrijving: "Een WOONHUIS en ERVE, gestaan en gelegen te Moortzeele, aan het Dorp, bekend ten kadaster, eenige sectie, nummers 669 en 670, groot 5 aren, 80 centiaeren, palende oost de dorpplaats, zuid de weduwe Domien De Visscher, west dezelve en Pieter-Livin Van Hecke en noord zelve Van Hecke".

Het is niet geweten of dat huis in de loop der jaren verbouwd of herbouwd werd.

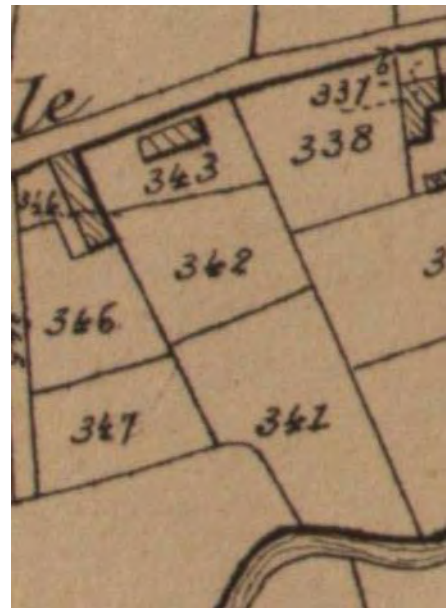
*Koop 119 in de Moortselestraat.
Kaart: <https://uurl.kbr.be/1038606>*

Koop 123: Een hofstede in de Kloosterstraat (vroeger Molenstraat):

Beschrijving: "Een HOFSTEDEKEN, gestaan en gelegen te Moortzeele, tusschen het dorp en den watermolen, bij kadaster nummers 341, 342 en 343, groot 35,60 centiaeren, palende noord-oost de erven van madame Thienpont, zuid-oost de Beke daarover mijnheer den Marquis de Rodes en mijnheer de Lichtervelde, zuid-west zelve heer de Lichtervelde en Jan Dufrutier en noord-west de straat.

In gebruike zonder voorwaarde bij Francies Leeman te Moortzeele, aan fr. 38 09 's jaars, vrij van grondbelasting. - Valdag 30e April.

De gebouwen van Huizing, Schuur en Stallingen, immers al de drooge katheilen op zelve hofstedeken staande, zijn aan den pachter gelaten in leeningen lating op de som van fr. 219 22, welke prijzij is gedaan, en ten afscheiden ook moet gebeuren in staande waarde, nochtans mag de meerdere waarde de som van fr. 31 47 niet te boven gaan."

*Koop 123 in de Molenstraat.
Kaart: <https://uurl.kbr.be/1038606>*

Nog in Moortsele werd een hofstede in het Hoeksken ter Hulst tegelijk ook verkocht. Bij nazicht van de kadastrale nummers gaat het echter niet om het Hof ter Hulst maar om een kleine hoeve in die wijk, die nog altijd bestaat.

Verder zijn er nog 2 hofsteden in Schelderode, 3 in Merelbeke en 1 in Lemberge voor het Land van Rode en Merelbeke. Voor de rest zijn dat bos, meerssen, zaailanden.

Zijn testament.

"Ik wille en begeere dat al myne goederen zoo roerende als onroerende geene uitgezonderd dan degene hiervoren gelegateerd verdeeld worden tusschen myne vaderlyke en moederlyke bloedverwanten, elk tot er helft, en dat dezelve goederen zonder onderscheid van wat kant of zyde die voortskomen, tusschen hun in de beide linien onderverdeeld worden staeksgewyze by representatie tot het oneindige, immers zoo die representatie plaets had by de voormalige costumen der twee steden en lande van Aelst.

Ingeval de een of andere myner erfgenamen zyne kwaliteit van erfgenaem niet bewyst binnen den loop van zes maanden na myn overlyden, sluite ik hun uit myne successie.

Tot de uitvoering van vooren gehaelde kerkelyke diensten benoeme ik den heer Charles-Joseph De Wilde te Moortzele met behoorlyke loon.

En voor het overige, benoeme en stelle ik aen, tot uitreeder van myn testament d'heer Henri-Victor Verstraeten, kandidaet-notaris woonende te Bottelare, aen welken ik geve de saisine van myne meubele goederen mits behoorlyken loon, en aen wien, ik ook toevertrouwe het beheer en het bestuer van myne immeubele goederen, renten en créancen, tot de volle liquidatie van myne gansche nalatenschap, zonder daerover eenig zeker of borge te moeten doen, waervan ik hem uitdrukkelyk ontslage; ten welken einde ik wille en begeere dat er aen genoemden Verstraeten, overhandigd en in zyn bezit gesteld worden, alle myne titelen en papieren, mitsgaders handboeken om de werkingen te vergemakkelyken, en met magt van zich toe te voegen en aen te stellen alle ambtenaren; en voor alle werkingen hem zal toegevoegd worden vier per cent op al de revenuen, onder besprek van, voor wat de gewoone venditie betreft, de administrateurs te gebruiken die jaerlyks deze venditien doen."

Dit testament werd gemaakt op 11 juni 1860 met een kleine wijziging op 13 juni, geregistreerd in Bottelare op 25 juni 1860 en neergelegd ten kantore van notaris Hebbelinc te Merelbeke.

Zijn vermogen, na aftrok van legaten, zou worden verdeeld tussen de erfgenamen van vaderlijke als van moederlijke kant, elk voor de helft. In die beide helften moesten de erfgenamen kunnen bewijzen tot welke staak zij behoren, in welke lijn, *zelfs tot het oneindige (!)*, om zo de omvang van hun erfenis te bepalen. Zij moesten met bewijzen komen binnen de zes maanden na zijn overlijden, anders werden zij uitgesloten van de successie.

De kerkelijke aangelegenheden, bepaald door Joannes Baptista Vander Schueren, werden verzorgd door Charles Joseph De Wilde uit Moortsele.

Als testamentuitvoerder werd Henri Victor Verstraeten, kandidaet-notaris te Bottelare, benoemd die het beheer van zijn roerende en onroerende stukken voor zijn rekening nam.

Als de goederen niet deelbaar waren, zou men overgaan tot de openbare verkoop van die goederen.

Geen probleem, zou men denken. Maar in die tijd stelde men zich vragen over het testament, wat de bedoeling was van de overledene en hoe de bepalingen moesten uitgevoerd worden. Dat alles resulteerde in een massa 'erfgenamen' die allen op meerdere of mindere wijze konden aantonen dat ze tot een bepaalde staak behoorden. Die 'erfgenamen' in spe moesten dan hun stamboom opmaken om te zien van welke kant ze afstamden en in welke graad, met voldoende bewijzen en in de termijnen bepaald door de rechtbank.

Ook moesten de getrouwde mannen, waarvan de echtgenote tot een staak behoorde, de toelating geven dat hun vrouw op een proces mocht verschijnen en er een getuigenis mocht geven. De vrouwen zonder echtgenoot werden ambtshalve toegelaten de verschillende processen bij te wonen en/of een getuigenis te geven.

Voorts werd er bepaald dat de kosten van de te verwachten processen uit de massa genomen zouden worden, behalve wanneer er tegenspraak was.

Want processen waren er, meer dan één, met de bijhorende raads mannen uiteraard. In februari 1861 waren er al 124 ernstige erfgenamen, met gegronde bewijzen van hun afstamming. Even later volgde een groep van 164 erfgenamen, met evenzeer gegronde bewijzen van hun afstamming.

Die arme testamentuitvoerder, Henri Victor Verstraete, moest *alle* erfgenamen onderzoeken, niet alleen de 'erfgenamen' die binnen de termijn, opgelegd door de overledene, hun familieverband konden bewijzen, maar ook de anderen die niet op tijd waren. Hun totale aantal liep op een bepaald moment op tot 700 (zevenhonderd)! Sommigen kwamen van heinde en ver: een tekenaar uit New York, weliswaar met een Vlaamse familienaam, De Clercq, een kleermaker uit Parijs, ook De Clercq, een soldaat uit Luik, eveneens De Clercq, een boerenechtbaar uit Sint-Joris-ten-Distel. Maar de familie De Clercq kwam, spijtig voor hen, niet in aanmerking en moest afhaken omdat ze niet tot de juiste staak behoorden. De meeste andere gegadigden kwamen uit de streek van Gent en Ninove.

Van die 700 bleven er uiteindelijk nog een veertigtal erfgenamen over, deels omdat sommigen van de erfenis afzagen want te ingewikkeld of omdat ze te weinig bewijs van hun afstamming konden voorleggen. Immers zij moesten 'hetzelfde bloed' hebben.

De kosten, die voor de 'afvalligen' gemaakt werden, werden genomen uit de massa.

Na het laatste proces van 17 december 1866, kon de verkoop van de roerende en onroerende goederen beginnen, na aftrok van al de gemaakte kosten. Hoe de staken verdeeld werden en wie wat kreeg of hoeveel, is niet vermeld.

Het monument voor de slachtoffers van de 2de wereldoorlog in Bottelare, door Gerard Lemmens.

Het monument werd in 1947 ingehuldigd en stond oorspronkelijk voor het herenhuis van Fernand Nève de Mévergnies aan de Stas de Richellelaan rechtover de kerk te Bottelare. Helemaal links op de foto bemerkt men nog de grote lindeboom.

Het herenhuis van Fernand Nève de Mévergnies werd later het gemeentehuis van Bottelare dat een tiental jaren geleden is afgebroken en vervangen is door een appartementsblok. Het monument werd overgebracht naar het kerkhof en geplaatst tegen de kerkhofmuur aan de kant van de Lindestraat.

André Van Hoecke (burgerlijk slachtoffer)

André Van Hoecke, zoon van Constantin en Romanie De Vos, woonde samen met zijn zuster Anna en broer Emiel op een boerderij op de Keiberg, Hundelgemsesteenweg 919 te Bottelare (wijk Steenberge). Net zoals zeer vele landgenoten, sloeg André op de vlucht voor komend oorlogsgeweld, samen met zijn vriend Jozef Minnaert, die toen in de Sint-Annaweg 10 woonde. Tijdens de bezetting door de Duitsers van de stad Gent, op woensdag 22 mei 1940, greep een vuurgevecht plaats tussen Duitse en Belgische militairen aan de Keizerpoort te Gent. André Van Hoecke bevond zich daar, zoals men zegt op de verkeerde plaats op het verkeerde moment. Hij werd getroffen door kogels in het hoofd en de borst en stierf ter plaatse.

Roem niet op den dag van morgen, want gij weet niet wat de dag van morgen zal meebrengen. Prov 27

BID VOOR DE ZIEL
van MIJNHEER

André - Julien VAN HOECKE

Zoon van

**Mijnheer Constantien en Mevrouw Marie
Romanie DE VOS.**

Geboren te Bottelare den 29 April, 1921 en godvruchtig tijdens de vlucht overleden te Gent, den 23 Mei, 1940.

Heer, Gij hebt dengene die ons duurzaam was weggerukt en hij die het geluk van ons leven uitmaakte is verdwenen.

Hij was zachtmoedig, eenvoudig, rechtinnig, eerlijk, goed en minzaam in geheel zijn handel en wandel en steeds bereid iedereen te helpen volgens zijn vermogen. Thans heeft God hem voorbeschikt als een offer dat hij vroegtijdig zou vergen; en daarom had Hij hem met vele gaven versierd. Gelijk een bloem ontloken en vertrappt; zoo is hij verschenen en verdwenen.

Teerbeminde Ouders, groot Ouders, broeder en zuster, alsook al mijn bloedverwanten en vrienden, vaarwel! onvoorziens en vroegtijdig is de scheiding, maar Gods Wil geschiede! Onderwerp u aan Zijn ondoorgrondelijke raadsbestuilen. Heb dank voor de blijken van genegenheid en liefde en laat deze voort bestaan door mij steeds in de gebeden goed te gedenken. Tot wederziens in den Hemel.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U (300 d. af)

Deze jonge André van Hoecke op de vlucht voor de Duitsers stierf tijdens een vuurgevecht aan de Keizerpoort te Gent.

Martha Huyghe (burgerlijk slachtoffer)

Remi Helderweirdt, bijgenaamd Mietje Hoed, metselaar van beroep, woonde met zijn vrouw Martha Huyghe en drie kinderen op de Hundelgemsesteenweg 887 op de wijk Steenberge te Bottelare. Tijdens de bevrijding van Bottelare op 5 september 1944 was het geheim leger en vooral de verzetsbeweging "Le Héron" actief in de streek. Remi Helderweirdt, lid van die beweging, nam deel aan de activiteiten. Deze bestonden er vooral in om achtergebleven Duitsers en collaborateurs aan te houden.

Gedurende de woelige dagen van de bevrijding nam hij zijn wapen mee naar huis. Op 10 september 1945 heeft zijn oudste zoon, Georges onvrijwillig, een verkeerde handeling met dat geweer uitgevoerd. Hierbij is een schot gelost. Zijn moeder Martha die in de nabijheid stond, kreeg de kogel in de mond en stierf ter plaatse.

Die in Mij geloof, alhoewel gestorven, zal het leven hebben. (Job. XI)

BID VOOR DE ZIEL
van

MARTHA HUYGHE

echtgenote van

REMI HELDERWEIRT

geboren te Merelbeke den 29 Juli 1905 en overleden te Bottelare den 10 September 1944.

Niets is zekerder dan de dood, maar niets is onzekerder dan het uur en omstandigheden in welke wij zullen starven. Houden wij ons dan altijd bereid om door haar niets verrast te worden. (Boek der spreuken)

De Heer zal mij vergelden volgens mijne gerechtigheid en mij beloonen naar mijne werken. Want ik heb de wegen des Heeren bewaard en ik ben mijnen God niet ontrouw geweest. (Ps. XVII, 21,22)

Trouwe echtgenote en voorbeeldige moeder heeft zij steeds de belangen van haar huisgezin behartigd. Zij heeft hare kinderen in eer en deugd opgebracht en door woord en voorbeeld tot het goede geleid.

Duurbare Echtgenoot en kinderen, groot is de beproeving die U overkomt, doch stelt uw betrouwen op God die de zijnen niet verlaat. Hij zal uw steun en sterkte zijn. Blijft mij, samen met Bloedverwanten en Vrienden, in uwe gebeden indachtig.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U.

(300 d. afl.)

Mijn Jezus, barmhertigheid,

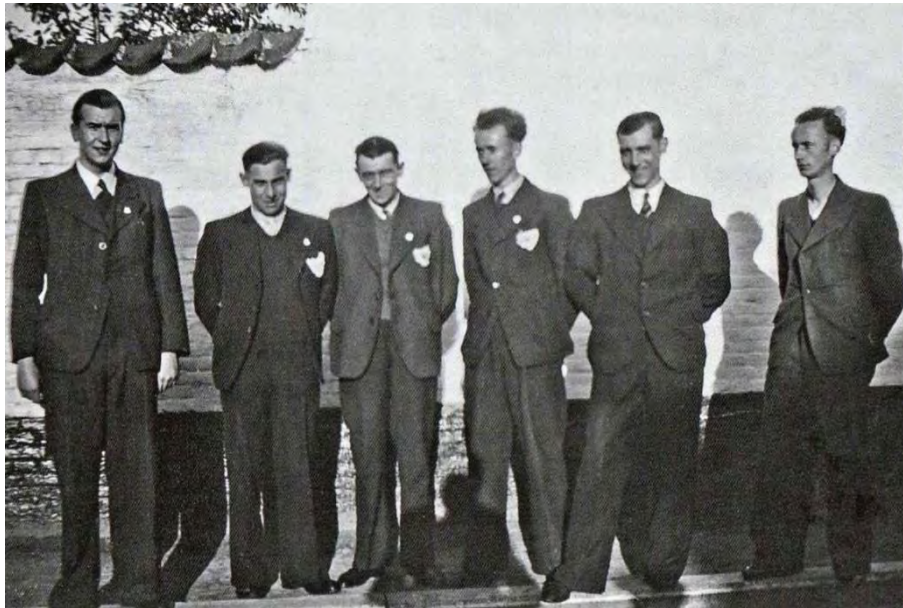
(100 d. afl.)

Huis Goeminne, St. Annastr. Bottelare (G. Haesebeijt)

Martha Huyghe, echtgenote van weerstander René Helderweirdt, die op een ongelukkige manier om het leven kwam.

Marcel De Mulder

De Mulder Marcel was de leider van de Bottelaarse afdeling van de verzetsgroep "Le Héron". Hij woonde samen met zijn ouders en broer Urbain in de Sint-Annastraat 41. Tijdens een spectaculaire actie, op 15 juli 1944, werd Albert Melot, een verbindingsagent, van de gevangenis naar het hoofdkantoor van de "Geheime Staatspolizei" op de Kouter in Gent overgebracht. In de Papegaaistraat werd dit transport door leden van de verzetsgroep "Le Héron" opgewacht. De verzetslieden slaagden erin om Melot te bevrijden, maar tijdens die actie kwamen twee Duitsers om het leven. De commandant van "Le Héron" Marcel Poelman kon worden aangehouden door de Duitsers, hij werd gemarteld en noemde de namen van twee Bottelaarse verzetslui: Marcel de Mulder en Stanislas Nève de Mévergnies. Op 25 juli 1944, tijdens een grootscheepse razzia, werd Marcel De Mulder thuis aangehouden.

In tegenstelling met de andere personen die voorkomen op het monument bestaan er geen doodsprentjes van Marcel en Urbain De Mulder. Op deze foto staat Marcel De Mulder helemaal rechts, zijn broer Urbain de derde persoon van rechts gezien. De foto is genomen tijdens een vergadering van het voetbalbestuur of het sportcomité rechtover het clublokaal bij het café van François Goeminne in de Sint Annastraat.

Ferdinand Nève de Mévergnies

 <p>Gij allen, die hem gekend hebt en bemint, blijft in uw gebeden indachtig de ziel van Messire FERDINAND - MARIE - JOZEF - CORNELIE NÈVE DE MÉVERGNIES Notaris Oud-Strijder van 1914-1918 Politiek gevangene geboren te Gent, den 9 September 1887 en god- vruchtig overleden in het concentratiekamp van Blumenthal, voor zijn Koning en zijn Land, op 22 Decem- ber 1944, slachtoffer der Duitse barbaarsheid.</p>	<p style="text-align: center;">†</p> <p>Moedig heeft hij alles aanvaard wat hem is overkomen, hij heeft den vrede bewaard in de dreefheid en de gelatenheid in het lijden.</p> <p>De aardse wereld was zijn Vaderland niet, hooger was zijn bestemming. Hij was er van over- tuigd, dat het beter was te sterven, dan gevoelloos neer te zitten bij de rampen van het Vaderland. Heerlijk was zijn dood, en voor de zijnen en voor heel de natie, een schitterend voorbeeld van heldendeugd en heldenmoed.</p> <p>Mijn teergeliefde echtgenote, mijn beminde kinderen, ik verlaat U, maar mijn hart blijft bij U. De teedere genegenheid, die ik altijd voor U ge- koesterd heb, zal ik bewaren en van daarboven zal ik over U waken.</p> <p>Koningin der martelaren, bid voor ons. O mijn Jezus, barmhartigheid. (300 d. est.) Zoet Hart van Maria, wees mijn zaligheid. (300 d. est.)</p> <p style="text-align: center;">Gave, Gent</p>
--	---

Ferdinand Nève de Mévergnies was notaris en woonde in een herenwoning op het dorp rechtover de kerk van Bottelare. Tijdens de razzia van 25 juli 1944 werd ook zijn woning bestormd door de "Geheime Staatspolizei". Ze zochten Stanislas Nève de Mévergnies, die daar normaal bij zijn ouders verbleef. Hij was echter niet aanwezig, enkele dagen voordien was hij gevlucht naar een schuilplaats in de Ardennen. Zijn vader Ferdinand, die geen lid was van de verzetsgroep, werd in zijn plaats meegenomen.

Urbain de Mulder

De commandogroep van de "Geheime Staatspolizei", ontgoocheld door het feit dat ze Stanislas Nève de Mévergnies niet konden oppakken, keerde terug naar het huis van de familie de Mulder in de Sint-Annastraat en namen Urbain De Mulder, broer van Marcel, eveneens gevangen. Dit ondanks het feit dat hij geen lid van "Le Héron" was.

Leon Volckaert

Op 10 mei 1944 werden in Velzeke wapens, munitie en ander materiaal geparachuteerd voor de weerstandsgroepering "Le Héron". Een deel van dat materiaal werd door Marcel de Mulder en zijn medestrijders begraven in het Hollebeekbos vlak achter de hoeve van Leonce Volckaert, Hundelgemsesteenweg 649 te Merelbeke. Tijdens de razzia op 25 juli 1944 werd Marcel De Mulder gemarteld en gedwongen de bewaarplaats van die gedropte wapens aan de Duitsers te tonen. De hoeve van Leonce Volckaert werd ook gebruikt als bevoorradingsdepot van gedropte levensmiddelen. Tijdens die actie werd ook Leonce Volckaert gevangengenomen en moest hij samen met Marcel De Mulder de verborgen wapens opdelven en aantonen waar de gedropte levensmiddelen verborgen waren.

Afloop van al deze woelige gebeurtenissen

Marcel De Mulder, Ferdinand Nève de Mévergnies, Urbain De Mulder en Leon Volckaert werden naar de "Nieuwe Wandeling", de voornaamste gevangenis van Gent, overgebracht en daarna gedeporteerd naar concentratiekampen in Duitsland. Niemand van de vier verzetsleden overleefde de ontberingen in de concentratiekampen. Ferdinand Nève de Mévergnies overleed te Blumental op 22 december 1944. Leon Volckaert stierf op 16 november 1944 in het kamp van Neuengamme, waar ook Urbain De Mulder het leven liet op 30 december 1944. Zijn broer Marcel zou daar ook overlijden op 6 maart 1945.

Belangrijke informatie m.b.t. de openbaarheid van de registers van de burgerlijke stand.

De wet van 21 december 2018 (gepubliceerd in het B.S. van 31 december 2018) heeft de regels inzake de openbaarheid van de registers van de burgerlijke stand gewijzigd:

- Overlijdensakten worden na 50 jaar openbaar en huwelijksakten na 75 jaar.
- Voor geboorteakten blijft 100 jaar de regel.
- Voor alle duidelijkheid: ook de regeling voor bevolkingsregisters (120 jaar) blijft ongewijzigd.

Uiteraard is deze aanpassing **een goede zaak voor het genealogisch en het sociaal-demografisch onderzoek**. Het Rijksarchief zal alles in het werk stellen om een en ander zo efficiënt mogelijk te organiseren, maar kan slechts aanbieden wat de rechtbanken van eerste aanleg hebben overgedragen. De achterstand op dat vlak houdt onder meer verband met de schimmelproblematiek in een aantal justitiepaleizen.

Opdat deze nieuwe beschikkingen in voege zouden kunnen treden, **moet er nog een Koninklijk Besluit worden gepubliceerd** dat uitvoering geeft aan de bepalingen in verband met (1) afschriften en uittreksels van akten van de burgerlijke stand (art. 29) en (2) de raadpleging voor genealogische, historische of wetenschappelijke doeleinden (art. 79). Er wordt momenteel een tekst in dit verband uitgewerkt maar voor het ogenblik kunnen we onmogelijk zeggen wanneer deze in voege zal treden. Zie <https://search.arch.be/nl/tips/101-burgerlijke-stand>.

Vul uw boekenkast aan.

Aansluitend bij het vorige artikel over het Bottelaars monument: een nieuwe uitgave van Marc Verschooris.

De Papegaai is niet dood.

Een uitgave van Sterck & De Vreese

Albert Deweer (1915-1978) - Albert Mélot (1915-2010) - Albert Wouters (1919-1944): als geheim agenten in dienst van de Veiligheid of de Tweede Directie van Landsverdediging.

Gent, 22 februari 1944. Marconist Albert 'Speed' Deweer wordt tijdens het uitzenden door de Duitsers op heterdaad betrapt. Alle middelen worden bovengehaald om hem uit de gevangenis te halen. De sleutel van de directeur past niet op de juiste deur en ook de inval loopt op een sissier uit. Veel geld telt een berouwvolle economische collaborateur neer om de bezwarende dossiers te doen verdwijnen. Speed ontsnapt daardoor aan deportatie en komt op 3 september vrij. Uit erkentelijkheid haalt hij een jaar later zijn bewaarengel – ter dood veroordeeld – uit de gevangenis en brengt hem veilig naar Franse gronden.

Gent, 15 juli 1944. De ter dood veroordeelde Albert 'Martin' Mélot wordt in een Duits voertuig, van de Kouter naar de Nieuwe Wandelinggevangenis gebracht. Een korte tijd slechts en 700 meter om precies te zijn, scheiden hem van zijn vrijheid. Een doorzefde GFP-wagen, twee lijken die in het dokterskabinet worden afgeleverd, een groep bulderende Duitse officieren, een opgehouden maar bomvolle tram, verschrikte maar nieuwsgierige voorbijgangers en vele dichtgeschoven gordijnen: het straatbeeld aan de westzijde van de stad, kort na de aanslag. Gent heeft even, heel kort getrild en de schokken blijven lange tijd voelbaar. Voor de marconist van Mélot, Albert 'Tiepin' Wouters eindigt het zendavontuur in mineur. Hij sterft op de eerste bevrijdingsdag.

Veel meer dan deze bijzondere acties, met een zichtbare hand van Londen, brengt de auteur enkele gerelateerde zaken onder de aandacht zoals de koelbloedige en uit revanchisme geboren afrekeningen: de moord op baron Idès della Faille te Leeuwergem in augustus en de afschrikwekkende moorden te Baasrode en Leopoldsburg in september 1944. Vele collaborateurs vrezden het gerecht en gaan ondergronds in een verre en nieuwe wereld maar evengoed wenkt de horizon voor verzetslui die hun leven en dat van hun kinderen een andere wending willen geven. Bij het begin van de Koude Oorlog trachten ze in Patagonië een nieuw bestaan op te bouwen: *un désir profond de changement*. In beide categorieën wint de overlevingsdrang het vaak van de ongemakken die de exil aan de oppervlakte brengt.

Vijfentwintig jaar geleden verscheen het boek 'DE PAPEGAAI IS GESCHOTEN' (Snoeck-Ducaju & Zoon 1994). Een 'verzetsactie' was volbracht. Door de grote belangstelling en de blijvende interesse heeft de auteur meer laden van die voorheen lang gesloten geschiedeniskast vol diepe geheimen opengetrokken. De bevrijdingsactie van Mélot op 15 juli 1944 bleef in het collectief geheugen als een spectaculaire daad die het werk van andere opgesloten geheim agenten liet ondersneeuwen. Daar komt nu verandering in.

Tekst ontleend aan de pagina van zijn website met toelating van Marc Verschooris:

<http://www.marcverschooris.be/>

41° Herfst in Munte zondag 13 oktober 2019

- 10.30 u: Sint-Hubertusviering in de Sint-Bonifatiuskerk, opgeluisterd door de Jachthoornblazers 'Rallye Westrode'.
Met broodwijding.
Daarna wordt u 'nen druppel' aangeboden door De Muntenaar.
- 11.15 u: Paardenwijding
Iedere deelnemer ontvangt een Sint-Hubertusvaantje.
- 11.45 u: Vertrek rustige ommegang te paard (ca. 1,5 à 2u)
Info : Tim Dhondt 0478 974 295 e-mail :
tim_dhondt@hotmail.com
- 12.30 u: Zaal OC Ruspoel : kaas en wijn. € 12. Vooraf inschrijven
- 15.00 u: Herfstwandeling door Munte
Opgeluisterd door de Jachthoornblazers 'Rallye Westrode'
Deelnameprijs: 1 euro
Iedere deelnemer ontvangt een Sint-Hubertusvaantje.

~

Met steun van de gemeente Merelbeke

Meer informatie:
De Muntenaar
p.a. Jos Ottermans, Torrekenstraat 48, 9820 Munte - Merelbeke
Tel.: 09 3627043
GSM: 0471 071145
E-mail: jobeka@skynet.be

Over bastaarden of buitenhuwelijkse kinderen,

door Roger De Moerloose.

1. Bastaarden of buitenhuwelijkse kinderen in het Ancien Régime.

In ons oud recht werd een onderscheid gemaakt tussen kinderen geboren binnen het huwelijk ("het wettige kind") en kinderen geboren buiten het huwelijk ("de bastaard").

De bastaard werd daarbij gediscrimineerd tegenover het wettige kind. Wettelijk gezien had de bastaard geen familie en kon er dus niet van erven, ook niet van zijn natuurlijke ouders. In Vlaanderen evenwel kende deze regel een mildere vorm: de bastaard kon erven van zijn moeder en eventueel ook van haar verwanten. De regel was immers "moeder maakt geen bastaard", met andere woorden een kind is nooit een bastaard in relatie tot zijn moeder.

Het erfrecht stond in dienst van de familie. De verbrekking van het familiedomein, dat vooral in een agrarische maatschappij de belangrijkste bron van inkomsten was en bestaanszekerheid bood, diende zoveel mogelijk te worden vermeden. Het eerstgeboorterecht, de uitschakeling van vrouwen en van buitenechtelijke kinderen en het beperken van de testamentaire vrijheid waren zoveel technieken om zoveel mogelijk verwanten te weren uit de nalatenschap.

2. Bastaarden of buitenhuwelijkse kinderen tijdens de Franse revolutie.

Onder invloed van de idealen van de "Verlichting" maakte de Franse Revolutie komaf met de vroegere situatie. Het moest gedaan zijn met het absolutisme en de macht van de oude aristocratische families. Het revolutionair erfrecht was afgestemd op het breken van de concentratie van goederen en macht in handen van de bezittende klassen. Het feodale eerstgeboorterecht en het mannenvoorrecht werd afgeschaft, de beschikkingsvrijheid van de erflater werd drastisch beperkt. Alle kinderen van een erflater konden vanaf nu in gelijke mate erven. Maar de versnippering van eigendom had ook gevolgen voor de kleine boeren, die weldra niet meer over voldoende grond zouden beschikken om een gezin te onderhouden.

Alle mensen zouden vanaf hun geboorte vrij zijn en gelijke rechten krijgen. De term bastaard verdween uit het recht, net zoals het onderscheid tussen bastaarden en wettige kinderen.

Mits voldoende leeftijdsverschil tussen adoptant en geadopteerde kon een minderjarig bastaardkind vrij gemakkelijk geadopteerd worden door een - al dan niet gehuwde - meerderjarige.

3. Bastaarden of buitenhuwelijkse kinderen in de "Code Civil" van 1804.

Het door Napoleon uitgevaardigde Burgerlijk Wetboek van 31 maart 1804 herwaardeerde het gezin gebaseerd op het huwelijk en het eigendomsrecht. De vader werd terug de onbetwiste heer en meester over zijn gezin.

Concreet betekende dit:

1. "De man is het hoofd van het gezin": alleen hij beslist inzake de besteding van het inkomen, de woonplaats, de opvoeding en de huwelijkstoestemming van de kinderen.
2. "De echtgenoot van de vrouw uit wie een kind wordt geboren wordt geacht de vader van het kind te zijn [= Pater est quem nuptiae demonstrant]" (B.W. art.312). Hiermee wordt gesteld dat het bij de juridische band tussen vader en kind niet ging om de bloedband op zich. Het recht ging uit van de vooronderstelling of de fictie, dat de echtgenoot de vader was. Het echtgenootschap "bewees" in principe het vaderschap.

Er werd terug een onderscheid gemaakt tussen wettige kinderen en bastaardkinderen of natuurlijke kinderen.

Wettige kinderen waren kinderen geboren binnen het huwelijk.

Bastaardkinderen of natuurlijke kinderen waren kinderen verwekt en geboren buiten het huwelijk.

Zij werden opgedeeld in drie groepen:

1. De eerste groep vormde de '*zuiver natuurlijke kinderen*'. Dit zijn de kinderen van ouders die op het tijdstip van de verwekking met elkaar getrouwd hadden kunnen zijn. Bij hun geboorte hadden zij geen enkel rechtsbetrekking met de moeder of de vader, zij kregen deze pas na de erkenning.

Door een later huwelijk van de ouders konden deze kinderen gewettigd worden, mits deze hen wettelijk hadden erkend vóór het huwelijk of ze erkenden in de huwelijksakte zelf (B.W. art.331).

2. De tweede groep vormde de '*overspelige kinderen*'. Dit zijn de kinderen waarvan de ouders wegens een bestaand huwelijk van beide of van één van de twee, geen huwelijk konden aangaan.
3. De derde groep vormde de '*bloedschennige kinderen*'. Dit zijn de kinderen waarvan het huwelijk tussen de ouders verboden was wegens een te nauwe bloedband.

3.1. De **erkenning** van natuurlijke kinderen.

De erkenning van een zuiver natuurlijk kind is een wettelijke bekentenis van het vaderschap of het moederschap en werd ingevoerd om de wettiging van kinderen die buiten het huwelijk geboren waren mogelijk te maken.

In de vrijwillige erkenning verklaarden de vader, respectievelijk de moeder dat het kind uit hen geboren was, zodat ze bij een huwelijk gewettigd konden worden als de biologische kinderen van hun ouders. De verklaring van de erkenning werd in dit geval geacht bewijskracht te hebben.

De erkenning van een kind kon op gelijk welk tijdstip gebeuren, zelfs na de dood van het kind en mocht gebeuren door een andere persoon dan de natuurlijke vader of moeder.

De natuurlijke vader kon enkel op vrijwillige basis een kind erkennen. Daarom voorzag de wet in het artikel, dat luidde: "het onderzoek naar het vaderschap is verboden". Uitzondering op dit verbod betroffen gevallen van verkrachting of schaking, in welke gevallen ook een gerechtelijke erkenning kon worden uitgesproken. Wanneer de natuurlijke vader het kind niet wou onderhouden, had de moeder geen enkel verweer. Zij mocht/kon immers niet bewijzen dat de vader, wel echt de vader van haar kind was.

De ongehuwde moeder kon haar eigen kind erkennen.

De erkenning deed betrekkingen van burgerlijk recht ontstaan tussen het kind en degene die het kind erkend hadden. Zij schiep echter geen band tussen het kind en verwanten van de ouders in opgaande lijn. In tegenstelling tot een wettig kind maakt het natuurlijk kind geen deel uit van de familie. Natuurlijke kinderen kunnen enkel van hun vader of moeder erven indien zij wettelijk erkend zijn, en zelfs dan erven ze minder dan indien ze wettig zouden geweest zijn.

Gevolgen van de erkenning:

- a. Het erkend kind heeft het recht om de naam van de ouder te dragen die het erkend heeft, in het bijzonder op de geslachtsnaam van de vader.
- b. Het erkend kind heeft het recht op kost, onderhoud en opvoeding tegenover de ouder(s), die het erkend heeft (hebben).
- c. Er bestaat een wederkerige verplichting tot levensonderhoud tussen het meerderjarig geworden natuurlijk kind en zijn ouder(s), die het erkend heeft (hebben).
- d. Het erkende natuurlijk kind moet vóór zijn 21 jaar de toestemming krijgen of na die leeftijd de raad inwinnen van zijn vader en /of moeder, in verband met het huwelijk.
- e. De erkenning doet een wederkerig erfrecht ontstaan tussen het kind en zijn ouder(s).

3.2. De **wettiging** van natuurlijke kinderen.

Als de vader en de moeder van het kind toch trouwen of de moeder/vader trouwt met de persoon die haar/zijn kind mee erkend heeft, dan kunnen ze een stapje verder gaan door het wettigen van het kind. Men spreekt dan van "*voorkinderen*". Door deze wettiging krijgt het kind dezelfde juridische status als een kind dat binnen het huwelijk werd geboren.

De wettiging berust op de veronderstelling dat de vader en de moeder, die een huwelijk aangaan, na in "ongeoorloofde gemeenschap" te hebben geleefd, steeds de intentie hebben gehad om een huwelijk aan te gaan.

Alleen zuiver natuurlijke kinderen kunnen na hun erkenning gewettigd worden door het later huwelijk van hun vader en hun moeder.

3.3. De **erkenning** van overspelige en bloedschennige kinderen:

De erkenning van een uit overspel of bloedschande geboren kind was wettelijk gezien verboden evenals het onderzoek naar het vaderschap.

Was de moeder van zo'n kind getrouwd, dan werd stilzwijgend aangenomen dat haar echtgenoot de vader was, tenzij die er zich expliciet tegen verzette en krachtige bewijzen kon voorleggen om aan te tonen dat het kind niet van hem was.

Was de vader getrouwd, dan kon hij zijn overspelig kind niet erkennen, omdat hierdoor de verboden band tussen de natuurlijke ouders aan het licht zou komen.

Was de moeder ongetrouwd, dan kon zij haar kind wel erkennen, mits zij de gehuwde staat van de vader verzwegen. Voor het oog van de wet zou het kind immers een zuiver natuurlijk kind zijn. Als de vrouw bij de erkenning een gehuwde man als vader aanduidde, kon dit begrepen worden als een bekentenis van overspelige afstamming. Het was de ambtenaar van de Burgerlijke Stand verboden zulk een verklaring op te tekenen. Voor bloedschennige kinderen gold hetzelfde als voor overspelige kinderen. Hun erkenning kon enkel door de vader of door de moeder gebeuren, mits niets het feit van de bloedschande aan het licht bracht.

3.4. De adoptie van bastaardkinderen:

Uiteraard zal adoptie eerder voorkomen bij oudere kinderloze echtparen die zich een erfgenaam willen verschaffen, maar ook het wegwerken van de discriminatie tussen de wettelijke en natuurlijke kinderen kan aan de basis liggen van een adoptie.

De geadopteerde werd opgenomen in de familie van de adoptant en werd gelijkgeschakeld met de diens wettige kinderen, met uitzondering van het erfrecht dat beperkt werd. De verwantschap strekte zich niet uit tot de ascendanten of verwanten in de zijlijn van de adoptant.

Voordelen aan de adoptie:

- voor het natuurlijk kind, dat niet gewettigd werd door het huwelijk en dat volgens de wet het niet meer had kunnen worden door een latere akte, is de adoptie een middel om in dit verzuim te voorzien.
- het overspelig kind of kind uit bloedschande kan geadopteerd worden, waar de wet zijn erkenning of wettiging verbiedt.

Gevolgen van de adoptie:

- de geadopteerde draagt de naam van de adoptant over aan zijn wettige kinderen, ook aan degene die voor de adoptie geboren werden, omdat ieder binnen een huwelijk geboren kind moet worden ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand onder de naam van zijn/haar vader.

4. Laatste evolutie:

Op 31 maart 1987 werd het Belgische Burgerlijke Wetboek op het vlak van afstammingswetgeving aangepast. De nieuwe wetgeving schafte het onderscheid tussen natuurlijke en wettige kinderen en de des betreffende terminologie af. Voortaan zijn er enkel huwelijkse en buitenhuwelijkse kinderen en is discriminatie tussen hen uit den boze. Ook enkele hinderpalen met betrekking tot het vaststellen van het vaderschap werden uit de weg geruimd.

Molens open.

Benieuwd hoe een molen ervan binnen uitziet?

Op zondag **6 oktober** zwaaien de deuren van de provinciale molens in Zingem, Oordegem, Munkzwalm en Balegem weer open.

Van 10 tot 18 uur, met gratis rondleidingen, demonstraties en proevertjes.

Info:
mola@oost-vlaanderen.be
www.oost-vlaanderen.be/

Molendag: www.vlaamsemolens.com/

Foto Lucien De Smet

Volkse wijsheden, gezegden, spreekwoorden in het Oosterzeelse gangbaar (bijdrage 5).

Verzameld door het Heemkundige Genootschap Land van Rode.

Aangebracht door: Annieta, Annie, Lut, Rita, Lucien.

Opgetekend in 2017-18-19.

Voor de schrijfwijze van het dialect raadpleegden we het 'Woordenboek van de Oosterzeelse Dialecten' uit 2011 en 'Taal in stad en land. Oost-Vlaams' uit 2005, beiden door van Johan Taeldeman geschreven.

U kan mee helpen door onderstaande aan te vullen en waar nodig te verbeteren. U kan terecht bij: desmet.lucien@skynet.be

Trefwoord	Gezegde	Betekenis
Bien	in zijn bien kappen [been]	winden laten
Bloed	bloed trekt	dichte familie is het belangrijkste)
Dag	en dag és nog moar open of (h)ij goa alweere toe	een winterdag
D'ijzers	mee d'ijzers g(eh)ould zijn	bevallen met de verlostang
Duimen	't kientse és g(eh)ould mee d'ijzers	niets te doen hebben
Duuën	't zal nen blijen duuën zijn	rekenen op een grote erfenis
Gat	zijn gat gin miëster zijn	zich zelf niet onder controle hebben
Gat	uit een gat schijten)	goed overeenkomen
Gesneeën	(h)ij (zij) éster uit gesneeën	zeer goed op ouder gelijken
(h)anden	twie slinkse handen (h)ein	on handig zijn in een bepaald werk
(h)ekken	't (h)ekken noar de wind (h)angen	de zijde van u uw persoonlijk profijten kiezen
(h)emde	't (h)emde eis noader dan de rok	dichte familie is het belangrijkste
(h)ond	zu moe as nen (h)ond	einde krachten na een inspanning
(h)ond	ervan afschiën gelink nen (h)ond van zijne stront	vertrekken zonder omkijken , wat vertelt werd, werd fout ervaren
Keelgat	in 't verkieërde keelgat geschoten	ervaren
Kèrre	iemand veur ou kèrre spannen	iemand die voor je zaak opkomt
Kiekebuste	een kiekebuste oupzetten)	overdreven fier zijn over iets
Kiekepuet	(h)ij és bij kiekepuet	gestorven zijn
Kisse	hij (h)ee zijn kisse uitgeblo(u)zen	hij is overleden
Klieken	mee ou klieken en klakken buiten vlieën	ongewist te zake aan de kant gezet
Klouper	hij (h)ee zijne klouper gezet	stervende zijn
Kluiten	oup zijn kluiten zitten	gierig zijn
Kozen	kozen en nichte vrijen lichte	kunnen goed met elkaar opschieten
Krijt	mee dubbel krijt schrijven	overdreven kosten aanrekenen
Kwezel	kwezel bij gebrek oan nen ezel	gezegd van ongehuwde vrouw met moeilijk karakter
Lam Gods	van 't Lam Gods gesleeën zijn	sprakeloos zijn
Lang	die 't lang (h)ee loat (h)et lang (h)angen	wie rijk is straalt welvaart uit
Latten	'er zijn latten oan 't huis	let op, mogelijks wordt mee geluisterd
Lie(g)en	lie(g)en lijk een p(e)ird schijten	overdreven leugen vertellen
Liegt	ge liegt da'-e zwart ziet	grof liegen

Mand	Mand en Kalle	volks echtpaar verwijzend naar de Kortrijkse volkse figuren Mante en Kalle
Merten	zijne merten ontbinden	zich wild ongepast gedragen
Meulekes	meulekes moaken	overdreven iemand overtuigen
Meulenen	ne slag van de meulen (h)ein	zinloze uitspraken
Mosselschelpen	't zijn twee mosselschelpen	identiek
Moue	iets in de moue (h)ein	kennis bewust achter houden
Muizen	loupen as de muizen in 't meel	uiterlijk doen als of u slaapt
Oarmoe	't (h)és oarmoe troef	met weinig inhoud
P(e)ird	h)onger (h)ein gelink een p(e)ird	grote honger hebben
Pekel	pekkel over gieten	ongepast drinkgelag na begrafenis
Pielen	pap mee pielen! [suiker]	zeer goed, bijzonder lekker
Pijlen	da (hij, (da ze) pijlen mokt	foert! ik trek het me niet aan)
Poulépel(e)	pot mee poulépele	bij elkaar passend
Prochie	né mieër weten van wa prochie dadde zijt	de oriëntatie kwijt
Reffezéren	vrougen és vrij moar het reffezéren stoat erbij	of het verwachte is wat je denkt is de vraag
Roue	(h)ij és in de roue van zijn katte	geveinsd verdriet opwekken
Schijten	oupkoumen gelink schijten	plots niet gecontroleerde reactie
Sies	van ou(w)e sis drouen,	bewusteloos neervallen
Snoer	z' (h)és van 't snoer	als vrouw gemakkelijk te krijgen zijn)
Stront	stront, wie (h)eeter ou gescheten?	wie denkt je wel dat je bent?
Toebak	van peetse zen toebak gesmuërd (h)ein	geen maagd meer zijn)
Toufel	tegen den hoek van de ronde toufel geluuepen zijn	zwanger zijn
Tram	in ou(w)en tram kruipen	gaan slapen
Uuë(ge)n	't bier stoa in zijn uuë(ge)n	dronken zijn
Uuë(ge)n	mee (h)ouken en uuë(ge)n onieën (ha)angen	on samenhangend
Veur(h)uuëf(d)	en gruuët zwart kruis oup ou(w) veur(h)uuëf(d) krijen	tegen kinderen gezegd bij liegen
Voadere	hij (zij) ès zijn voadere (moeder) gescheten	hij (zij) lijkt goed op zijn vader (moeder)
Woaer	(h)ij (h)ee woaer in zijne kelder	in de broek geplast (urine verlies)
Zieépen	zet o(u), 'k zal o(u) zieépen [van inzepen bij de barbier]	wordt gezegd bij het binnenkomen, kom erbij, ik zal u straks ook bedienen

Wordt vervolgd

Tentoonstelling.

Landschap Doorgrond. Tien jaar archeologisch onderzoek in Zuid-Oost-Vlaanderen

Zondag, 10 november, 2019 tot zaterdag, 31 oktober, 2020
€ 2.50

Provinciaal Archeocentrum Velzeke
Doolbosweg 2 te 9620 Velzeke (Zottegem)

<http://www.pam-ov.be/content/landschap-doorgrond-tien-jaar-archeologisch-onderzoek-zuid-oost-vlaanderen>

Historische kaarten,

door Françoise Verhooesele.

Voor mijn artikel over het bewogen testament van Joannes Baptista Vander Schueren (zie eerder in dit tijdschrift op blz. 59) heb ik dankbaar gebruik gemaakt van de kaarten en leggers die online te vinden zijn. Het is vandaag de dag niet zo moeilijk meer om bijvoorbeeld na te gaan waar het huis of de boerderij, waar uw overgrootouders en/of hun voorouders geboren zijn, in een dorp stond en of dit gebouw nog bestaat. Zo heb ik gemakkelijk de hoeve, waar mijn overgrootvader Verhooesele in 1849 geboren werd - en die nog bestaat - kunnen traceren in Zaffelare, dankzij zijn geboorteakte, de historische kaarten, de leggers en niet in het minst Google maps. Voorwaarde is wel dat uw voorvader eigenaar was van de hofstede en/of land.

Ik heb mij in mijn artikel over Vander Schueren in de eerste plaats gebaseerd op de Poppkaarten vermits de kadastrumnummers in het boekje over de verkoop van de eigendommen van Joannes Baptista Vander Schueren vermeld staan. Die kaarten zijn een ideale bron voor het zoeken naar eigendommen van voorouders.

Kaarten.

Dat u de *Poppkaarten* kunt raadplegen op internet, heb ik al eens uitgelegd in ons tijdschrift¹¹, en die zijn te vinden op internet.nl in de Koninklijke Bibliotheek Brussel. Wij hebben ook op onze website de link gelegd naar de verschillende Poppkaarten en de leggers uit het Land van Rode en enkele omliggende gemeenten.

Bij *Cartesius* worden verschillende oude en zeer oude kaarten getoond. Er zijn hiervoor YouTube filmpjes te zien die uitleggen hoe te zoeken.

Bij *Geopunt Vlaanderen* worden niet alleen hedendaagse kaarten getoond, wat zeer nuttig is voor architecten, notarissen, verzekeringen, immobilienmakelaars enz...., maar wat ons betreft zijn ook historische kaarten zoals Popp, Vandermaelen, Ferraris, Villaret, Masse, Frickx ... van onschatbare waarde. De werking van Geopunt is eveneens uitgelegd in één van onze tijdschriften¹².

Het voordeel van Geopunt is dat, als men een adres intikt, op alle kaarten dezelfde plaats wordt getoond en dat men zo gemakkelijk de kaarten onderling kan vergelijken.

Leggers.

Een legger is een register waarin de te ontvangen belastingen en de gegevens omtrent onroerende goederen worden opgetekend. De meest bekende is die van het kadaster, de kadastrale legger.

Ook gemeenten en watermaatschappijen houden leggers bij, met o.m. de wegen en de oppervlaktewateren.

Halverwege de 19de eeuw werden leggers aangemaakt op het kadaster, samen met de Poppkaarten. Beiden, kaarten en leggers, zijn voor genealogen, heemkundigen en historici een zeer belangrijk instrument want die laten ons toe de onroerende goederen van een persoon of familie te onderzoeken.

Helaas is Popp er niet in geslaagd om de kadastrale Atlas voor alle Belgische gemeenten uit te geven. Van 826 gemeenten uit het midden van de 19de eeuw, hoofdzakelijk gelegen in het arrondissement Turnhout en de provincies Limburg, Luxemburg en Namen werden geen kadastrale gegevens op het niveau van de eigenaars of percelen gepubliceerd. Wie deze gegevens wil opsporen, is veelal aangewezen op het archief van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (AAPD). In sommige gemeentearchieven zijn tevens dubbels van de kadastrale registers en kaarten aan te treffen.

De kadastrale leggers staan online bij de Koninklijke Bibliotheek, zoals hierboven uitgelegd.

De universiteit Gent heeft de website Poppkad in het leven geroepen voor wetenschappelijke toepassingen. Dat is een database gelinkt aan de leggers en de kaarten van het kadaster. De zoekmachine laat u toe een naam in te tikken. Als die persoon bestaat in hun database, wordt er een link gelegd naar de leggers en de kaarten. Het is niet in de eerste plaats bedoeld om de genealogen te hulp te zijn, maar die laatste kunnen er profijt uit halen.

Er moet wel worden gezegd dat de familienamen in de database genoteerd werden zoals ze voorkomen in de leggers en soms niet zoals ze in de burgerlijke stand of vandaag gekend zijn. Vooral

¹¹ Land van Rode, Jaargang 42 nummer 166, juni 2014, blz. 49.

¹² Land van Rode, Jaargang 41 nummer 164, december 2013, blz. 101.

de familienamen in twee of drie woorden (van de, van der ...) leveren soms moeilijkheden op: alle schrijfwijzen proberen. Op de afbeelding hieronder staat Vanderschueren in één woord.

Gemeente	Huidge fusiegemeente	Provincie	Adm. arrondissement	Kadastraal artikel	Naam en voornaam	Raadpleeg Bron
Lemberge	Merelbeke	Oost-Vlaanderen	Gent	82	Vanderschueren, Augustus, broeders en zusters.	Atlas Lemberge
Lemberge	Merelbeke	Oost-Vlaanderen	Gent	113	Vanderschueren, Joannes-Baptiste.	Atlas Lemberge

Het kadastraal artikel is de kolom met het volgnummer van de eigenaar in de legger. Vander Schueren Joannes Baptista heeft nummer 113. U tikt op de atlas en u krijgt twee mogelijkheden:

Gemeente Lemberge	
Exemplaar POPPKAD - Universiteit Gent	Exemplaar Koninklijke Bibliotheek van België
View online	View online

U hebt dan de mogelijkheid om de site van UGent te bezoeken of de KBR. UGent heeft op haar beurt 2 mogelijkheden: de legger of de kaart. KBR toont alleen de legger vanaf deze link.

Art. 113. -- Vanderschueren, Joannes-Baptiste, landb., Lemberge.						
A	309	Bosch	1,14,80	2-3	45,92	
	310	"	75,10	2	34,55	
	311	Land	1,21,30	5	44,24	
	312	"	26,70	4	14,15	
	316	"	2,74,40	2-3	212,66	
	347	"	1,42,50	1	141,07	
	348	Boomgaard	69,70	1	92,00	
	349	Tuin	25,30	1	31,37	
	350	Huis	44,90	5	44,45	102,00
	351	Boomgaard	6,00	1	7,92	
	352	Land	7,21,20	2	657,50	
	356	"	1,64,90	4	87,44	
	357	Bosch	1,16,00	5	59,42	
	362	"	47,00	2	21,62	
	396	Land	20,50	2	25,52	
	397	"	25,90	2	21,45	
	655	"	4,16,60	2-3	322,86	
	655	"	3,05,90	1-2	247,79	
			25,22,40		2464,28	174,00

In de legger zoekt u dan naar nr 113 (Vanderschueren). Omdat die persoon veel eigendommen had in Lemberge is het nogal een lange lijst.

De kadastragegevens zoals die door Popp zijn gepubliceerd, volgen een vaste structuur in elke legger. De gegevens zijn geordend per artikel, wat overeenkomt met een eigenaar of groep van eigenaars met dezelfde zakelijke rechten op een bepaald onroerend goed in een gemeente. Links bovenaan zien we het artikelnummer (113), gevolgd door de naam, het beroep (op het moment van registratie) en de woonplaats van de eigenaar.

Daaronder staan alle onroerende goederen opgesomd die de eigenaar in de gemeente bezit. Achtereenvolgens geven de kolommen weer: de wijk (A), het perceelsnummer (309-310 enz....), het soort perceel of gebouw en de oppervlakte (uitgedrukt in centiares met komma's als scheidingstekens). Dan volgen inlichtingen met betrekking tot de waarde van de gebouwen zoals die door het kadaster werd berekend. De vijfde kolom vermeldt de inkomensklasse per type perceel of gebouw, waarbij de kleinste waarden voor de hoogste aanslag-voeten staan. De laatste twee kolommen bevatten de kadastrale inkomens van respectievelijk de onbebouwde en

bebouwde percelen. Deze bedragen, uitgedrukt in frank, komen overeen met het netto-inkomen dat elk goed naar schatting jaarlijks aan de eigenaar opbracht. Onderaan vinden we tenslotte de som van de oppervlakten en inkomens per eigenaar terug.

Art. 113. -- Vanderschueren, Joannes-Baptiste, landb., Lemberge.						
A	309	Bosch	1,14,80	2-3	45,92	
	310	"	75,10	2	34,55	
	311	Land	1,21,30	5	44,24	
	312	"	26,70	4	14,15	
	316	"	2,74,40	2-3	212,66	
	347	"	1,42,50	1	141,07	
	348	Boomgaard	69,70	1	92,00	
	349	Tuin	25,30	1	31,37	
	350	Huis	44,90	5	44,45	102,00
	351	Boomgaard	6,00	1	7,92	
	352	Land	7,21,20	2	657,50	
	356	"	1,64,90	4	87,44	
	357	Bosch	1,16,00	5	59,42	
	362	"	47,00	2	21,62	
	396	Land	20,50	2	25,52	
	397	"	25,90	2	21,45	
	655	"	4,16,60	2-3	322,86	
	655	"	3,05,90	1-2	247,79	

Nemen wij als voorbeeld voor Lemberge het goed "Tidegem" met kadastranummers 348, 349, 350 en 351.

Bij Geopunt ziet men op de verschillende historische kaarten het goed "Tidegem", van de oudste kaart tot de luchtfoto.

Villaret (1745-1748)

Ferraris (1771-1778)

Popp (1842-1879)

Vandermaelen (1846-1854)

Luchtfoto

Hier is duidelijk te zien dat er omzeggens niet veel veranderd is. Dat is wel één van de talrijke uitzonderingen.

Vele gemeenten vermelden op de geboorteakten uit de 19de eeuw de straat of de wijk waar het kind geboren is. Zo kunt u samen met de legger - hier weer als voorwaarde dat de ouders eigenaar waren - de juiste plaats van de woning bepalen door middel van de kadastrale nummers en dan verder kijken of die woning op de oudere kaarten bestond, zoals ik hoger gedaan heb. Als natuurlijk uw voorvader heel de straat of bijna in eigendom had, zal het niet eenvoudig zijn om het geboortehuis van het kind te weten te komen (misschien het grootste huis?).

Hetzelfde geldt natuurlijk ook voor de overlijdensakten want veel mensen in de 19de en begin 2ste eeuw overleden in hun woning.

Websites:

- Cartesius: <http://www.cartesius.be>
- Cartesius - Instructievideo: <https://www.youtube.com/watch?v=LUkha2sw1KI&t=455s>
- Cartesius - Tutorial MyCartesius: <https://www.youtube.com/watch?v=OeDfzpzSZns>
- Geopunt Vlaanderen: <http://www.geopunt.be/>
- Koninklijke Bibliotheek van België: <https://opac.kbr.be/default.aspx?lg=nl-BE>
- Land van Rode Poppkaarten: <http://www.landvanrode.be/poppkaarten.htm>
- Poppkad: http://www.poppkad.ugent.be/poppkad_namenregister.php

Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers, Deel 12, door Willy Stevens.

Tijdens het twaalfjarig bestand van 1609 tot 1621 is er een relatieve rust. Na de geweldige prijsstijging van de goederen is er nu een lichte daling waar te nemen. De lonen worden bijgevolg een beetje aangepast aan de gestegen prijzen. We beschouwen nu de periode 1600 tot 1650.

De lonen van de ambachtslui zijn na 1590 gestegen met ongeveer 25 en in sommige gevallen met 30% en komen begin 17de eeuw tussen de 16 à 20 stuivers per dag. De knechten of dienders krijgen een loon van 8 à 10 stuivers per dag. De ongeschoolde landarbeiders 7 à 8 stuivers, de ongeschoolden ook 8 stuivers per dag.

Geleidelijk stijgt het loon van de ambachtslui met mondjesmaat om rond 1650 een maximum van 24 stuivers per dag te bereiken. Het loon van de dienders varieert van 10 tot 12 stuivers, soms 15 stuivers in geval van leidekkers op de kerktorens. Het loon van de ongeschoolden is 8 à 9 stuivers. In 1615 krijgt de luitenant-baljuw van Dendermonde 30 gulden per maand, een officier 12 gulden. In 1624 wordt een soldaat op het fort van Bellem 4 stuivers per dag betaald. Bij de annotatie van het loon van onze soldaat stond als opmerking *bien payez*. Het loon van de luitenant van de Soeverein Baljuw van Vlaanderen bedraagt 100 gulden per jaar, van een deurwaarder van de Raad van Financiën 3 stuivers per dag en een pensioen van 30 gulden per jaar.

In de zomer van 1625 wordt in het ambacht Boekhoute een nieuwe sluis vervaardigd. Het werk is dringend en de werktijden zijn waarschijnlijk lang. De meester timmerman verdient in zulke ogenblikken 24 stuivers en de arbeiders 15 stuivers per dag. Diegenen die het hout moeten zagen 18 stuivers.

De boterprijs is van 11 stuivers 1/3 gezakt naar nog maar 9 stuivers het kilo. Een daling met 17,50%. Het twaalfjarig bestand brengt rust met zich mee. Onze ambachtslui kunnen ruim 2 kilo boter kopen met hun daguren.

Einde 1639 begint de toestand onrustig te worden. De boterprijs stijgt tot 14 ¾ stuivers en bereikt tussen 1640 en 1649 een hoogtepunt van 17 ½ stuivers, een stijging met 18,60%.

Over een tienjaarlijkse periode beschouwd stijgt de tarweprijs te rekenen van 1600 af met 7.8%, nadien met 31.5%, nadien met 10.3% en tenslotte met 10.8% of van 1600 tot 1640 met 73.3%. In 1640 moet 286 stuivers voor een hoed (171 2/3 stuivers voor een hl) tarwe worden neergeteld. De gemiddelde prijs voor de volgende tien jaar daalt dan met 13.6%, tot 1680 zal de gemiddelde prijs dalen tot 190 stuivers per hoed (166 liter) 114 stuivers de hl. In de laatste 50 jaar gestegen met 73.3%.

De prijs van de erwten stijgt in 50 jaar met 77.7%, de rogge met 75%, de kapoenen met 67%, de eieren met meer dan 100%, de kippen met 58%. We veronderstellen dat we voldoende bewijzen hebben om de verarming van de bevolking aan te tonen.

Na de vrede van Westfalen in 1648 is er terug een lichte daling waar te nemen maar zoals hoger gezegd niet terug naar de oude prijzen.

Als illustratie geven we enkele andere prijzen van niet alledaagse goederen o.a. een Spaanse lederen stoel kost 60 stuivers per stuk, een mark zilver kost 22 gulden 4 stuivers de mark, meloenen 15 stuivers per stuk, bloemkolen 5 stuivers per stuk.

Onder het pluimvee kost een koppel witte fazanten 9 gulden en rode fazanten 7 gulden 4 stuivers.

De prijs van paarden, koeien, schapen vindt men in het archief in alle maten en gewichten. Daarom is het zo moeilijk er een prijs op te plakken. Toch hebben we in 1637, in volle crisisperiode, doorheen gans Vlaanderen de prijs van een 600 paarden, groot, klein, jong, oud, mager, dik dus alle soorten vertegenwoordigd. In dat gezegend jaar eist de vorst voor zijn leger een 1000-tal paarden. Het bestuur van de kasselrij van Oudenaarde kan aan de vraag niet voldoen maar is bereid op de *officiële* markt de nodige paarden aan te kopen, kostprijs tussen de 120 en 150 gulden per paard.

Ons gemiddeld cijfer voor een paard is 132 gulden meer dan zes maanden loon van een ambachtsman.

Voor het beleg van Breda in 1624 krijgt de boer een vergoeding van 5 gulden voor één dag werken met zijn paard. Anderzijds hebben we cijfers gevonden dat het leger 32 stuivers per dag betaalt voor huur van een paard in 1613.

De gemiddelde prijs van een koe wordt op 5 pond of 30 gulden genomen.

De volgende periode van 50 jaar, die we behandelen, wordt doorspekt met de oorlogen door Lodewijk XIV gevoerd. *L'histoire se répète* om met een cliché te zeggen. De lonen voor ambachtshuizen verhogen gedurende deze periode met 6 à 7 stuivers zodat we een rechte lijn hebben tussen de 24 naar 30 stuivers loon naarmate we vorderen in de tijd. Dienders moeten zich tevredenstellen met 12 à 15 stuivers, de ongeschoolden blijven in de kou staan met hun 8 à 9 stuivers.

Het is interessant het loon van een andere beroepsgroep onder de loep te nemen. Een schrijver verdient 5 stuivers per blad, een schepen die een dag binnen zijn parochie besteedt aan het bestuur krijgt hiervoor 48 stuivers. Moet hij zich buiten de parochie verplaatsen, dan wordt hem een vergoeding van 60 stuivers betaald. Je ziet: *politiek* loont.

Het loon van een landmeter belooft 3 gulden per dag. Een hoofdpointer en -griffier respectievelijk 5 en 6 gulden per dag.

Een beroepsgroep die niet veel aan bod komt zijn de kunstenaars. In 1661 is er in de archivalia sprake van een zekere Jan van der Linden van Gent. Hij wordt één van de voornaamste en bekwaamste kunstenaars aanzien. Hij oefent het beroep van steenhouwer en beeldsnijder. In zijn winkel geeft hij tekenles. Zijn verdiensten spreiden zich van 48 stuivers tot zelfs meer dan 80 stuivers (vier gulden) per dag.¹³ Na het overlijden van zijn eerste vrouw hertrouwd Jan. Hij oefent niet meer zijn vroeger beroep uit en geraakt aan lagerwal. Te Gent baat hij een bordeel uit. Zijn faillissement wordt uitgesproken.¹⁴

In 1670 wordt te Dendermonde een nieuw sas gebouwd. De meester metsers, Van Bouchaute, moet toezicht houden op het verloop van het werk. Hij krijgt hiervoor 1 gulden per dag. De ingenieur verdient 3 patacons, of 144 gulden, of 7 gulden 4 stuivers.

Beste lezer, je zal je wellicht afvragen hoeveel een advocaat verdient. Tegenwoordig een goed betaalde job, maar vroeger ook.

De president van de Raad van Vlaanderen krijgt 1200 gulden per jaar, de acht oudste raadsheren ieder 1 gulden per dag, de zaterdagen en de zondagen inbegrepen. De advocaten fiscaal 438 gulden per jaar en de 12 gewone raadsheren 1 gulden per dag + nog andere voordelen in natura.

De prijsstijgingen gedurende de oorlogsjaren uit zich voornamelijk in de kostprijs voor een hoed tarwe. Deze stijgt van 190 stuivers naar 308 stuivers op 10 jaar tijd (tussen 1680 en 1690) voor een hoed tarwe zijnde 57.9% erbij. Anders uitgedrukt van 124 stuivers naar 185 stuivers de hl.

Rogge gaat van een gemiddelde van 75 st. de hl naar 121 stuivers of een prijsstijging van 61.3%.

Boter en kaas stijgen niet zo uitgesproken.

Voor pluimvee, zijnde kapoenen en kippen, is de stijging tijdens de oorlogsjaren in de orde van grootte van 60%. De prijs gaat van 10 stuivers naar 16 stuivers het stuk eind van de 17de eeuw. En een kippetje voor de zondag betaal je 7 stuivers wat slechts 27% verduurd is in prijs. Een patrijs betaal je 24 stuivers en voor een koppel fazanten betaal je evenveel.

In de herberg vraagt men 60 stuivers voor twee kapoenen in pastei, een koetong 18 stuivers. Een pint bier kost één stuiver, twee dubbel maatjes brandewijn 1 ½ stuiver, een dubbel maatje wijn 2 stuivers twee dubbel en 1 enkel maatje graanbrandewijn 15 oorden. Als je een fles Parijse wijn bestelt betaal je 16 stuivers.

100 eieren gaan van 21 ½ stuivers naar 37 stuivers 74% erbij. Het zal een hele poos duren vooraleer de prijs genormaliseerd is.

De prijs van een paard schommelt rond de 23 pond is 138 gulden, een normale koe 54 gulden. De prijs voor 300 schapen belooft tot 2325 gulden of 7 gulden 15 stuivers voor een schaap.

Gevangenen worden door hun familie onderhouden, niet zoals nu op de kosten van de gemeenschap. De cipier maakt een afrekening bij hun vrijlating. Criminele gevangenen betalen 9 groot of 4 ½ stuivers per dag voor steenkosten, stro, twee porties eten.

Een portie bestaat uit twee stukken roggebrood, een stuk kaas of boter voor wie geen kaas wil en een pint *klein bier* of bier van lage gisting. Uit 1 roggebrood van 4 pond kan men 5 porties maken.

Schippers mogen al gauw tussen de 850 en 1000 gulden neertellen voor een schip.

Een wetenswaardigheid: in 1680 betaalt een edelman voor een degen met zilveren greep zo eventjes 28 gulden, dit is meer dan een maandloon van onze ambachtsman.

¹³ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, bundel 5061.

¹⁴ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, bundel 5062.

Zo komen we stilaan aan de 18de eeuw. Deze eeuw, buiten enkele schermutselingen in Holland nl. de slag van Sint-Geertruidenberg, wordt gekenmerkt door een relatieve rust tot aan de Brabantse omwenteling. Gedurende enkele maanden spreken we dan van de Belgische Republiek. Enkele jaren later zullen wij dan als slachtoffer vallen van de Franse revolutie en aanhechting aan Frankrijk. Daar eindigt de periode van het *ancien régime*.

De lonen gedurende de eerste 50 jaar van de 18de eeuw stijgen nauwelijks. De meesters-ambachtshuizen verdienen doorgaans rond de 25 en uitzonderlijk eens 30 stuivers per dag naar gelang de duur van de arbeid. De knechten en dienders hebben ongeveer de helft van hun bazen. De ongeschoolde landarbeiders verdienen 12 à 14 stuivers. De ongeschoolde meisjes en vrouwen verdienen slechts 5 stuivers en een naaister 6 stuivers per dag, van discriminatie gesproken!

Mensen die in dienst zijn van een abdij hebben doorgaans de kost boven het loon. Zo verdient de eerste kok in de abdij van Drongen 54 gulden courant, de hulpkok 40 gulden per jaar. De eerste hovenier 42 gulden en de hulphovenier 30 gulden courant per jaar.

De lonen die we in de lijsten van C. Van der Linden vinden, komen meestal overeen met de uit archiefbronnen gevonden cijfers. We vinden dat in het begin van de 18de eeuw een arbeider die aan de Audemanspolder werkt een loon heeft van 15 stuivers per dag, een meester-timmerman 26 stuivers inbegrepen eten en bier. Een metselaarsdiender verdient voor werken uitgevoerd in opdracht van de abdij van Drongen zelfs 20 stuivers. Een arts vraagt 6 stuivers per raadpleging en een advocaat voor nazicht van rekeningen 24 stuivers per uur.

Wat de prijsevolutie gedurende deze periode aangaat geven we volgende cijfers mee. De gemiddelde prijs van de boter varieert van 9 ¼ stuivers tussen 1700/1709 met een goede prijs van 5 ½ stuivers tussen 1730/1739 tot 6 1/3 stuivers tussen 1740/1749. Over het algemeen is de prijs van de boter zelfs lager dan sommige periodes in de 17de eeuw. Toch belooft te Drongen de prijs van Diksmuidse boter 10 ¾ stuivers, de Roeselaarse 8 à 9 stuivers de kilo, waarschijnlijk de vervoerskosten inbegrepen.

Na de rampzalige jaren van einde 17de eeuw zakt de prijs van de tarwe 185 stuivers de hl naar 155 ½ stuivers tussen 1700 en 1709. De neerwaartse tendens zet zich voort tot een prijs van slechts 111 2/3 stuivers rond 1720. Daarna stabiliseert de prijs zich op een 122 stuivers. Hetzelfde fenomeen als bij de boter.

De prijs van rogge is nog altijd goedkoper dan van tarwe. Van 121 stuivers tijdens de rampjaren zakt de prijs naar 100 stuivers om rond 1730 nog slechts 63 stuivers te bereiken. Nadien wordt een reële prijs van rond de 70 stuivers de hl. bereikt.

Hollandse kaas wordt tegen 7 ½ stuivers de kilo verhandeld.

De prijs van de eieren daalt niet zo spectaculair als die van de granen. Na de hoogste prijs van 37 stuivers de honderd komt de prijs geleidelijk tot 25 à 28 stuivers. In december stijgt de prijs tot 10 ½ soms tot 12 stuivers voor 25 eieren. Toch is het nog een verlaging met 32%.

Naargelang de streek vermindert de prijs van de kapoenen met 50% in de periode van 1730. Men betaalt dan 7 4/5 stuiver voor een kapoen, nadien regulariseert zich de prijs op 9 stuivers. In 1704 wordt toch nog 10 stuivers voor een kapoen neergeteld. De prijs van een koppel kippen belooft van 7 ½ tot zelfs 14 stuivers en voor een koppel duivenjongen wordt 3 stuivers betaald. Van ander pluimvee vinden we dat een koppel watersnippen 10 stuivers, een koppel patrijzen 7 stuivers en een gans 21 stuivers kosten.

Buiten haring staan ook mosselen op het menu. Tijdens de eerste helft van de 18de eeuw betaalt men voor 1000 mosselen 6 à 7 stuivers, voor 25 stuks ansjovis wordt 8 stuivers en voor paling 3 stuivers het stuk neergeteld.

De zondag is altijd een bijzondere dag. Dan bederven de mensen zichzelf eens met iets speciaals van eten. We hebben de prijs van boterkoeken kunnen terugvinden. Twee dozijnen boterkoeken kosten 12 stuivers of ½ stuiver per koek.

Een weetje: meermaals worden kinderen van arme lieden door de H.-Geestdis uitbesteed. De minst biedende krijgt het kind toegewezen. In 1705 wordt het onderhoud van een klein kind geschat op 8 pond per jaar dit is 4 gulden of 80 stuivers per maand.

Diegene die de zondag bij het middagmaal gaarne een flesje wijn open maakt moet een gemiddelde prijs van 1 gulden 3 stuivers neertellen. Een fles Bourgognewijn kost zelfs 36 stuivers. Een ambachtsman kan met zijn dagloon amper een fles wijn kopen.

Een uurwerk kost 7 pistolen wisselgeld of omgerekend 36 gulden 15 stuivers.

We hebben de huurprijzen nog niet onderzocht. De korenwindmolen te Landegem wordt verhuurd tegen 550 gulden per jaar, de *hostellerie Het Gouden Hoofd* te Gent in 1718 tegen 200 gulden per jaar.

Volgende prijzen van niet alledaagse goederen uit de textielsector zijn o.a. parellaken wordt tegen 52 ½ stuivers, het rood laken tegen 56 stuivers en de frisarde tegen 14 stuivers in wisselgeld verhandeld. Let wel dit zijn groothandelsprijzen volgens aankopen van 2000 en 2600 el.

Kloosterdoek wordt in de kleinhandel verkocht tegen 10 à 12 stuivers, kant tegen 7 ½ à 9 stuivers, damast 70 stuivers en galonzijde tegen 7 stuivers de el.

Voor een paar nieuwe schoenen wordt algauw 28 tot 32 stuivers betaald.

Tijdens het bestuur van Maria Theresia blijven de lonen van de ambachtslui constant rond de 25 stuivers per dag draaien. Alles hangt af van het aantal uren dat men per dag werkt. Een meester-schilder verdient 28 stuivers en zijn knecht 18 stuivers, een meester-metser 24 stuivers, zijn diender 12 stuivers en zijn metsersknaap 10 stuivers per dag. De ongeschoolden die bomen vellen of het bos onderhouden, ontvangen 12 stuivers per dag.

Wordt vervolgd.

Workshop oud schrift.

Ten behoeve van de heemkundige/genealoog organiseren wij workshops in Merelbeke. Oud schrift: wij lezen samen met u moeilijke en minder moeilijke teksten en geven een woordje uitleg.

U kunt uw moeilijk leesbare teksten per mail opsturen, minstens 1 week vóór de workshop en wij ontcijferen dat samen met u. Na de workshop krijgt u de omzetting van de tekst per mail toegestuurd.

Inschrijven: U stuurt uw moeilijk leesbare tekst per mail op, minstens een week voor de datum van de workshop. U wordt dan verwittigd of de workshop doorgaat.

Data en plaats: Al de workshops gaan door in de residentie Withof, Hundelgemsesteenweg, 101 Blok A 302 te 9820 Merelbeke (3de verdiep, lift en trap links), telkens van 13.30 tot 15.30 uur.

Oud schrift beginnelingen: elke 1de zaterdag van de maand, behalve in januari, juli en augustus, dus 9x per jaar.

Data: 5 oktober 2019 - 2 november 2019 - 7 december 2019

Bij de beginnelingen lezen we vooral akten van de burgerlijke stand (19de eeuw), parochieregisters, staten van goed (18de eeuw)

Oud schrift gevorderden: elke 2de zaterdag van de maand, behalve in juli, augustus en december, dus 9x per jaar.

Data: 12 oktober 2019 - 9 november 2019

Bij de gevorderden lezen we vooral teksten uit de 17de eeuw en vroeger.

Ik geloof dat de 21e eeuw de belangrijkste eeuw kan worden in de menselijke geschiedenis. Of deze visie nu realistisch is of niet, het kan geen kwaad om ons daarvoor in te spannen.

14e Dalai Lama (° 1935)

Staten van Goed Land van Rode

Boek 2, deel 7.

Deze Staten van Goed berusten in het Rijksarchief Gent.
 Inventarisatie door Jozef De Schampelaere, gedigitaliseerd door de redactie Land van Rode.
 RAG 112

Afkortingen:

SVGB	Staat van goed Balegem	H.	houder
SVGGM	Staat van goed Moortsele	HG.	houderigghe
SVGS	Staat van goed Scheldewindeke	K.	kinderen van
RAG	Rijksarchief Gent	KK.	kleinkinderen van
		HS	hun self / haar self
x	gehuwd met	SS	syn self
†	overleden	MN	met name
fa	dochter van	TW	te weten
fs	zoon van	ST	sterfhuis
		VM	voogd materneel
		VP	voogd paterneel

- 273 1724 Vercaevelynghe ST Vincent **GALLE** x Josyne **TALMAN** † 28 december 1705
- 274 1724 Vercaevelynghe ST Petronelle **VAN HECKE** † 1721
 Houder Adriaen **VAN CONINCKBROECK**
- 275 1725 Vercaevelynghe ST Jan **BRACQUENIER** x Martyne **MARCHANT**
- 276 1724 Rek. voogdye W. Joos **CHESTELEYN**
- 277 1724 Rek. voogdye W. Gillis **BOMBEKE** † te Scheldewindeke
- 278 1724 Liquidatie ST Vincent **GALLE**
- 279 1724 Liquidatie ST Pieternelle **VAN HECKE** † 1721
 Tusschen Jan **VAN CONINCKBROECK** SS
 Pieternelle x Jan **STEVENS** en de wezen van † Catharina **VAN CONINCKBROECK** x Adriaen **DE FRENNE**
 Gillis **BAELE** voogd uit de wet
- Bundel 234
- 280 1724 SVGS † Lieven **DHOYVAERT** † 8 november 1724
 Houderigghe Marie **DE WINNE**
 K. Joannes SS, Pieter SS, Adriaene 23 j. en Cristoffel 19 j.
- 281 1724 SVGS Pro Deo † Lieven **DE LOORE** † 17 november 1724
 Adriaene **NEVEJANS**
 K. Angeline **DE LOORE** 9 maend
 Lowys **DE LOORE** VP
- 282 1724 SVGB † Jan **ANNOREL** † 20 juni 1724
 "Smeft van syne style"
 Houderigghe Joanne **DE LOORE** 2de vrouw
 K. Catharina **ANNOREL** x Pieter **GHEERS**, Pieter **ANNOREL** 20 j., Joannes 18 j., Marie 16 j., Adriaen 13 j., Adolphus 11 j., Anthonius 9 j.
 K. van † Joosyne **STEVENS** 1ste vrouw
 K. Joseph **ANNOREL** 6 j., Pieternelle 3 j. en Frans 15 maend
 Anthon **ANNOREL** VP, Ludovic **DE LOORE** VM en Jan **STEVENS** fs Pieter
 Voogd
 Huis aan Reughem Dries met een smesse met alle Halm.
- 283 1724 SVGB † Pieter **DE SMEDT** † 8 december 1723
 Houderigghe Anna **VAN SLEEUWAGHEN**
 K. Joanna **DE SMEDT** 9 j., Adriaene 7 j., Jacobus 4 j.
 Joos **WAEYTENS** VP
 Woonhuis op cheynspacht
- 284 1724 SVGB † Lievyne **BAELE** † 12 juli 1724
 Houder Joos **BOTERBERGH**, geen kindere
 Hoirs de 3 W. van † Pieter **BAELE** x Geerdyne **DE CLERCQ**
 Jacques **PIEN** VP
 Daniel **VAN ROCKEGEM** stiefvader van de wezen

- 285 1724 SVGB † Elisabeth **SUNAERT** † 1 april 1724
 Houder Pieter **HAESAERT**
 K. Frans **HAESAERT** 10 j., Pieter 9 j., Maria Joanna 4 j. en Adriaene **HAESAERT** 3 j.
 Joannes **SUNAERT** VM
 Nog land in Schellebelle
 Hofstede op Walseghem
- 286 1724 SVGB † Marten **DE VISSCHER** † 18 september 1724
 Houderigghe Anna **LANOY** 4de vrouw
 K. Pieternelle **DE VISSCHER** x Pieter **PLEHIERS** uit 2de huwelijk x Lievyne **VAN ACHTER**
 Pieter **DE VISSCHER** SS, Joosyne 20 j., Martina 17 j. en Joos **DE VISSCHER** SS, 4 K. uit 3de huwelijk x † Joanna **VAN DE WEGHE**
- 287 1724 SVGM † Pauwels **VERHEYEN** † 15 november 1720
 Houderigghe Marie **DE CORTE** fa Gillis
 K. Judocus 16 j., Jacobus 14 j., Pieter 7 j., Annemarie 18 j. en Livyne **VERHEYEN** 9 j.
 Joos **VERHEYEN** VP
- 288 1724 SVGB † Lieven **DE MOOR** † 28 januari 1724
 Schepene van de Vierschaere
 Houderigghe Franchoyse **MAREELS** 2de vrouw
 K. Anna **DE MOOR** x Jan **DE CLERCK**, Joannes SS, Pieter SS, Adriaene 23 j., Barbarina 22 j. en Joanna 19 j.
 K. uit 1ste huwelijk x † Joosyne **VAN HEDDEGHEM**
 K. Pieternelle **DE MOOR** 11 j., Lieven 9 j., Adriaen 7 j. en Frans **DE MOOR**.
 4 K. van houderigghe
 Adriaen **VAN HEDDEGHEM** VM 1ste bed
 Huys aan de Reuyghemstraete
- 289 1724 SVGB † Adriaen **VAN BOCKSTAELE** † 22 februari 1724
 Houderigghe Joanna **SNUYKS** 2de vrouw
 1ste Vrouw † Lauweryne **STEVENS**
 K. Lieven SS, Frans SS en de 2 wezen van Anna **VAN BOCKSTAELE** x Jan **WETTYNCK**, kinderen van 1ste vrouw
 Jan **WETTYNCK** voogd
- 290 1724 SVGB † Joanne **DE PAUW** † 5 maart 1724
 Wed. van † Baudewyn **DE BOSSCHER**
 K. Jan SS, Lieven SS, Pieternelle **DE BOSSCHER** x Frans **DE WANDEL**, Maria x Lieven **VAN BOCKSTAELE**, Adriaene x Adriaen **DE COCK**, Elisabeth x Gabriel **DE SMAELE** en de wees van † Janneke **DE BOSSCHER** x Adriaen **VAN BOCKSTAELE**
 Adriaen **LAUWERS** Burgemeester, voogd
- 291 1724 SVGB † Joos **DE BRUYNE** † 3 december 1722
 Houderigghe Lauweryne **VAN BENEDEN**
 K. Joanne **DE BRUYNE** 2 j.
 Pieter **BAELE** voogd, schepen
 Woonhuis op Vrijem cheynspacht
- 292 1724 SVGB † Lievijne **DE KEYSER** † 27 maart 1724
 Houder Pieter **VERMIL**
 K. Marie 24 j., Joanne 23 j., Lievijne 21 j., Jacobus 17 j., Adriaen 13 j.
 Jan **DE KEYSER** VM
- 293 1724 SVGB † Anna **HELLEPUTTE** † 1 maart 1723
 Houder Jacobus **FELIERS**
 K. Pieter **FELIERS** 9 j. en Marianne **FELIERS** 6 J
 Pieter **TAELMAN** VM
- 294 1724 SVGS Pro Deo † Adriaen **LANDRY** † 6 april 1723
 Houderigghe Marie **VAN DE VYVER**
 K. Anna 7 j., Joanna en Andries † na hun vader
 Pieter **VAN POECKE** burgemeester V uit de wet

Wordt vervolgd.

Logeren in een
jeneverstokerij! *Doverdij!*

Stokerij Van Damme

Contactinfo

Ludo en Dominique Lampaert
Issegem 2 | 9860 Balegem
Iedere dag open van 14u tot 18.30u

Tel +32 (0)9 362 50 25
Fax +32 (0)9 362 30 00
Email info@stokerijvandamme.be
BTW 0738.060.528

RAMEN & DEUREN JEROEN VAN DE VELDE

VRIJHEM 26 - 9940 OOSTERZELE

+32 495 510 738
info@jeroenvdv.be

<http://www.jeroen-vdv.com/>

FINTRO
BNP PARIBAS GROEP

 Je Makelaar
Je Beste
Verzekering

www.fidesca.be

Hier is nog plaats voor uw
recalme.

Contacteer de secretaris

secretaris@landvanrode.be

REXIMMO

Vestigingsmaatschappij sinds 1999

**Aankoop - Verkoop -
Verhuur - Beheer -
Syndiek - Schattingen -
Projectontwikkeling**

*Damstraat 20
9030 Mariakerke
Tel. (09) 220.36.60
Fax (09) 280.09.92
www.reximmo.eu*

TOVERBROODJE

TAKE AWAY & DELIVERY

EST. 1998

OPENINGSUREN

Maandag tot vrijdag
7u30 - 18u00

Zaterdag
10u00 - 17u00

CONTACT

Hundelgemsesteenweg 101 A
9820 Merelbeke

Tel 09 211 17 07 - Fax 09 211 17 08
toverbroodje@hotmail.com

MAZOUT – KOLEN – OLIEN – PELLETS

TEL. 09/362 51 46

Boekhouding Fiscaliteit Eeckhout

Wim Eeckhout
Zaakvoerder

B.F.E bvba
Hundelgemsesteenweg 578
9820 Merelbeke

T 09 324 89 50
wim.eeckhout@telenet.be
BE 0861 091 764

Manuela Verhoeven
0479/52 14 44

Wendy De Bruyne
0477/19 54 71

Regio Merelbeke, Melle, Gentbrugge, ...

Wij bieden alle verpleegkundige zorgen bij u aan huis:

- Wekelijkse douche of dagelijkse wasbeurt
- Inspuitingen
- Wondzorg of aanbrengen zalf
- Aanbrengen bandages of steunkousen
- Toedienen post-operatieve oogdruppels
- Vervangen heparineslot
- Toedienen lavement
- Wekelijks klaarzetten van medicatie
- Palliatieve zorgen
- ...

Wij factureren zelf via de derdebetalersregeling naar alle ziekenfondsen, u hoeft dus niets aan ons te betalen!

Bezoek ons op zorgenmetonshart.wordpress.com of op Facebook [@zorgenmetonshart](https://www.facebook.com/zorgenmetonshart)

Waar vindt u ons?

Onze website:

<http://www.landvanrode.be/>

Onze Facebookpagina:

<https://www.facebook.com/groups/732298216867773/>

Onze QR-code:

Ons centrum in het Erfgoedhuis

Het Erfgoedhuis
Sint-Antoniusplein, 10
9860 Moortsele

Openingsuren: Op afspraak

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND van RODE

Gesticht in 1968

Voorstelling van het boek
'Het zijn er van den Anker'
op 7 september 2019

Tot het gebied van het Genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten
en deelgemeenten:

Balegem - Bavegem - Beerlegem - Bottelare - Gentbrugge - Gijzenzele - Gontrode
- Landskouter - Letterhoutem - Melle - Melsen - Moortsele - Munte - Oosterzele -
Schelderode - Scheldewindeke - Vlierzele.

Aangesloten bij het verbond HEEMKUNDE OOST-VLAANDEREN

P005094

PB-PP|B-07186
BELGIE(N)-BELGIQUE

Land van Rode

Heemkundig Genootschap

Driemaandelijks contacttijdschrift

Jaargang 47 nummer 188

December 2019

Verschijningsdata: maart - juni - september - december

In dit nummer:

- Voorwoord	85
- Lezing: De Erfenis van Leopold II	86
- WOII: Winterhulp/Nationaal Werk voor Hulpverlening	87
- Het ware verhaal rond de dood van André Van Hoecke in mei 1944	93
- Gentbrugge: Afscheid van de zusters van de H. Vincentius a Paulo	97
- De haven van Melsen	99
- Petrus Ooms, pastoor van Beerlegem	101
- Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers (Deel 13)	103
- Staten van Goed Land van Rode (Boek 2, deel 8)	109

Verantwoordelijke uitgever: F. Verhoozele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301 9820 Merelbeke
Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE Gesticht 7 juni 1968

Stelt zich tot doel:

- Het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen;
- Helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het "Land van Rode" worden gerekend;
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het "Land van Rode";
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, infoavonden e.d. voor leden en niet-leden;
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het "Land van Rode" en het openhouden van een documentatiecentrum in het Erfgoedhuis te Moortsele.

Raad van Beheer:

Erevoorzitter : Gerard WAEYTENS (+) *Stichter*
Eresecretarissen : Oscar VAN WITTENBERGHE (+) *Medestichter*
: Werner CALLEBOUT (+)
Voorzitter : Lucien DE SMET
Secretaris/penningmeester : Françoise VERHOOSELE
Bestuursleden : Noël CALLEBAUT, Lieve DE COCKER, David GALENS, Jürgen VAN DE VELDE

Zetel

p/a Erfgoedhuis Sint-Antoniusplein, 10
9860 Oosterzele-Moortsele

Ruildienst/zoekdienst

Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Verantwoordelijke uitgever + briefwisseling

Françoise Verhoosele, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke. Tel: 09/362.69.95 –
Email: secretaris@landvanrode.be

Redactieraad:

Lucien De Smet, Françoise Verhoosele

Teksten

Indien niet bestemd voor commerciële doeleinden, mogen teksten of fragmenten van teksten uit het tijdschrift van het Heemkundig Genootschap Land van Rode worden overgenomen mits schriftelijke toelating van de uitgever en mits correcte vermelding van de bron. Indien bedoelde teksten of fragmenten van teksten moeten dienen of bestemd zijn voor commerciële of promotionele doeleinden dan mogen die pas worden aangewend na vooraf een schriftelijke toelating van de voorzitter van het Heemkundig Genootschap Land van Rode te hebben gevraagd en gekregen. Ook in dit geval dient de bron op een correcte manier te worden weergegeven.

Toezending kopij Françoise Verhoosele Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke.

E-mail: secretaris@landvanrode.be

De digitale vorm van dit tijdschrift mag niet verder verspreid worden. De gebruikelijke verplichtingen op het stuk van auteursrecht moeten worden nagekomen.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	10 €
Steunende leden	15 €
Beschermleden	30 €
Zendingen buitenland	+ 10 €

LAND VAN RODE DIGITAAL ONTVANGEN: 5 € mvv Land van Rode Digitaal.

E-mailadres doorgeven a.u.b.

Te storten op rekening IBAN BE87 9799 6505 2294 BIC ARSPBE22

Op naam van het Land van Rode, Hundelgemsesteenweg, 101 A301, 9820 Merelbeke

Email: secretaris@landvanrode.be

URL: <https://www.landvanrode.be>

Voorwoord.

Beste heemvrienden,

Het einde van het jaar nadert met rasse schreden: weer een jaar voorbij en het is dan ook weer het moment om uw abonnement op dit tijdschrift te vernieuwen. Wij danken hartelijk de mensen die dat al spontaan gedaan hebben. De prijs van het abonnement is nog altijd niet gewijzigd (10 euro). Misschien dat er in de komende jaren een lichte prijsstijging zal komen omdat de portokosten en de prijs van papier en inkt steeds stijgen. Wilt u echter geen papieren exemplaar maar een digitaal tijdschrift, dan kost het 5 euro en dat zal in de eerste jaren niet stijgen.

Op 21 april 2020 geeft het Davidsfonds Oosterzele, in samenwerking met het Heemkundig Genootschap Land van Rode, een lezing over Leopold II, over wat er zoal misging in Congo. Verdere info zie blz. 86.

Wij plannen nog andere activiteiten maar die zijn nog niet volledig uitgewerkt. In het tijdschrift van maart leest u er alles over.

Onze voorzitter Lucien heeft deel 2 over Winterhulp afgewerkt (blz. 87). Er is een bijdrage over het haventje van Melsen naar aanleiding van de schenking van een schilderij van het haventje. Er is verder ook nog een aanvulling op het artikel van Gerard Lemmens over de slachtoffers van WOII in Bottelare, geschreven door Noël Minnaert, waarvoor onze dank.

Er was geen witte Kerst dit jaar. De laatste witte Kerst dateert in 2010. Maar een groene Kerst wil niet zeggen dat er geen koude dagen meer zullen zijn. Persoonlijk vind ik de maanden januari en februari de koudste maanden, niet alleen qua temperatuur maar ook gevoelsmatig: de aanloop van de eindejaarsfeesten zorgt voor een warm gevoel maar na nieuwjaar is het wachten op de lente en dan kan het niet rap genoeg gaan.

Sta mij toe u en uw familie en vrienden prettige eindejaarsfeesten en het allerbeste voor het nieuwe jaar toe te wensen.

Françoise Verhoosele
Secretaris

Lezing: 'De erfenis van Leopold II', door Bas De Roo.

Rubber en terreur in Congo

in samenwerking met

Op dinsdag **21 april 2020**: "De erfenis van Leopold II", naar aanleiding van het herdenkingsjaar 60 jaar onafhankelijkheid Congo.

Spreker is Bas De Roo, doctor in de geschiedenis. Hij deed onderzoek en gaf les aan de universiteiten van Gent, Leipzig en Antwerpen. Zijn specialisatie is koloniale geschiedenis, in het bijzonder die van België en Congo. Hij is onderzoeker Geheugen Collectief en medewerker Canvasreeks *Kinderen van de kolonie*.

Zestig jaar geleden eisten de Congolezen hun onafhankelijkheid op en kwam er een einde aan 75 jaar Belgisch bewind in Afrika. Weet jij nog hoe het allemaal begon? Historicus Bas de Roo neemt je mee naar het bloedige begin van de Belgische koloniale geschiedenis, naar het Congo van Koning Leopold II. Hoe kreeg een onbeduidende vorst de macht over een kolonie zo groot als West-Europa? Waarom was zijn bewind zo gewelddadig? Hoeveel slachtoffers heeft hij op zijn geweten? Duizenden? Miljoenen? En hoe gaan we vandaag om met die koloniale erfenis?

Waar: Foyer GC De Kluize Oosterzele

Aanvang: 20 uur

Toegang: leden 6 Euro niet-leden 8 Euro

Vergeet ook de **Nachten van de Geschiedenis** niet. Die gaan door van **9 tot en met 15 maart 2020**

Dit grootste historische evenement van Vlaanderen en het is een organisatie van Davidsfonds.

WO II: Winterhulp/Nationaal Werk voor Hulpverlening (deel 2), door Lucien De Smet.

Vervolg Tijdschrift Land van Rode jg. 46 nr. 184.

De heer Luc De Broe maakte ons terecht attent op de verwarring rond de persoon van de heer ir. Paul Heymans.

Paul Heymans, algemene voorzitter van de organisatie Winterhulp, was hoogleraar ir. aan de Universiteit Gent. In 1938 was hij minister van Landbouw, Middenstand en Economische Zaken. Zijn broer Corneel Heymans was farmacoloog, hoogleraar Universiteit Gent en Nobelprijswinnaar Geneeskunde (1938). Corneel was voorzitter van de medische afdeling van Winterhulp België.

Hun vader Jean-François was farmacoloog, hoogleraar en van 1923-1924 rector van de Universiteit Gent.

Deel II.

Winterhulp Dat Helpt

De bedeling van steenkolen

Eén van de voornaamste activiteiten van de landelijke Winterhulpcomités was de bedeling van steenkolen, kleding, voedsel, en medicijnen.

De bedeling verliep via de afdeling bedeling onder leiding van de nijveraars Lucien De Cock en Gustave Willems. De lokale verenigingen konden er terecht met hun klachten en de verwerking van de afleverbons. Deze afdeling zocht contacten met leveranciers en werd geleid door Maurits Rogge, handelaar, en Frans Van der Heggen, directeur van coöperatieven¹.

In deze en volgende bijdrage maak ik voornamelijk gebruik van het Winterhulparchief van de plaatselijke afdelingen, dat zich beperkt tot de periode einde 1940 tot einde 1943. De afdeling Balegem was hierin het best gedocumenteerd.

Het ligt voor de hand dat de voorraad brandstof één van de basisbehoeften was onder de plaatselijke bevolking. Steenkolen waren

niet enkel nodig voor de verwarming, er was ook de behoefte aan warm water en de bereiding van het voedsel. Daarbovenop kwam de winter van 1941-42, één van de strengste winters van de laatste driehond jaar. Doordat die tijdens de oorlog viel, was de impact ervan op het dagelijks leven zeer groot. Veel producten konden tijdens de oorlog enkel via de bon verkregen worden en er was gebrek aan brandstof.

De bedeling te Balegem

Maquette van het station van Balegem Dorp. Foto Lucien De Smet

Bij de start van Winterhulp Balegem was het haar bevoegdheid om in te staan voor de bevoorrading en verdeling van brandstoffen aan de Winterhulprechthebbende. Eind 1940 konden men aan 40 belanghebbende elk 100 kg kolen bedelen mede dankzij de 330 kg die zij ontvangen hadden van de C.O.O.

¹ RAB, Inventaris van het archief van Winterhulp-Provinciaal Comité Oost-Vlaanderen, Brussel 2012, blz. 19, 20.

van het Leopold III fonds.² Winterhulp Balegem was toen tevreden met de 28.000 kg geleverde kolen. Ze waren van goede kwaliteit, wel met de opmerking dat het aantal behoeftigen dagelijks toenam. Bij de start werden de kolen voor Balegem gelost in het station van Scheldewindeke. Voor de komende leveringen opteerde men om de kolen te lossen in het station van Balegem-Dorp.

D

e kolen die in de stations te Balegem gelost werden hadden als bestemming ook de naburige comités: Velzeke, Elene, Scheldewindeke, Oombergen. Het was de zorg van het plaatselijk comité waar de kolen gelost werden om het betrokken comité hierover te informeren.

De eerste kolenleveringen waren afkomstig van de Charbonnages de Mariemont-Bascoup. Midden juni 1941 werden reeds driemaal kolen geleverd voor een totaalgewicht van 73.000 kg.³

Foto: <http://users.skynet.be/carnierespassion/Bascoup.html>

Bij de start deed Winterhulp Balegem voor het lossen, wegen en stapelen van de kolen beroep op de kolenhandelaars: Oscar Van Herpe uit de Driesstraat, de weduwe Leenaert in de Statiestaat, Jozef Verdonck van op den Dries en Serain Monsecour in het Gootje⁴.

Het Provinciaal Comité maakte de opmerking dat voor het komende winterseizoen moest worden gezocht naar een eigen stapelplaats. Het was een voor de hand liggende oplossing om de hulp in te roepen van de lokaal gevestigde kleinhandelaar. De hangars bij de boeren konden pas na de oogst worden vrij gemaakt. Sinds september kon Winterhulp Balegem gebruikmaken van twee vrijgekomen hangaars, één bij weduwe Verdonck en één bij Serain Monsecour⁵.

Bij de bestelling van steenkolen aan het Provinciaal Comité diende onderscheid te worden gemaakt of de kolen bestemd waren voor: 1) de bedeling aan de rechthebbende behoeftige gezinnen van Winterhulp 2) een bedeling aan Winterhulpgezinnen met zieken 3) brandstof bestemd voor de verwarming van lokalen en activiteiten van Winterhulp, vb. verwarming secretariaat, bedeling van soep enz.

De bedeling aan rechthebbende behoeftige gezinnen.

Begin 1941 waren er ongeveer 40 gerechtigde gezinnen, een jaar later maakten 88 families gebruik van de diensten van Winterhulp, een aantal dat in hetzelfde jaar uitgroeide tot 90 families en 375 gerechtigden of 10 % van de Balegemse bevolking.⁶ Voor 1942 bedroeg te Balegem de maandelijkse gemiddelde bestelling 18.500 kg kolen.

Vanaf 1942 verliep de maandelijkse verdeling volgens een puntensysteem op basis van het aantal gezinsleden. De gezinnen werden in 4 groepen gedeeld die maandelijks 50 kg kolen en het overeenstemmend aantal punten kregen toebedeeld.

Voor de winter van februari 1942 was de bedeling de volgende:

Een gezin tot vier personen kreeg vier punten = $4 \times 50 = 200$ kg kolen (**58** gezinnen)

Een gezin van vijf tot acht personen kreeg vijf punten = $5 \times 50 = 250$ kg kolen (**26** gezinnen)

Een gezin van negen tot twaalf personen kreeg zes punten = $6 \times 50 = 300$ kg kolen (**2** gezinnen)

Een gezin van dertien tot zestien personen kreeg zeven punten = $7 \times 50 = 350$ kg kolen (**2** gezinnen)

De plaatselijke Winterhulpstock diende bij de bedeling voor de volgende maand te worden gebruikt en werd dus bij de bestelling van die maand in mindering gebracht.

De bestelling voor Winterhulp Balegem was voor die maand: 88 gezinnen = 388 punten

² RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité, 09-12-1940

³ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité, 02-06-1941.

⁴ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité, 15-01-1940.

⁵ RAG, Winterhulp, M190, 451 Jaarverslag 42-43 WH Balegem aan het Provinciaal Comité.

⁶ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité, 13-01-1942.

Hoeveelheid kolen: 388 x 50kg = 19.400 kg min de stock 8.000 kg = 11.400 kg. Te lossen in de dorpstatie⁷.

De bedeling van brandstoffen verliep niet altijd zonder problemen.

Foto: https://nl.wikipedia.org/wiki/Charbonnage_de_Monceau_Fontaine

In april 1942 liet de koolmijn van Monceau-Fontaine Winterhulp Balegem weten dat voor Scheldewindeke 5 ton, Elene 7 ton en Velzeke 8 ton kolen verzonden waren, maar voor Balegem was er niets⁸. Ruim 2 maand later liet men weten dat de 10 ton kolen voor Balegem samen met die van Elene, Scheldewindeke en Velzeke geleverd werden te Balegem-Zuid en op naam van Winterhulp Balegem gelost werden⁹. Achteraf zal blijken dat Velzeke het contingent voor Balegem had mee genomen.

Ook bij het lossen van de wagons werden fouten gemaakt. Zo liet Winterhulp Elene weten dat bij de levering van de maand mei een gewichtverschil werd vastgesteld "[...] *daar uw comité [Balegem] voor deze herverdeling aangegeven werd, verzoeken wij dat Winterhulp Elene zich met u in verbinding zou stellen om deze zaak te onderzoeken.*"¹⁰

Administratief liep het ook al eens fout. Elke afdeling plaatste zijn bestelling in Gent. De afdeling, belast met de herverdeling van de geloste vracht, beschikte niet over de informatie om na te gaan of de vrachtbrief in overeenstemming was met de uiteindelijk geplaatste bestelling.

Andermaal was Velzeke met de kolen van Balegem gaan lopen.

Begin juni 1943 werd Winterhulp Balegem in kennis gebracht dat 25.500 kg kolen, eieren (kolen in de vorm van eieren geperst) zouden gelost worden in het station van Balegem-Dorp: 17.500 kg voor Balegem, 4.500 kg voor Scheldewindeke en 3.500 kg voor Baaigem. Bleek nu dat deze lading kolen niet in het station van Balegem-Dorp waren aangekomen.

Door de plaatselijke voorzitter J. De Smet en de stationsoverste werd uitgezocht wat mogelijks fout was gelopen. Bleek nu dat op 05-08-1943 de wagon kolen zonder bericht in het station van Balegem-Zuid werden afgezet.

Station Balegem-Dorp Foto Lucien De Smet

De lading kolen werden door het Plaatselijk Comité Winterhulp Velzeke gelost¹¹.

De NMBS vroeg of de fout niet kon worden rechtgezet, waarop Balegem de vraag stelde wie hier van de kosten zal dragen? De extra uitgaven konden onmogelijk door Winterhulp Balegem gedragen worden, [...] "*het is nu de tweede maal dat dit comité onze kolen gelost heeft*"¹²

Op 04-02-1944 gaat Winterhulp Velzeke akkoord met een voorstel om bij hun eerstvolgende regeling de ontbrekende kolen terug te geven. Op 22-12-1944 werden in Balegem kolen gelost voor Velzeke maar bestemd voor Balegem als compensatie van de fout die destijds begaan werd in het station van Balegem-Zuid.

⁷ RAG, Winterhulp, M190, bestelling op 13-01-1942.

⁸ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 22-04-1942.

⁹ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 20-06-1942.

¹⁰ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 24-04-1942.

¹¹ RAG, Winterhulp, M190, 769, verklaring van de dienstleider "*De ondergetekende Magerman A. dienstleider der station Balegem-Zuid verklaard alsdat het beheer van Winterhulp Velzeke op 5-8-43 een wagon kolen oorspronkelijk uit Bernisart ten onrechte gelost heeft. De wagon was bestemd voor WH Balegem.*" 03-11-1943.

¹² RAG, Winterhulp, M190, 769 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 03-10-1943.

Andermaal liep het fout. Voor Balegem werden 1.200 kg, voor Baaigem 1.000 kg en voor Scheldewindeke 1.000 kg kolen te weinig geleverd¹³. Hoe die uiteindelijk terecht zijn gekomen, kon ik niet achterhalen maar op 05-07 en 16-07-1944 werd hierover nog steeds correspondentie gevoerd met het Provinciaal Comité.

Gebrekkige leveringen van aan de bron, gebrekkige communicatie (een bestelling kon al eens meer dan 7 dagen onderweg zijn), administratieve fouten, hadden in de strenge winter tot gevolg dat de gezinnen al eens zonder brandstof kwamen te zitten. Goed werkende comités deden dan inspanningen om voor deze noodsituaties een passende oplossing te zoeken door met eigen middelen bij de plaatselijke handelaar brandstof aan te kopen, waarvoor zij niet altijd een toelating kregen.

Bracht slam¹⁴ de oplossing?

In volle winter op 07-02-1942 was er een nijpend te kort aan brandstof. Winterhulpgezinnen zaten in Balegem zonder branding. Bij de plaatselijke kolenhandelaar konden zij niet terecht. Die laatste bedienden vooraf enkel hun eigen klanten, waardoor Winterhulpleden meestal verstoken bleven. De plaatselijke voorzitter Jozef De Smet vroeg of hij niet over 15 ton slam kon beschikken en die als volgt zou bedelen:

Aan 56 gezinnen van één tot vier personen: elk 150 kg
Aan 26 gezinnen van vijf tot acht personen: elk 200 kg
Aan 2 gezinnen van negen tot twaalf personen: elk 250 kg
Aan 2 gezinnen van dertien tot zestien personen: elk 300 kg

Ik kon niet achterhalen of de smeekbede verhoord werd. Het bedelen van slam werd vaak ook aangewend om achterstallig en te laat geleverde maandelijkse leveringen te over bruggen.

In de volle winter van 1942 liet voorzitter Jozef De Smet het Provinciaal Comité weten dat de bestelling van februari zonder gevolg was gebleven: *"wat moet ik doen met de mensen welke hun kolen niet gehad hebben? Ik heb een bedeling gedaan uit de stock van Januari en kon ieder 150 kg geven; ik heb 1200 kg te kort. Hoe kan ik deze mensen van brandstof voor zien"*¹⁵.

Merk evenwel op dat bestelling voor februari '42 gedaan werd op 22-12-1941.

Begin april 1942 wachtte men op de bestelling van maart, die pas geleverd werd op 05-05-1942. Bij de bestelling van juni op 10-05-1942 had men laten weten dat de stock leeg was en de bestelling van april nog niet geleverd werd¹⁶. Meer nog: de 10 ton kolen voor april waren eind juni nog steeds niet geleverd.

In juni 1842 diende voorzitter Jozef De Smet andermaal een voorstel in om *"een wagon 20 ton slam of gruis kolen te bekomen aan kostende prijs Onze ondersteunende belanghebbenden kunnen zelden wat mul [kolenstof] bekomen bij de klein handelaar"* en een maand later schrijft hij: *"Hoe staat het met de kolen? Mogen wij [zelf] geen slam of mul bij een groothandelaar kopen om zoo onze gesteunde te kunnen helpen?"*¹⁷

Het vinden van een oplossing voor het tekort en te laat geleverde brandstoffen was voor de plaatselijke voorzitter geen sinecure, dit illustreert de smeekbedes om slam: *"Mijnheer, Zoude het niet mogelijk zijn wat spoed achter te zetten, ten einde de kolen en slam te bekomen welke ons comité is toegezegd voor de maanden augustus, september, oktober want dagelijks komen zij mij lastigvallen daar niemand nog brandstof heeft."*¹⁸

De koolmijn "Hermet-Wasmes" berichtte Winterhulp Balegem in september dat de toegekend slam zou geleverd worden maar tot op heden NIETS ontvangen. Begin november 1942 kon men uiteindelijk het Provinciaal Comité laten weten dat voor Balegem er 8,5 ton slam toegekomen was¹⁹. Merk op dat men op 28 juni 20 ton had aangevraagd.

¹³ RAG, Winterhulp, M190, 769 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 16-07-1944.

¹⁴ Slam: kolenafval, gruis gemengd met water.

¹⁵ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 14-02-1942

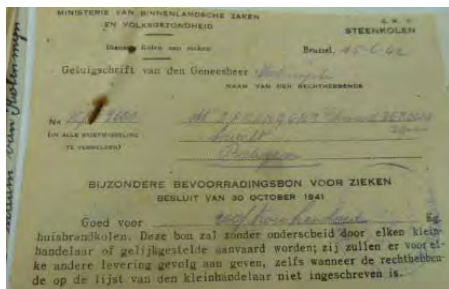
¹⁶ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 22-04-1942

¹⁷ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 28-06-1942

¹⁸ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 07-10-1942

¹⁹ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 08-11-1942

Bijzondere bedeling aan Winterhulp gezinnen met zieken.

Gezinnen met zieke gezinsleden konden voor extra en met voorrang brandstof aanvragen. De aanvraag werd behandeld door het Plaatselijk Comité die op hun beurt een verzoek richtte aan het Provinciaal Comité vergezeld van een getuigschrift van de geneesheer. Met dit getuigschrift van de huisarts kon het gezin Sprangers terecht bij elke kleinhandelaar die hieraan voorrang diende te geven, ook als men niet bij hem was ingeschreven.

Getuigschrift voor het bekomen van brandstof

De bedeling voor de verwarming van lokalen en activiteiten van Winterhulp.

Ook hier verliep van bij de start de vraag om brandstof met horten en stoten. Voor het Plaatselijk Comité was niet duidelijk tot welke instantie zij zich hiervoor diende te richten. Hun eerste aanvraag diende voor 22-09-1941 te zijn ingediend. Maar op dat ogenblik was in Balegem de bedeling van de schoolsoep nog niet opgestart, die zou pas de volgende maand voor ca. 650 kinderen starten²⁰. Op basis van de soepbedeling van december had men berekend dat voor een maand 700 kg kolen nodig waren. In december 1941 kwam de bevestiging dat voor de verwarming van de lokalen 2.400 kg kolen werden toegezegd. Eind december werd hieraan nog steeds geen gevolg gegeven. Een nieuwe aanvraag werd gericht aan de heer arrondissementsecretaris J. Michiels²¹. Over het verder verloop van deze bedeling vond ik geen informatie.

Wordt vervolgd (de bedeling te Gijzenzele, Landskouter en Moortsele).

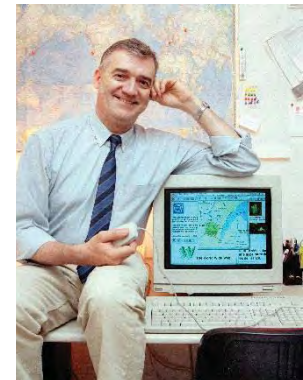
WWW 30 jaar later.

Robert Cailliau, medegrondlegger van het internet.

Voor sommigen klinkt zijn naam bekend, voor anderen niet. Onze landgenoot Robert Cailliau²² is wel de medegrondlegger van het WWW.

Robert Cailliau, geboren in Tongeren, werkte voor de CERN, u weet wel, het grootste centrum voor deeltjesfysica ter wereld in Genève. Daar begon hij met zijn collega de Brit Tim Berners-Lee eind de jaren 80 van de vorige eeuw na te denken over het verbinden van informatiesystemen m.a.w. computers met elkaar verbinden. Het werd al snel duidelijk dat hun project veel kans op slagen vertoonde en ze werkten verder aan dit project.

Robert Cailliau. Foto Wikipedia.

Op 30 maart 1989 werd de eerste internetbrowser gelanceerd om te 'surfen' op het World Wide Web

De taal, de zogenaamde HTML, werd door Tim Berners-Lee en Robert Cailliau ontwikkeld. De naam World Wide Web hebben ze samen bedacht. Berners-Lee nam het technische gedeelte voor zijn rekening, Cailliau zorgde ervoor de beste werkkrachten naar Genève te halen en stond in voor het management.

Het internet maakte sindsdien een enorme ontwikkeling door. Het project, dat vooral educatief bedoeld was, is geëvolueerd naar een overvolle afspiegeling van de samenleving, compleet met alle duistere kanten.

Françoise Verhoosele

²⁰ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 24-09-1941

²¹ RAG, Winterhulp, M190, 2643 brief WH Balegem aan het Provinciaal Comité 22-12-1941

²² Tot dusver geen familie van Dirk Cailliau, wiens echtgenote de kleindochter was van de kunstenares van het haventje van Melsen. Zie bladzijde

Herdenking WOII in 2020 in Merelbeke.

Lezingen:

- **13 maart 2020: "De papegaai is geschoten maar niet dood"** door Marc Verschooris. Om 19.30 uur in de raadzaal van het gemeentehuis. Inschrijving verplicht. Ook bedoeld voor al wie geen gelegenheid had de voorbije voordrachten over dat thema bij te wonen.

- 10 mei 2020: **De geallieerde bombardementen in april en mei 1944**, Pieter Serrien. Samen met de gemeente Melle. Verdere info volgt later.
- **Le Héron en het leven tijdens WOII**, door Patrick Duportail. In de loop van september 2020 (*dag en datum nog niet gekend*).

Bunkerwandeling op 11 november ism De Muntenaar (gids: Luc Van de Sijpe)

Website Merelbeke op 10 april: de overledenen van de bombardementen opgelijst en in beeld.

Verder nog een publicatie in december en een tentoonstelling over Merelbeke tijdens WOII (november-december in het cultuurhuis). Maar daarover ontvangt u ten gepaste tijde meer inlichtingen.

Onze website

Wij willen er uw aandacht op vestigen dat aan het adres van onze website een S is toegevoegd, met de S van Secure. Dat is een veilige omgeving om gegevens door te sturen voor de websitebezoekers EN om de vindbaarheid in Google te verhogen. Dus van nu af aan is het adres van onze website:

<https://www.landvanrode.be>

Maar wees gerust: als u nog het oude adres (met http) gebruikt, wordt u onmiddellijk naar de https gestuurd.

Het ware verhaal rond de dood van André Van Hoecke in mei 1940, *door Noël Minnaert.*

In het vorig contactblad van het Land Van Rode²³ beschrijft Gerard Lemmens hoe de mensen, wiens namen op het oorlogsmonument staan aan de kerk van Bottelare, aan hun droevig einde kwamen.

Eén daarvan was André Van Hoecke. De toen 19-jarige jonge man werd gedood aan de Keizerspoort te Gent op 23 mei 1940 tijdens een vuurgevecht.

André Van Hoecke

Gerard vernoemde er ook Jozef Minnaert, zijn vriend, waarmee hij de vlucht had genomen om uit de handen van de Duitsers te blijven.

Die Jozef Minnaert was mijn vader († 1986).

Vooraf enige rechtzetting misschien: Jozef woonde niet aan de Sint-Annaweg in Bottelare maar ten tijde van het uitbreken van de oorlog in Munte op de Biest (rechtover café Den Appel-Debuysserie) bij zijn ouders. Hij werd geboren in 1922 en was dus een jaar jonger dan zijn vluchtkameraad André. Wie wel aan de Sint-Annaweg woonde, was zijn oom met zijn dochter Christianne en zoon Louis Minnaert.

De ouders van Jozef, Petrus en Marie Clementine Verbeken, zijn achteraf wel naar Bottelare komen wonen (rond 1950) aan de splitsing Molenhoek-Sint-Annastraat tegenover de toenmalige bouwondernemingen Rouaen. De woningen waren eigendom van Verhauwen bouwondernemingen. Ze woonden er hun leven lang en waren graag geziene dorpsfiguren. Ze hadden het geluk om 68 jaar samen te zijn en vierden er verschillende huwelijksjubilea. De woning staat nu in verval. Ze liggen beiden begraven op het kerkhof in Bottelare: hun graf ligt bijna op dezelfde hoogte als dit van André Van Hoecke.

Familiefoto echtpaar Petrus Minnaert – Marie Verbeken op hun 60-jarige huwelijksverjaardag in 1961 op de Molenhoek in Bottelare. Jozef Minnaert zit rechts van zijn moeder.

²³ Land Van Rode jaargang 47 nr. 187

Toen ik nog jong was en samen met mijn ouders het graf van mijn grootouders bezocht met Allerheiligen, viel het mij op dat mijn vader altijd even halthield aan het graf van André Van Hoecke. Ik las op de grafsteen: *gestorven tijdens de vlucht 23 mei 1940*. Toen ik vader vroeg of hij die man misschien had gekend deed hij zijn verhaal:

Met de inval van de Duitsers op 10 mei 1940 namen alle jonge mannen, die nog niet soldaatwaardig waren, de vlucht naar Frankrijk. Op 23 mei waagden Jozef en André de verre vlucht naar Frankrijk met de fiets, wat proviand meegenomen en in alle vroegte weg. Het ging bijna mis vanaf het begin want aan Zwijnaardebrug werden ze tegengehouden door Belgische soldaten, omdat de brug ieder ogenblik kon opgeblazen worden. Ze glipten langs de soldaten weg en snelden over de brug, die seconden later in de lucht vloog. *'De kasseien vlogen ons rond de oren'*, vertelde vader later.

Zij vervolgden hun weg langs Sint-Denijs-Westrem, richting Kortrijk. Ter hoogte van het toenmalige vliegveld, kwamen ze midden een luchtgevecht tussen Belgische en Duitse vliegtuigen, die het vliegveld aanvielen. *'We doken in een gracht en kropen van schrik onder onze fiets alsof dit iets zou uitmaken'*, lachte vader.

Ze zouden via Menen over de Franse grens trekken. Toen ze echter aan de Zwarteberg aankwamen, zaten ze vast in het oorlogsgeweld. *'We hoorden ze er beter schieten dan in Munte'*, vertelde hij later. Bij hun afreis konden ze in Munte en Bottelare in de verte het oorlogsgewoel horen van de slag te Gijzenzele-Kwatrecht aan de bunkerlinie ten zuiden van Gent.

Aan de Franse grens hadden de Duitsers een tangbeweging ingezet om ons vaderland in de knel te nemen. De twee vrienden spraken hun knapzak aan en beslisten op hun stappen terug te keren. Ze wisten dat Zwijnaardebrug opgeblazen was en besloten om door Gent via de Sint-Lievensbrug of de Keizerpoort hun weg naar huis te vervolgen.

Daar aangekomen zagen ze met verbijstering aan de Gentse kant van de brug honderden Belgische soldaten staan, die zich overgaven aan twee Duitse soldaten, die op een tweespan stonden opgesteld aan de overkant richting Ledeborg. De Belgen gooiden hun wapens en munitie in het water en wachten gelaten het vervolg af.

Plots, vertelde vader, kwam uit het niets een Belgische Jeep aangereden uit de richting van het Zuidpark. Op korte afstand van ons en de soldaten, stopte hij en aan de passagierszijde stapte *'een euverheid met een enorme snor'*, zo beschreef vader de man. Die haalde een revolver uit zijn holster en *'langs zijn bil weg'* schoot hij *'in zijn eigen volk'*! Vader zag wat er ging gebeuren en was weggedoken voor de kogelregen, want van de overkant hadden de Duitsers even snel een salvo afgevuurd in de richting van de dader. Hij zag zijn vriend dodelijk gewond neervallen en ook de aanvaller werd getroffen.

De Keizerpoort met slechts gedeeltelijk vernielde tramsporen, de brandende gasleidingen en de Friese ruiters (Foto uit het boek 'Gent mei 1940' van Peter Taghon).

In paniek rende vader terug de stad in, lopende naast zijn fiets, omdat hij niet meer het besef had dat hij sneller kon ontkomen met op de fiets te springen! Na een tijdje kwam hij op zijn positieven en keerde op zijn stappen terug. Aan Sint-Annakerk gekomen, botste hij op Duitse soldaten die hun voertuig op gang probeerden te duwen. Uit schrik liet hij zijn fiets vallen en hielp hen daarbij, vertelde hij jaren later nog vol emotie!

Hij keerde uiteindelijk terug op zijn stappen en zag op de plaats van de schietpartij zijn vriend doodliggen. Ook de aanstoker van de schietpartij lag *'als een hoopje vodden'* aan de kant van de weg!

Honderden Belgische soldaten gaven zich over zonder een schot te lossen. Hier aan de Keizerpoort (Foto uit het boek 'Gent mei 1940' van Peter Taghon).

Hij ging op Steenbergen²⁴ het slechte nieuws melden en kwam in de vooravond aan in een verlaten Munte: er was geen mens te bespeuren, enkel een varken kwam hem zijn richting uitgelopen. *'Ik heb het in een stal gestoken'*, monkelde hij, *'maar ik vermoed dat het varkenskermiss zal geweest zijn als de familie terugkwam van de vlucht'*!

Helaas zou het voor zijn vriend André nooit meer kermis zijn en bleef zijn familie in diepe rouw achter na de *'vaderlandsche'* moord op hun zoon!

Nabeschouwing rond de dood van André Van Hoecke, 23 mei 1940.

In 1986 verscheen het boek *'Gent mei 1940'* van de hand Peter Taghon²⁵. Ook vader komt erin voor met zijn getuigenis rond de feiten aan de Keizerspoort die bewuste 23ste mei. Helaas heeft hij zelf het boek nooit gelezen want enkele maanden voor de uitgifte stierf hij op 64-jarige leeftijd.

Groot was mijn verbazing als ik bij het verhaal de foto zag van ene kolonel Van Loocke, een man met een enorme snor en ijzige ogen, zoals vader hem beschreef in de veronderstelling dat hij op de plaats van de feiten dood was achtergebleven na het salvo van de Duitse soldaat op de overkant van het water! Hij en zijn chauffeur luitenant Lafosse, die ook zwaargewond werd (hij verloor een been na amputatie) werden verzorgd in het hospitaal *'Toevlucht van Maria'*²⁶ "en overleefden.

²⁴ Steenbergen is een gehucht van Bottelare.

²⁵ TAGHON PETER, *Gent mei 1940*, Snoeck-Ducajou, 1986.

²⁶ Bij de Gentenaars en de anderen beter bekend als de *'Refuge'* op de Coupure.

Kolonel Edmond Van Loocke, kommandant 41ste Linie (° Aalter 12/02/1891 - † Brugge 30/04/1971). Foto uit het boek 'Gent mei 1940' van Peter Taghon.

Het verhaal van Van Loocke luidde als volgt: *'Aan de oevers van de Schelde stond een grote groep Belgische krijgsgevangenen toen wij kwamen aangereden. Aangezien ze in geen geval door de vijand verrast konden zijn geweest, had het duidelijk met verraad en lafheid te maken! Een dergelijke schande wou ik niet overleven en trok ten strijde en zou mijn huid zo duur mogelijk verkopen! Ik liep naar een groepje Duitsers, trok mijn pistool en schoot tweemaal, waarvan een raak, alvorens zelf te worden getroffen!'*

Vader en zijn vriend André stonden aan de zijkant van de groep soldaten, die zich reeds hadden overgegeven aan de vijand. Uit die richting precies kwam het legervoertuig met beide militairen Lafosse en Van Loocke. Van Loocke stapte uit, liep in onze richting en schoot met zijn revolver *'IN ZIJN EIGEN VOLK'*, dat heeft vader steeds verteld. Zijn vriend André kreeg twee kogels in het lichaam, één in de borst en één in het hoofd en stierf ter plaatse.

Kwamen de kogels uit de Browning van Van Loocke of door het salvo van de Duitse soldaten?

Op het ogenblik dat de Duitse soldaten schoten, stond de Jeep van de Belgische militair nog op geruime afstand van de Belgische soldaten zodat het bijna onmogelijk was dat zij ook anderen troffen. Hoe dan ook, moest Van Loocke niet al schietende opgekomen zijn, dan zou er geen reactie van de overzijde gekomen zijn!

Kolonel Van Loocke herstelde van zijn verwondingen en werd bevorderd tot generaal-majoor...! Zijn optreden deed het tij bijna keren, schreef de Duitse Oberleutnant Rodt in zijn historiek. Maar tot wat heeft zijn optreden geleid? Er was nog geen schot gevallen, op het stadhuis waren onderhandelingen bezig met Duitse officieren en het stadsbestuur voor het openstellen van de stad. De witte vlag hing reeds aan het stadhuis, de bevolking riep om vrede en Gentse politiemensen hadden aangedrongen bij de Belgische soldaten tot overgave met de belofte van Duitse zijde goed te zullen behandeld worden.

Tot slot werd de mooie stad Gent gespaard van oorlogsvernielingen en met de stad wellicht ook de honderden soldaten van dood en oorlogsverwondingen.

Voor André Van Hoecke kwam de vrede te laat: hij stierf op 19-jarige leeftijd aan de Keizerspoort te Gent door het onverantwoorde optreden van Kolonel Van Loocke, die nog tot zijn 80ste kon genieten van het leven!

Jozef Minnaert, kort na de oorlog.

Gentbrugge: Afscheid van de zusters van de H. Vincentius a Paulo, *door Françoise Verhoozele.*

In november 2019 vertrokken de zusters van het woon- en zorgcentrum Ter Hovingen naar het hoofdhuis te Waarschoot. Op 20 oktober vond er een afscheidsviering plaats in de parochiekerk Sint-Simon en Sint-Judas Thaddeus in Gentbrugge.

Na een verblijf van 138 jaren in Gentbrugge, valt het doek over die gemeenschap en is de taak volbracht.

Eerste rij v.l.n.r.:

zuster Rita, zuster Denise, zuster Christiane, zuster Ghilaine en zuster José

Tweede rij v.l.n.r.:

zuster Ancilla en zuster Angèle

©Marijke De Vogeleeleer, parochieassistente Gent-Oost

De zustersgemeenschap wil leven en werken in het spoor en in de geest van priester Vincentius a Paulo. Hij leefde in Frankrijk. In 1612 werd Vincentius a Paulo pastoor en een jaar later huiskapelaan en leraar van een rijke familie. Hij stichtte een vrouwenvereniging die zich wijdde aan de zorg voor armen en zieken. Later ontstonden er plaatselijk autonome gemeenschappen volgens de spiritualiteit van de H. Vincentius. Hij wordt tevens aangeropen als de patroon van alle verenigingen voor liefdadigheid maar ook van de ziekenhuizen.

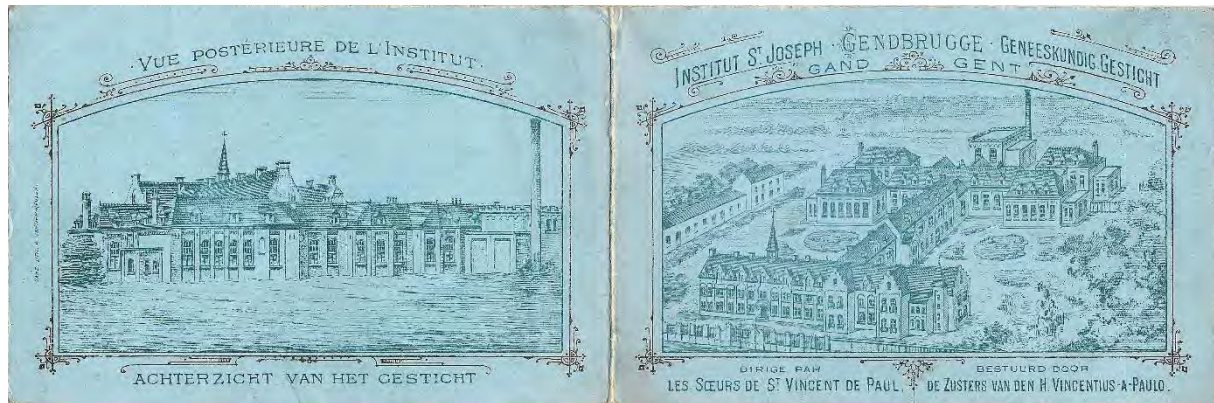
In 1836 werd E.H. Petrus de Vos de Walhoucke pastoor van Waarschoot en deken van het district Eeklo. Reeds van 1817 tot 1827 had hij als onderpastoor hier zijn apostolaat uitgeoefend. Hij werd getroffen door de geestelijke en stoffelijke nood en wilde er alles aan doen om het te verhelpen. Reeds gedurende zijn eerste verblijf viel hem het apostolaat van juffrouw Bernardina De Neve

op. Bij zijn komst als pastoor zag hij hoe zij erin volhardde. Geen wonder dat hij haar beschouwde als de hem door de voorzienigheid aangeduide persoon om zijn apostolaat door te voeren. Zij verbleef op de hoeve bij haar diep christelijke ouders. Ze leefde uit het Woord Gods. Ze verlangde naar een leven van boete en offer. Ze gaf in het verborgene godsdienstonderwijs aan de kinderen in de voorplaats van haar ouderlijk huis. In 1839 besliste Bernardina De Neve om zich totaal aan de Heer toe te wijden. E.H. pastoor de Vos startte met de bouw van lokalen die zouden dienen voor de nieuwe kloostercongregatie. Op 1 mei 1840 trad Bernardina in en haar vader schonk al hun bezittingen aan de wordende gemeenschap. Nadien traden er nog 3 onderwijzeressen in en droegen al hun bezit aan de congregatie op. Bernardina De Neve werd geprotest en droeg de naam zuster Theresia. Nog

hetzelfde jaar werd ze aangesteld als algemene overste. De geest van Moeder Theresia leeft heden nog onder de zusters. Hij ligt vertolkt in de leuze van het schild van de congregatie: 'Eenvoud, Liefde, Trouw'.

Het hoofdhuis was en is gevestigd in Waarschoot. Op 10 oktober 1881 werd in Gentbrugge-centrum een eerste bijhuis opgericht. De zusters stonden er in voor onderwijs, bejaardenzorg en genees- en heelkunde.

In 1926 werd er een bijhuis opgericht aan Gentbrugge-arsenaal. Het was een kleine gemeenschap met zes zusters. Zij stonden in voor kleuter- en lager onderwijs. Zij bleven daar gevestigd tot 1983. Daarna is het huis verkocht aan de parochie St.-Eligius die het verbouwden tot parochiecentrum.

Met dank aan ons lid Marc Adriaen.

VERSCHIJNT BINNENKORT

De familiekroniek van de familie Rodriguez d'Evora y Vega

Eerst baronnen, later markiezen van Rode

Door Françoise Verhooosele

Vega

Rodriguez

Land van Rode

Rodriguez d'Evora y
Vega

In het tijdschrift van maart 2020 zult u verdere informatie vinden aangaande dit boek.

De haven van Melsen, *door Françoise Verhooosele.*

In oktober 2019 kwam ik per toeval in het bezit van een origineel schilderij met een zicht op de Schelde. Het leek mij opportuun om iets te schrijven over dat schilderij, vooral omdat, bij nader onderzoek, de kunstenaar geboren werd in Melsen²⁷.

De haven van Melsen, geschilderd door M.v.C. 1927.

De echtgenote van Dirk Cailliau, de gulle gever van het schilderij, nl. wijlen mevr. Rita Dhanens, kleindochter van de kunstenaar, heeft het volgende op de achterkant van het schilderij geschreven: *"Het haventje lag op de plaats waar de Schelde raakte aan de Pontweg (nu Steenbakkerswegel) die de hoofdweg was naar Gavere. Dit haventje diende als losplaats voor zavel & steenkool voor de talrijke steenbakkerijen in de Melsense Scheldemeersen en was de laadplaats voor de gebakken Scheldesteen.*

Van 1517 tot 1519 mocht Philips van der Gracht, heer van Melsen, 300.000 stenen leveren aan de stad Gent voor werken aan het stadhuis. Uit Gent werd beir (aal) aangevoerd om de akkers te bemesten. Deze werd letterlijk geproefd op haar kwaliteit.

In het haventje meerde wekelijks ook een mosselscheepje aan en men vertelde de kinderen toentertijd dat de baby "van de boot kwam".

Tegenover deze plek bevindt zich een ommuurde woonst. Deze was ooit eigendom van Prosper De Baets, burgemeester van Melsen (1903-1932) en tevens handelaar in kolen & kalk, steenbakker en jeneverstoker.

Hier stonden ook 12 werkmanshuisjes voor gezinnen, die tewerkgesteld waren in de steenbakkerijen. 4 ervan waren tevens café. Toen men in de 19de en de 20ste eeuw begon met het rechtekken van de vele Scheldebochten verdween dit haventje. Bij de laatste rechtekking in 1970 ontstond stilstaand water, de Teirlinckput.

In 1927 heeft mijn grootmoeder haar ouderlijk huis geschilderd in Melsen. Zij heeft op het schilderij de Schelde geschilderd achter het huis. In werkelijkheid vloeit de oude Scheldearm vóór het huis zoals het nu nog te zien is."

²⁷ Onze oprechte dank aan Dirk Cailliau, wiens echtgenote de kleindochter was van de kunstenaar. Vele genealogische gegevens zijn van hem afkomstig.

Wie was M.v.C?

Marguerite Van Cauwenberge: in werkelijkheid heette ze Esther Margarita Irma De Baets. Zij tekende haar werken met de initialen of de naam van haar echtgenoot, Louis Van Cauwenberge.

Esther Margarita Irma De Baets werd geboren op 08/10/1903 in Melsen als dochter van Octaaf Prosper Henri, in de omgang Prosper genoemd, 39 jaar, handelaar en geboortig van Melsen, en van Maria Elodia Renildis De Witte, 35 jaar en geboortig van Scheldewindeke. Beide ouders zijn overleden in 1934. Zij was het tweede kind van dit echtpaar naast Maria Theresia Odilla (Zuster Marie-Paule) (1902-1987) en Frans Hendrik Marcel Odilon (1906-1907).

Het gezin De Baets met vader, moeder en de twee zusjes. Het zoonkje was reeds overleden.

Foto Beeldbank Merelbeke

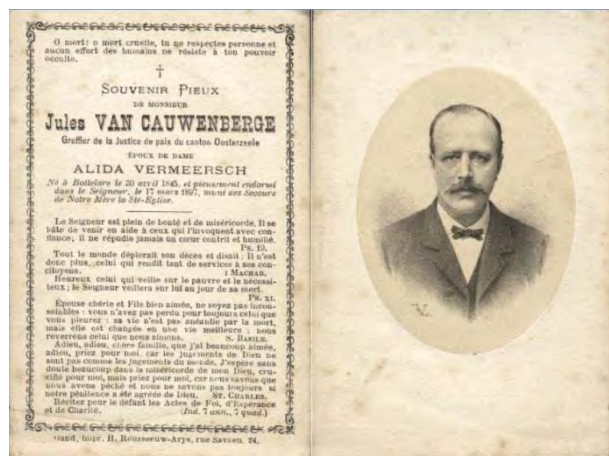
Prosper De Baets in vol ornaat als burgemeester.

Foto: Persoonlijk archief van Françoise Verhoosele.

Haar vader Prosper was burgemeester van Melsen vanaf 31/12/1903, net na haar geboorte, tot 1932. Hij overleed op 28/05/1934 en haar moeder overleed kort vóór hem, nl. op 01/04/1934. Haar beide kozijs, Jules en Joël De Baets, waren ook actief in de gemeentelijke politiek als gemeenteraadsleden van Melsen.

Zij huwde op 23/01/1923 in Melsen met Louis Prudent Auguste Van Cauwenberge, geboren op 15/01/1889 in Bottelare als zoon van Jules Louis Philippe, 43 jaar, griffier, wonende Dorp en geboortig van Bottelare, en van Alida Maria Eugenia Vermeersch, oud 29 jaar, geboortig van Ertvelde.

De familie Van Cauwenberge-Vermeersch verhuisde naar Oosterzele: vader Jules was griffier in het Vrederecht van Oosterzele. Louis Van Cauwenberge werd tot burgemeester van Oosterzele benoemd. Hij overleed op 21/07/1970 in Oosterzele.

Esther Margarita De Baets, dochter van en getrouwd met een burgemeester, was eveneens aangetrouwd aan een andere burgemeestersdynastie nl. de familie De Saegher uit Bottelare. Haar aangetrouwde oom was Emile De Saegher, gehuwd met Sidonie-Marie Van Cauwenberge, tante van haar echtgenoot. Emile was tevens overgrootvader van burgemeester, notaris en senator Jean Pede²⁸.

²⁸ In totaal was Jean Pede gedurende dertig jaar burgemeester, eerst vóór de fusie van Bottelare (1959-1976) en later na de fusie van Merelbeke (1989-1994).

Petrus Ooms, pastoor van Beerlegem (1665-1677)

door Roger De Moerloose.

Petrus Ooms liet zijn curriculum vitae na in zijn parochieregister.

In de parochieregisters van het Ancien Régime vindt men, soms tussen de akten of soms op een aparte plaats in het register, zeer interessante zaken van allerlei aard, die veelal aan de aandacht van zowel de stamboomonderzoekers als de bewerkers van parochieregisters ontsnappen. Die uitzonderlijke vermeldingen zijn meestal geschreven in het Latijn en soms eerder nuttig voor heemkundigen dan voor stamboomonderzoekers.

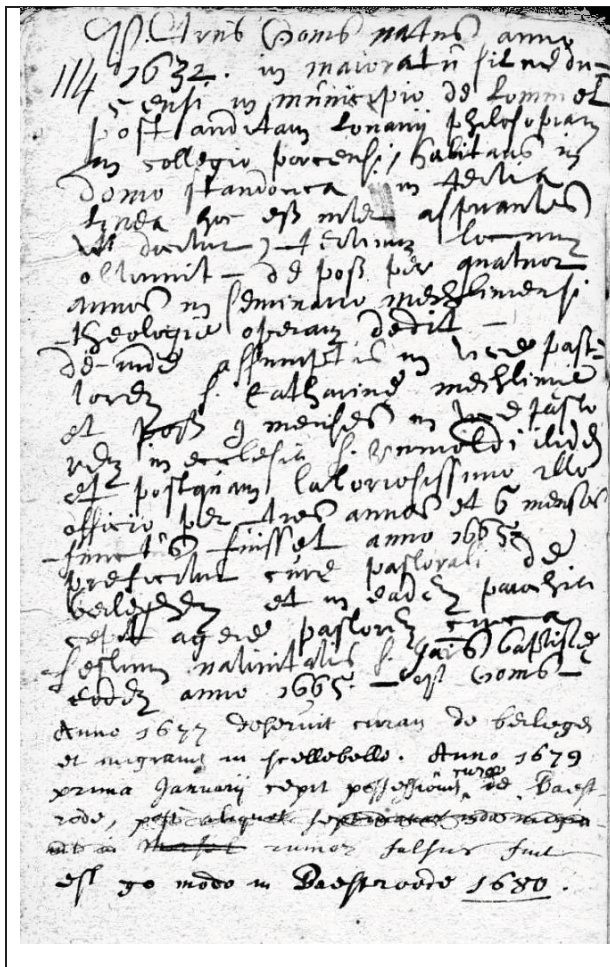

*Parochiekerk Sint-Andreas in Beerlegem
Foto:
<https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/379819>*

Zo vond ik achteraan een parochieregister van Beerlegem een tekst die bleek van de hand van pastoor Petrus Ooms (1665-1677), waarin hij zelf zijn curriculum vitae optekende: geboren in Lommel in 1632, gestudeerd in Leuven en Mechelen, onderpastoor in Mechelen om aan te komen in Beerlegem als pastoor in 1665. Zijn opvolger vulde zijn tekst aan waaruit bleek dat Petrus Ooms verhuisde naar Schellebelle in 1677 en naar Baasrode in 1679.

Wij vinden hem inderdaad terug als pastoor in Baasrode vanaf 1679, waar hij overleed op 13 december 1691 op de leeftijd van 62 jaar.

We laten hier de tekst van pastoor Petrus Ooms in extenso volgen:

Petrus Ooms natus anno 1632 in maioratu Silvae Du= censi in municipio de Lommel post auditam Lovanij philosop(h)iam in collegio Porcensi (habitans in domo Standorica in tertia linea hic est inter aspirantes ut dicitur) tertium locum obtinuit. De post per quatuor annos in seminario Mechliniensi theologiae operam dedit. De inde assumptus in vice past= =torem S(anctae) Catharinae Mechlinie et post 9 menses in vicepast= =rem in ecclesia S(ancti) Rumoldi ibidem et postquam laboriosissimo illo officio per tres annos et 6 menses functus fuisset anno 1665 preficitur curae pastorali de Berleghem et in eadem parochia cepit agere pastorem circa festum nativitatis S(ancti) Jo(ann)is Baptistae eodem anno 1665 - P. Ooms Anno 1677 deseruit curam de Berlegem et migravit in Scellebelle. Anno 1679 prima januarij cepit possessionem curae de Baest= =rode (~~post aliquot septimanas de inde migra= =vit in Morsel ?~~) rumor falsus fuit est g(ross)o modo in Baestrode 1680

Of in het Nederlands omgezet:

Petrus Ooms (werd) geboren in het jaar 1632 in de meierij van 's-Hertogenbosch in de gemeente Lommel. Na filosofie gevolgd te hebben in het "Collegium Porcense" te Leuven (waar hij woonde in "het huis van (Joannes) Standonck" (= "het huis der armen") in de derde rij, dit is tussen de aspiranten zoals wordt gezegd) behaalde hij de derde plaats. Daarna legde hij zich gedurende vier jaar in het seminarie te Mechelen toe op de theologie. Vervolgens (werd hij) aangenomen als onderpastoor van Sint Catharina in Mechelen en na 9 maand als onderpastoor in de Sint-Romboutskerk aldaar en nadat hij zich van deze zeer lastige taak gekweten had gedurende drie jaar en 6 maand werd hij in het jaar 1665 belast met de pastorale zorg van Beerlegem en in dezelfde parochie nam hij het ambt van pastoor op rond het feest van de geboorte van de Heilige Joannes Baptista in hetzelfde jaar 1665 - P. Ooms

Door een andere hand bijgevoegd:

In het jaar 1677 verliet hij het pastoraat van Beerlegem en hij verhuisde naar Schellebelle. Op 1 januari van het jaar 1679 nam hij bezit van het pastoraat van Baasrode (~~enige weken daarna verhuisde hij naar Moersel ?~~) het gerucht was vals. Hij is in Baasrode ongeveer 1680

Wat werd er verder van pastoor Petrus Ooms?

In Baasrode tekent Petrus Ooms zijn eerste huwelijksakte in januari 1679 en zijn laatste huwelijksakte op 10 april 1691. In november 1691 laat hij zich vervangen bij een huwelijksvoltrekking, want hij is "infirmantis" (= verzwakt en ziek). Hij overlijdt te Baasrode en wordt er opgevolgd door pastoor G. Hambrouck, die in het overlijdensregister gewoon noteert: "13 decembris 1691 obiit reverendus adm(odum) dominus Petrus Ooms annorum 62 pastor huius loci de Baesrode omnibus sacramentis præmunitus" (= "op 13 december 1691 stierf zeer eerwaarde heer Petrus Ooms, 62 jaar oud, pastoor van deze plaats Baasrode, hij was voorzien van alle sacramenten.")

Van tempel ... geldwisselaars ... en bankiers,

Deel 13, door Willy Stevens.

In 1796, het einde van het *ancien régime*, verdient een torenwachter in de zomer 9 stuivers en in de winter 12 stuivers per nacht.

Tot 1790 zijn er nauwelijks prijschommelingen voor onze behandelde goederen.
Ter informatie: een paar kousen kost 10 stuivers, een paar lederen schoenen rond de 49 stuivers.
Bij de niet alledaagse goederen rekenen we een zilveren zakhorloge van 23 gulden 1 stuiver.
Wil je met de *diligence* van Brugge naar Kortrijk en terugreizen, dan moet je 5 gulden 8 stuivers neertellen.

Nog op het einde van de 18de eeuw is de productie van laken een belangrijke nijverheid. Een groot deel van onze mensen zijn thuiswevers. De winkelprijs van een volledig nieuw weefgetouw is 27 gulden.

Jonggehuwden die zich willen inrichten betalen in de winkel voor een dozijn tassen 25 stuivers. 12 borden kosten ook 25 stuivers. 12 glazen kosten 8 ½ stuivers, een theepot 7 stuivers en een suikerpot 5 stuivers.

Wie drinkt er nu niet gaarne een goede kop koffie. In de winkel betaal je voor 1 kg. koffie 29 ½ stuivers. De groene thee is heel wat duurder. Je telt hiervoor 97 stuivers of 4 gulden 17 stuivers neer voor één kg.

Allerlei specerijen en kruiden ook dienstig voor geneeskundige aanwending worden ingevoerd. Hierna enkele winkelprijzen in courant geld in 1790.

Kaneel 6 gulden 18 stuivers het kilo
Schuskaneel 6 gulden 17 stuivers het kilo
Wikke 2 gulden 18 stuivers het kilo
Grofnagels 19 ½ stuivers de 100 gram
Peirel gerste 8 stuivers het kilo
Manna 4 gulden 1 stuiver het kilo
Tamarinde 16 stuivers het kilo
Bakkers saffraan 37 stuivers het kilo
Muskaatnoten 32 gulden 7 stuivers het kilo
Gember 18 ½ stuivers het kilo
Mostaardzaad 23 oordjes of 5 ¾ stuiver het kilo
Anijszaad 16 stuivers 1 oortje het kilo
Coleander 8 stuivers het kilo
Peperbollen 37 stuivers het kilo
Boerenkaneel 8 stuivers het kilo
Zeemos 74 gulden het kilo
Olijfolie varieert van 14 stuivers 1 oordje tot 17 stuivers 3 oordjes de liter.
Olijven voor een pint (0,6875 liter) 14 stuivers.²⁹

²⁹ S.A.O., Staten van Goed bundel nr. 2564

Hierna enkele verklaringen bij de benamingen van de goederen en eventuele toepassingen, inlichtingen mij verstrekt door dhr. J. Camerlinckx uit Aalter.

Kaneel: uit de bast of schors van de kaneelboom wordt de kaneel gewonnen. Waarschijnlijk kaneelpoeder

Schuskaneel: is denkelijk een ander woord voor schorskaneel de kaneelstok.

Wikke is een peulvrucht, soort linzen, wordt ook in de geneeskunde gebruikt.

Grofnagelvrucht van de kruidnagelboom, gebruikt als kruidmiddel voor allerlei gerechten; wordt ook in de geneeskunde gebruikt.

Peirelgest: bedoeld gerst is een voedingsmiddel ook in de geneeskunde gebruikt.

Manna: ingedroogd sap van de es, gebruikt als laxermiddel. Eetbaar en geneeskrachtig.

Hars afkomstig van de boom *Boswellia Thurifera*.

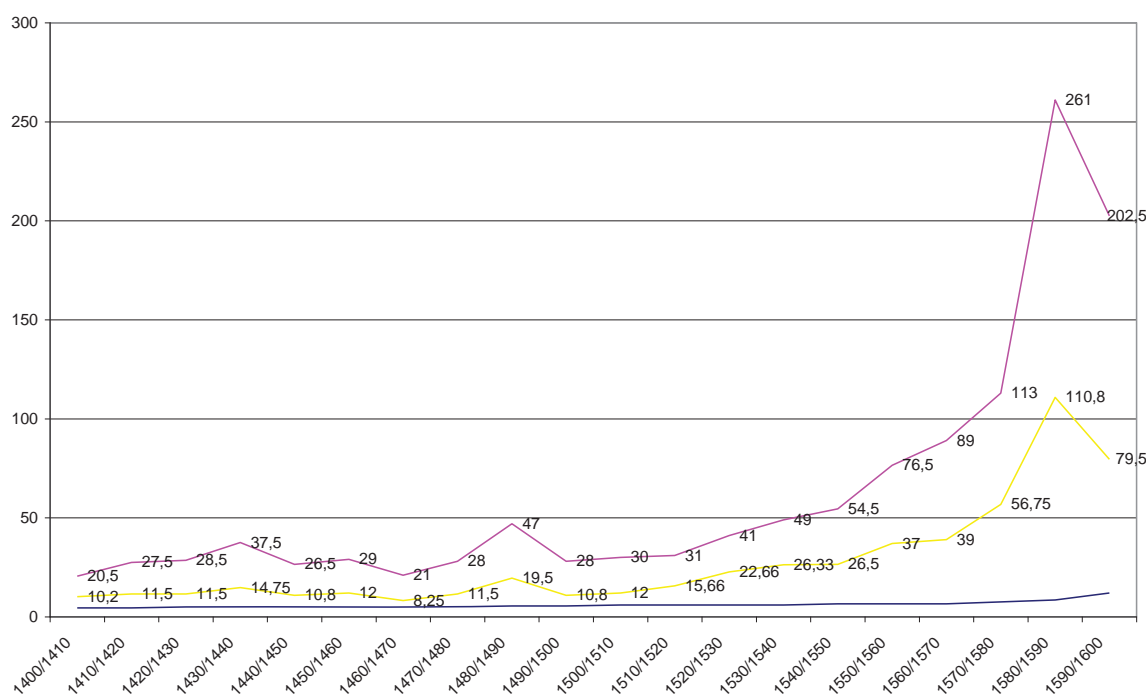
Tamarinde: boom in Indië, uit de pulp van de vruchten wordt tamarindesiroop bereid. De pulp is ook een bestanddeel van verschillende sauzen waaronder worcestersaus.

Saffraan: deze plant is nauw verwant met de krokus uit de familie van de irissen. Voor saffraan worden de stampers geogst. Er zijn duizenden stampers nodig voor 1 kg. Het is, vroeger en nu, één van de duurste specerijen.

Muskaatnoot is vanaf de 16de eeuw in Europa. Het is een keukenkruid en kan ook in de geneeskunde worden gebruikt. Is goed voor de hersenen.

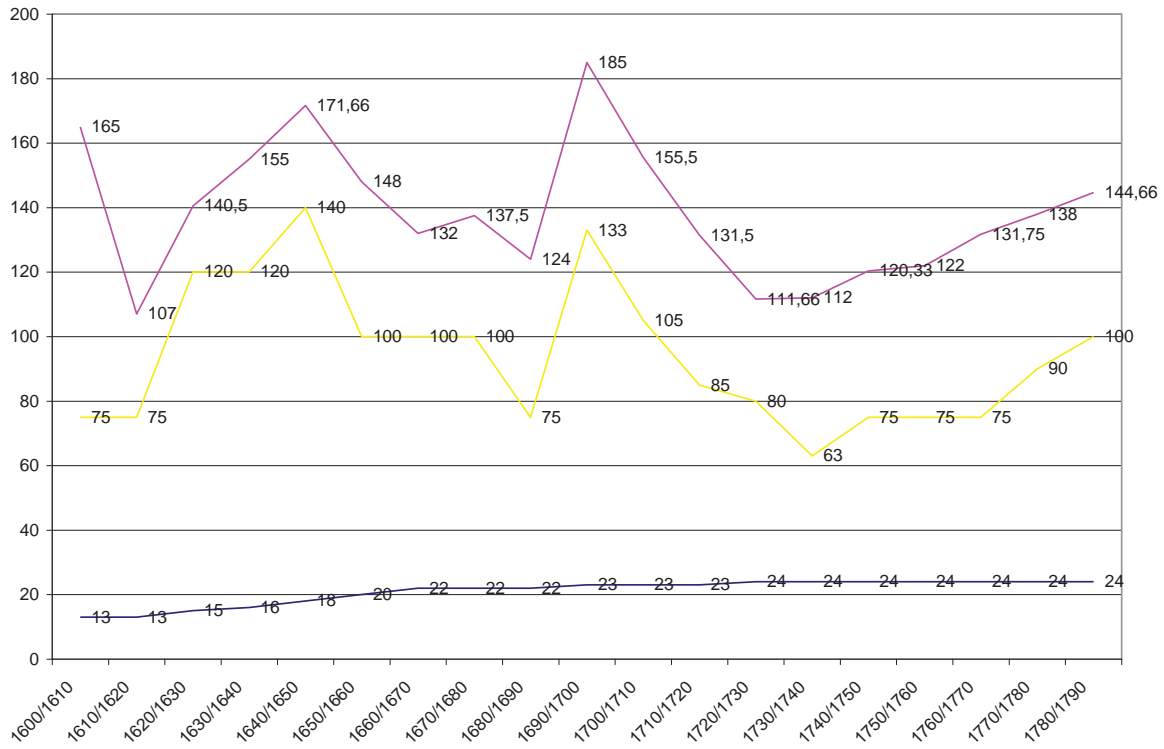
Tot slot willen we even stilstaan bij de jaarlijkse kosten van een vicaris. We zullen hier niet in detail gaan, maar sommige prijzen zijn toch het vergelijken waard met onze eenvoudige ambachtslieden. Zijn dagelijkse maaltijden lopen op tot 200 gulden per jaar, per dag 11 stuivers. Hij heeft recht op jaarlijks drie paar schoenen à 49 stuivers het paar, komt op 7 gulden 7 stuivers. Om de twee jaar daarbij nog een paar laarzen. Twee broeken van 10 ½ gulden geven een kostprijs van 21 gulden. De hemden kosten 3 gulden het stuk. Hij mag er vier aankopen. Een pruik kost 6 gulden 6 stuivers. Aan dokter en apotheker mag hij jaarlijks 10 gulden besteden. Aan een jaarlijkse vakantie van 10 dagen om vrienden te bezoeken zal hij 28 gulden neertellen. Tijdens de vergaderingen, om het discuten te vergemakkelijken, moet er wijn gedronken worden. Zijn budget hiervoor bedraagt 50 gulden. Ter gelegenheid van het nieuwe jaar mag hij zijn dienstboden ook eens verrassen met een geschenkje en om de kinderen aan te moedigen de catechismus te leren mag hij prijzen geven. Winter en zomer kan hij niet in dezelfde klederen rondlopen, daar is ook voor gezorgd.

Om kort te gaan zijn jaarlijks budget bereikt 574 gulden 13 stuivers courant.³⁰

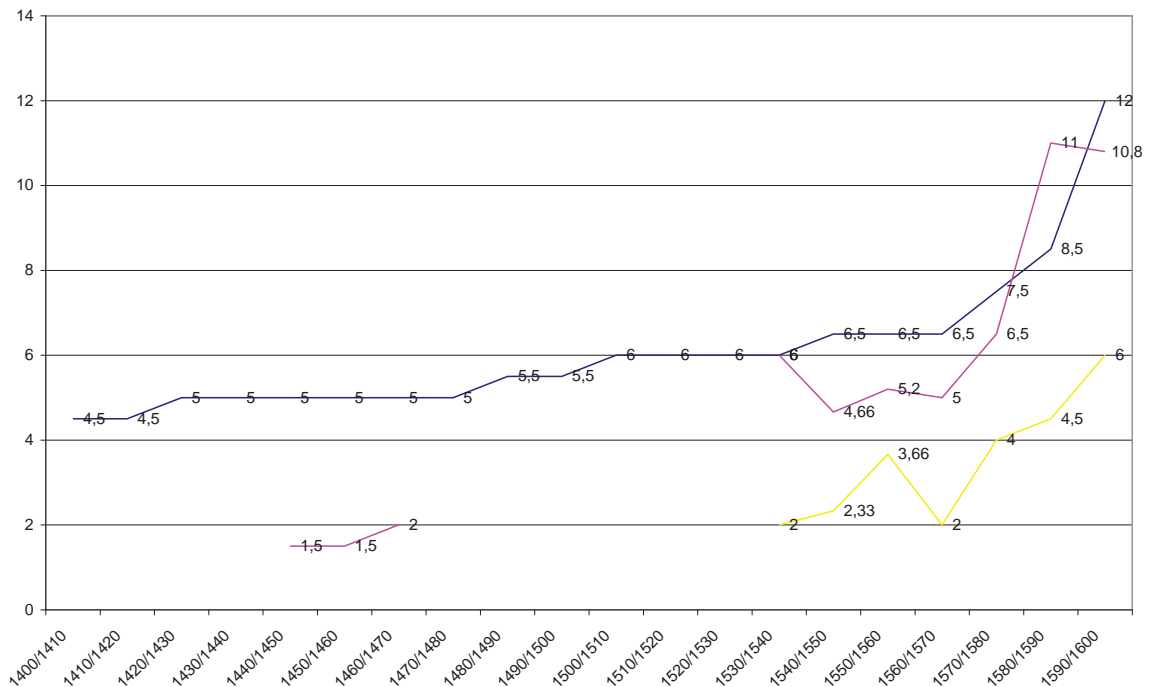
legende: onderste lijn is het dagloon in stuivers
 middelste lijn is de prijs van de rogge per hl. in stuivers
 bovenste lijn is de prijs van de tarwe per hl. in stuivers

Gember: wortelstok van de plant gebruikt als kruidmiddel voor vis, vlees, soepen en sauzen. Wordt ook in de geneeskunde aangewend.
 Mostaardzaad: een plant uit de familie der kruisbloemen, afkomstig uit Zuid-Europa. Wordt ook in de geneeskunde gebruikt.
 Anijszaad is een keukenkruid dat gebruikt wordt in gebak, ook voor de bereiding van likeuren en als geneesmiddel voor eetlust en spijsvertering.
 Koriander, koleander: is een plant met welriekend zaad. Keukenkruid voor vlees maar ook voor gebak en likeur. Medicinaal stimuleert het de maagsecretie, tegen voedselvergiftiging.
 Peper is een keukenkruid.
 Boerenkaneel: ander soort kaneel of vervangingsmiddel van de kaneel.
 Zeemos, IJslands mos, korstmos: medicinaal eetlustopwekkend, ook middel tegen buikloop, longontsteking.
³⁰ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, bundel 484, brief nr. 129.

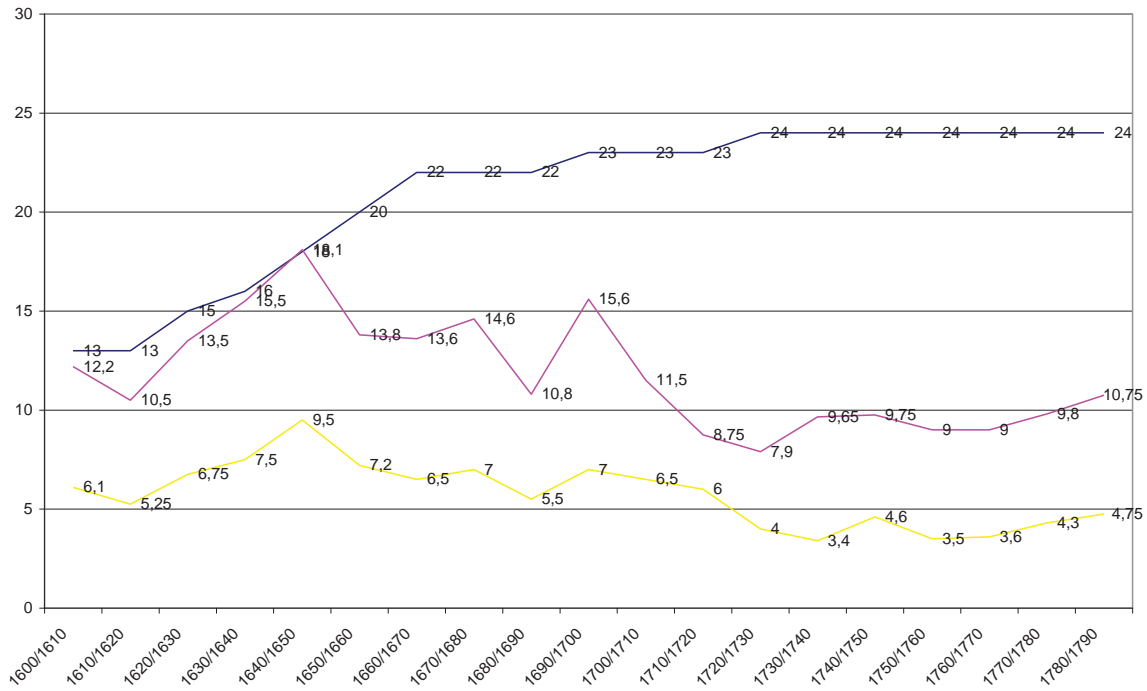
legende: onderste lijn is het dagloon in stuivers
 middelste lijn is de prijs van de rogge per hl. in stuivers
 bovenste lijn is de prijs van de tarwe per hl. in stuivers

In archivalia wordt beklemtoond dat de granen in 1647/1648/1649 zeer duur zijn.³¹

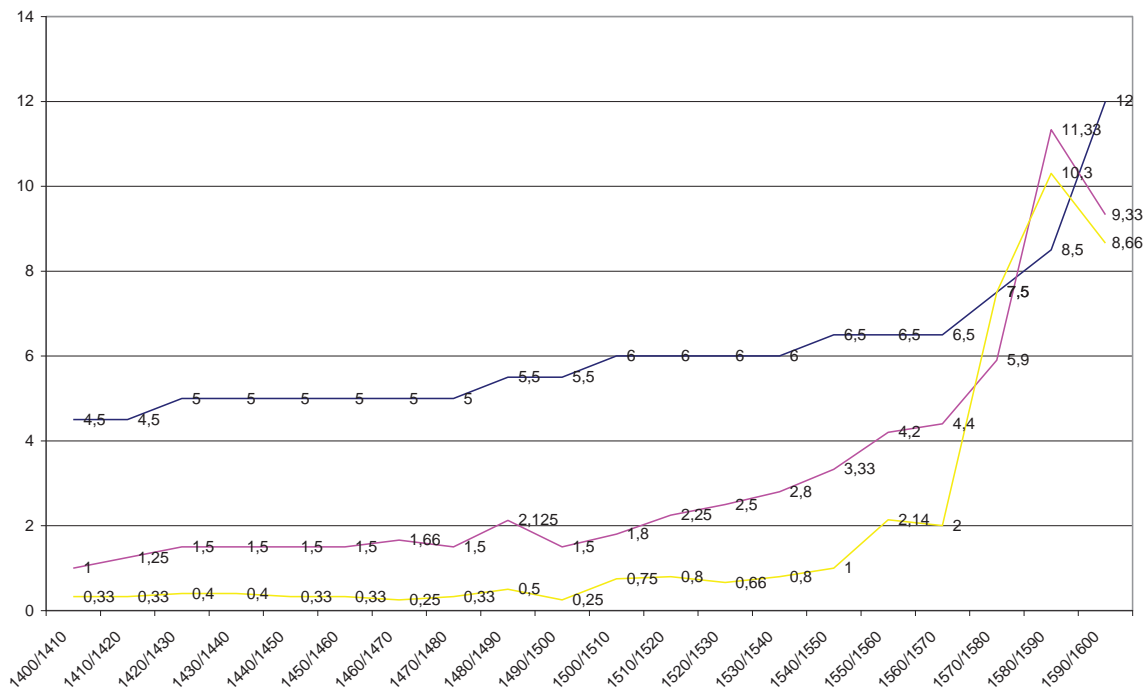

legende: onderste lijn is de prijs van de kippen in stuivers per stuk
 middelste lijn is de prijs van de kapoenen in stuivers per stuk
 bovenste lijn is het dagloon

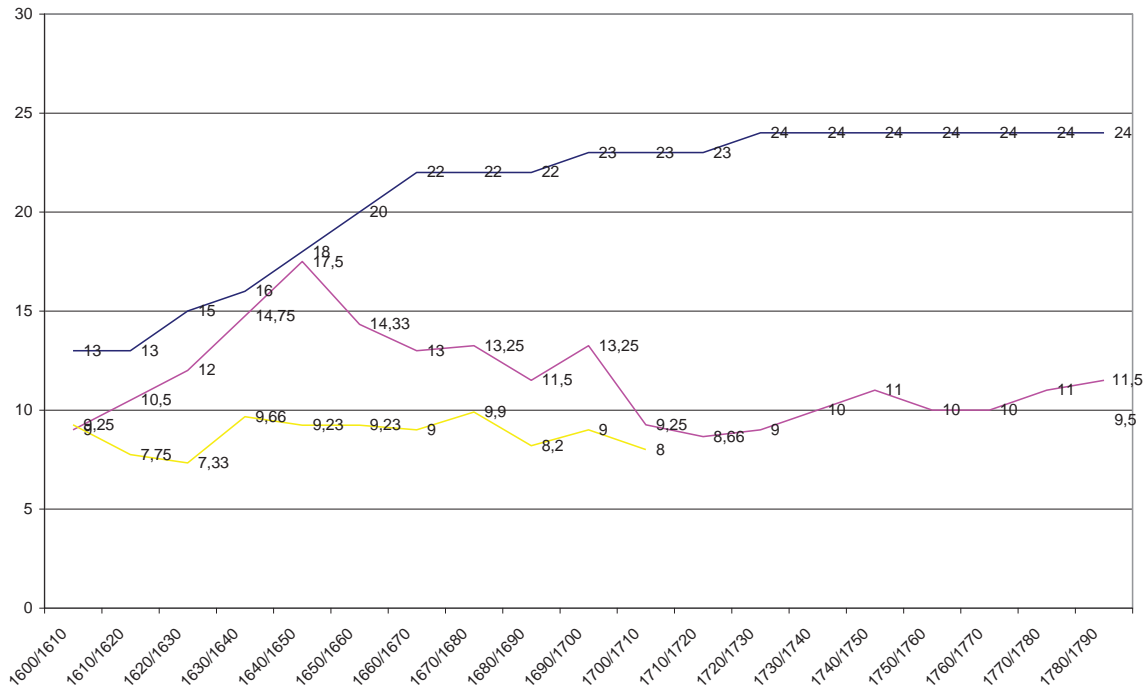
³¹ R.A.G., Fonds Raad van Vlaanderen, bundel 5027.

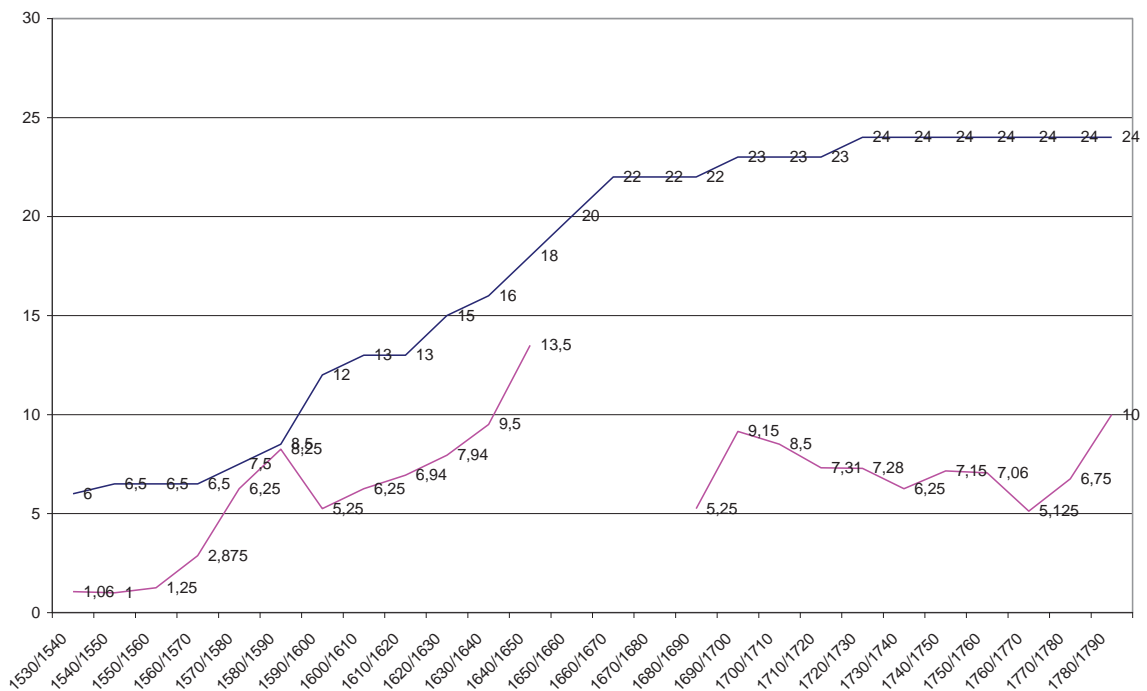
legende: onderste lijn is de prijs van de kippen in stuivers per stuk
 middelste lijn is de prijs van de kapoenen in stuivers per stuk
 bovenste lijn is het dagloon

legende: onderste lijn is de prijs van de kaas uitgedrukt in stuivers per kilo
 middelste lijn is de prijs van de boter uitgedrukt in stuivers per kilo
 bovenste lijn is het dagloon in stuivers

legende: onderste lijn is de prijs van de kaas uitgedrukt in stuivers per kilo
 middelste lijn is de prijs van de boter uitgedrukt in stuivers per kilo
 bovenste lijn is het dagloon in stuivers

legende: onderste lijn is de prijs van de eieren in stuivers per 25 stuks
 bovenste lijn is het dagloon

Om u beste lezer een idee te geven dat prijzen, zelfs gemiddelden, van bron tot bron verschillend zijn geven we u hieronder **de officiële** prijzen opgetekend in *den Grooten Brugschen Comptoir almanach*:

Soort	Jaar	Eenheidsprijs	Jaar	Eenheidsprijs
Tarwe	1766	114 ¾ st./hl	1779	98 ½ st./hl

Haver	1766	50 9/10 st/hl	1779	36 3/5 st/hl
Evene	1766	33 3/4 st/hl	1779	24 2/5 st/hl
Boter	1766	11 4/5 st/kg	1779	13 st/kg
Kaas	1766	3 2/3 st/kg	1779	3 4/5 st/kg
Eieren per 100	1766	1 gulden	1779	1 gulden
Kapoen	1766	15 st.	1779	15 stuivers
Hen	1766	7 1/2 st.	1779	7 1/2 st.
Jong konijn	1766	1 gulden	1779	1 gulden ³²

Ook bij onze zuiderburen, nl. in het prinsbisdom van Luik, kunnen we een vergelijking maken inzake prijsevolutie tussen tarwe en rogge in tijd van oorlog en vrede of misoogsten.

De prijzen in onderstaande grafieken zijn uitgedrukt in stuivers Brabantse per hl.³³

Als we de prijzen willen vergelijken van de tarwe en de rogge tussen het Prinsbisdom Luik en Vlaanderen moeten we rekening houden dat 2 stuivers Brabants overeenkomen met 3 stuivers Vlaams.

Wordt vervolgd.

Workshop oud schrift.

Ten behoeve van de heemkundige/genealoog organiseren wij workshops in Merelbeke.
Oud schrift: wij lezen samen met u moeilijke en minder moeilijke teksten en geven een woordje uitleg.

U kunt uw moeilijk leesbare teksten per mail opsturen, minstens 1 week vóór de workshop en wij ontcijferen dat samen met u. Na de workshop krijgt u de omzetting van de tekst per mail toegestuurd.

Inschrijven: U stuurt uw moeilijk leesbare tekst per mail op, minstens een week voor de datum van de workshop. U wordt dan verwittigd of de workshop doorgaat.

Data en plaats: Al de workshops gaan door in de residentie Withof, Hundelgemsesteenweg, 101 Blok A 302 te 9820 Merelbeke (3de verdiep, lift en trap links), telkens van 13.30 tot 15.30 uur.

Oud schrift beginnelingen (Groep 1): elke **1de zaterdag van de pare maand**, behalve in januari, juli en augustus, dus 5x per jaar.

Data: 1 februari 2020 - 4 april 2020 - 6 juni 2020

Bij de beginnelingen lezen we vooral akten van de burgerlijke stand (19de eeuw), parochieregisters, staten van goed (18de eeuw)

Oud schrift gevorderden:

Wij hebben de gevorderden in 2 groepen verdeeld:

Groep 2: elke **2de zaterdag van de maand**,

behalve in juli, augustus en december, dus 9x per jaar.

Data: 11 januari 2020 - 8 februari 2020 - 14 maart 2020 - 11 april 2020

In groep 2 lezen we vooral teksten uit de 17de eeuw en vroeger.

Groep 3: elke **3de zaterdag van de onpare maand**,

behalve in juli en augustus, dus 5x per jaar.

Data: 18 januari 2020 - 21 maart 2020 - 16 mei 2020

In groep 3 lezen we nog moeilijkere teksten.

Voor alle zekerheid: ga op onze website kijken of er geen wijzigingen zijn:
<https://www.landvanrode.be>

³² *Den Grooten Brugschen Comptoir Almanach*, Brugge, 1767 en 1780.

³³ P. SIMONON: *Traité de la Réduction des Rentes*, Liège, 1751, blz. 115-119.

Staten van Goed Land van Rode

Boek 2, deel 8.

Deze Staten van Goed berusten in het Rijksarchief Gent.
Inventarisatie door Jozef De Schampelaere, gedigitaliseerd door de redactie Land van Rode.
RAG 112

Afkortingen:

SVGB	Staat van goed Balegem	H.	houder
SVGGM	Staat van goed Moortsele	HG.	houderigghe
SVGS	Staat van goed Scheldewindeke	K.	kinderen van
RAG	Rijksarchief Gent	KK.	kleinkinderen van
		HS	hun self / haar self
x	gehuwd met	SS	syn self
†	overleden	MN	met name
fa	dochter van	TW	te weten
fs	zoon van	ST	sterfhuis
		VM	voogd materneel
		VP	voogd paterneel

- 295 1724 SVGB † Jan **GOVAERT** † 18 mei 1724 x † Martina **DE COCK** † 28 december 1723
K. Pieter **GOVAERT** 30 j., Anna 27 j., Joannes 23 j., Pieternelle 24 j., Michiel 20 j. en Cristiaen 19 j.
Michiel **DE TAYE** burgemeester V uit de wet
Huis op Hyschaute
Eigendom te Oosterzele en Landskouter
- 296 1724 SVGB † Lievijne **VLIBERGH** † 14 oktober 1723
Houder Joannes **VAN DURME**, geen kinderen
Hoirs Adriaen **VLIBERGH**, vader van † Isabelle **VLIBERGH** 21 j., Joanne 18 j. zusters
- 297 1724 SVGB † Joanne **FICKER** † 18 augustus 1723
Houder Passchier **DE ROO**
K. Marie Anna 13 j., Lowijs 9 j., Judocus 7 j. en Anne Marie 5 j.
Seger **VAN DER STUYFT** VM
Woonhuys op Bracht
- 298 1724 SVGB † Elisabeth **DE COCK** † 8 januari 1722
Houder Frans **DE SLOOVER**
K. Jossyne **DE SLOOVER** 18 j., Gillis 10 j. en Pieternelle 8 j.
Joos **BOTERBERGH** VM
Woonhuys Hauwstraete
- 299 1724 SVGGM † Martyne **DE VRIESE** † 14 januari 1724
Houder Jan **BOULY** 2de man
K. Bartholomeus **DE GREVE** en Anna **DE GREVE** x Pieter **DE MUNTER**
K. van † Joos **DE GREVE** 1ste man † 1696
Pieter **DE VRIESE** VM
K. Marie **BOULY** 21 j.
- 300 1724 SVGB † Pieternelle **VAN HECKE** † 18 november 1724
Houder Adriaen **VAN CONINCKBROECK**
K. Jan SS, Pieternelle x Jan **STEVENS** en de wezen van Catherina **VAN CONINCKBROECKX** x Adriaen DE FRENNE

Bundel 235

- 301 1725 SVGS Pro Deo † Pieter **DE CONINCK** † 8 augustus 1725
Houderigghe Pieternelle **DE BIELDE**
K. Catharina 14 j., Lowise 12 j., Anne Marie 10 j., Hendrick 6 j. en Joannes **DE CONINCK** 20 maend
Adriaen **DE KEYSER** VP
Joannes **DE BIELDE** VM
- 302 1725 SVGS † Elisabeth **DE WINSEL** † 19 augustus 1725
Houder Jan **DE GAND**

- KK. Joannes **DE GAND** fs + Thomas **DE GAND** 17 j.
K. Franchoyse **DE GAND** x Jacobus **RYCKAERT** en Joannes **DE GAND** 27 j.
Voord Frans **DE BOSSCHER**
- 303 1725 SVGS Pro Deo + Joosyne **DE SCHUYTERE** + 24 september 1725
Houder Geeraert **HEBBELINCK**
K. Pieter 20 j., Marten 18 j., Joanna 15 j., Pietronelle 14 j., Livijne 11 j. en Judocus Niclays 7 j.
Pieter **VAN POERCK** VM
- 304 1725 SVGS + Thomas **DE GAND** + 28 oktober 1712
Houderigghe Anthonette **COLE**
K. Joannes **DE GAND** 17 j.
Jan **DE GAND** grootvader voogd
- 305 1725 SVGM + Gilliame **DE ROUCK** + 19 april 1725
X + Marianne **VAN DER JAEREN** + 16 januari 1725
K. Joannes Joseph 17 j., Livinus 13 j., Franchies Jacobus 10 j. en Marie Franchoise 7 j.
Immanuel **GODEFROY** voogd
Hofstede 15 bunder 3 dagwant op Rattepede
- 306 1725 SVGM Pro Deo + Anna **GIJS** + 25 november 1724
Houder Adriaen **VAN GREMBERGHE**
K. Lievijne **VAN GREMBERGHE** x Franchies **STEVENS**, Joosijne **VAN GREMBERGHE** x Matthijs **DE VOLDER**, Catrina 24 j. en Lieven **VAN GREMBERGHE** 18 j.
Franchies **STEVENS** VM
- 307 1725 SVGB + Martina **VAN STEENDAMME** + 1 januari 1725
Wed. van + Laureys **BAELE**
Hoors Pieter **DE WAELE** x + Lievyne **BAELE** zijn kinderen, Laureys **BAELE** SS en de weze van + Lieven **BAELE** x Lievyne **DE BACKER**
Pieter **DE MOOR** x Lievyne **DE BACKER** voogd
- 308 1725 SVGB + Elisabeth **VAN HECKE** + 22 maart 1725
Houder Cristiaen **VAN DER CRUYSSSEN**
K. Pieternelle **VAN DER CRUYSSSEN** 5 j.
Anthon **DE LARUELLE** voogd
Huysstede op Vryem
- 309 1725 SVGM + Adriaene **DHONT** + 25 maart 1725 2de vrouw
Houder Joos **VERMEULEN**
1ste man van de + Laureyns **WEYNS** fs Laureys
K + Laureys **WEYNS** x Catharina **BUYTENHAUWERS**
KK Laurentien, Pieter en Adriaeneke **WEYNS**, onderjarig
- 310 1725 SVGM + Jacquemyne **WAEYTENS** + 19 november 1725
Houder Pieter **VAN HAEVERBEKE** 2de man
1ste man + Jacobus **HERREMAN**
K. Pieter, Marie en Pietronelle **HERREMAN**, minderjarig
K. Jacobus **VAN HAEVERBEKE**
Pieter **VERHEGGEN** voogd
- 311 1725 SVGB + Anthon **DE BRUYNE** fs Michiel
+ te Hilleghem 11 juli 1725
Houderigghe Joanna **DE COCK**, geen kinderen
Hoors Sr. Bartholomeus **DE BRUYNE**, broeder, Jan **DE BRUYNE**, Joos, Anna x Jan **SPITAELS** ook broeder en zuster, en de 2 wezen van + Adriaen **DE BRUYNE** ook broeder, en Philipinne **DE SMET** wed. van + Michiel **DE BRUYNE**, moeder van de overledene
Stede op Bracht
- 312 1725 SVGB + Marie **VAN PEVENAIGE** + januari 1725
Houder Jan **DE BACKER** fs Bartholomeus
K. Barbarina 13 j., Pieter 12 j., Pieternelle 7 j. en Joanne **DE BACKER** 4 dagen
Pieter **DE COCK** VM
Grootmoeder is Barbara **RYMBOUT** wed. Cristiaen **VAN PEVENAIGE**
Woonhuis te Hisseghem

Wordt vervolgd.

Loperen in een
jeneverstokerij? Dóórloopt!

Stokerij Van Damme

Contactinfo

Ludo en Dominique Lampaert
Issegem 2 | 9860 Balegem
Iedere dag open van 14u tot 18.30u

Tel +32 (0)9 362 50 25
Fax +32 (0)9 362 30 00
Email info@stokerijvandamme.be
BTW 0738.060.528

RAMEN & DEUREN JEROEN VAN DE VELDE

VRIJHEM 26 - 9840 OOSTERZELE

+32 495 510 738
info@jeroenvdv.be

<http://www.jeroen-vdv.com/>

FINTRO
BNP PARIBAS GROEP

 Je Makelaar
Je Beste
Verzekering

www.fidesca.be

Hier is nog plaats voor uw
recalme.

Contacteer de secretaris

secretaris@landvanrode.be

REXIMMO

Vestigingspunten sinds 1999

**Aankoop - Verkoop -
Verhuur - Beheer -
Syndiek - Schattingen -
Projectontwikkeling**

Damstraat 20
9030 Mariakerke
Tel. (09) 220.36.60
Fax (09) 280.09.92
www.reximmo.eu

TOVERBROODJE

TAKE AWAY & DELIVERY

EST. 1998

OPENINGSUREN

Maandag tot vrijdag
7u30 - 18u00

Zaterdag
10u00 - 17u00

CONTACT

Hundelgemsesteenweg 101 A
9820 Merelbeke

Tel 09 211 17 07 - Fax 09 211 17 08
toverbroodje@hotmail.com

MAZOUT – KOLEN – OLIEN – PELLETS

TEL. 09/362 51 46

Boekhouding Fiscaliteit Eeckhout

Wim Eeckhout
Zaakvoerder

B.F.E bvba
Hundelgemsesteenweg 578
9820 Merelbeke

T 09 324 89 50
wim.eeckhout@telenet.be
BE 0861 091 764

Manuela Verhoeven
0479/52 14 44

Wendy De Bruyne
0477/19 54 71

Regio Merelbeke, Melle, Gentbrugge, ...

Wij bieden alle verpleegkundige zorgen bij u aan huis:

- Wekelijkse douche of dagelijkse wasbeurt
- Inspuitingen
- Wondzorg of aanbrengen zalf
- Aanbrengen bandages of steunkousen
- Toedienen post-operatieve oogdruppels
- Vervangen heparineslot
- Toedienen lavement
- Wekelijks klaarzetten van medicatie
- Palliatieve zorgen
- ...

Wij factureren zelf via de derdebetalersregeling naar alle ziekenfondsen, u hoeft dus niets aan ons te betalen!

Bezoek ons op zorgenmetonshart.wordpress.com of op Facebook [@zorgenmetonshart](https://www.facebook.com/zorgenmetonshart)

Waar vindt u ons?

Onze website:

<https://www.landvanrode.be/>

Onze Facebookpagina:

<https://www.facebook.com/groups/732298216867773/>

Onze QR-code:

Ons centrum in het Erfgoedhuis

Het Erfgoedhuis
Sint-Antoniusplein, 10
9860 Moortsele

Openingsuren: Op afspraak

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND van RODE

Gesticht in 1968

De haven van Melsen,
geschilderd door M.v.C., 1927

Tot het gebied van het Genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten
en deelgemeenten:

Balegem - Bavegem - Beerlegem - Bottelare - Gentbrugge - Gijzenzele - Gontrode
- Landskouter - Letterhoutem - Melle - Melsen - Moortsele - Munte - Oosterzele -
Schelderode - Scheldewindeke - Vlierzele.

Aangesloten bij het verbond HEEMKUNDE OOST-VLAANDEREN